TOMVS ALTER

ANNALIVM RERVM ANGLICARVM,

ET

HIBERNICARVM,

REGNANTE

ELIZABETHA,

Qui nunc demum prodit:

SIVE

PARS QVARTA.

AVTORE

GVIL. CAMDENO.

LONDINI,
Excudebat *Guil. Stansby*, Impensis *Simonis Waterson.* 1627.

Ad Gulielmum Camdenum, antiquitatis Antiſtitem;

τὸν μαχαίτλω.

CAmdene quid agis, Cælitum adſcriptus choro?
Metire Cœli ſpatia, quàm latè patent,
Vt explicâſti nuper Inſulas duas?
An Angelorum denotas claſſes ſacras,
Sicut Britannos ordinâſti nobiles,
Dum Fecialis munere es functus graui?
An quæ geruntur ſcribis, in ſuperis locis,
Vt Diuæ Eliſæ (fama quam Cœlo locat)
Res eleganti comprehenſiſti ſtylo?
Humana capere tanta ſi indoles poteſt
Momenta; genius iſta Camdeni ſapit.
Verùm quieſcant ſeduli manes Viri;
Satis eſt laborum tot tuliſſe ſarcinam,
Dum vixit; alia ſorte nunc mactus viget.
Moleſtiarum lætus abijcias onus;
Quiete gaudens & liqueſcens gaudijs,
Speculare numen, fruere ſecurus Deo.
Probitatis almæ ſtella præſignis mices,
Et literarum fulgeas ſummum decus.
Sic intuentes, quotquot affectant bonum,
Exempla ſtudeant tanta ſectari; ut pij
Doctique fiant; qualis exemplar fuit.
Multi ſequentur aſſequentur pauculi:
Nam ſæcla ſimilem haud dena Camdeno dabunt.

Sic parentauit

Rich. *ab* Andreâ,

φιλομυσοσοφιατρ.

Nvbibus æquas
moles marmoreas;
cœlo obvias columnas;
ſoli æmulos Coloſſos;
Caris ſepulchrũ penſile,
urna cui coniux fuit;
quin ipſas Pharias ſtrues,
bellum Iovi ſũmo inferentes,
ſtulta demẽtũ monumẽta regũ;
ſpirantes ſtatuas Cypri è metallo
ſolertem artificis manum ſecutas;
firmata & manibus fortia mœnia
Cyclopũ atq; deũm, ſubruit ævitas,
ignis, tempeſtas & caprificus edunt.
Hæc ſcapre et carie ſi monumẽta ruãt:
divina Virtus, quique virtutem colit,
non interibit, non nigram viſet Styga;
ſed temnet iras temporis, ſpernet minas
livoris, alas fulminis, ſtragem poli
ruentis; extra Mortis & Fati vias.
Ergo nõ clauſ? laterũ ſtrue marmore et ære,
pectore ſed memori, grato, ſeroque diurnat
ultra duratas ſolido ex adamante columnas,
(dum ſecat à toto circumfluus orbe Britannos
Oceanus, magnæ ſuperat dum nomen Elizæ)
Virtuti æquævus, Mundo Fatóque ſuperſtes,
Formator juvenum, Graiæ Latiæque Minervæ
Cultor & excultor, columen clavuſque trabalis
Hiſtoriæ, Patriæ Sol, Imperij negotijs par
Ingenium ſummis, Anima & Genius ſoli Britanni;
Præco famæ, oraculũ natalitiũ, armorũ ſacerdos, ſtẽmatũ Hermes,
temporum Vindex, rei antiquariæ conſultus, Regum Fecialis,
GVLIELMVS CAMDENVS, CLARENTIVS, REX FECIALIVM.

L. M. L. M. Q. poſuit

Tho. Farnabius.

M. D. LXXXIX.

HISTORIARVM ELIZABETHÆ, ANGLIAE &c. REGINÆ,

PARS QVARTA.

M. D. LXXXIX.

POSTEA quam Hiſpanorum contra Angliam expeditio tam adverſa ingloria, & plene irrita ceciderat, illi vt gloriam reſarcirent, & Anglos diſtinerent quo minus de Hiſpani ditionibus invadendis cogitarent, ſuſceptum conſilium de Anglia per Scotiam infeſtanda reuocarunt. Hac in re inprimis vſi ſunt opera Roberti Bruſei Sacerdotis, Chreictoni, & Hay è Societate Ieſu; qui Comites Huntleium, Arrolium, Crarofordium, Pontificiæ religioni deditiſſimos, & Bothwellium Ioannis *Prioris* Coldinghamiæ filij naturalis Iacobi V. Regis Scotorum filium, hominem verſatilem, alioſque facile in partes pertraxerunt. Summa conſilij erat vt Rege intercepto, externas copias ad religionem Romanam reſtaurandam, & Angliam invadendam in vltionem necis Reginæ Scotorum admitterent. Velamenta ad multitudinem contrahendam hæc obtenderunt, Regem invitum à Maitlando Cancellario & Anglica factione in cuſtodia detineri, Anglos qui nuper Regis matrem inulti obtruncarunt, jam ad Scoticam nobilitatem excin-

Hiſpanorum in Scotia contra Angliam machinatio.

Motus in Scotia.

M. D. LXXXIX.

excindendam arma expedire. Se Regis rogatu arma contra ſumere vt eum Cancellarij cuſtodia, & patriam pernicie quamprimum liberarent. Rex venatum profectus, vno eodemque die vrgentibus alijs ſuper alios nuntijs edoctus hinc Bothwellium è proximo cum limitaneorum prædonum cohortibus inſtare, inde Huntleium & reliquos è Boreali plaga cum juſto exercitu aduentare, propoſito edicto eos proditores denuntiat, & fideles ſubditos quotquot ſupra XVI. & citra ſexageſimum ætatis annum ad vexilla vocat. Hinc Bothwellius territus, & derelictus ad ſua ſe recipit. Ex altera parte Huntleius Glamiſum Satellitij Regij Præfectum quocum inimicitias geſſit, in via intercipit.

Compoſiti.

Elizabetha quæ non minus Anglorum quam Scotorum intereſſe cenſuit, vt hoc Hiſpanorum conſilium elideretur, nihil non per ſuos apud Scotos & pecunia & ſolidis rationibus egit vt Rex hoc mature coërceret. Ille periculi gnarus in Huntleium mouit qui iam ad Pontem *Dee* flu. cum numeroſo exercitu progreſſus, illico ac audiſſet Regem aduenire, Glamiſum demiſit, & ad ſuas edes *Strathbolgy* inter confragoſos montes ſe recepit. Quo cum Rex inediæ, laboris cœlique aſperrimi ſupra ætatem patiens acriter perſequeretur, primum deditionem vita boniſque ſaluis obtulit, & mox abſolutam, cum non alia admitteretur, fecit. Rex tamen nec alloquio dignatus in carcerem conjecit. Breui autem liberauit & ei & cœteris crimina deprecantibus cum clementiæ laude remiſit.

In Arundelium indicium.

Quo menſe hæc in Scotia contra Hiſpani fautores agebantur eodem in Anglia Philippus Howardus Arundeliæ Comes qui Hiſpanicarum partium ſuſpectus in carcerem ante triennium, vt dixi, coniectus, in Prætorio Weſtmonaſterienſi *Parium* judicio ſiſtitur coram Henrico Comite Derbiæ qui ad hanc cauſam Summus Angliæ Seneſchallus conſtitutus. *Pares* hi euocati, Guiliel. Cecilius Baro Burghleius Summus Angliæ Theſaurarius, Guiliel. Marchio Wintoniæ, Edwardus Comes

Pares.

Oxoniæ

M. D. LXXXIX.

Oxoniæ Magnus Angliæ Camerarius, Henricus Comes Cantij, Henricus Comes Suſſexiæ, Henricus Comes Penbrochiæ, Edwardus Comes Hertfordiæ, Henricus Comes Lincolniæ: Barones Hunſdonius, Willoughbeius de *Eresby*, Morleius, Cobhamus, Greius, Darcius, Borealis, Sands, Wentworthus, Richus, Willoughbeius de *Parrham*, Northus, S. Ioannes de *Bletnesbo*, Buckhurſtus, Lawarus, & Norriſius. Iuſſus manum tollere, ſuſtulit, ſimulque dixit, *Ecce manum puram mentemque ſinceram.* Capita accuſationis erant fere eadem quæ ſupra anno MD LXXXVI. memoraui, ſcilicet; Quod arctiorem amicitiam contraxerit cum Alano Cardinale, Perſonio Ieſuita, & alijs proditoribus, qui Principi & patriæ perniciem ſtruunt excitando & exteros & ſubditos contra patriam ad Romanam religionem reſtaurandam. Quod literis per Weſtonum alias Burgeſium Sacerdotem eidem Cardinali operam ſuam detulerit ad cauſam Catholicam promouendam, eoque conſilio ſe è regno ſubducere cogitarat. Quod conſcius fuerit Bullæ qua Sixtus V. Pontif. Rom. Reginam abdicauerat & Regnum in prædam Hiſpano expoſuerat. Quod incarceratus in Arce Londini Miſſam celebrari pro proſpero Hiſpanicæ claſſis ſucceſſu curauerit, eoque nomine precationes peculiares ipſe conceperit. Horum an reus, interrogatus, ad Iuſtitiarios Adſeſſores conuerſus hæc ordine quæſiuit. Primum an tot crimina in vnam accuſationem congerere liceat. Licere reſponderunt. Deinde an argumenta ex præſumptionibus in accuſatione valeant. Exceptionem contra interponere licere dixerunt. Tum an de iſtis quæ inter Maieſtatis crimina anno XIII. Reginæ relata fuerunt, poſt tempus in illa lege præſcriptum, accuſari poſſit. Non ex alia quam veteri Edwardi Tertij Maieſtatis lege, contra eum agendum eſſe promiſerunt. Poſtremo an ea legitima ſit accuſatio in qua erratur tum in locorum, tum temporum notatione. Iſta minime attendenda eſſe, modo factum probetur, pronuntiarunt. Poſt hæc iterum interrogatus, *An reus*, Negauit,

Deique

M. D. LXXXIX.

Deique & Parium judicio ſe ſubmiſit. Petijt autem ne memoriola ex incarceratione & aduerſa valetudine vacillans, multiplici rerum confuſione obrueretur. Puckeringus *Regius ad Legem ſeruiens* exorſus primam accuſationis partem fuſius explicauit. Alanum ſcilicet Cardinalem pernitioſa in patriam & Principem conſilia cum Ieſuitis & alijs ſuſcepiſſe, eoque nomine proſcriptum fuiſſe, Comitem tamen cum iſto literarum commercia habuiſſe atque de Catholica cauſa promouenda diſerte ſcripſiſſe; & hoc niſi de Anglia inuadenda non poſſe intelligi. Reſpondit Comes ſe nihil cogitaſſe niſi vt catholica religio plurium conuerſione promoueretur. Pophamus regius procurator Primarius hoc non poſſe intelligi de conuerſione per informationem ſed inuaſione per arma, ex confeſſionibus Sauagij, Throgmortoni & Babingtoni contendit. Schutlworthus ad Legem Seruiens ex Edictis contra Ieſuitas & Seminarios explicauit quo conſilio illi in Angliam fuerint ſubmiſſi. Eos proditores eſſe ex ipſius Comitis ore affirmauit, qui cum Valongeri cauſa de famoſo libello in *Camera Stellata* ageretur, palam dixerat. *Qui admodum eſt Pontificius, fieri non poſsit quin idem ſit proditor.* Comitē tamen hoc genus hominum in familiaritatem admiſiſſe. Romanæ Eccleſiæ reconciliatum fuiſſe atque inde ſe Romano Pontifici ſubjeciſſe. Hoc Comes ſtrenue pernegauit teſtemque Reconciliationis produci poſtulauit. Agnouit ſe apud Brugeſium peccata confeſſum fuiſſe: Hinc argumentatio. Neminem niſi reconciliatum ad Rom. Eccleſiæ Sacramenta admitti poſſe, at illum à Gratleio Sacerdote admiſſum eſſe: ideoque prius reconciliatum fuiſſe. Pophamus hic magna vi verborum reconciliatum fuiſſe ex ipſis literis pertendit, exteras etiam Regiones cogitaſſe, ad Alani Cardinalis nutum ſe in omnibus applicuiſſe, & inde in Maieſtatem peccaſſe; prolatiſque Gratlæi & Morgani ad Scotorum Reginam literis, concluſit eum ex ſtomachoſa animi ægritudine non ex conſcientia Romanam religionem amplecti. Exhibuit

M. D. LXXXIX.

hibuit deinde Emblema in Comitis arcula repertum, in quo depicta Manus Serpentem in ignem excutiens cum inſcriptione, SI DEVS NOBISCVM QVIS CONTRA Nos? in altera parte Leo inſurgens falculis ſiue vnguibus præſciſſis cum adſcriptione, TAMEN LEO. Addidit, Cardinalem ſuaſiſſe Comiti Regno exire cogitanti ne exiret, vt qui melius intra Angliam quam extra de Eccleſia Rom. mereri poſſet, Iuſtitiam Regni in capitalibus contra auum & patrem ſententijs contumelioſe in epiſtola ad Reginam ſugillaſſe, Reginam Scotorum eum Babingtonio in Catholicorum anteſignanum commendaſſe, Alanum ſignificaſſe Bullam illam interpellatione *Viri magni* in Anglia impetratam fuiſſe, qui neceſſario ſit ipſe Comes cum non alius magnatum Alano familiarior, & quem patriæ proditorem fuiſſe ignorare non poterat ex ijs quæ præſens in Camera ſtellata iam ante audierat. Perlectæ etiam fuerunt, Guilielmi fratris Comitis & Margaretæ ſororis confeſſiones, & etiam ipſius cum regno exire cogitaret, literæ, Reginæque clementia celebrata, quæ eo tempore illum non in Maieſtatis, ſed contemptus crimen vocari voluit. Ad hæc Comes intermixte reſpondit. Emblema illud leue eſſe atque nugatorium, ſibi à famulo donatum. Cardinali operam ad Catholicam cauſam deuouiſſe at non contra patriam aut Principem; de ſententijs in auum & patrem quæ ſcripſerat in Annalib. extare. Quæ Cardinalis & Scot. Regina de illo ſcripſerint, ad ſe non ſpectare cum nihil eiuſmodi fecerit, aliorum calamis neminem poſſe imperare; ſe ſub Parmenſi militare cogitaſſe cum ex rigore ll. contra Pontificios, domi ſecure manere non poſſet. Procuratorem ex literis & confeſſionibus, vt ſolet Aranea, ex floribus venenoſa exſugiſſe, ſe verò ex ijſdem ſi videre liceret, ſalutaria poſſe exſugere. Prælectæ deinde Alani ad Scot. Reginam & Epiſc. Roſſenſis literæ de Anglia ex anno quo fugam cogitauit, inuadenda; Bulla etiam Sixti V. & quædam excerpta ex Alani ad Anglos Admonitione Antuerpiæ Anno ſuperiore excuſa. Titulus præterea

M. D. LXXXIX.

præterea *Philippus Dux Norfolciæ* inter chartulas repertus vrgebatur, quandoquidem Alanus monuerat vt titulum celsiorem assumeret. Hæc ad conuincendum, eum ante incarcerationem Maiestatem læsisse. Egertonus *Sollicitator* siue Procurator secundarius his summatim repetitis, etiam post incarcerationem Maiestatem læsisse arguit ex triplici temporis distinctione, scilicet priusquam classis Hispanica aduenerat, cum aduenrit, cum fugeret: Priusquam veniret, fœlicem successum optando; cum aduenerit, preces peculiares pro fœlici successu concipiendo, & curando vt Missa Spiritus S. celebraretur precesque totas XXIIII horas sine intermissione haberentur; atque cum fugeret, infœlicem successum præcipuo quodam dolore deplangendo: vt totam spem in hostili Hispanorum contra patriam & Principem classe collocasse videretur. Hæc contra eum testati sunt; Tho. Gerardus ex equestri ordine, Guil. Shelleius qui anno MD LXXXVI. læsæ M. damnatus, Benettus Sacerdos Pontificius, & alij incarcerati. Ille mussauit preces à se conceptas & Missas celebratas esse ad Lanienam quam Catholicis intentari audiuerat, amoliendam. Gerardi testimonia valide negauit, vtque nihil nisi verum proferret obtestatus, obiecto extremi judicij terrore ita hominem terruit, vt parum ad rem dixerit; Benetti eleuauit vt ambiguæ fidei qui inter se repugnantia confessus, & reliquorum vt hominum reorum, incarceratorum, improborum & fide indignorum, quasi cum eo versari permissi vt facilius legum periculis illaquearetur. Quod cum in eo tanquam audaculo, contra testes pro Regina reprehensum: lex antiqua Richardi secundi solicitatore monente prælegitur, qua declaratur Coronam Angliæ nullius nisi Dei solius imperio subesse, & nihil juris Pontifici Romani in eandem esse. Die jam in vesperam vergente cum nihil amplius objiceretur: Comes seorsim abducendus, se Parium judicio (obsequium in Reginam protestatus) demisse submisit, precatus vt id facerent quod ad Dei gloriam, Reginæ salutem, & ipsorum

rum cum integra conſcientia honorem cederet. Illi ſecedentes inter ſe horam integram conſultarunt. Iuſtitiarijs aduocatis, vt in nonnnullis de jure ſatisfacerent, ad ſedilia reuerſi ab Actuario interrogati ſunt, *An comes reus.* Singuli manu ad pectus rite appoſita, ex conſcientia & honore affirmarunt. Ille inde interrogatus ſi quid dicere haberet cur ſententia in eum non feratur, dixit quod jam ante pater in eodem loco. *Fiat voluntas Dei.* Sententia pronunciata, orauit vt vxorem alloqueretur, filiolũ ex quo ille incarceratus natum videret, rationales ſuos conueniret, debita diſſoluerentur. Regina filiolum in fidem reciperet atque gratioſo fauore dignaretur. Iam Seneſchallus bacillũ Seneſchalciæ inſigne fregit, & Comes ad Arcẽ Londinenſem funeſta ſecuri aduerſa prægeſtata reducitur. Hunc nobilitatis florem immature defloruiſſe (annos enim XXXIII. vix viderat) alij doluerũt, alij Reginæ prudentiã prædicarũt quod hoc exẽplo Pont. potentioribus terrorẽ incuſſerat. Vitæ enim pepercit ſatiſq; habuit tanti viri & apud Pont. inprimis gratioſi potentiã ita labefactaſſe. Quod cũ domi hoc judicio in terrorẽ præſtitiſſet, vt foras etiam præſtaret & victoriæ diuinitus contra Hiſpanos datæ inſiſteret, magis tutum & honorificum rata hoſtem oppugnare quam oppugnari, claſſem in Hiſpaniam emitti permiſit, quam magno auſu & militari quadam alacritate nunquam ſatis laudata Ioannes Norriſius & Franciſ. Dracus (perſuaſi Hiſpani potentiam in Hiſpania magis opinione quam viribus niti) ſuis & aliorum priuatorum impenſis appararunt, ab illa nihil fere præter aliquot naues bellicas poſtulantes; inita conditione, vt naues captæ & ſpolia ipſis partitione cederent. In hanc militiam nomina dederunt pauciores quam putarunt. Ordines aliquot naues conſociarunt, etſi Anglis offenſiores quod Gertrudis Bergam Iwingfeldus Præfectus & Angli preſidarij Hiſpani tradiderunt Numerabantur milites XI M. & nautæ M.D. plus minus. Antonius Nothus Prior *a Crato* cum pauculis Luſitanis ſe adjunxit, qui Luſitaniæ regnum populari electione

M. D. LXXXIX.

Condemnatur.

Vita parcitur.

Expeditio in Hiſpaniam.

M. D. LXXXIX.

electione (qua & nothi in Reges lege patria electi fuerunt) vendicans Anglos magnis promiſſis onerauerat, ſpe plenus regnum his auxiliaribus, Luſitanorum ab Hiſpano defectione, & Mulleij Hametti Regis Morocci ſubſidio recuperandi.

Corunna oppugnatur.

E Plimoutha menſe Aprilis ſoluentes quinto die Corunnam Gallitiæ (Flauiam Brigantium veteres dixerunt, vulgus *Groyne*) appulerunt, nemine prohibente. Dum oppidum inferius peterent, crebris eiaculationibus è naue vaſtæ magnitudinis & duabus in portu triremibus imperiti nonnihil damni pertulerunt, donec eas maioribus tormentis in littore diſpoſitis longius ſubmouerint. Poſtridie oppidum illud inferius vno eodemque tempore tribus ex partibus adorti ſunt; è continente hinc Vntonus & Brettus cum c c c, inde Richardus Wingfeldus & Sampſon cum D. Hi duriter excepti ſemel atque iterum à ſcalis dejecti & repulſi. Cæteris interea ſine vlla fere jactura irrumpentibus, Hiſpani protinus armis abjectis ad ſuperius Oppidum per nota compendia euaſerunt. Qui in vaſta illa naue, igne injecto, in terram ſe receperunt, illa totum biduum deflagrauit, & tormenta pleraque omnia pyrio puluere plus æquo onerata horrendo cum fragore diſſiluerunt. Commeatus omnis generis & apparatus bellicus ad alteram contra Angliam expeditionem, in Anglicas naues conuectus.

Inferius oppidum capitur.

Superius frustra oppugnatur.

Aſcenditur deinde ad ſuperius oppidum; quod cum Norriſius in rupe ſitum obſeruaret, vno quo tantum poterat loco cuniculum agi juſſit, ruinam in mœnibus ad alteram partem tormentis maioribus aperuit, & vtrinque impreſſionem ſimul facere ſtatuit; ſed fruſtra igne citra mœnia è cuniculo erumpente, Cunicularij denuo mœnium fundamenta magis penetrarunt, & pyrio puluere ingeſto altera pars propugnaculi ſuperpoſiti cecidit, altera mox corruens Anglos nonnullos ſubeuntes obtriuit; reliqui inopino caſu territi deſeruerunt ductores. Qui per ruinam in aduerſa parte eodem momento

mento impetunt fecerũt, ruderibus ſubterlabentibus cũ nullus cõſiſtendi locus pluribus deſideratis, receſſerunt. M. D. LXXXIX.

Iam certo acceperat Norriſius Comitem Andradæ ad *Pontem Burges* copias contraxiſſe Comitemque Altemiræ cum pluribus properare eo conſilio vt Anglos in Oppido inferiore obſiderent, aut reditum ad naues intercluderent. Ille præuertendum ratus in eos cum x cohortibus ſigna mouit. In exercitus fronte diſpoſiti erant Edwardus Norriſius & Guil. Sidneius, in medio ipſe Norriſius cum Medkerco Belga, in tergo Henricus Norriſius, Huntleius, & Brettus. Citra Pontem Hiſpani ſe obiecerunt, ſed ad pontem fortiter reiecti facilem tranſitum, ſepimento vaſorum relicto, Anglis præbuerunt, qui tam continenti impetu incubuerunt vt illi confeſtim effuſe fugerint, & paſſim per tria milliaria ceciderint. Angli circumuicinos pagos diripiunt, & incendunt, poſt biduum naues nullo negotio conſcendunt, & dum Luſitaniam verſus vento ſatis aduerſo curſum dirigunt, incidit in eos Robertus Comes Eſſexiæ, qui admodum juuenis ex militaris gloriæ ardore, odio in Hiſpanos, & miſeratione in Antonium, ſpretis aulæ illecebris, Regina neſcia & ægre ferente, ſe mari commiſerat & claſſem dici quæſierat. Nec enim a Regina veniam abeundi impetrare ſperauit, quæ neminem è primaria nobilitate in hac expeditione periclitari voluit. Ille tamen imperium penes ſe futurum ſperauit, cũ frater ex equitibus & plures Chiliarchas & ductores ſibi haberet deuinctiſſimos, vtique quos promouerat. Perendie mari admodum irritato, ad *Penichæ* Luſitaniæ appellunt, nonnullis in exſcenſione ſubmerſis, & incolis illico in fugam conjectis oppidi potiti ſunt, caſtrumque Antonio deditur. Hinc terreſtri itinere Vliſiponem quæ LX. millia paſſuum plus minus aberat, copiæ pedeſtres ſub Norriſio contendunt, & Dracus cum claſſe per Tagum fluuium ſequi promittit. In itinere ad *Torras Vedras* militari conſilio vocato, viſum eſt caſtrametari ad Orientalem vrbis partem vt auxilia ex Hiſpa-

Hiſpani reiecti.

Penicha capitur.

M. D. LXXXIX.

nia occluderent, & Luſitani facilius Regem ſuum accederent. Sextis caſtris ad Occidua Vliſponis ſuburbia, quæ à S. Catharina nomen habent, peruentum, nemine inhibente, vbi contra ac ſtatuerant, ſubſtiterunt, & nullos viderunt præter pauperculos inermes ſubinde conclamantes *viuat Rex Antonius*. Arma enim Luſitanis Albertus Auſtriacus qui præfuit jam antea ademerat. Die inſequente cum Angli morbidi & longo itinere laſſati quieti ſe traderent, præſidiarij Hiſpani erumpunt, impetumque Brettus cum ſuis animoſe ſuſtinuit, donec plures Angli & Luſitani opportune ſuccurrentes in vrbem reijcerent Eſſexio ad vrbis portam perſequente. Brettus tamen, Carſeius Carrus ſtrenui ductores & aliquot gregarij milites occubuerunt. Cum iam biduum hic hæſiſſent & ſpes defectionis Luſitanorum quam credulus Antonius oſtentauerat plane nulla appareret, Rex Morocci promiſſa auxilia non ſubmitteret, recentes auxiliares magno numero ex Orientali parte in vrbem confluerent, morbus per exercitum indies grauius graſſaretur, annona & puluis tormentarius deficerent, tormenta maiora ad mœnia perrumpenda à Draco non deucherentur; Angli è ſuburbijs quæ exoticis mercibus opulentiſſima, nihil omnino auferentes ne Luſitanorum animos abalienarent, iter verſus *Caſcais* oppidulum ad oſtium Tagi Hiſpanis ſatis lente inſequentibus, ne nouiſſimos quidem carpentibus, inſtituerunt, Draco qui *Caſcais* interea ceperat, in contumeliam verterunt quaſi per eius ignauiam ſperata victoria exciderint, eo quod juxta ac promiſerat cum claſſe non ſecutus. Ille ex impoſſibilitate excuſauit, cum per *Alcacæuæ* canalem ob breuia tranſire non poſſet. Si recta tranſiſſet per propugnaculum S. Iuliani quinquaginta maioribus tormentis munitum, & plures triremes ibi proris obverſis diſpoſitas, claſſem certiſſimo periculo expoſuiſſet, nec ſpes vlla redeundi ſuperfuiſſet ſed certa pernicies ſi naues hoſtiles ſe ad oſtium Tagi interim obieciſſent: claſſe autem pereunte, exercitum non potuiſſe non vna perire

Vliſpotentatur.

Recedunt.

Dracum criminantur.

perire demonſtrauit. Caſtrum deinde ad *Caſcais* deditione acceptum, & ſubiecto puluere tormentario magna ex parte ſubrutum. Ibidem ad expenſas reſarciendas ſexaginta plus minus Holcadas Hanſeaticas è Germania frumento & omni apparatu nautico onuſtas ad nouam claſſem contra Angliam inſtruendam interceperunt, quæ per Orcadas, Hebridas, & Hiberniam longa & periculoſa nauigatione, ne interciperentur, vſæ erant; licet Regina iam antea Hanſeaticas vrbes literis monuiſſet ne commeatum aut apparatum bellicum in Hiſpaniam aut Luſitaniam ſubueherent, pœna amiſſionis nauium & mercium conſtituta. Angli inde ſoluentes (Antonio omnibus precibus nequicquam obnitente) *Vigo* opidum in littore deſolatum incenderunt, tractumque vicinum deprædati in Angliam reuerſi ſunt cum C L. tormentis maioribus & præda ſatis opima, cuius pars aliqua viritim diſtributa claſſiarijs qui tumultuari cæperant minime ſatisfecit. Satisfactum tamen abunde & vindictæ gloriæ Anglorum plerique exiſtimarunt, quod tam breui tempore alterum opidum ſcalis admotis expugnauerint, alterum ſtrenue oppugnauerint, Potentiſſimi Regis copias fugarint, exſcenſionem quatuor diuerſis locis fecerint, ſeptem diebus explicatis vexillis & inſtructa acie in hoſtico perrexerint, maximam vrbem exigua militum manu tentauerint, tres integras noctes in eiuſdem ſuburbijs egerint, hoſtes proruentes ad portam repulerint, duo maritima Caſtella ceperint, & bellico apparatu hoſtes ſpoliauerint. Alij tamen erant qui putarunt hæc minime reſarciſſe incommoda accepta, ſex millibus hominum bellicoſorum & nautarum vi morbi abſumptis. Verumenimvero huius expeditionis hunc fructum percepit Anglia, vt nihil jam inde ab Hiſpania timuerit, ſed in Hiſpanos maiores animos ſumpſerit. An hic funeſtus morbus Anglis acciderit ex vino immodice hauſto, fructuum eſu, aëris intemperie, aut omnibus coniunctim, varie diſputatum: Obſeruatumque omnes hactenus terreſtres Anglorum in Hiſ-

M. D. LXXXIX.

Caſtrum Caſcais deditione capiunt.

Holcadas Hanſeaticas incipiunt.

Vigonem incendunt.

Prædæ relatæ.

Et gloria.

Nec non alacritas contra Hiſpanos.

M. D. LXXXIX.

Angli in Hiſpania morboſi.

paniam expeditiones funeſtas fuiſſe, vt illa Ioannis Gandauenſis Ducis lancaſtariæ circa Annum MCCCLXXXVI. in qua CX XXM. Anglorum XM. perierunt, & Marchionis Dorceſtriæ anno MDXII. in qua ex decem milibus breui tempore mille morbo occubuerunt idque in citeriori Hiſpaniæ ora. Sed adnotarunt Eruditi, exercitus ab Auſtro in Aquilonem magis obdureſcere, prout internus calor externo aëre laxatur, aut conſtringitur; Verumque illud Vitruuij eſſe. *Qui a frigidis regionibus traducuntur in calidas, non poſſunt durare ſed diſſoluuntur. Qui autem ex calidis locis in frigidas ſub Septentrione regiones, non modo non laborant immutatione loci valetudinibus, ſed etiam confirmantur.*

Ad Hanſeaticas reſponſum.

Cum vrbes Hanſeaticæ graues inſtituerint queremonias, etiam minis intermixtas, de Holcadibus interceptis, quaſi priuilegia antiqua violata eſſent, reſpondet Regina ſe præmonuiſſe ne apparatum bellicum ad hoſtes Regni Angliæ ſubuehentes licite intercepiſſe, nec aliter potuiſſe, niſi perniciem ſibi & ſuo populo ſponte attrahere maluiſſet. Priuilegia quæ ſunt leges priuatæ contra publicam ſalutem quæ *Lex Suprema* non aſſerenda. Imo Priuilegio illo Regis Edwardi Primi Hanſeaticis indulto, diſerte caueri *ne merces in terras manifeſtorum & notoriorum hoſtium Regni Angliæ deueherent.* Eorumque merces ſæpius detentas fuiſſe, quod ardente bello, Gallis commeatum ſuppeditaſſent, nec ſolum ab Anglis, ſed etiam eadem de cauſa à Carolo V. à Sueco, Dano, Polono, & nuperime ab Auraſionenſi Principe, idque jure gentium. Neutralitatis jure ita vtendum eſſe vt dum alterum iuuemus, alterum non lædamus; Ciuitates minime decere minas Regibus intentare, ſe non maximorum quidem Regum minas, ne dum Ciuitatum timere, & velle vicinitatis jura cum omnibus ſanctiſſime ſeruare.

Elizabetha Nauarro ſubuenit.

Et ſeruauit quidem, nam & Nauarrum bello difficilimo inuolutum tum preſenti pecunia tum bellico apparatu adjuuit, & Gallum ſuis rebus diffidentem per

Thomam

M. D. LXXXIX.

Thomam Bodleium clam ſubmiſſum confirmauit. Cum enim (vt digreſſiuncula neceſſaria paulo altius repetam) Andinus Regis frater diem ſine liberis obijſſet, Rex prolem non haberet, nec habiturum ſpes vlla eſſet, & regnum Nauarro, & poſt Condeo Reformatæ Religionis propugnatoribus ex jure deberetur; Pontificij Galliæ Principes, Pontifice & Hiſpano conſcijs, conjurationem pernitioſam occulte inierunt ſub Religionis Catholicæ tuendæ velo, nomine S. *Vnionis* ſiue *Ligæ*, ad Regem peſſundandum publicam in illum inuidiam prauis conſiliis accendendo, & ad Reformatam Religionem funditus extirpandam præuertendo legitimam in Regno ſucceſſionem. Qui in hanc nomina dederunt, fidem mutuam jurejurando obſtrinxerunt ſe neutiquam in Gallia quemcunque regnare paſſuros qui aliam Religionem quam Catholicam Romanam profeſſus fuiſſet aut profiteri vellet, neque eum admiſſuros qui in alia innutritus etiamſi eam abjuraret; ne Regnum adeptus Religionem avitam labefactaret. Hæc ſingula ad excludendum Nauarrum & agnatum Condeum ſpectaſſe nemo dubitauit. Conjuratio etiã iſta nunc aperte vbiq; graſſabatur his quaſi gradibus ſenſim proſerpens. Guiſius conjurationis Princeps cum Pictauiani adhuc juuenis fortiter contra Proteſtantes defendiſſet, equites Germanos quos Alenconius accerſierat, fudiſſet, & ingentem illum Germanorum ſub Barone Dohna exercitum jamdudum profligaſſet, à plebe & Eccleſiaſticis, immodicis laudibus ſupra regem vt vnicus Romanæ Religionis aſſertor, & Proteſtantiũ malleus paſſim celebratus, Lutetiam ingreſſus tumultum tantum excitauit, vt ipſe Rex neceſſario vrbe excederet, conuentum Bleſis indiceret, in hanc vnionem ad Reformatæ religionis cultores excindendos edicto Iulij promulgato conſentiret, Guiſium Magnum Magiſtrum Gallicæ militiæ renuntiaret, cum eo ad mutuam fidem firmandam Sacræ Synaxi communicaret. Mox tamen dum eum timeret quem timendum & tantum fecerat vt legibus

Sacra liga in Gallia.

Baricades de Paris.

Guiſius occiditur.

M. D. LXXXIX.

gibus interrogati non poſſet; atque hominis animum ad altiora & non conceſſa præfeſtinare ſuſpicaretur, perſuaſus inſidias in ſuam vitam ab eo ſtrui, & non aliam conſeruandi regiam authoritatem ſupreſſe rationem niſi è medio toleretur; eum ex inſidijs intra aulæ parietes confodi & mox fratrem Cardinalem ſtrangulari juſſit. Guiſij filium, Borbonium Cardinalem atque coniuratos quos apprehendere poterat in cuſtodiam dedit. Hinc tanta rerum per Galliam erat confuſio vt pulcherrima Gallici imperij compages in multas partes diſſultura videretur, Populus enim vbique magiſtratibus parere dedignatus, Regias ædes Lutetiæ diripuit, ex ciuitatibus aliæ Democratiam, aliæ Ariſtocratiam, aliæ Oligarchiam affectarunt, pleriſque Monarchiam auerſantibus. Conjurati nouo conſilio inſtituto, nouo Sigillo ad res adminiſtrandas confecto Regiam ſibi authoritatem arrogarunt, munitiſſima quæque loca, imo integras prouincias ſibi raptarunt. Regni redditus interceperunt, auxiliares Hiſpanos è Belgio evocarunt, quatuor ex ampliſſimis Galliæ Senatibus (Parliamenta vocant) ſuffragantibus, & Eccleſiaſticis bellum in Regem vbique buccinantibus.

Henricus III. Rex Galliæ occiditur.

De Rege ſubſtituendo variatum.

Adeo vt Rex neceſſario ad Proteſtantes quos exagitauerat, confugeret, & iſti ad deteſtabile ſcelus conuerſi illum per Iacobum Clementem Monachum parricidio tollerent. Nauarrum quem Rex moriens ſucceſſorem ex jure declarauerat, quaſi hæreticæ prauitatis manifeſtum & qui hoſtiles exercitus in patriam attraxerat, regno programmate excluſerunt. Quem autem Regem crearent opinionibus diſcreparunt. Carolus Dux Mainius Guiſij occiſi frater regnum ſibi deferendum cenſuit, eo quod res fortiter contra proteſtantes geſſerat, præcipuæ vrbes ei obſequium detulerant, Cardinalis Borbonius in carcere jam detineretur quem Sacerdotem & imbellem Galli gens bellica ferre non poſſet. Illum etiam Regem creando familiæ Borboniæ jus agnoſcerent, & obſoletum jus patrui contra nepotem reuo-

reuocarent. Alij Lotharingum aut ex eius liberis aliquem præferendum contenderunt, vt hæc familia ab Hugone Capeto Galliæ regno iniuſte olim ſpoliata jam tandem poſtliminio juſte reſtitueretur: Hiſpanum huic familiæ fauturum & filiam ſuam alicui ex hac electo libenter in coniugem daturum. Alij Sabaudum nominarunt ex Regis Galliarum filia natum, Hiſpani generum, Principem vicinum, potentem & animoſum; Nonnulli Guiſiũ ob aui & patris in Religionem Romanam & Rempublicam merita prætulerunt. Nec defuerunt qui eblandita ſuffragia pro Hiſpano vtique longe potentiſſimo tulerunt. Pars tamen maxima vt juſtum & jus colere viderentur, in Cardinalem Borbonium propendit vno gradu regi ſublato quam nepos Nauarrus proximiorem, multa pro Catholica cauſa perpeſſum qui facile è carcere poſſet liberari, & per quem Catholici ad religionis Reformatæ cultores opprimendos ſine externis auxilijs coniungerentur. In hanc ſententiam itum Mendoza Hiſpani Legato inprimis authore, qui per hunc pontem viam Hiſpano ad Gallicum ſceptrum pandi poſſe putauit. Cardinalis itaque Borbonius Rex Galliarum promulgatur, nummi eius imagine cum titulo *Caroli Decimi* procuduntur. Mainius *Locumtenens Generalis Coronæ Gallicæ* declaratur; qui ſtatim copijs vndiquaque contractis in Nauarrum a ſuis itidem Galliarum Regem juſtiſſime promulgatum ad Diepam maritimam Normaniæ oppidum jam agentem ſigna infeſta mouet ſpe certa vel intercipiendi, vel è Gallia expellendi.

M. D. LXXXIX.

Borbonius Cardin. Rex declaratur.

Nauarrus periclitatur.

Ille in has Anguſtias redactus prope oppidum cum ſuis caſtra-metatus, primum Beauorium la Noeclum, ſtatimque Buhium & buzenualium, feſtinato in Angliam ad opem petendam & fœdus tam offenſionis quam defenſionis offerendum miſit. Regina ne Regi eiuſdem profeſſionis & bellica gloria florenti in re tam præcipiti deeſſet, & veritane ſtipendiarij Germani & Heluetij corruptelis deficerent, protinus XXII. mill. librarum

Regina ſubuenit.

M. D. LXXXIX.

librarum Anglicarum in auro (quantam vim monetæ aureæ ille se non prius semel simulque vidisse professus erat) suppeditauit, arma & I V. M. auxiliarium sub imperio Peregrini Baronis Willoughbeij (qui Belgico exercitui postquam Leicestrius abierat cum laude præfuerat) misit. Chiliarchas constituit Thomam Wilfordium qui Marescallus designatus, Ioannem Boroughum, Guilielmum Drurium & Thom. Baskeruillum viros dignitate equestri, menstruumque stipendium prompte in antecessum assignauit. Hinc coniurati qui jampridem in prœlio ad Arquas à rege præter omnem opinionem profligati, nunc omni spe deiecti pridie quam Angli appulerint, conuasarunt.

Anglorum in Gallia Militia.

Rex his auxiliaribus firmatus cum exercitu Lutetiam Parisiorum perrexit, Angli & Heluetij iussi adoriri partem illam quæ intra portam S. Marcelli & Sequanam interjacet, vallum & obiecta sepimenta perrumpentes ad S. Victoris portam vsque penetrarunt, parumque abfuit quin intrauerint. Sed Rex qui non putauit maximam & numerosissimam vrbem tantilla militum manu occupari posse; nec lubuit prædæ obijcere quam sui juris breui futuram sperauit, nec Mainium ad pugnam elicere posset, receptui cecinit. Inde Stampas mouit, Willougbeium cum Anglis in via reliquit vt iter conjuratis occluderet, dum oppidum cum castro deditur. Vindocinum postea expugnatur, quod cum Comitatu Vindocinensi (vt obiter adnotem) Robertus Willoughbeius Normanniæ Præfectus olim ab Henrico Quinto Angliæ Rege ob fortitudinem dono acceperat. Strenuã deinde operam Angli nauarunt redigendo Cenomanum, Alenconium, Falesiam, Luxonium & Honfleuum in Regis potestatem; vbi omnibus Hibernæ expeditionis difficultatibus delassati, quingenta minus plus milliaria jam permensi cum laude dimissi in Angliam, quotquot superstites, redierunt. Vi morbi perierunt Hunningus militum ductor, Stubbius cui dextram ob libellum contra Andini cum Regina nuptias præcisam dixi,

Eorum reditus.

& qui magnum ſui deſiderium reliquit Guil. Drurius, vir genere & omni elegantia ſplendidus, à Ioanne Borougho ſingulari certamine occiſus dum ille Eques auratus cum Borougho Barronis filio juniore de honoratiori loco (contra præſcriptam in claſſe Anglicæ nobilitatis rationem) contenderet. M. D. LXXXIX.

Anglos dimiſſos noluit Regina & Rex doluit, certis nuntijs edocti Hiſpanum regno Gallico tecte inhiare. Ille enim per Commendatorem Moream Io. Taxium & Bernardinum mendozam in Coniuratorum conciliabulo propoſuerat vt quandoquidem tanta auxilia tantis impenſis tulerat, Catholicorum in Gallia Protector declararetur cum eadem prærogatiua qua in regno Neapolitano & Siculo fruitur, munia cum ciuilia tum Eccleſiaſtica in Gallia quibus vellet per ſuos delegatos conferendi. Quod cum etiam Cardinalis Caietanus Pontificis nuntius enixe promoueret, multis cordatis Gallis etiam Catholiciſſimis ſtomachum mouet. *Hiſpanus Gallie Regnũ affectat.*

Vt Elizabethæ nihil prius erat quam Nauarrum in Galliarum regno confirmare, ita jamdudum percupierat Catharinam eius ſororem Regi Scot. in matrimonio collocare, Vtrumque enim ad Pontificiorum contra Proteſtantes conatus retundendos neceſſarium videbatur. Verum res non ſucceſſit quod illa ætate grandior, minus opulenta, & frater bellis exhauſtus. Cumque Rex ille ſubinde Elizabetham de vxore deligenda conſuluiſſet & illa lente reſpondiſſet, Scoti ſuſpicari imo & palam clamitare cœperant, Anglos callidis conſiliis honorem & liberos regi inuidere, tum vt vltionem ob matrem extinctam effugerent, tum vt Scoticum genus à ſucceſſione in Anglia excluderent. Quod cum illa audiſſet, monuit Regem vt ejuſmodi vxorem aſſumeret, quæ ſibi inprimis placeret, populo non diſpliceret, & per quam amicitia inter Reginam ſine ſuſpicione conſeruaretur, Et ille qui animum ad Annam Frederici II. Danorum Regis filiam (quam Elizabetha præ cæteris commendauit) ante annum applicuerat, cum eadem *Regina nuptias Scoto commendat.*

M. D. LXXXIX. *Ille Annam Danicam respondet*

dem menſe Auguſto hoc anno Comite Mareſcallo auſpice, procuratorio nomine verbis conceptis regio ritu pactus erat. Verum cum illa in Scotiam nauigans in medio curſu horridis tempeſtatibus in Norwegiam reijceretur, claſſe adeo afflicta vt iterum ſoluere non poſſet: Rex conſilio prius Elizabethæ communicato; quæ honoraria dona ad nuptiarum ſolemnia miſerat: in Norwegiam menſe Octobri cœlo hibernante trajecit, vt nuptiæ intra annum (quod ordines Regni ſtatuerant, & ipſe vouerat) confiterentur, quæ auſpicato confectæ: & in illis partibus ad Maium vſque hæſit non prius commodum reuertendi tempus nactus.

In Norwegiam nauigat.

Nonnulli has tempeſtates Magorum & Sagarum maleficijs excitatas opinati ſunt, eo quod venti fuerint rapidiores, fluctus ex imo concitatiores, procellæ breuiores & crebriores, quam quæ ex cauſis naturalibus. Quodque Demones Principes aëris in gentibus Septentrionalibus barbare ſimplicibus atque Euangelica luce deſtitutis licentius graſſantur. Et horum opinionem confirmarunt Magi quidem & Sagæ in Scotia deprehenſi qui palam confeſſi ſunt ſe tempeſtates illas ad Reginam à Scotiæ littoribus arcendam excitaſſe, atque Bothwillium ipſos de Regis fato conſuluiſſe. Quod cum capitale ſit apud Scotos ex lege Mariæ R. ille in carcerem conjectus; ſed poſt breue tempus erupit, & nouis in Scotia motibus initium dedit.

Tempeſtates à Magis excitatæ.

Bothwillius ab illis accuſatus.

In Anglia è vita hoc anno exceſſit Franciſca Comitiſſa Suſſexiæ Thomæ Comitis Suſſexiæ vidua, Henrici Sidnei ſoror, memoria digna quod Collegium Sidneio-Suſſexium bonarum literarum ſtudioſis Cantabrigiæ poſuit, imitata Gualterum Milmaium qui per hoc tempus in cœleſtem patriam commigrauit. Vir pietate ſpectata & prudentia ſingulari omnibus boni ciuis virique Boni officijs perfunctus, ab Henrico VIII. Curiæ Augmentationum Superuiſor conſtitutus, ab Edwardo Sexto Equeſtri dignitate ornatus, & ab Elizabetha in Sanctius conſilium adſcitus, Fiſci Regij Cancellarius

Comitiſſæ Suſſexiæ obitus. Et Gualteri Mildmaij.

cellarius & Subthesaurarius, qui vt pietatem & bonas literas promoueret, Cantabrigiæ anno M. D. LXXXIIII. Emanuelis collegium in quo studiosi sexaginta duo sub Præfecto aluntur, extruxit. In eius locum suffectus Ioannes Fortescuus vir integer, Græce, Latineque apprime eruditus, qui liberalibus Reginæ studijs & Regie Syntheſi, siue *Garderobæ* (vt vulgo vocant) diu præfuerat, & mihi hæc scribenti in nonnullis lumen porrexit. M. D. LXXXIX.

Animam etiam Deo reddidit ætate jam decliui Guilielmus Somersettus Comes Wigorniæ, filius Henrici, nepos Caroli: successit Edwardus filius vnicus, numerosa prole adeo fœcundus vt plures liberos vtriusque sexus quam vniuersi Angliæ Comites nuper numeraret. *Comitis Wigorniæ.*

Naturæ quoque debitum persoluerunt Ioannes Baro Sturtonus, Caroli (quem ob homicidium Maria Regina suæ justitiæ exemplum statuit) filius ex Anna Stanleia Edwardi comitis Derbiæi filia progenitus, cui Edwardus frater succeſſit; atque Henricus Baro Comptonus ingenij judicijque laude efflorescens, Guilielmo filio è Francisca Hastingia Francisci Comitis Huntingdoniæ filia, hærede relicto. Et Bruxellis Thomas Baro Paget qui Mariæ Scotorum Reginæ deuotissimus ideoque suspectus ex Anglia se subduxit, vt anno M. D. LXXXV. diximus, vnico filio Guilielmo ex Nazareta Newtonia relicto. Reip. vero literariæ triste sui desiderium reliquit Laurentius Humfredus Oxonienſis Sacræ Theologiæ Doctor, qui in Germania regnante Maria exul, Origenem de recta fide & Philonem de Nobilitate è Græco transtulit, tres libros de Nobilitate quibus titulum *Optimates* fecit, scripsit. Domum reuersus Magdalenensi Collegio Oxoniæ in quo educatus, Præses factus Regiusque S. Theologiæ professor, publice multos annos legendo, concionando, & plura scribendo Ecclesiæ profuit laudemque promeruit. Nec tamen altiorem in Ecclesia dignitatem quam Decanatum Wintoniensem consequutus, fortasse eo quod de Adiaphoris non juxta cum Ecclesia Anglicana senserit. *Baronis Sturton.* *Baronis Compton.* *Baronis Paget.* *Et Laurentij Humfredi.*

M. D. XC.

M. D. XC.

Regina portus munit.

ELizabetha quæ pacem ſummam cogitationum ſemper fecerat, ideoque belli curas nunquam abjecerat, ne ex improuiſo ab Hiſpano opprimeretur, primo vere militum delectus in Anglia & Auſtrali Hiberniæ parte habet. Ibi *Duncanon* ad oſtium *Suiri* fluminis atque in Wallia Milfordicum portum nouis operibus communit. Ad claſſem ſartam tectam conſeruandam 8970. libras monetæ Anglicæ ſiue Sterlingæ in ſingulos annos aſſignat. Et quamuis anno M. D. LXXXVII. ad exercitum in Germania ſub Barone Dohna pro Nauarro colligendum 101560. Aureorum Francorum per Horatium Pallauicinum mutuo dederit, & ſuperiore anno 71165. ex Syngraphis Beauoiri, Buhij & Buzenualij; atque 20000 in tranſmittendis auxiliaribus ſub Barone Willoughbeio expenderit: nihilominus hoc anno primum 33333. ad conſcribendum in Germania exercitum ſub Principis Anhaldini auſpicijs, ex Syngrapho Vicecomitis Turaniæ, deinde tantundem ex Syngraphis Beauoiri & Incaruilli numerat. Singulis præterea binis menſibus præſidiarijs in Fluſhingha & Briela centum viginti quinque millia Florenorum & III. Mill. peditibus & equitibus in Belgio merentibus ducenta & ſexaginta millia perſoluit, plures naues vndique emittit, contra Pontificis Romani atque Hiſpani in Scotia molitiones ſumptus magnos inſumit, necnon pecuniam à ſubditis jampridem mutuo acceptam præter exſpectationem rependit. Vſque adeo vt plerique demirarentur, vnde opes ad hæc ſuppeterent cum nullius in ære eſſet (vt cæteri Principes fere omnes) & ſine externis auxilijs ſe ſuoſque defendere valeret (quod vicinorum Regum plane nullus poterat.)

Claſſem curat.

Gallo pecuniam ſuppeditat.

Verum enim vero illa prouide frugalis vix quicquam effudit niſi ad Regiæ Majeſtatis honorem tuendum, regnum defendendum, aut vicinos ſubleuandos. Et

Burgh-

M. D. XC.

Burghleius Theſaurarius in eos qui portoria & vectigalia curarunt, quorum auaritia multa ſubrepta, & negligentia plura non exacta, penitius inſpexit. Maxime ex quo non ita pridem Regina de myſterijs publicanorum à Caermardino viro ſolerti edocta effecerat vt Tho. Smithus Cuſtumarius, vt vocant, qui portoria redemerat pro X. IIII. M. libris monetæ Anglicæ in ſingulos annos, jam inde pro XLII. Mill. lib. redimeret, non parua pecunia pro tam quæſtuoſa tot annos redemptione in compenſationem collata, & poſtea pro quinquaginta millibus redimeret. Etſi Theſaurarius, Leiceſtrius & Walſinghamus contraniterentur, Caermardino ſe opponerent, atrienſibus interioris admiſſionis ne admitteretur juberent, imo & cum Regina expoſtularent, quaſi hoc ipſi & conſiliarijs in opprobrium cederet ſi tantilli delatoris accuſationibus auſcultaret. Verum illa reſpondit, Principis eſſe ſummos pari jure cum infimis continere, qui Magiſtratus & Conſiliarios temere accuſant, plectendos, qui iuſte, exaudiendos; ſe Reginam eſſe infimorum non minus quam maximorum, nec aures illis velle occludere, nec paſſuram vt Publicani quaſi hirundines Reipublicæ bonis ſaginentur dum ærarium inops tabeſcit; nec illud ex egentium ſpolijs redundaret. Illa ſane extortiones ſemper auerſata eſt & acerbitates in vectigalibus extra ordinem exigendis, quas ſuperiores Reges blandis nominibus *Liberalitatis populi*, *Beneuolentiæ*, *Amicabilis conceſſionis* & id genus alijs edulcarunt. Capitationem animalium regnante Edwardo Sexto propoſitam ne nominari voluit. Præterea populus Subſidia alacriter ſemper contulit, & licet taxatio ex cenſu major quam olim videretur, nulla tamen rigida taxandi ratio eſt adhibita. Ita vt Subſidia illa potius ſpontanea ſine inquiſitione aut aliqua coerctione eſſent, & ſemper minora quam Regin Ordines exiſtimauerant. Quinimo ad Regni Ordines referri juſſit vt opulenti plus dependerent, & egentioribus parceretur, quod ſemel factum regnante Richardo

Redemptionem Cuſtuma auget.

Acerbitates in vectigalibus vetat.

M. D. XC.

chardo ſecundo. Sed ſucceſſu caruit. Illi enim rationibus ſubductis deprehenderunt Subſidia admodum exilia futura ſi mediocrium fortunarum homines quorum maximus numerus (*The pound men* vocamus) minus quam ſolent, perſoluerent.

Ordinibus in Belgio proſpicit.

Vt amicitiam etiam cum exteris colerent, Groningham opulentiſſimam Friſiæ vrbem, quæ nec Hiſpanos ferre nec Ordinibus ſubeſſe voluit, ad fidem eius confugientem, in tutelam accipere abnuit ne Ordinibus offenſionem crearet. Zelandis indignata quod Gallum in patronum inſcijs Hollandiæ Ordinibus, aduocare cœperint (hoc ipſe Gallus edocuit:) cum Hollandis tamen in gratiam reduxit. Et nonnullos in illis Prouincijs per publica ſcripta improbando coarguit qui fuco obſequij & beneuolentiæ erga ipſam diſſenſiones ſeminarunt & Ordinibus ſe oppoſuerunt: Eoque acrius, quod intellexerat Richardotum egiſſe vt venia & conſcientiæ libertas omnibus Belgis qui ex alijs prouincijs profugerant concederetur, modo domum redirent. Quod ſi fieret, in Ordinum damnum futurum proſpexit, cum id genus homines Hollandiæ vrbes prius quodammodo vacuas habitarent, ditarent & in bellum plurimum contribuerent. Venetorum & Florentinorum naues ab Anglis interceptas Magni Heturiæ Ducis rogatu reſtitui juſſit, ſeueroque dicto ſuis impetrauit ne Italis, Venetis, Gallis, Danis, Belgis aut Hanſeaticis vim inferrent. Hiſpanos tamen grauiter afflixerunt, dum alij Mare Atlanticum juxta *Azoras* quo naues vtriuſque Indiæ neceſſario appellunt, infeſtant, nauibus plurimis direptis, propugnaculo in inſula *Fiala* à Cumberlandiæ Comite ſolo æquato, & LVIII. tormentis maioribus ablatis; alij per medias triremes in Freto Gaditano magno damno illato fortiſſime perrumpunt & longe lateque per maria terrorem ſpargunt.

Piratas coercet.

Pacem Moldauo & Polonus impetrat.

Gloria Elizabethæ jam peruagata, gratiaque longe diffuſa & quietem ab Imperatore Turcarum Vaiuodæ Moldauiæ miſere à Turcis exagitato & pacem Polonis difficili

M. D. XC.

difficili bello imminente, impetrauit, quod gratiſſimis literis Polonus & eius Cancellarius agnouerunt. Interim vt amicitiam cum Scotorum Rege confirmaret, Edwardum Somerſettum Vigorniæ Comitem mittit qui nuptias & è Dania reditum congratularetur, illum vna cum Rege Gallorum in ſocietatem Ordinis Georgiani eſſe allectum ſignificaret, at ſubmoneret vt graſſantem in Scotia Pontificiorum factionem tempeſtiue comprimeret. Ille benigniſſime excepit, vtque ſuſceptam cum Anglia amicitiam conſeruaret, & eximium publicæ pacis ſtudium declararet, Chiliarcham Stewartum in Germaniam miſit, vt cum Dano & Principum Legatis ratio iniretur de pace inter Angliam, Hiſpaniam & Galliam redintegranda.

Nuptijs Scoti congratulatur.

Gallia cum omni periculoſiſſimo incendio, vt dixi, à Conjuratis & Hiſpano excitato deflagrauit, ad quod extinguendum illa omnia momenta diligenter obſeruauit, & qua ratione ſubueniret crebra habuit conſilia: An Angli veterani in Belgio Germanorum copijs in Galliam aduentantibus ſe conjungerent. An juſtum exercitum in Belgium mitteret qui Parmenſem jam Galliam cogitantem diſtinerent. Inprimis vero quomodo Hiſpani à maritima Galliæ ora prohiberentur, quos de *Portu Gratiæ* in poteſtatem per corruptelas redigendo agere & claſſem in Britanniam Armoricam deſtinare audiuerat.

Galliæ proſpicit.

Ecce inter medias has conſultationes, Parmenſis cum juſto exercitu Galliam ingreſſus (hoc enim Hiſpanus imperauerat Coniuratorum efflagitationibus facile perſuaſus ſub ſpetioſo Religionis Catholicæ tuendæ & charitatis in proximum obtentu, poſtquam Rex inſignem victoriam de ijs ad Yuerium retuliſſet) Picardiam perſultat, Lutetiam rebellantem fameque miſerrime contabeſcentem annona ſubleuat, Carboilum & Laignium vt annona in Lutetiam ſubueheretur, expugnat, copiaſque reducit majore cum laude militaris ſcientiæ in vallis militum manibus more Romano ducendis

Quam Parmenſis inuadit.

M. D. XC.

ducendis, & pugna prudenter detrectanda, quam militaris diſciplinæ in militibus coërcendis qui etiam templa ſacrilege violarunt.

Hiſpani in Britania portus occupant.

Et altera parte aliæ Hiſpanorum cohortes præter expectationem ſub Æquinoctium Autumnale ad Blawetum in Britannia Armorica auſpicijs Ioannis D'Aquilæ appulſæ Henebonum munitum ad mare oppidulum obſident & occupant auxilio Philippi Emanuelis Ducis Mercauri è familia Lotharinga, qui accerſierat, cum conjurati Galliam viritim diuidendam ſperarent, & ipſe Britanniæ Ducatum aut ſaltem eius partem animo inuaſerat, Hiſpani ope, & vxoris jure quæ vnica filia Sebaſtiani Martigui cui mater Caroletta Britannica hæres I. Broſij Ducis Stamparum. Hanc occaſionem Hiſpanis libens arripuerat qui Britanniam ad filiam jure ſpectare exiſtimauit, quandoquidem *Feudum* eſſet fœmininum, atque illa nata ex primogenita Henrici Secundi Regis Galliarum filia, quæ avunculis ſine ſobole defunctis, in ipſo Galliæ regno, niſi Lex Salica obſtaret, ſuccedere debuit. Et quamuis illum non latuerit Britanniam regnante Franciſco Primo regno Galliæ in perpetuum adunatam fuiſſe, non tamen credidit, quod Galli Iuriſ-conſulti pronuntiant, omnia quæ regnum Galliæ ſemel fuerint liliorum delibatione Galliæ Regno inſeparabiliter coaleſcere.

Qua ſpecie iuris.

Auxilia contra eos petita.

Contra hos Hiſpanos ſtatim atque appulſi, auxiliarem ex Anglia manum rogauit Henricus Borbonius Dumbarum Princeps, Ducis Montpenſerij filius quem cum La Nouæo Rex Britanniæ præfecerat. Sed non viſum Reginæ & Conſiliarijs copias mittere rogatu ſubditi, Rege inſciente & non Rogante, qui tunc alibi negotijs implicatus pluſquam difficillimis. Illa tamen ad res Britannicas animum mentemque intentius conuertit. Ferre non poterat vt Hiſpanus regionem tam opulentam, tam vicinam, ad Angliam, Hollandiam, Zelandiam inuadendam vel infeſtandam tam opportunam ſui juris faceret. Et ſua magis hoc intereſſe dixit

Elizabetha de Britannia ſollicitudo.

M. D. XC.

xit quam olim Edwardi Tertij qui tantis expenſis tutatus eſt cauſam Ioannis de *Monteforti*, quo minus Galli Britannia potirentur. Erant qui illam monuerunt, vt pecuniæ parceret, ſua potius quam aliena curaret, nec vllam fiduciam in Gallis collocaret, eos ſuis Regibus fuiſſe inſidioſos, alterum Pontificiæ religionis cultorem deuotiſſimum nuper ſuſtuliſſe, alterum Reformatæ profeſſorem ſceleratis armis & Pontificijs diris jam perſequi, Metas, Tullum, Virodunum Germanico imperio patrum memoria minus juſte ſubtraxiſſe, ac Anglos hodie amicos non minus quam olim hoſtes innato odio ingrate proſequi & toties in re pecuniaria fefelliſſe vt creditores quos fraudare ſtatuunt *Les Anglois* diuerbio vocitent. Præterea conſilijs corruptis & fatis impellentibus florentiſſimum regnum ita delacerare vt vicinis potius miſerandum quam formidandum videatur, dum vt corpus prævalidum viribus oneratur ſuis, vel ex mobili ingenio hoſtem ſi foris non habeat domi quærit. Eo enim ſocordiæ (an credat ſubſequens ævum?) deueniſſe, vt Hiſpanorum cohortes in Galliam aduocarint & in vrbes admiſerint. Verũ illa Gallorum ſalutis & laudis amantiſſima hos vt genti nobiliſſimæ & prepotenti iniquiores exploſit. Imo alios tã Gallos quam Anglos ſuggerentes vt dũ *Conjurati* & Hiſpanus Galliam quaſi in prædam partiri, & *Cantonizare* inciperent, & illa maritima Picardiæ & Normaniæ ſibi occuparet: memorantes quod Carolus Burgundus illePugnax dicere ſolitus, *fœlicitereum gentibus vicinis actũ fore quando Gallia non vni Regi ſed viginti Regulis ſuberit*; auerſiſſimis auribus audiuit, & admodum ſtomachoſe rejecit, dictitando. *Quandocunque ſupremus regno Galliæ dies illuxerit, proculdubio in Angliæ exitium adueſperaſcet.*

Et etiam de Gallia contra querundam conſilia.

Eius diuerbium.

Dum hæc agitari cæperant, Ambroſius Dudleius Warwici Comes Ioannis Ducis Northumbriæ filius, ex Ordine S. Georgij, bonitate affluens ex vita improles exceſſit. Nec ita poſt Franciſcus Walſinghamus Reginæ à Secretis, Ducatus Lancaſtriæ & Ordinis Garteriani

Comes Warwici obit.

Et Franciſcus Walſingbamus.

M. D. XC.

riani Cancellarius, ex carne dura intra teſtium tunicas increſcente aut potius medicamentorum violentia. Vir eximie prudens & induſtrius, ampliſſimis functus Legationibus, purioris Religionis aſſertor acerrimus, rerum occultarum indagator ſolertiſſimus, qui animos hominum ſibi conciliare & ad vſus ſuos adjungere apprime calluit. Adeo vt ſagacitate & officijs Reginæ expectationem ſuperaret, & Pontificij eum tanquam ſubdolum in negotijs complicandis, hominibuſque in pericula prolectandis artificem ſugillarent, dum latentes in Religionem, patriam & principem machinationes ſolers indagaret; tantis quidem impenſis, vt rem priuatam extenuaret, & ære publico oppreſſus tenebris ſine funebri celebritate ad S. Pauli Londini inhumaretur. Filiã reliquit vnicã, quæ primo marito Philippo Sidneio filiam Rogero Comiti Rutlandiæ enuptam, ſecundo Roberto Comiti Eſſexiæ filium & filias, & tertio Comiti *Clan-Ricard* Hibernico vtriuſque ſexus liberos peperit.

Et Thomas Randolphus.

Walſinghamo vix vnum & alterum menſem ſupervixit Thomas Randolphus qui illi intimus. Hic jam ſæpius memoratus fratrem habuit Edwardum illum bellicoſum qui in Hibernia victor M. D. LXVII. occubuit. Inuenis Iuri ciuili operam in Æde Chriſti Oxoniæ dedit, atque Aulæ Latepatenti præfuit. Varias deinde Legationes obijt, ter apud Scotiæ proceres tumultuantes, ter apud Mariam Scotorum Reginam è Gallia reuerſam, ſepties apud Iacobum Sextum Scotorum Regem, ter apud Ioannem Baſilidem Ruſſorum Imperatorem, ſemel apud Carolum Nonum Gallorum Regem, & iterum apud Henricum III. Multiplicem hanc in patriam & Principem operam Regina munere Camerarij in Fiſco quod olim dignitatis plenum, equorum diſpoſitorum ſiue Angariarum Præfectura, & aliquot prædiolis remunerauit. Nec ille, etſi plures habuerit liberos, ex continenti cupiditatis moderatione plura concupiuit. Atque ex pio animi ſenſu (quod meminiſſe forſitan proſit) Walſinghamum paulo ante mortem literis

literis quas vidi ſerio admonuit quam dignum imo quam neceſſarium, vt ille Secretarij, ipſe Legati technis iam tanem valediceret, vterque cæleſtem patriam cogitarent, & pœnitendo diuinam miſericordiam implorarent. M. D. XC.

Hunc ſequutus eſt Iacobus Croftus qui regnante Edwardo VI. Hadingtonam in Scotia contra Gallos defendit & Hiberniam aliquandiu rexit, ſub Maria maieſtatis damnatus & abſolutus ſub Elizabetha Berwico & Limiti Orientali præfuit, factuſque Aulæ Regiæ Contrarotulator, & in Tractatu Bourburgenſi Delegatus, Aulica inuidia major, qua tamen grauiter exagitatus, in bona apud Principem gratia, & integra apud omnes exiſtimatione conſenuit & obijt. *Iacobus item Croſius.*

Anno terminante vitæ curſum confecit Georgius Talbottus Comes Salopiæ, filius Franciſci, ex hac familia Comes ſeptimus. Qui juuenis regnante Maria in bello Scotico primum à patre exercitus Generali cum tribus armatorum millibus emiſſus Northumbriæ Comitem ad Louicum periclitantem liberauit, deinde quingentorum cataphractorum turmæ in limitibus præfuit; Ab Elizabetha cuſtodiæ Reginæ Scotorum adpoſitus, & poſt Norfolciæ mortem ad honorem Comitis Mareſcalli Angliæ euectus, fidem tam ambiguis temporibus contra externas inſidias, aulicas calumnias, vxoris ſecundæ moleſtias quindecim annos ita tutatus eſt, vt non minorem fidei & prudentiæ, quam maiorem fortitudinis laudem reliquerit. Liberos ex priore conjuge Gertruda Tho. Comitis Rutlandiæ filia progenuit Franciſcum immatura morte ereptum, Gilbertum in hæreditate & honore ſucceſſorem qui Mariam Cauendiſham nouercæ filiam duxit, Edwardum qui filiam & vnam hæredum Baronis *Ogle* in vxorem cepit, Henricum & Thomam, Catharinam Henrico filio Comitis Penbrochiæ ſine prole defunctam, Mariam Georgio Sauillo, & Graciam Henrico Cauentiſho enuptas. Ex poſteriore vxore Elizabetha I. Hardwici filia Guil. *Et Salopiæ Comes.*

M. D. XC.

Cauendiſhi vidua liberos ſuſcepit nullos. Nec tacendus qui hos in alteram vitam commitatus eſt Thomas Baro Wentworthus poſtremus ex Anglis Caleti Præfectus, cui Henricus filius ſecundus (primogenito patri ſuperſtiti prærepto) ſucceſſit.

Et Barro Wentworth.

Tir Oenius Gauelocum ſtrangulat.

In Hibernia anno ſuperiore Hugo *Gauiloc* ita dictus quia in compedibus diu detentus, filius naturalis Shani *O-Neal*, Hugonem Comitem Tir-Oeniæ accuſauerat occultos ſermones conſeruiſſe cum Hiſpanis quibuſdam naufragio anno M. D. LXXXVIII. in Hiberniam ejectis. Comes accuſationem præuertens illum ex inſidijs interceptum ſtrangulari juſſit; cumque ex quadam obſeruantia erga familiam O-Neali immanes prædones vim afferre recuſarent, ipſe reſti ad gulam frangendam manum admouiſſe perhibetur. Hinc in Angliam jam vocatus, crimen ſupplex apud Reginam deprecatus, veniam impetrauit, coramque ipſa ad Regiam Greenwici *honorem* vt nobiles ſolent, *poteſtatus* ſanctiſſime in ſe recepit, pacem cum Turlogho *Leinigh* vicinisque ſingulis obſeruaturum, datis eo nomine obſidibus; nec *O-Neali* titulum, nec authoritatem in nobiles vicinos aſſumpturum; regionem Tir-Oeniam in formam Comitatus redacturum; à populo ſubdito penſitationes Hibernicas (*Bonaghti* vocant) non exacturum; neminem niſi ex lege morte jam inde mulctaturum; annonam præſidiarijs Anglis ad Aquam *Nigram* ſiue flu. *More* non intercluſurum; Monachos, Fratres, Moniales, & rebelles in territorium non admiſurum; incolas Tir-Oeniæ ad humaniorem cultum quantum poſſet, adducturum; & id genus alia; ea tamen conditione interpoſita vt Turlogus *Leinigh* & finitimi Dynaſtæ itidem fidem ad pacem cum ipſo colendam obſtringerent, ne ipſe quietus turbulentorum iniuriis exponeretur. In Hiberniam remiſſus; hæc eadem ſe facturum corum Guil. *Fitz-Williams* Prorege & Regni Conſiliarijs aſſeueranter confirmauit, & ſane aliquandiu nihil omiſit, quod ab obſequentiſſimo ſubdito expectari poterat, pleraq;

M.D. XC.

pleraq; virtutis adumbrata ſigna præ ſe tulit. Corpus laborum, vigiliæ, & inediæ patiens, induſtria magna, animus ingens maximiſq; par negotijs, militiæ multa ſcientia, ad ſimulandum animi altitudo profunda, adeo vt nonnulli eum vel maximo Hiberniæ bono, vel malo natum tunc prædixerint. Paulo ante Prorex Hugonem *Roe-Mac-Mahon* Dynaſtam in territorio *Monaghan*, quem ipſe cæteris ex familia de principatu decertantibus prætulerat, domo comprehenſum, gregariorum militum, viliumque hominum judicio (vt queruntur Hibernici) ſubiecit, eo quod explicatis ſignis debita vectigalia à ſuis pro barbaro regionis more exegiſſet, damnatumque ſuſpendio affecit; ampliſſimis prædijs inter Anglos & quoſdam è Mac-Mahonis diuiſis, certo annuo reditu conſtituto, vt Anglico jure tenerent: eo conſilio vt familiam clientelis validam labefactaret & tyrannidem *Mac-Mahoni* vna cum titulo deleret. Hoc enim titulo inſoleſcunt qui ex illa familia quo jure qua iniuria ſibi dominatum arripiunt. Hinc Brienus *O-Korcus* Dynaſta in vicina *Brennia* veritus ne idem ſibi accideret, arma in Reginam ſumpſit, ſed à Richardo Binghamo Conachtiæ Præfecto exagitatus & profligatus (Prorege indignante hanc gloriam ſibi præreptam) in Scotiam profugit, quem Rex Reginæ requirenti in manus libentiſſime tradidit, proteſtatus ſe ſingulos Reginæ hoſtes in hoſtium ſuorum loco habere. Quod re preſtitit, nam & nobiles Pontificios in Scotia, Comitem Weſtmorlandum & alios ſeditioſos Anglos in Belgio eum contra Reginam accendentes ſurda aure neglexit, & Iacobum Donaldumque *Mac-Conelos* cautionibus aſtrinxit, ne quid negotij ex Hebridibus & Scotia Anglis in Hibernia faceſſerent.

O-Rorcus rebellat.

In Scotiam fugatus & in Angliam traditus.

M.D.

M.D. XCI.

M. D. XCI.

Reginæ in Gallum ſtudium.

INter hæc, nulla cogitatio Reginæ animum magis exercuit quam de Britanniæ Armorica, & quomodo ſuccumbenti Gallo ſubueniret. Anno itaque ineunte per Edm. Yorcum de trimeſtri ſilentio biande cum illo expoſtulauit, monuit quanti interſit Britanniæ tempeſtiue proſpicere, exhortata quouis modo Parmienſem jam iterum Galliam cogitantem impedire, ne Hiſpanis in Britannia vires coniungeret: ad quos expellendos auxilia terra marique promiſit, ſi portum locumque receptui aſſignaret; & iuſtas copias adiungeret. Ille laudato Reginæ ſtudio, ſingularibus verbis gratias egit, multa pollicitus, tria millia militum in bellum Britannicum & aliquot cohortes in Picardiam mox tranſmittendos poſtulauit. Cherburgum, Granuilum, aut Breſtum portus in receptum nominauit, ſed inprimis Blawetum ab Hiſpanis occupatum vt commodiſſimum (neſcio an jocans: poteſtatemque Beauorio Noclæo ordinario in Anglia Legato paciſcendi delegauit, qui cum Burghlæio Theſaurario, Carolo Houardo Admirallo, & Hunſdonio Camerario à Reginæ delegatis paciſcitur; vt III M. Anglorum in Picardiam & Britanniam cum apparatu bellico tranſmitterentur; Rex ſtipendia, tranſuectionis expenſas, & bellici apparatus pretium Reginæ intra annum in vrbe Londino refunderet, vel citius ſi hoſtis ſubmoueretur. Libentius hoc pactum inijt Regina edocta Hiſpanos in Lutetiam Galliæ Acropolim admiſſos, ciueſque Regem ſuum legitimum non alio quam Bearnenſis titulo dignantes Hiſpanum ſuum Dominum & Regem agnoſcere; eum inde ſpem Galliam in poteſtatem redigendi concepiſſe; nec hoc coram lanino pro Coniuratis in Hiſpania Legato diſſimulaſſe: Gregorium etiam XIII. Pontificem eo nomine copias in Italia & Heluetia ſub Duce Montmartino contra Gallum conſcripſiſſe, illumque diris Excommunicationis Bulla deuo-

Cui auxilia.

Illa ſub conditionibus conced.t.

M. D. XCI.

deuouiſſe, quam tamen Parliamentum Pariſienſe (quod iam Turonibus egit) damnauit, carnificiſque manu patibulo affixam, igne abſumi juſſit.

Edictum contra Coniuratos Gallos.

Hinc edicitur ne quis ex Anglia rem frumentatiam aut bellicum apparatum in Galliæ portus à conjuratis occupatos ſubueheret, aut commercia cum illis exerceret, maieſtatis læſæ pœna propoſita; quod idem & Rex Scotorum iam antea fecerat. Henricus Palmerus cum aliquot armatis nauibus emiſſus tredecim illorum naues in reditu è noua Francia intercipit. Rogerus etiam Williams cum DC. militibus ad Diepam, cui hoſtis imminebat, mox traijcit cum expreſſo mandato vt in illis partibus hæreret, & Ioannes Norriſius cum reliquis

Norriſius in Brit. miſſus.

poſt aliquot dies in Britanniam ſoluit, quibus ſub eo præfuerunt Henricus ejus frater & Antonius Shirleius. Hi poſtquam cum Regijs Lamballam à conjuratis defenſam fruſtra tentaſſent (vbi Fr. La Noæus bellator ille

La Noæus perijt.

percelebris vulnere perijt,) Caſtillionem ceperunt, & coniuratos Hiſpanoſque potius cohibuerunt, quam ſubmouerunt.

Williams ſtrenue ſe gerit.

Rogerus *Williams*, cum ſuis & Chatræo Diepæ Præfecto militari ſepimento ex vaſis vinarijs terra ingeſtis ad *Cinqueſſaunce* perrupto, Coniuratos qui ſub Tremblecourto & Loundo vias infeſtarunt, profligauit, magnaque fortitudinis laude à Rege in literis ad Reginam celebratus. Vnde ille animoſior, mandati immemor Regem ad ſuburbia Lutetiæ comitatus, Hiſpanos literula prouocauit, vt ducentos haſtatos & centum ſclopetarios cum totidem Anglis aperto Marte committerent. Vix Diepam redierat, ſtatim Rege accerſente, agmina contra quam in mandatis habuit, Nouoidunum rapuit vbi alieni cruoris prodigus multos Anglos periculis in oppugnatione objecit, Regina inconſulta ideoque indignante.

New-haven.

Iſdem diebus Gallus per Antoniũ Reauxiũ ſignificauit, ſibi deliberatum eſſe, Rothomagũ & Portũ Gratiæ in ſuam ditionem redigere priuſquam Parmenſis ſigna

in

M.D. XCI.

Gallus maiora auxilia petit.

in Galliam moueret, eoque nomine Reginam rogauit vt IIIIM. Anglorum in Normaniam tranſmitteret, & ſtipendia ad duos menſes numeraret, ſin diutius manerent, ſe numeraturum, atque cum ſuis ſtatim ac appellerent, adfuturum ſancte promiſit; interim in Picardia manſurum ne Rothomagenſibus conſilium ſuboleret. Illa, cui nihil prius quam hoſtes ab ora maritima longius ſubmouere, lubens annuit. Hinc pactum ijſdem legibus initum, cum clauſula vt ſupremi Parliamenti authoritate confirmaretur, aut vt Galli loquuntur *emulgaretur*. Intra pauculos dies numeri illi conſcripti Diepam appellunt ſub auſpicijs Rob. Comitis Eſſexiæ juuenis nobiliſſ. & validiſſima apud Reginam gratia. Plurimi ex clariſſimis familijs concomitantur, Thomas Leightonus & Henr. Killegreus viri multiplici rerum vſu conſilijs adeſſe jubentur. Ille in Gallia appulſus Regem longe abeſſe ad Nouoidunum comperit, apparatum in Normannia contra hoſtes vidit nullum, nec quid cum ſuis ageret a quopiam intelligere poterat; adeo vt ſe & ſuos parum pro dignitate tractari ſuccenſeret, & Regem promiſſa obliuiſci demiraretur. Poſt Rog *Williams* aduolat, Regis nomine rogat Nouoidunum ocyus accederet vt de belli ratione conſilia conferrent. Quo cum infeſto & perdifficili itinere peruenisſet, Rex declarauit ſibi in Campaniam neceſſario proficiſcendum vt copias Germanico exercitui conjungeret. Pollicetur Bironium Mareſcallum & Ducem Montpenſierum ad Rothomagum obſidendam quamprimum mittere. Comes ad ſuos qui *Arquis* caſtra habuerunt, difficulter redijt, vtque viros militares demereretur, & animum augeret, plures Equeſtri dignitate ornauit, nec ſine multorum qui ea dignitate domi floruerunt, offenſa; quaſi titulum ſplendidæ hactenus apud Anglos exiſtimationis, quemque Regina parce nec niſi ſpectatiſſimis tribuerat, proſtituerat. Bironius & Montpenſirius minime comparent. Hic in Campaniam profectus vt nuptijs Vicecomitis Turenij cum Bullionæa intereſſet, ille diuertens

Quibus Eſſexius præficitur.

Ille Regem adit.

Equeſtri dignitate plures ornat.

Diluditur à Gallis.

M.D. XCI.

vertens *Petræpontem* Caſtellulum fruſtra aliquandiu obſedit. Hinc Gallus Reauxium in Angliam remittit, vt doceret cauſas quo minus Rothomagum obſideret Huius enim obſidionem & Parlamentariam Pacti *Emulgationem* Regina per Henricum Vrtonum Legatum Ordinarium ſummopere vrgebat; qui nec hanc nec illam impetrare poterat, & ægre quidem nudam Pacti confirmationem tandem conſequutus eſt. Eſſexius interim deſes in caſtris agit non ſine ſummo animi angore, qui rerum gerendarum ardore totus flagrabat. Rothomagum ſemel propius accedens, Gualterum fratrem germanum glande traiectum deſiderauit Regina literis increpuit quod ipſa inconſulta, & Regem adijſſet, & inconſiderate Rothomagum propius acceſſiſſet. Verum ille blandulus facile pacauit, & interim Gornacum cum ſuis profectus Bironio in expugnando inſignem operam nauauit.

Fratrem amittit.

Gallus interim literis per Beauorium apud Reginam agit vt Eſſexius cum Anglis è Normania in Campaniam moueret, quaſi de Rothomago obſidenda ne quidem cogitaret. Quod illa adeo iniq; tulit vt cum eo expoſtularet Rothomagum nondum obſideri, jam duos menſes poſt contractum exactos eſſe ſtipendia tamen non numerata, ſe & ſuos tam diu fuiſſe eluſos, qui primum neglecti, poſtea hinc inde raptati, vbique diſcriminibus obiectati, promiſſa non ſine aliqua ingratæ leuitatis nota minime fuiſſe ſeruata, omneſque impenſas omnino perijſſe. Statuiſſe iraque ſuos è Normannia reuocare, niſi promiſſa præſtaret, & rationem de ſtipendijs jam inde ſoluendis iniret. Illa excuſatione neceſſitatis ex tumultuoſa vndique negotiorum turba blandis literis leniuit. Ineunte Nouembri cum Parmenſis jam in procinctu ſtaret, Rothomagum obſidione lente incingere cœpit, Eſſexium in Angliam miſit ad majora ſubſidia contrahenda; eo poſt paucos dies reuerſo in vigilia Natalis Chriſti vallum munimenti ad S. Catharinæ quatuor ſemel locis aggreſſus in tribus Anglos cædi expoſuit.

In Campaniam vocatur.

Promiſſa a Gallo non ſeruantur.

M.D. XCI. Eodemque tempore per Mornæum Pleſſæum novum ſupplementum Anglorum protinus tranſmitti vt Parmenſi aduenturo reſiſteretur efflagitauit, nec Regina quidem negauit, ſed procraſtinantem Regis incuriam in Rothomago obſidenda & Parmenſe præuertendo leuiter perſtrinxit. Optauit vt mitius cum Anglis ageretur, nec illi ſoli extremis quibuſque periculis obiectarentur. Sed hæc & huiuſmodi Gallorum Hiſtoricis relinquo qui hactenus vel neſcierunt vel diſſimularunt. Et noſtris rerum Eccleſiaſticarum ſcriptoribus lubentius relinquerem fanaticam Gulielmi Hacketti veſaniam, imo blaſphemam impietatem hoc tempore prorumpentem, quam vel meminiſſe piget. Sed ne reticendo hominis ſceleri fauiſſe & veritati illuſiſſe videar, paucis habe donec illi plenius perſcripſerint.

Hacketti blaſphema veſania.

Hackettus iſte vir erat plebeius ex Oundalia in Comitatu Northamtonienſi, illiteratus, inſolens, ferox, ad vindictam adeo efferus vt ingenuo Ludimagiſtro, dum redintegrati amoris ſpecie amplecteretur, naſum mordicus abſciderit, & coram miſero deformi ſupplicante vt redderet, quo vulnere adhuc recente aſſueretur, canine (vt ferunt) deuorauerit: adeoque ab omni pietate auerſus, vt cœleſtem doctrinam in Conſcionibus auditam combibonibus per cauponas deridendam propinaret. Poſtea quum rem, cum vxore vidua acceptam, luxu prodegiſſet, admirandæ ſanctitatis perſonam derepente induit, totus erat in concionibus audiendis, ſcripturis ediſcendis; & reuelationes neſcio quas ſibi cœlitus factas, vocationemque extraordinariam ementiendo inſinuauit ſe quibuſdam Theologis qui *Presbyterialem Diſciplinam Eccleſiæ Geneuenſis* in Angliam inducere zelo inflammato anhelabant; inter quos erat Wiggintonus Miniſtellus ſi quis alius cerebroſus, & magiſtratuũ contemptor. Per hunc familiaris factus eſt Edmundo Copingero ex clara familia, qui etiam ſe extraordinarie à Deo ad Eccleſiæ bonum vocatum, & rationem ſibi cælitus patefactam perducendi Reginam & Conſiliarios ad

Eius viſiones

Secȝ.

mentem

mentem meliorem, ſcilicet ad diſciplinam Geneuenſem admittendam, primum ſibi & deinde Arthingtono *Diſciplinæ* illius ſummo admiratori perſuaſerat, iam ipſe à Miniſtris nonnullis edoctus Deum extraordinarios operarios in Eccleſia indies excitare. Et hoc quaſi ſpiritu exultans Hacketto lætanter impertiebat, qui ſimulata ſanctimonia, inceſſanter & feruentiſſime extempore precando, die Dominico ieiunando, ſæpius gloriando ſtigmata ſibi à Satana fuiſſe inflicta, & ementiendo reuelationes, & crebra cum Deo colloquia quæ vehementiſſimis & diris deuotionibus per animæ ſalutem & damnationem veriſſima eſſe deierabat; apud hos eam fidem inuenit, vt illum Deo dilectiſſimum, Moſe, Sanctoque Ioanne majorem crederent atque aſſeuerarent. Nec ille obſcure præ ſe tulit ſe eſſe diuinæ vindictæ Prophetam, vbicunque miſericordia reijcitur, vaticinatus nullos jam inde Papas futuros, & hoc anno Angliam fame, peſte & bello grauiſſime affligendam niſi *Diſciplina Domini* (ita enim loquebatur) & *Reformatio* admitterentur. Ad hanc igitur inducendam conſpirarunt (quod ex ipſorum literis deprehenſum) Archiepiſcopum Cantuarienſem & Cancellarium, qui nouatoribus ſe oppoſuerant, proditionis inſimulare, eoſdem, & alios quoſdam ſi contra miniſtros nouatores ſententiam in *Camera Stellata* ferrent, è medio tollere, Rythmis impreſſis multitudinem ad ſeditionem concitare, in quibus inter alia affirmatur, licere Chriſtiano vero, etſi ruricolæ, Reges ad ſceptrum tractandum informare, & ipſam Reginam niſi *Reformationem* promoueret, ſolio deturbare. Hacketum immani in Reginam odio flagraſſe vel hinc conſtat illam enim jure regni excidiſſe ſæpius effutierat, & in Inſignia imaginemque in tabula depictam pugione in pectus adacto furenter ſæuierat. Nec mirum, iam enim ſibi perſuaſerat ſe à Deo Europæ Regem conſtitutum eſſe, nec poſſe Regni conſortem ferre; perſuaſitque Copingero & Arthingtono ipſos non ſolum Prophetico ſed etiam Angelico ſpiritu afflatos eſſe. Qui jam ſpiritu pleni

M.D. XCI.

In Conſiliarios coniuratio.

In Reginam odium.

Prophetas emittit.

M.D. XCI.

ni vt ſibi videbantur, omnem obedientiam illi vt Regi diuinitus conſtituto præſtiterunt, ſeditionem concitare enixi. Menſe igitur Iulio virum nobilem acceſſerunt, cui ſummum ſub Regina imperium detulerunt, & Hacketti vitam vna cum Arthingtoni Prophetia deſcriptam dedicarunt, ſed ille aliud agens homines rejecit: Mox Wiggintono ſignificarunt Chriſtum ipſis ſuperiori nocte apparuiſſe non corpore quo cœlis inſidet, ſed ſpiritu principali, quo plenius in Hacketto quam in quouis alio inhabitat; & Hackettum eundem ipſum eſſe Angelum qui ante diem nouiſſimum venturus cum ventilabro & pedo ad ſecernendos hædos ab ouibus; conculcaturum Satanam, & Antichriſti regnum funditus ſubuerſurum. A Wiggintono ad Hackettum ſe contulerunt, iuxta quem in lecto deſidem humi proſtrati in preces ardentiſſimas effuſi, Hackettus ſurgens ſe adiunxit, pluribus feruide comprecans vt Spiritus illos ad Dei gloriam dirigeret, & inde lectum repetijt.

Mox Arthingtonus monuit Copingerum vt Regem in nomine Domini Ieſu Chriſti Spiritu Sancto inungeret: Ille pauimentum ter demiſſiſſime oſculatus, & flexo ſumma cum reuerentia genu, ad Hackettum acceſſit, qui manu repellens, inquit. Non opus eſt vt me inungatis. Spiritus enim Sanctus jam me inunxit. Vos mandata mea faceſſite. Ite & per vrbem annuntiate Ieſum Chriſtum veniſſe cum ventilabro in manu ad mundum iudicandum.

Si qui rogent, vbinam ſit, hunc locum indicate, ſi credere nolint, veniant, & me, ſi poſſint, occidant. Vt certo certius eſt, Deum in cœlis eſſe, ita non minus verum eſt, Chriſtum jam veniſſe ad iudicandum. Vix dixerat, illi actutum ſe proripuerunt, vociferantes per plateas, Chriſtum aduenisſe, & cætera quæ mandauit, ſæpiuſque clara voce ingeminantes, *Pœnitentiam agite*; donec ad * primarium vrbis forum peruenisſent.

Qui eum annuntiant.

* *Chepſide.*

Vbi præ confluentium vndique turba currum conſcen-

M.D. XCI.

ſcenderunt, & partim memoriter, partim è ſcripto proclamarunt, Hackettum glorificato corpore cum Chriſto participare per ſpiritum eius principalem, & jam adeſſe cum ventilabro ad propagandum Euangelium per Europam, atque *diſciplinam* & Rempublicam in Anglia conſtituendam: (ſimulque locum indicarunt vbi diuerſabatur:) Se vero eſſe duos Prophetas, alterum Miſericordiæ, alterum judicij, datos illi in tanto opere coadiutores. Hæc per animarum ſalutem veriſſima eſſe aſſeuerarunt.

Addiderunt etiam, Hackettum eſſe ſummum ſupremumque Monarcham, omnes Europæ Reges quaſi eius beneficiarios regna de illo tenere, itaque illi vni obtemperandum; & Reginam abdicandam. Poſtremo Archiepiſcopum & Cancellarium quaſi ſinceræ Religionis oppugnatores diris deuouerunt. Cum in alias vrbis partes ad hæc annuntianda per confertiſſimam multitudinem progredi non poſſent, ab amicis moniti vt ſe ſubducerent, ad Hacketti diuerſorium redierunt.

Capiuntur.

Mox apprehenſi, Regios Conſiliarios & Magiſtratus, qui examinarunt, adeo contemptim habuerunt, vt nec caput aperirent, & procaciſſime reſponderent, ſe omnibus magiſtratibus ſuperiores eſſe dictitantes. Hackettus poſtea læſæ Maieſtatis accuſatus, ſe reum agnouit, & blaſpheme reſpondendo auditores horrore perfudit. Fortean veteratorie vt Iudices in opinionem induceret ipſum inſanire, cum tamen reliquo geſtu, & compoſita quadam grauitate nihil inſani præ ſe ferret. Damnatus ad primarium vrbis forum crati impoſitus trahitur horrendo ſono inceſſanter reboans, *Iehoua Meſsias, Iehoua Meſsias, Ecce cœlum apertum, ecce filium altiſsimi deſcendentem vt me liberet.* Ad patibulum, monitus vt peccatum in Deum & Reginam agnoſceret contumelioſiſſime Reginam inſectatus execrandus homuncio ſtentorea voce exclamauit. *Deus Cœleſtis, Omnipotens Iehoua, Alpha & Omega, Domine Dominantium, Rex Regum,*

Ille damnatur.

Deus

M.D. XCI. *Suſpenditur blaſphemus.*

Deus æterne, tu noſti me verum eſſe Iehouam quem miſiſti; aliquod miraculum è nube ad conuertendos hos infideles exhibe, & me ab inimicis eripe. Sin minus (horreſco referens) *cœlos inflammabo & te tuo throno his manibus deturbabo*; aliaque magis infanda. Conuerſus ad carnificem laqueum admouentem, *Tune ſpuri*, inquit, *Hackettum Regem tuum ſuſpendes?* Laqueo innodatus oculis in cœlum ſublatis, *Hoccine*, inquit frendens, *pro regno collato rependis? Venio vlturus.*

Hæc blaſphemo ore euomenti gula laqueo frangitur, multitudine exclamante, vt impijſſimus protinus demitteretur, quod ex judicij ſententia factum, exenteratuſque membratim diſſecatur. Ita hoſtis humani generis dementat, quos ſanctitatem ſimulare, & ad ſobrietatem nolle ſapere deprehendit. Copingerus paulo poſt voluntaria inedia in carcere ſe confecit: Arthingonus ad reſipiſcentiam reſeruatus edito libello ſerio pœnituit.

Iuriſdictio Eccleſiaſtica impetita.

Nec hi ſoli ſed etiam alij qui receptam in Eccleſia Anglicana diſciplinam, Epiſcoporum vocationem damnando, & Præſules contumelioſe calumniando hactenus fruſtra impugnarant; nunc pertractis in eorum partes nonnullis Iuris Anglici peritis, in eorum Iuriſdictionem & delegatam à Regina in Eccleſiaſticis cauſis authoritatem vt prorſus injuſtam & linguas & calamos ſtrinxerunt, declamando vbique etiam libris publicatis homines contra Regni leges in foris Eccleſiaſticis indigne opprimi, reginam eiuſmodi authoritatem ex jure non poſſe delegare, nec alios exercere delegatam. Fora illa non poſſe à reo *Iusiurandum ex officio* exigere, cum nemo ſeipſum accuſare teneatur. Iuſiurandum illud homines ad ſui condemnationem cum ignominioſa confuſione, vel in ſpontaneum perjurium cum animarum exitio præcipitare. Præterea de alijs quam matrimonialibus & Teſtamentarijs cauſis non debere cognoſcere ex huiuſmodi veteri Reſcripto. *Mandamus Vicecomiti Comitatuum noſtrorum S.N. &c, quod non permittant*

M. D. XCI.

tant quod aliqui in Balliua ſua in aliquibus locis conueniant ad aliquas Recognitiones *per ſacramenta ſua faciendas niſi in cauſis matrimonialibus & teſtamentarijs.*

Defenſa.

Contra juris Eccleſiaſtici profeſſores regiam in Eccleſiaſticis authoritatem propugnarunt, vtique Parlamentaria authoritate in Regina inueſtitam. Hanc oppugnare nihil aliud eſſe quam in Majeſtatem irruere & ſacroſanctæ Prærogatiuæ violato obſequij juramento inſultare. Fora Eccleſiaſtica de alijs quam matrimonialibus & teſtamentarijs poſſe cognoſcere, ex ſtatuto *Circumſpecte agatis* & *Articulis Cleri* ſub Edw. Primo docuerunt. Reſcriptum, ſiue legem illam prolatam ſuſpectam eſſe, quia temporis eſt incerti & variæ lectionis. Alibi enim legi, ad *Recognitiones vel ſacramenta præſtanda. Recognitionem* item *facere* non ſignificare teſtimonium perhibere, vel reſpondere in jure, ſed debitum agnoſcere & fateri, vel *placita de catalogis vel debitis tenere. Iuramentum ex officio* in foris illis vt in alijs ex omni memoria fuiſſe exactum ad Simoniam, adulterium, & alia tenebrarum opera rimanda præſertim cum *Inſinuatio* vt loquuntur, *fuerit clamoſa. Et quamuis nemo teneatur ſeipſum prodere, tamen per famam proditum teneri oſtendere, vtrum poſſit ſuam innocentiam defendere, & ſeipſum purgare; qu indoquidem pœnitentia impoſita non ſit pœna, ſed medicina ad peccatores curandos, alios à peccato deterrendos, & ſcandalum tollendum.* Iuxta illud in ſacris literis. *Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Eſt enim confuſio adducens peccatum & eſt confuſio adducens gloriam & gratiam.* Sed quid de his immoror cum diſſertationes Richardi Coſini L. Doctoris & Ioannis Morriſij & Lanceloti Andrews eruditæ hac de re vtrinque proſtent? Regina haud ignara ſuam authoritatem per Epiſcoporum latera in hoc negotio peti, aduerſantium impetus tacite infregit, & Eccleſiaſticam juriſdictionem illæſam conſeruauit.

Hoc tempore Tho. Howardus Ducis Norfolciæ filius ſecundo genitus cum ſex nauibus Regijs totidemque annotinis claſſem Hiſpanicam ex America reuerſuram

M. D. XC.

ſuram totos ſex menſes expectauerat. Dum ad Flores inter inſulas *Azoras* ſubſtitit, nautis maximam partem languentibus (milites enim nulli) Alphonſus Baſſanus cum LIII. nauibus ad conducendam claſſem Americanam emiſſus adeo ex improuiſo ſuperuenit, vt Howardus in Prætoria, & cæteri ægre in apertum mare eluctarentur. Richardus Grenuillus in Proprætoria cui *Vltio* nomen, dum ſuos ex inſula reuocat, & ex quadam animi magnitudine vela pandi inconſiderate vetat, interſeptus erat inter inſulam & claſſem Hiſpanicam in quatuor acies diſpoſitam, quarum alteram dum animoſe perumpere cogitat, Prætoria Hiſpanica cui nomen S. Philippus ita ſua mole hinc incubuit vt venti beneficio omnino excluderet, inde aliæ tres ex alijs partibus; Hiſpanique ſæpius inſilientes aut in ſuas rejecti, aut in vndas dejecti; continuaque viciſſitudine alij recentes illorum loca ſubeuntes tota nocte multa ſuorum clade oppugnarunt. Iam puluis tormentarius Anglis defecit, haſtæ confractæ, fortiſſimus quiſque occiſus vel vulneratus, mali & acroteria diſiecta, rudentes abſciſſi, nauis octingentis maiorum tormentorum effulminatis globis diuerberata, Grenuillus ipſe ſauciatus, dum emplaſtrum adhibetur, denuo capite vulneratur, & Chirurgus ſimul cæſus. Die illuceſſente tabulata cruentata, cadaueribus & ſemimortuis conſtrata triſte ſpectaculum ſuperſtitibus præbuerunt. Poſtquam XV. horas jam depugnatum, Grenuillus omni ſpe ſalutis deploratiſſima, juſſit vt nauis ſubmergeretur; Nauclerus vetuit, & plurium conſenſu ſcapha ad Prætoriam Hiſpanorum ſubductus deditionem fecit, ſalutem & libertatem à triremibus pactus. Grenuillus languens, & animam jam exhalaturus in Prætoriam Hiſpanicam delatus, intra biduum magna fortitudinis etiam apud hoſtes laude expirauit. Nauis dedita, ſed aluo pluribus locis perforata, paulo poſt cum CC. Hiſpanis impoſitis alijſque ſimul nauigijs orta tempeſtate fluctibus abſorpta. Vt non inulta *Vltio* hæc perijſſe videatur,

Vltio nauis bellum capta.

Demerſa.

videatur, & de vna hac noua victoria multo sanguine Hispanis stetisse. Howardus magis animo quam viribus fretus, in medios hostes prorue re gestijt; sed tantum abfuit vt Nauclerus assentiret, vt se potius in mare præcipitaturus esset, quam nauem Regiam certissimo periculo obijceret. Nec cæteris visum prælium suscipere cum certissimo periculo & sine spe vlla socios ex tanto discrimine liberandi. Et quinque naues quinquaginta tribus obijcere, nihil aliud fuisse quam inconsiderate cum suorum exitio Angliæ vires imminuere & hostium gloriam adaugere. Ille tamen & cæteri (inprimis Thomas Vauasoras qui ad duas horas *Vltioni* adfuit) strenue depugnans dum ventus permisit, nihil quod poterant, omiserunt, donec nox dirimeret. M.D.XCI

Detrimentum ex hac vnica naue acceptum cumulate resarcierunt Angli pluribus Hispanicis nauibus interceptis, quarum in vna preter opes, inuentæ sunt duæ plus minus myriades Indulgentiarum Papalium in Americam destinatæ. Indi enim eiusmodi remissiones peccatorum singulis annis nundinatione Pontifici Rom. & Hispano quæstuosa emere coguntur. Cum tribus etiam nauibus Georgius Rimanus classiarius perquam strenuus & Iacobus Lancasterus ad Indiam Orientalem nauigationem instituerunt, Bonæ spei Promontorium fæliciter superarunt, ad *Cabo Corriente* tempestas Prætoriam abripuit, quæ cum Rimano absorpta. Mox horrendo tonitru cœlum remugijt & in cæteris nauibus quatuor è nautis collis vi fulminis obtortis perierunt, & supra xc. luminibus capti, alij mutilati, alij quasi equuleo extenti, qui tamen singuli præter expectationem conualuerunt & imperterriti cursum persequuti. Ad *Comoro* insulam dum aquarent, triginta cum Nauarcho à barbaris occisi. Ad *Zanziber* hibernarunt.

Naues Hispan. ce capta.

In Indiam Orientalem nauigatio.

Georgius Rimanus periit.

Iacobus Lancasterus magna pericula euadit.

Vere appetente naues nonnullas Mahumetanorum de *Pego* cum ligneis anchoris, & alias Lusitanorum, pipere & orizo onustas interceperunt. Deinde cum ad *Zeilam* & postea ad *Nicubar* insulam cinamomo & ada-

M.D. XCI.

mantibus copioſam peruenisſent, nec jam plures quam triginta tres ſuperſtites, cibariaque deeſſent, domum verſus velaverterunt. Ad S. Helenæ inſulam aliquantiſper refocillati per Oceanum ad *Trinidadam* jactati nihil ſolatij repererunt. Tandem in Carolum Barbotierum Gallum inciderunt qui ſubleuauit, quocum non qua debuerunt fide, ſed qua miſeri nauitæ ſolent, agere cæperunt, verum inſidias eluſit. Dum Lancaſterus poſtea in *Mona* inſula cum nõnullis ſe recrearet, nauis tempeſtate abrepta cum ſeptem afflictiſſimis domum ſatis opulenta redijt, & illi ibidem derelicti non minus afflicti, Gallorum humanitate domum reducti, primi Anglos docuerunt rationem in India Orientali negotiandi.

Cauendiſhi ad Fretum Magellanicũ nauigatio.

Interim Thomas Cauendiſhus qui orbe terrarum circumnauigato cum gloria anno MDLXXVIII. redierat, hoc anno cum quinque nauibus inſtituit nauigationem ad Fretum Magellanicum; quod cum tempeſtatibus aduerſis ſuperare non poſſet, ad Braſiliæ littora rejectus ibi immature perijt criminatus ſupremo teſtamento Ioannem Dauidem quaſi perfide deſeruerat.

Edictum ne quid in Hiſpaniam trãſmittatur.

Bello jam flagrante, publicè prohibetur ſub pœna proditoribus propoſita, ne quis rem frumentariam, bellicam, vel nauticam in Hiſpani ditiones euehat. Cauſa addita quod ille ſe hoſtem Angliæ profeſſus, antiqua inter prædeceſſores fœdera confirmare jam antea abnuiſſet. Cum autem ſacerdotes Angli maiore quam antea numero hoc tempeſtate clanculum in Angliam è Seminarijs Romæ, Galliæ & Hiſpaniæ (Hiſpanus enim nuper Seminarium ad Vallem Oletanam Anglis poſuerat) indies ſubreperent, qui ſubditos ab obſequio erga Reginam diſſuadere, & in Hiſpani partes pellicere ſategerunt: Menſe Octobri edicitur, ne quis quemcunque hoſpitio exciperet, niſi prius inquireretur qui ſit, an ad preces in templo accedat, vnde viuat, vbi anno ſuperiore egerit, & id genus alia; qui non prompte reſponderint, ad Delegatos per ſingulas Prouincias tranſmitterentur, ne quid detrimenti Reſ-

Aliud contra Seminarios.

publ.

M. D. XCI.

publ. caperet. Quod edictum vt atrox aduerſaria ſcripta plena virulentiæ à Pontificijs contra Burghleium Theſaurarium tanquam authorem elicuit, in quibus Chriſtophorum Hattonum quaſi in ſuas partes proniorem collaudant, qui in Religionis cauſa non vrendum, non ſecandum cenſuit. Verum obierat ille pridie quam hoc edictum publicatum, ex Diabete & animi mœrore, quod Regina ingentem pecuniam ex Decimis & Primitijs quibus præfuit, collectam paulo acerbius exagerat, quam pro ea qua apud ipſam floruit gratia condonandam ſperarat. Nec hominem verbo dejectum releuare poterat, quamuis inuiſeret & conſolatione dimulceret. Ille natus è familia magis antiqua quam opulenta in agro Northamptonienſi, juuenis & concinna corporis proceritate & oris dignitate eam apud Reginam acquiſiuit gratiam, vt in cohortem Quinquaginta nobilium Stipatorum, & poſtea ob modeſtam morum ſuauitatem in numerum Nobilium ſacratioris Cameræ adſciuerit, Satellitibus præfecerit, Procamerarium inſtituerit, in ſanctius Conſilium admiſerit, demumque Angliæ Cancellarium conſtituerit, & Ordinis Georgiani honore ornauerit. Vir ingenio pio, ſumma in egenos miſeratione, eximia in bonarum literarum ſtudioſos munificentia, (vnde Oxonienſes in Academiæ Cancellarium elegerunt) & qui in grauiſſimo illo Cancellarij Angliæ munere perfungendo, rectæ voluntatis conſcientia ſe ſuſtentare poterat. Iuſta illi ad S. Pauli Londini honorifice ſoluta & magnificum monumentum poſuit Guiliel. Newportus è ſorore nepos quem in Hattonorum nomen adoptatum hæredem ſcripſerat. Cuſtodia vero Magni Sigilli per aliquod menſes erat penes Theſaurarium, Hunſdonium Cobhamum, & Buckhurſtium, poſteaque Ioanni Puckeringo Regio ad Legem Seruienti non cum Cancellarij ſed Cuſtodis Magni Sigilli titulo commiſſa.

Hattoni Cancellarij mors xx. Septembris.

Puckeringus Cuſtos Magni Sigilli.

Brienus *O-Rorcus* Brenniæ in Hibernia Dynaſta qui impenſe Hiſpanis ſtuduit, ſuperiore anno, vt diximus,

O-Rorcus in iudicium vocatus.

M. D. XCI. à Scotorum Rege in Angliam miſſus, in Prætorio Weſtmonaſterienſi accuſatur quod Alexandrum Mac-Conellum & alios in Reginam excitaſſet & fouiſſet, Reginæ effigiem in tabula depictam ad equi caudam appenſam per ludibrium raptari & contumelioſe diſſecari juſſiſſet, Hiſpanos naufragos hoſpitio contra Proregis edictum excepiſſet, fidelium ſubditorum ædes per incendiarios in cineres redegiſſet, plures interemiſſet, & Hiberniam Scotorum Regi poſſidendam obtuliſſet. Ille per interpretem hæc edoctus (nam Anglice neſciebat) homo barbare inſolens duodecim virorum judicio ſe ſubmittere recuſauit, niſi comperendinaretur; aduocatus aſſignaretur, accuſationes ex Hibernia miſſæ in manus traderentur, & ipſa Regina pro tribunali Iudex ſederet. Cum primarius Angliæ Iuſtitiarius per interpretem reſpondiſſet: Si duodecim virorum judicio *de facto* ſe non ſubmitteret, judicandum tamen eſſe ex lege ſecundum accuſationis capita: nihil aliud retulit, quam, *ſi ita viſum, ita fiat.* Sententia mortis in eum prolata, poſt aliquot dies ad Tiburnas furcas proditorum ſupplicium animo præfracto pertulit, irridens Meilerium *Creah* Archiepiſcopum Caſſilienſem qui Hibernice conſolari cœperat, vt ambiguæ fidei & deprauatæ vitæ hominem, quod eiurata Franciſcanorum regula votum violaſſet.

Academia Dubliniæ conſtituta.

Dubliniæ quæ vrbs primaria Hiberniæ, hoc anno Regina laudabili inſtituto Collegium S. & Indiuiduæ Trinitati boniſque literis poſuit, vbi olim erat *Omnium Sanctorum Monaſterium*; Academiciſque priuilegijs docendi, & Scolaſticos eruditionis titulos & honores (Gradus vocant) conferendi dotauit (quæ Pontifex Rom. circa annum M C C C X X. huic vrbi conceſſerat) vt cum Religionis tum humanitatis cultum per inſulam propagaret, & incolæ magno impendio mittendi liberos ad loca longinqua leuarentur. Quod ſane nunc & ſtudioſorum numero & fœlici eruditorũ prouentu florerre incipit. Sub id tempus Hugo *O-Donellus* quem I. Perot-

O-Donellus ex carcere euadit.

tus

tus Prorex in nauem dolo illectum in caſtro Dublinienſi condiderat, ne quid vir turbido ingenio moueret, è carcere ad ſuos euaſit, literiſq; Proregi ſignificauit patrem authoritatem *O-Donelli* id eſt Dynaſtiam Tir-Conelliæ in ipſum tranſtuliſſe, & iam inde in Hibernia tumultuari cœpit, vt in Scotia Bothwellius. De quo etſi Scoticis me libenter non inuoluo, nonnulla ſunt dicenda; quandoquidem Anglicis ita ſint intertexta vt ſequenti narrationi lux inde exoriatur. Quæ alias neceſſario multa inuoluatur obſcuritate. M.D.XCII

Turbæ in Scotia.

Bothwellius qui Sagas conſuluiſſe accuſatus è carcere euaſerat, implacabili odio in Metallanum Cancellarium (quem accuſationis architectum ſuſpicabatur) inflammatus, vt eum atq; Regem in ſuam poteſtatem redigeret, ſub finem Decemb. in Regiam Edenburgi cum quibuſdam conſceleratis Scotis & Anglis limitaneis irrupit, Reginæ cubiculum malleo, Regis igne & Cancellarij ædes ſimul aggreſſus eſt. Ciuibus autem accurrentibus repulſus fugit, Ex aſſeclis nonnulli ſuſpenſi, malleus in facinoris memoriam Reginæ cubiculi foribus affixus.

Bothwellius Regiam adoritur.

M. D. XCII.

PRimis huius anni diebus Rex edicto declarauit Bothwellium fuiſſe authorem huius periculoſi & ignominioſi incœpti, cum hominem eſſe ex vitijs ita conglutinatum vt virtutibus omnino renuntiarit atque Deo & authoritati à Deo conſtitutæ ex inſolenti proteruia inſultarit. Poſt reditum ex Italia ſe omnibus turbis intermiſcuiſſe etſi ſua nihil intereſſet, Dauidem Humium nefarie trucidaſſe, quod tamen condonatum, atque ita ſcelera ſceleribus cumulantem; formidaſſe ne ex jure in eum ageretur, eoque magis, quod Ariolus in Italia exitium à juſto Regis iudicio imminere prædixerat, Formidinem hanc

Proditor declaratur.

M.D.XCII

hanc auctam fuiſſe cum Guilielmus Stewartum ab *Vchiltre* Regis famulum furenter occidiſſet, inde ſe omnibus impijs, ſanguinarijs, & ſui ſimilibus conſociaſſe, in vtriuſque Regni perniciem cum Papa & Hiſpano coniuraſſe, poſtea in illorum partes abijſſe qui ad Pontem Deæ longe ab Aula arma ex priuatis in quoſdam aulicos odijs induerant. Illos Rege veniente protinus arma exuiſſe, iſtum prope Edenburgum Regis ſedem caſtra poſuiſſe, quoſdam intercepiſſe, nec prius quam Rex in procinctu, receſſiſſe; ſtatim ad Diabolicas artes conuerſum Necromanticos & Sagas de Rege tollendo (dum in Dania abeſſet) conſuluiſſe ex promeritæ pœnæ metu, ſpe impunitatis, & diadematis. Hinc in carcerem coniectum, cum iam ex quibuſdam conditionibus liberandus eſſet, conſcientia ſceleris lancinante, carcere erupiſſe, & contracta perditiſſimorum colluuie Regiam inuaſiſſe non alio conſilio quam vt Rege ſublato & iuſtitia conculcata licentius graſſaretur, Regem ſedulo indagaſſe, fores cubiculi eius igne, Reginæ malleo aggreſſum, ex Regis famulis alios occidiſſe, alios ſauciaſſe, nec alia de cauſa quam in Regis inuidiam. Edixit itaque Rex vt nemo iſtum aut ſocios hoſpitio reciperet, foueret, neceſſariaque miniſtraret, pœna proditorum receptoribus propoſita.

Morauius occiditur.

Quomodo Comes Huntleius ex authoritate huius edicti ad perſequendum rebellem cum armata manu Cancellario impellente proſiliens ædes Comitis Morauij qui Bothwellium hoſpitio exceperat, oppugnauit, & Morauius occiſus, Huntleius inde incarceratus, & poſt breue tempus, cautione ſe iudicio ſiſtendi interpoſita, liberatus domum redijt, vbi à *Clan-Hattenis* & Morauij amicis in vltionem exardentibus grauiſſime exagitatus multa & magna pertulit, & intulit damna, ad Scoticam proprie ſpectat hiſtoriam, & valde ad Anglicam hæc paucula Scotica ſubiungere.

Bothwellius iterum Regiam adoritur.

Bothwellius tumultuario milite contracto ex limitibus & Anglia vbi latuerat, in Scotiam redijt, Regemque

que iterum menſe Iunio in Regia Falklandia non meliore quam antea ſucceſſu adortus; ſimul enim ac Aulicos reſiſtentes vidit, fugam in Angliam meticuloſe corripuit. Cancellarius tamen ab eius amicis ex Aula ſubmouetur, Ieſuitæ interea ad Pontificiam Religionem promouendam Nobilium animos vbique tentarunt. Miniſtri itidem ne religio quid detrimenti caperet, legem rogarunt vt qui Religionem in Scotia conſtitutam non profiterentur, excommunicatione mox innodarentur,& niſi poſt annum profiterentur, omnia bona dum vixerint, fiſco adiucarentur. Inter eos quos excommunicarunt, erat Georgius Kerrus L L. Doctor, quem Hiſpaniam ſub finem anni cogitantem Miniſtri adeo ſagacitur proſequuti ſunt, vt nauem jam conſcenſurum apprehenderent, & dum ſingula excuterent, repererunt chartas puras, alias forma literarum miſſiuarum Regi Hiſpaniæ in ſcriptas, alias ad arcana pacta, ſingulas ſubſignatas nominibus & Sigillis Guilielmi Comitis Anguſiæ, Georgij Comitis Huntleiæ, Franciſci Comitis Arolliæ, & Patricij Gordoni ab Achindon. Sed hæc plenius ſcripſerint Scoti qui exploratius norunt.

M.D.XCII.

Ieſuita Romanam religionem promouent.

The Blank.

Iam tempus poſtulat vt ad Anglica regrediamur, Hibernia enim non alias pacatior. At per vniuerſam Inſulam ſcrupuloſa habita eſt inquiſitio in vitam, mores, verba, & actiones Ioannis Perotti nuper Proregis, quem ob prudentiam & operam nauatam in Sanctius conſilium à Regina adſcitum, Hattonus Cancellarius in clientuli gratiam, alijque in Aula æmuli quaſi hominem faſtuoſum de gradu deijcere ſummopere conabantur. Eoque res deducta eſt vt cum vnum & alterum delatorem in Hibernia inuenerint, eum, obnitente Burghleio Theſaurario (etſi Hattonus jam obierat) in judicium menſe Aprili accerſerint. Delegati erant H. Baro Hunſdonius, Tho. Baro Buckhurſtus, Robertus Cecilius Baronis Burghlæi filius (qui nuper ob ſpem optimam in patris ſolatium, Reipublicæ admotus, & in ſanctius conſilium aduocatus) Io. Forteſcuus, Io. Wolleius, & Iuſtitiarij nonnulli. Ac-

Inquiſitio in vitam Perotti.

Vide in Anno 1587.

M.D.XCII *Accuſatur.*

Accuſabatur primum Regiam Maieſtatem probroſis verbis violaſſe. Vtique dixiſſe, eam illegitimam, meticuloſam, & curioſulam eſſe, viros militares non curare, impedijſſe quo minus ille Vltoniam in ordinem redigeret, illiuſque operam aliquando deſideraturam. Secundo notiſſimos proditores & ſacrificos Romanos ſuſtentaſſe. Tertio occulte cum Parmenſi & Reginæ hoſtibus conſilia commiſcuiſſe. Quarto rebelliones *O-Rorci* & illorum *de Burgo* fouiſſe. Maieſtatem verbis violaſſe haud diffiteri poterat, ea autem non prauæ fuiſſe cogitationis, reſpondet: incaute per iracundiam & imprudentiam cùm bene inchoata in Hibernia perficere prohiberetur, excidiſſe ex animo dolet. Cætera homo à Pontificia religione auerſiſſimus, vt nec indicijs apertis, nec idoneis teſtibus firmata diluit.

Inter delatores & teſtes erant Philippus *Williams* ipſi quondam ab epiſtolis, Dionyſius O-Roghan Hibernicus ſacrificus vxoratus, cui eius chirographum ementito vitam condonarat, vt ipſi vſui eſſet ad Sacerdotum molitiones detegendas; & Waltonus homo fidei proſtitutæ. Cumque acriter contra Pophamum Procuratorem Regium & cæteros forenſes oratores cauſam defendiſſet ad horam noctis vndecimam, à duodecim viris Maieſtatis læſæ reus pronuntiatur. Capitalis autem ſententia in aliam diem prorogatur; quæ ex Iuris formula neceſſario ferenda, aduerſarijs vrgentibus poſt viginti dies lata. Quo die Burghleium hominis ſorti illachrimaſſe fertur, & ſuſpirantem dixiſſe. *Odium quo iniuſtius eo acrius eſſe.* *O-Roghan* ſacrificus anua penſione quadraginta librarum donatur. Perottus menſe Septembri in Arce Londinenſi morbo è viuis exceſſit, cum lenita Principis ira, ſpes vitæ oſtenderetur. Illa enim hiſce diebus ſæpius illud Theodoſij, Honorij, & Arcadij, Reſcriptum laudare audita eſt: *Si quis Imperatori maledixerit, Si ex leuitate, contemnendum, ſi ex inſania, miſerandum, ſi ab iniuria, remittendum.*

Condemnatur.

Moritur.

Entaile.

Bona filio qui Eſſexij ſororem duxerat ex tranſcriptione

ptione prius facta & Reginæ gratia obuenerunt. Ita viro bene merito & sane splendido effrænis linguæ procacitas exitium comparauit. Acrem enim sui memoriam probra apud principes relinquunt. M.D.XCII.

Gallum cum auxiliaribus sub Essexiæ Anglis superiore anno bruma ingruente, ad Rothomagum castra posuisse diximus, & ibidem cum exilibus quas habuit copijs misere hibernauit. Vere appetente cùm omnibus hibernæ obsidionis molestijs lassatus, & vrbi munitissimæ expugnandæ impar, nec castra propius admoueret (etsi bis mille militum ex Anglia submissi) nec aliquid attentaret, nec Essexium, qui vt gloriam aliquam reportaret, in se recepit cum Anglis hiatum aperire & in vrbem irrumpere, audiret; (Prouidi enim Galli vrbem opulentissimam quam breui in potestatem redigi posse sperarunt, Anglis diripiendam obijcere indignum existimarunt) Essexius spe omni rerum gerendarum absciſſa, post quam Villarsium Rothomagi Præfectum ad singulare certamen frustra prouocasset; suos admodum attritos Rogeri *Williams* fidei relinquens, Gallo valedixit, & in Angliam maturauit ab ipsa Regina reuocatus, atque ab amicis monitus æmulos in Aula Principis aures obsidere & ex eius absentia gratiam subdole præripere. Paucis post diebus ipse etiam Gallus suis dilabentibus, hostibus crebro erumpentibus, & Parmense imminente, hanc lentam obsidionem soluere cæpit, & quibusdam in castris relictis cum cæteris Diepam se contulit. Parmensis etenim iam iterum a Coniuratis Gallis accersitus cum Rainutio filio in Galliam signa intulit quasi præsidiarijs in Chaumo suppetias laturus. *Nouum Castrum* cæpit; fæliciter contra Regi equites ad Aumaliam velitatus, animum Rothomagensibus ita auxit vt erumpentes Regis castra inuaderent, & tormentis potiretur. Ille Albeuillam redijt quasi domum reuersurus. Reuersum Rex credidit: inde obsidionem ex inopia commeatus soluit, & magnam exercitus partem dimisit. Nec mora; ille occasione arrepta, cum auctioribus

Essexius è Gallia redit.

Parmensis iterum Galliã ingreditur.

M.D.XCII.

ctioribus copijs cæptum perſequutus Caudobecco capto Sequanam flumen ad ſubuehendum in famelicam vrbem annonam aperuit ingreſſus, rebelles confirmauit, atque militari aſtu ſemper pugnam detrectans non ſine clade æger corpore domum redijt. Quo tempore quam ſtrenue Angli pugnarint, cum prima acies Coniuratorum caſtris apud Yuecotum exueretur & profligaretur, ipſe Rex ſuis ad Reginam literis Viccara-villæ datis teſtatus eſt, in quibus Rogerum *Williams* tanquam alterum Cæſarem extulit, & Mathæum Morganum collaudauit.

Auxilium iterum Gallo ſubmiſſum.

Ille hac bellorum mole fare obrutus ad Elizabetham denuo neceſſario confugit, apparatum bellicum & VIM. militum in bellum Britannicum efflagitans. Illa IIII M. militum, quædam tormenta maiora cum apparatu mittere adnuit, ex hoc cum Beauoiro Nocleo & Sancio (qui à Rege delegati) pacto, vt Rex nec pacem cum Coniuratis iniret, niſi primum ſe ſubmiſerint, & Regi ad Hiſpanos è Gallia expellendos auxilium præſtiterint, nec cum Hiſpanis niſi ipſa conſentiente; Anglis in Britannia militantibus oppidum munitum & portum in receptaculum aſſignaret, IV. millia peditum Gallorum & mille equites illis adiungeret, tranſuectionis impenſas, & pecuniam in ſtipendia numerandam intra annum rependeret, & hoc pactum in acta Cameræ Computorum referretur. Hinc Norriſius qui è Britannia reuocatus vt de rebus Britannicis Reginam edoceret, menſe Octobri remittitur. Vbi cum Galli ſe non coniungerent, nec promiſſa facerent; ſed ille è Britannia vocatus & huc & illuc raptatus in Cenomania & Normannia militare juberetur, dum Hiſpani in Britannia ſe firmarent, Regina moleſte tulit, & promiſſa per literas fruſtra exegit. Parumque abfuit quin ſuos reuocarit, niſi certo accepiſſet Parmenſem jam tertio Galliam cogitare ad Hiſpanicum in Britannia exercitum ſupplendum & portus occupandos.

Quibus conditionibus.

Quæ non ſeruata.

Parmenſis moritur.

verum

Verum dum ille hanc expeditionem apparat, fatis conceſſit, cum XIV. annos Belgio ſub Hiſpano præfuiſſet. Princeps omnibus imperatorijs virtutibus cumulatiſſimus, amorem & honorem etiam apud hoſtes merito conſequutus: & quem Elizabetha nunquam niſi honorifice & cum laude nominauit, caute tamen ne laudes læderent. M.DXCII. *Pàrmenſis moritur.*

Illa interim gnara Hiſpanum non tam Hiſpanicis viribus quam auro Americano bellum gerere, in Principum arcana vbique penetrare, conſilia corrumpere, & fidem labefactare; Walterum Raleighum cum XV. nauibus bellicis in Americam ad *Panamam* quo aurum conuehitur, occupandum, vel claſſem Hiſpanicam intercipiendam mittere ſtatuit, ſed ille ventis reflantibus tribus totis menſibus in portu detentus ſerius ſoluit. Nerio Hiſpaniæ Promontorio ſuperato, certo accepit Hiſpanum imperaſſe ne quis ex America hoc anno ſolueret, mox fæda tempeſtas claſſem Anglicam toto mari diſpalat, acatiaque ſubmergit. Vnde ille opportunitate conſilij exequendi amiſſa, reuerſurus claſſem in duas partes diuidit, alteram Ioanni Borrougho Baronis Borroughi filio ſecundo-genito, alteram Martino Fourbiſhero committit. Huic mandat vt Hiſpaniæ littoribus immineret, aditumque nauibus prohiberet, illi vt ad *Azoras* præſtolaretur *Caraquas* ex India Orientali. Nec fruſtra ceſſit hoc conſilium. Dum enim Thalaſſiarcha Hiſpanus Fourbiſherum obſeruat, *Caraquarum* defenſionem negligit. Borroughus (vt taceam naues minores Hiſpanis ereptas, & ex quanto diſcrimine ille inter littus Hiſpanicum & hoſtilem claſſem intercluſus fælici fortitudine ſe explicarit) ad Sanctam Crucem oppidulum in *Flores* inſula appulſus, poſt pauculos dies conſpexit *Caraquam* Luſitanicam, cui tres Anglicæ Comitis Cumberlandiæ naues imminebant, ex magna tamen maris malacia accedere non poterant. Tempeſtas noctu exorta & Anglos & Luſitanos anchoras tollere adegit.

Raleighus in Americam deſtinatur.

Sed fruſtra.

Ille claſſem diuidit.

M.D.XCII *Io. Borroughs Caraquam Hiſpa. intendit.*

adegit. Die illuceſcente Angli viderunt Luſitanos vectores & nautas ad *Flores* certatim *Caraquam* exonerantes, qui Anglis propius aduentantibus, ignem nauigio protinus iniecerunt; Ex vno & altero captiuo Borroughus edoctus alias *Caraquas* maiores ſubſequi, naues quas habuit ſingulas, duarum leucarum interuallo diſparatas, juxta inſulam in ſtatione collocat tanta extenſione vt omnia longe lateque ſpecularentur. Nec diu expectauerant, ecce ingens *Caraqua* dicta *Mater Dei* quæ à prora ad puppim centum & ſexaginta quinque pedes longa, VII. tabulatis in altitudine conſtrata, opulentis mercibus & DC. viris inſtructa inuenit.

Aliam capit.

Eam Angli crebris tormentorum ictibus vndique vario euentu oppugnant, ſpe prædæ opimæ audentiores, mox tamen nauigij altitudine & propugnantium multitudine deterriti abſiſtunt, donec Robertus Croſſus Regiam nauem (cui Prouidentia nomen) *Caraquæ* proræ tranſuerſam obijceret, & tribus horis ſolus pugnam ſuſtineret. Tunc etiam cæteri ita vndique impetiuerunt, præcipue ad puppim, vt nemo clauum amplius tractare auderet. Primus irrupit Croſſus & mox alij, victoriaque potiti omnia cæde completa inuenerunt, & luctuoſo ſane ſpectaculo ſemimortuos mortuis, integros ſaucijs confuſe permixtos; adeo vt miſeratio animos ſubierit, & victoria vſi fuerint clementiſſime. Prædam quam domum retulerunt centum & quinquaginta millia librarum Anglicæ monetæ valuiſſe perhibetur, præter ea quæ ductores, nautæ & milites innata rapiendi auiditate ſurripuerunt. Cum autem in hoc genus hominum de bonis ſurreptis acris inquiſitio per delegatos inſtitueretur, quaſi debitum portorium non ſoluiſſent, & edictum prodiret (cuiuſmodi & alia ſubinde antea) vt clam ſurrepta in medium proferent, ni malint vt prædones & piratæ commiſſa luere; eorum tamen improbitas & Delagatorum induſtriam & Edicti ſeueritatem etiam periurijs eluſit. Dictitarunt enim *ſe malle periclitari animas periurijs*

Preda & prædatores.

iuryjs apud Deum miſericordem quam fortunas periculis partas apud homines immiſericordes.

M.D.XCII.

Nec ſane minor erat quorundam mercatorum improbitas, qui hiante auaritia dum bellum (licet non indictum) tam aperte inter Anglos & Hiſpanos gereretur, Hiſpanos tormentis maioribus tam æneis quam ferreis occulte inſtruxerunt, quibus illi naues inprimis armarunt. Quod quamprimum Regina deprehendit, ſeuero edicto prohibuit ſub pœna illis propoſita qui patriæ hoſtibus opem ferunt; ſimulque inhibuit, ne qui opera ferraria exercent, tormenta maiora quam quæ *Miniones* vocantur & non ſupra XVI M. pondo, deinceps conflarent.

Mercatorum auaritia.

De tormentis bellicis Edictum.

Regina æſtiuis menſibus rus profecta per Oxoniam iter habuit, vbi politiſſimis orationibus, Ludis Scenicis eruditis diſputationibus oblectatata aliquot dies hæſit, opiparis conuiuijs à Buckhurſto Academiæ Cancellario excepta. Diſcedens oratione Latina valedixit, in qua profeſſa eſt ſe perſpectiſſimum Academicorum amorem cæteris omnibus oblectationibus licet gratiſſimis longe præponere. Pro quo gratias cumulate perſoluit, votum vouit & conſilium dedit. Votum erat, vt nihil magis optauit quam vniuerſi Regni ſalutem cum fæliciſſima ſecuritate & honore, ita etiam & Academia, vt quæ alterum Regni lumen, ſplendidius indies inclareſceret & æternum effloreſceret. Conſilium erat vt Deum inprimis colerent non ad exquiſita quorundam ingenia ſed ad Leges Dei & Regni, Leges non præirent, ſed ſequerentur, non diſputarent an meliores poſſint præſcribi ſed præſcriptas obſeruarent, ſuperioribus obedirent & poſtremo fraterna pietate & concordia ſe inuicem complecterentur.

Regina Academiam Oxonienſem inuiſit.

Tanta erat hac æſtate vt etiam ſuperiore per Angliam ſiccitas, vt non ſolum agri, ſed ipſi quoque fontes ſitirent, & peccora plurima ſiti enecta paſſim perirent. Tamiſis etiam nobiliſſimum Britanniæ flumen quo non aliud in Europa Oceani allabentis æſtus longius

Tamiſis aquis defecit.

M.D.XCII

gius ſentit (ſupra ſexaginta enim ab oſtio milliaribus bis die naturali intumeſcit & quam pluribus aquis perennibus vndique increſcit) ita quinto die Septembris aquis defecit, magna cum omnium admiratione, vt pertenui alueo equiti juxta pontem Londinenſem peruius eſſet. An hoc fuerit ex illa ſiccitate, an ex impetuoſa Libanoti violentia qui biduum continuum furenter incubuit, & tum dulces aquas propulit tum Oceani æſtum repulit, non dixero. Maxime Luna jam lumine aucta in Meridiem deſcendente & æquinoctio inſtante; quibus temporibus pleniores æſtus in Tamiſi concitari nautæ obſeruarunt. Erant qui ex interioris Philoſophiæ arcanis hoc occulta naturæ vi accidiſſe diſſeruerunt. Nimirum. *Quemadmodum quartana ad horam venit, quemadmodum podagra ad tempus reſpondet, quemadmodum purgatio ſi nihil obſtitit, ſtatum diem ſeruat, quemadmodum præſto eſt ad menſem ſuum partus; Sic aquæ interualla habent quibus ſe retrahant & quibus reddant. Quædam autem interualla qui minora ſunt, ideo notabilia, quædam maiora nec minus certa. Et quid hoc mirum eſt cum videas ordinem rerum & naturam per Conſtituta procedere? Hyems nunquam aberrauit, Aeſtas ſuo tempore incaluit, Autumni Veriſque, vt ſolet, facta mutatio eſt. Tam Solſtitium quam Æquinoctium ſuos dies retulit. Sunt & ſub terra minus nota nobis iura naturæ, ſed non minus certa, Crede infra quicquid vides ſupra.*

Vicecomitis Montis-acuti obitus.

Vitam hoc anno placite cum morte commutauit Antonius Brownus Vicecomes *Montis-acuti* Antonij Hippocomi Regij & Angliæ Vexilliferi filius, quem hoc titulo Maria Regina, eo quod avia ejus fuerat filia & vna hæredum Ioannis Neuelli Marchionis *Montis-acuti*, exornauit, Periſcelide donauit, & Romam cum alijs miſit ad obedientiam Sedi Romanæ Regni nomine præſtandam. Elizabetha fidem experta præcharum (etſi ſumme Romano Catholicum) habuit, & nuper inuiſit. Nouerat enim illum ex prima inſtitutione, & animi perſuaſione, non ex factionis ſtudio, vt multi, eam Religionem coluiſſe. Succeſſit Antonius è filio nepos,

nepos, ab auo haud degener. Sub idem tempus fatis conceſſit Henricus Baro *Scrope* de *Bolton* Ordinis Periſcelidis itidem Eques, & Occidui limitis verſus Scotiam Præfectus ſæpius memoratus, Thoma filio ex Margareta Howarda Thomæ poſtremi Ducis Norfolciæ ſorore, ſucceſſore relicto. M. D. XCIII. *Et Thomæ Baronis Scrope.*

Et qui ſilentio non prætereundus Chriſtophorus Wraius primarius in Tribunali Regio Iuſtitiarius jam ſæpe memoratus, Iuriſprudentiæ, integritatis, conſtantiæque laudibus venerandus, prole fœlix, & bene meritus de Collegio S. Magdalenæ Cantabrigiæ. Succeſſit in hoc munere Ioannes Popham Procurator Regius vir ſenſoria ſeueritate. *Et Chriſt. Wraij.*

M. D. XCIII.

MEnſe Februario Angliæ Ordines Weſtmonaſterium conuocati Leges de coërcendis Sciſmaticis & Pontificijs ſacra adire recuſantibus, atque ne alij adirent ſuadentibus, de Monaſteriorum poſſeſſionibus in Henricum VIII. tranſcriptis, militibus nautiſque ſubleuandis, ædificijs intra tertium ab vrbe Londino milliare non extruendis alijſque de rebus rogarunt. Cumque ſerio perpendiſſent (ex actis Parlamentarijs loquor) quam obfirmatis animis hoſtes in Angliæ perniciem incumberent, confœderatos in Gallia, Scotia & Belgio opprimendo, & loca ad Angliam infeſtanda opportuna occupando: ſubſidia ad pericula propulſanda neceſſario conferenda cenſuerunt. Agnoſcentes itaque & collaudantes heroicam in fœmina Principe animi magnitudinem cum prouida cura & ſingulari erga ſuos benignitate conjunctam, quæ bello contra gentem opulentiſſimam fæliciter geſto, tantas ex ærario profuderat opes, ne populum penſitationibus oneraret, quantas nullus anteceſſorum, nec ſolum ſua Regna defen- *Parlamentū.*

M. D. XCIII.

defendendo, ſed confederatos juſtiſſime ex pactis ſubleuando; Eccleſiaſtici duo integra *ſubſidia* & Laici tria cum ex *Decimiſquintis* & *Decimis* ſtato tempore perſoluenda deuotiſſimis animis lubentiſſime conceſſerunt. Submiſſe autem petierunt, quandoquidem hæc publicis actis poſteritati conſignanda, vt diſertis verbis caueretur, ne hæc tot & tanta *ſubſidia* prioribus ſeculis inaudita ex tam vrgentibus cauſis optimæ Principi extra ordinem conceſſa in exemplum traherentur. Illa poſtremo Comitiorum die cum præſens adeſſet vt legibus rogatis ſuo aſſenſu quaſi vitam infunderet; profeſſa ſuam in ſuos charitatem; primum proteſtata eſt omnes curas ſemper excubaſſe vt Dei gloria & Reſp. amplificaretur, & quæcumque contribuerant in hæc expendiſſe. Profluenti deinde eloquentia animoſe ſed pauculis percurrit quam longe ab omni ignaua animi egeſtate ſemper abfuerit quæ Deo freta & rectæ conſcientiæ clypeo tuta timere neſciuit, ne ab hoſtibus potentiſſimis. Poſtremo vt majores animos adderet, de Anglorum fortitudine ſplendide diſſeruit, ac inter alia, hoſtes agnoſcere gentem Anglicam ex innata animi virtute ad pericula promptam eſſe & hoc ſæpius expertos noſſe, etſi diſſimulent; pleniuſque & ad cumulatam Anglorum gloriam experturos: modo ſecuritati non indormiant & non deprehendantur imparati. Neminem enim gentem animis & armis ad vindicandum expeditam impune laceſſiturum. Perorans, gratias de ſubſidiaria pecunia habuit, omnes ſuas cogitationes Deo & Reipublicæ conſecrare pollicita.

Reginæ ad Ordines Oratio.

Baroni ſectariusque morte affectus.

Quomodo id præſtitit erga Deum ſumpto ſupplicio de Henrico Baroo & eius ſectarijs, qui Eccleſiæ pacem monſtroſas opiniones proſeminando, Eccleſiam Anglicam damnando, Regiæ authoritati in Eccleſiaſticis derogando turbare cœperunt, Eccleſiaſticus dixerit Hiſtoricus. Quomodo vero erga Rempublicam, hinc conſtare poterit.

Vt magnam curam adhibuit ad Hiſpanos infirmandos;

M. D. XCIII.

dos; alibi diſtinendos, & ex Brittannia Armorica amouendos; ita non minorem ad eoſdem à Scotia prohibendos; verita ne turbulenta quam dixi rerum apud Scotos confuſio Hiſpanis aditum aperiret in vtriuſque Regni exitium. Illa enim certis nuntijs jampridem intellexerat, vt dixi, nobiles Pontificios in Scotia Sacerdotum artibus conſpiraſſe ad Hiſpanos in Scotia accerſendos, Religionem ibidem immutandam, & Angliam ex illa parte oppugnandam; eoque nomine Creictonum Ieſuitam, quem ob ætatem affectam fide data ſe nihil contra Angliam moturum, è carcere iam antea emiſerat, ſæpius in Belgium & Hiſpaniam traieciſſe. Proſpexerat etiam illa, quam facile plebs Scotica in occidua parte plerumque inops auro Hiſpanico corrumperetur, quam portuoſa ibi littora, vbi, nemine prohibente, terram conſcenderent, quam bellicoſa ſit natio, & equitatu potens, quam facile in Angliam inde quaſi per poſticum pateat aditus; ad hæc quam ambiguæ ſint fidei Angli Scotiæ finitimi qui plerique Pontificij & alij paſſim rerum nouarum cupidi, quorum res & ſpes in manibus: pluſq; animi ſemper adeſſe oppugnatoribus quam propugnatoribus, qui quaſi pro ſua tantum ſorte aleas jaciunt.

Pro Scotia ſollicitudo.

Hæc igitur Scotorum Regem docuit, monuitque vt nobiles illos Scotos tempeſtiue comprimeret, regiam authoritatem in ſeditioſos ſubditos exerceret, ne precario regnare videretur. Quod ſane ille ſponte jam facere cæperat ſeueras leges in Pontificios & eorum fautores ſanciendo, in Dauidem Graihamum Fentreium qui inter conſcios coniurationis erat, animaduertendo & comites Anguſium, Huntleium & Arrolium perſequendo, quos facile diſſipauit. Bothwellius interea in Anglia latitans Reginæ per literas adblandiens (quamuis de illa prius peſſime meritus) promiſit, ſi in gratiam à Rege reciperetur, ſi fideliter Regi inſeruiturum & Hiſpanicam in Scotia factionem labefactaturum; vtque apud Regem pro venia intercederet, magnopere obſecrauit.

Regem monet

Bothwellius in Anglia.

M. D. XCIII.

Verum illa ſimulac comperiſſet Regem iniquiſſime ferre eum in Anglia ſuſceptum eſſe, hominis impiam temeritatem deteſtata, qui principi expreſſo diuini numinis typo ſemel atque iterum vim pararat, & terrorem incuſſerat, Baronem *Burgh* ſiue *Borough* in Scotiam legauit vt fidem Regi faceret Bothwellium occulte in Angliam irrepſiſſe, illamque in eos animaduerſuram qui hoſpitio ſuſceperant, nec non vt Regem contra Hiſpanicam factionem incitaret, & nouam Proteſtantium Aſſociationem in Scotia procuraret, ad Regem conſeruandum, & Religionem contra omnes exteros & ſeditioſos coniunctis animis armiſque protegendam, quæ breui inita.

Baro Burgh in Scotia Legatus.

Regem ex Septentrionali plaga reuerſum Baroughus hæc ſcripto poſtulauit, vt Reginam de Hiſpanorum contra Angliam machinationibus certiorem faceret, vt Regiæ Maieſtatis dignitatem iuſtitia tueretur, ſi iuſtitiam in proditorum perſonas exequi non valeat, bona tamen fiſco addiſceret, vt ſpectatæ fidei homines in conſilium aſciceret, vt ſua manu hæc Reginam edoceret (quo illa & cæteri Principes eiuſdem Religionis intelligerent, quam prouide ad reſiſtendum hoſtibus proſpiceret) poſtremo vt paci in limitibus conſuleret. Hæc ſi fierent, promiſit Reginam Regi in nulla re defuturam, docuitque eam male mulctaſſe Anglos Bothwellij receptores.

Eius poſtulata.

Ad hæc ille ſigillatim reſpondit, Se quæ de machinationibus deprehenderat ſignificaſſe ſingula, Rebelles quam commode potuit perſequutum eſſe, alios vita, alios bonis mulctaſſe, Locum-tenentes in eorum ditionibus conſtituiſſe, eoſdemq; Parliamentaria authoritate proſcripturum. Poſt proſcriptionem eorum bona fiſco annexurum. In conſilium homines ſolido iudicio & ſyncera Religione & charitate in patriam adſciturum. Hæc ſingula ſuo chirographo atteſtaturum. De cauſis limitaneis rationem quam potuerit optimam initurum. Par autem eſſe vt Regina his rebus conficiendis

Regis reſponſa.

M. D. XCIII.

ficiendis pecuniam ſuppeditaret, tam ad reſiſtendum Hiſpanis, quam rebellibus opibus & viribus admodum validis.

Poſtremo poſtulauit vt in Bothwellij fautores animaduerteret, cumque homo ſit ſcelere inexpiabili ab omnibus Principibus vel in exemplum deteſtabilis, in manus traderet ſi in Anglia hæreat. Quandoquidem non poterit eiuſmodi inimici amicos in inimicorum numero non habere Nihilominus cum Scoti nonnulli perſuaſiſſent Reginæ Regem Pontificijs Cõitibus in Scotia æquiorem eſſe, reſponſum eſt Roberto Meluillo Bothwellium repetenti & auxilium ad rebelles perſequendos poſtulanti, Bothwellium reſtituendum fore ſecundum conuentiones in prioribus Tractatibus, aut ex Anglia exterminandum: auxilium ex fœdere non præſtandum niſi aduerſus exteros. Miſſum tamen aliquantum pecuniæ, & Bothwellius qui proditor ab Ordinibus Scotiæ declaratus ad ſuos latenter reuerſus ſub id tempus in Regis cubiculum ex improuiſo ab amicis inductus, ad Regis ne opinantis genua aduolutus, gladio humi proiecto miſericordiam implorauit & importuna eorum interceſſione certis legibus impetrauit. Scilicet, vt à Regis præſentia abſcederet, iudicio de obiecto crimine Sagas conſulendi ſe ſiſteret, nihil in Regis miniſtros attentaret. Si crimine conſulendi Sagas abſolutus, regno excederet, & quo loco Regi viſum aliquanti ſper ageret. Poſtridie tamen quam abſolutus erat, quoſdam Regis adminiſtros è Regia violenter abripuit, adeoque eius in Aula inualuit factio vt Rex in ſuam ſecuritatem & Regni tranquilitatem non ſolum eum & rebelles aſſeclas in poſſeſſiones remitteret, verùm etiam Cancellarium, Theſaurarium, Baronem Humium & Georgium Humium, quos habuit fidiſſimos, ex Aula amoueret.

Bothwellius ex Anglia repetitus.

In Scotiam redit.

Inſolentiſſime ſe gerit.

Verumenimvero intra menſem cum animi diſcruciatus ſecum perpendiſſet quomodo hæc maieſtate indigniſſima ſibi inuito contra quam fas erat, extorta eſſent;

M. D. XCIII.

ſent; in Ordinum conuentu declarauit, ſe non alio quam captiui loco eſſe, & plane Bothwellij eſſe captivum, nec poſſe diutius pati vt ſubditus qui Regijs parietibus & poſtibus nefarium bellum iam ter intulerat, de ſe & ſuis adminiſtris optime meritis triumpharet. Facileque obtinuit ab Ordinibus vt decernerent illum principem eſſe liberum ad Regiam authoritatem exercendam, & conſiliarios atque adminiſtros pro arbitrio ſibi adſciſcendos. Hinc Cancellarios & reliquos ad Aulam reuocat, & quæ Bothwellio inuitus conceſſerat, refigit. Qua tamen erat animi inclinatione in mitiora, dignatus eſt homini licet peſſime merito & complicibus omnium criminum admiſſorum gratiam facere, & in bona reſtituere, modo ſupplices expoſcerent, & hi quieti domi ſe continerent, nec ad Aulam niſi vocati accederent, iſte intra præfixum tempus in tranſmarinas regiones ſecederet, & certis quibuſdam locis permaneret donec Regi viſum fuerit. Ita Aula breui varias mutat vices, & Bothwellius maiora mala meditans tantiſper exulat, vel potius in Regnorum confinijs latitat.

Rex authoritatem aſſerit.

Bothwellius relegatur.

Nec tamen Scotia pacata, verbi Miniſtris indignantibus & Regi negotium faceſſentibus quod Pontificios ferro flammaque non perſequeretur, contra quos & ipſi conuenerunt, nec expectata Regis authoritate Barones & Burgenſes conuocarunt ad conſultandum, ne quid detrimenti Religio aut Reſpublica caperet.

Miniſtri indignantur.

In lucem hac tempeſtate prodierant in Germania famoſi contra Elizabetham libelli quaſi Turcam ad bellum Orbi Chriſtiano inferendum excitarat, & literæ quas ad Turcam dederat, fide peſſima plurimis immutatis & additis contumelioſis etiam calumnijs malitioſe & falſo confictis diuulgatæ. Illa has calumnias miſſo ad Imperatorem nuntio ita eluit, vt libri fuerint interdicti & exemplaria Pragæ combuſta, operamque ſuam omnem detulit, & certe nauauit, ad Turcam amoliendum quod Imperator lubens agnouit. Nec quicquam ſane illi cum Turca erat, niſi vt ſubditi ſecure commercium in

Elizabetha calumnias de fauore in Turcam abſtergit.

M. D. XCIII.

in eius imperio exercerent: quo nomine *Agentem* qui negotia mercatorum ipſorum impenſis ageret, Conſtantinopoli habuit, vti Gallus, Polonus, Reſpub. Veneta, & alij.

Moſcum & Suecum reconciliare ſtudet. Et Tranſiluanum.

Pacem etiam inter Suecum & Moſcum componere tanquam honoraria arbitra ſedulo adlaborauit; nec non inter Turcam & Sigiſmundum Bathori Tranſyluaniæ Principem ſiue *Vaiuodam*; vt vocant. Cum enim Turca terminos olim deſcriptos turbaret, & non ſolum onera contra formulam fœderis ſed etiam ſupra vires & facultates imponeret: ille eam per Stephanum Kakaſium maximopere rogauit vt ſuam ſi quam haberet gratiam in *Aula Turcica interponeret, ne quid vltra priſtinam formulam exigeretur, neu de finibus & ditione detraheretur.* Quod (quandoquidem res Chriſtiani populi, & Prouinciæ ageretur) pro miſericordia qua afflictis occurrere ſolita libenter quidem ſuſcepit, & diligenter proſequuta eſt.

Norriſij in Armorica res geſtæ.

In Britannia Armorica Norriſius expectando Aumontium Mareſcallum & Fr. Eſpinaium à S. *Luca* qui turmas adiungere promiſerant, totam hyemem anno ſuperiore fruſtra contriuit, quo tempore morbus multos Anglos abſumpſit, & Regina in ſtipendia ſingulis ſeptimanis ſupra IIIM CC. librarum Anglicarum impendit.

Nunc autem menſe Aprili Eſpinaius manum militum adjungit, inde Rauenderij vexillatio apud S. Supplicij profligatur, *Guerchium* ad deditionem adigitur, & Præfecti Laualliæ turmæ, plurimis cæſis fugantur, Randolpho, Purleio, & Chriſtmaſſo ſtrenuis Anglorum ductoribus deſideratis. Cum nec dum Aumontius in Britanniam deſcenderet, nec Anglis locus tutus, vt conuenerat, aſſignaretur; Regina Norriſium reuocat, Aumontius contra literis ſupplex intercedit ne reuocaretur, quinimo vt noua militum manus ſubmitteretur iterum atque iterum obſecrat.

Gallus Eccleſiæ Rom. ſe applicat.

Dum illa Gallum ſuis rebus diffidentem & periclitantem, tantis impenſis, & tanta animi ſollicitudine Religionis

M. D. XCIII.

ligionis nomine ſubleuat, ecce conſtans rumor in Angliam aduolat eum Romanam Religionem vel amplexurum, vel iam amplexum eſſe. Hinc Thomas Wilkeſius in Galliam tranſmittitur vt certo ediſceret, & ſi nondum religionem mutaſſet, validis quibuſdam rationibus ſcripto comprehenſis diſſuaderet. Sed priuſquam ille aduenisſet, Rex publicam Catholicæ Romanæ religionis profeſſionem ad S. Dionyſij fecerat, quamuis nonnulli ex Pontificiorum grege religioſi eius vitæ tunc inſidiati ſunt. Cæterum ille cauſas religionem abnegandi Wilkeſio ingenue ſic explicauit. *Vbi primum,* inquit, *in Galliæ Regem admiſſus fuerim, iuſiurandum interpoſui me velle ſtato tempore in Catholica Romana religione inſtrui, nec alia quidem lege admiſſus fui. Inſtructionem illam quatuor iam totos annos diſtuli, nec niſi inuitus nuper eo deſcendi. Rege enim deceſſore ſublato, eius Conſiliarij & adminiſtri mihi neceſſario retinendi. Eorum ſuffragijs vt plurium in omni deliberatione cedendum, & eorum artibus & inducijs ſingula contra Coniuratos conſilia ita mihi prærepta fuerunt, vt ſucceſſu pleraque caruerint. Proteſtantes quos in ſanctius conſilium adſciueram, raro in conſilio aderant, ſuis rebus plus nimio intenti, ita vt ab illis derelictus in quibus ſpem collocaram; ſimulque veritus ne à Pontificijs deſererer, illorum conſilijs neceſſario acquieui. Aſſeueranter etiam affirmo, ſimul ac ad regnum vocarer, octingenti nobiles, & nouem * legiones Proteſtantium ad ſua redierant, nec vllis rationibus retinere potui, adeo vt nullos præter domeſticos à cubiculo apud me habuerim: Pontificij cum me ita à meis derelictum viderent, imperitare cæperunt & vrgere vt Religionem mutarem, dictitantes Catholicos non poſſe hæretico integra conſcientia obtemperare. Ego tamen rem de die in diem eouſque procraſtinaui donec perſpecta mea imbecillitate (qui exiguis amicorum ſubſidijs ſuſtentatus, Papæ, Hiſpani, & Coniuratorum viribus coniunctis plane impar) dum tertia factio ex Principibus Regij ſanguinis, regni officiarijs, Præſulibus, ex plurimis nobilibus conflata, conſilia agitaret cum Prouinciarum & Vrbium Præfectis de me derelinquendo vtique hæreticæ prauitatis manifeſto, & Prouin-*

Cauſas quæ induxerint explicat.

* *Regimenta.*

cias

M. D. XCIII.

cias inter ſe viritim ſortiendo. Horum conſiljs cum alias occurrere non poſſem, fidem dedi me velle in Religione Romano-Catholica informari. Illi vnum & alterum menſem ad informationem conceſſerunt, Romamque miſerunt qui abſolutionem & formalem in gremio conceptionem procurarent. Coniurati vt hoc præuerterent, ad alium Regem eligendum quantocyus feſtinarunt, quam-plurimi nobiliores ſuam operam Guiſio vt Regi futuro deuouerunt, ſi Præfecturæ quas adminiſtrarant in perpetuam hæreditatem & proprietatem concederentur. Deliberate itaq; ſtatui Catholicam Religionem protinus amplecti. Præſules tamen in Eccleſiam admittere, Pontif. Romano inconſulto, abnuerunt, priuſquam illis ægre ſuaſerim vt meam conuerſionem ſine informatione aut diſceptatione admitterent. Hinc vero ego tertiam factionem mihi penitus adiunxi, Guiſij electionem anteuerti, populi Gallici beneuolentiam mihi conciliaui, Magni Ducis Hetruriæ fidem in rebus maximis mihi obſtrinxi, Reformatamq; Religionem ab omni macula vindicaui quæ neceſſario inurenda erat ſi conuerſio mea informatione aut diſceptatione effecta fuiſſet.

Querula de Religione mutata Reginæ litera.

Hæc eadem interea Morlantius Reginæ nuntiat & omnia Regis ſui ſtudia ſpecioſis verbis defert. Illa mærens animi & admodum diſcrucitata calamo arrepto mox haſce literas ad eum dedit.

Heu quantum dolorem, qualem mœroris æſtum, qualia ſuſpiria in animo perſenſi ex his quæ Morlantius nuntiauit? Prob hominum fidem, hoccine ſeculum? fieri potuit, vt res mundana Dei timorem tibi excuteret? Poſſumus fœlicem exitum huiuſmodi facti expectare? vel putare poſsis eum qui te ſua dextra hactenus ſuſtentauit, & conſeruauit, iam derelicturum? Periculo plenum eſt malum facere vt inde bonum proueniat. Sanior tamen ſpiritus mentem vt ſpero tibi inſpiret meliorem. Interea non deſinam in primo mearum precationum loco te diuino Numini commendare, & ſupplicare ne manus Eſau Benedictionem Iacobi corrumpant. Quod amicitiam ſancte deſeras, me magno ſane pretio promeruiſſe ſcio, nec pœniteret quidem, modo Patrem non mutaras. Certe iam inde non potero tibi ſoror eſſe ex Patre, verum-enim vero ego Patrem proprium charius

M. D. XCIII.

rius quam adſcititium ſemper amabo. Quod Deus optime nouit qui te in rectam ſanioris ſententiæ ſemitam reducat.

Subſcripſit:

Voſtre Seur, ſi ce ſoit à la vieille mode, auec nouuelle je n'ay que faire.

ELIZABETHA R.

In hoc mærore ſolatium ſibi quæſiuit ex ſacris literis, Sanctorum Patrum ſcriptis, crebris cum Archiepiſcopo colloquijs, neſcio an etiam ex Philoſophis. Certo ſcio, quod hoc tempore Boëtij de Conſolatione libros aſſidue verſauerit & in Anglicam linguam fæliciter tranſtulerit.

Illa Boetium conuertit.

Cum inter hæc *Wilkeſius* Gallo ſignificaſſet promiſſis in re Britannica non eſſe ſatisfactum, Aumontij cunctationem Reginæ cum militum exitio, tum pecuniæ impendio fuiſſe damnoſam & Regi plane inutilem, nec Reginam auxilia in Britannia velle adaugere & ibidem alere, niſi tutus aliquis receptui locus concederetur: Ille in ſupinam Aumontij negligentiam culpam tranſtulit, incommodis mederi, & de loco receptui rationem cum Conſiliarijs inire promiſit. Hæc etiam ſingula per Mouium à cubiculo nobilem, Reginam pluribus edocuit, cui ſe ſalutem & regiam dignitatem accepta debere agnouit, promiſitq;, rebus compoſitis & inducijs peractis, cum exercitu in Britanniam profecturum. Interea pactio fit inter Reginam & eum Meloduni menſe Auguſto ſub ſigillis & Chirographis *bona fide* & *Principum verbo*, vt coniunctis viribus bellum *offenſiuum* & *defenſiuum* contra Hiſpanũ gererent, quamdiu ille cum alterutro bellum geſſerit, & nullam cum illo pacem ſine mutuo inter ipſos conſenſu ireni, atque ambo in pace comprehenderentur.

Gallus promiſſa non ſernata excuſat.

Pactum cum Anglia facit.

Britannia tamen ab illo negligitur, Gallia in viſce-

Anglia neglecta.

ribus

M. D. XCIII.

ribus grauiſſime laborante, nec Angli *Pimpolum* aut *Breacum* inſululam cum alijs adiacentibus in receptum impetrare poterant niſi conditionibus admodum iniquis, ſcilicet ne munirent, nec in ſacerdotum aut Nobilium ædibus hoſpitarentur. Nihilominus Britanniæ Ordines Reginæ ſupplicarunt ne Angli reuocarentur, quod iam deliberatum; & illa exorata eos manere iuſſit, vbi per ruſticanos viculos diſperſi & hoſtibus & cæli injurijs expoſiti, (cum Pimpolum propter anguſtias capere minime poſſit) miſere hibernarunt. Nec deſtitit illa Gallum admonere quantum eius interſit oram maritimam tenere & tueri, quæ ſemel in hoſtis poteſtatem redacta & aditum aperit, & difficilime recuperatur. Reformatam Religionem eiuſque profeſſores per Robertum Sidneium illius fidei & tutelæ iterum atque iterum commendauit. Promiſit ille vt ſemper iam antea Protector aderat, ita nec iam inde eis defuturum, licet ex ijs plerique nobiliores ipſum dereliquerint. At cum Sidneius ageret de Breſto in receptum pro Anglis & cautionem pro pecunia (quod Regina percupijt) aures obturauit. Nec enim Galli ferre poterant, vt Angli pedem in poſſeſſionem vſpiam in Gallia ne dum in portubus ponerent. Fortaſſe haud obliti quam facile illi olim portubus potiti Galliam victorijs peragrarunt, & quam difficulter poſſeſſione ceſſerint. Ita conſilium quod illa contra Hiſpanos dederat, Galli in Anglos conuerterunt.

Regina tamen Armoricam defendendam cenſet.

Proteſtantes Gallo commendat.

Vt ſuos etiam ſecuriores ab Hiſpanis præſtaret, Sillinas inſulas propugnaculo in S. Mariæ iuſula conſtructo quod *Stellam Mariam* ob formam Stellarem dixit, præſidio impoſito firmauit, *Garnſeiam Gerſeiamq;* inſulas Galliæ oppoſitas, & alia loca, magnis impenſis & magna cũ alacritate communiuit, etſi tempora fuerint triſtiora.

Inſulas in mari Britannico munuit,

Peſtilentia enim toto hoc anno, Saturno per extrema Cancri & principia Leonis vt anno M.D.LXIII. decurrente, grauiſſime vrbem Londinum afflixit, adeo vt anno vertente ex peſtilentia & alijs morbis elati fuerint in Vrbe & ſuburbijs 17890, præter Guilielmum Rœum

M. D. XCIII.

Prætorem & tres Senatores, Sancti Bartholomæi nundinæ non celebrarentur, & Iuridicus S. Michaëlis conuentus ad S. Albani, xx. mill. paſſ. ab vrbe haberetur.

Heskettus ſuſpenſus.

Vbi Richardus Haskettus maieſtatis damnatus & ſupplicio affectus, qui à profugis Anglis ſubmiſſus Ferdinando Derbiæ Comiti cuius pater Henricus modo obierat, ſuaſit vt Regni titulum aſſumeret, jure à proauia Maria filia Regis Henrici VII. repetito, auxiliareſque copias & pecuniam ab Hiſpano prolixe promiſit, minatus Comiti certum intra breue tempus exitium ni faceret, & rem ſilentio obtegeret. Sed Comes ſe inſidijs peti metuens, hominem detulit; qui ſua ipſius confeſſione crimen pro tribunali agnouit, conſultores deteſtatus. Minæ tamen illæ fide non caruerunt. Comes enim poſt quatuor menſes horrendo mortis genere miſere perijt, vt ſuo loco dicemus.

Mors Henrici Comitis Derbia.

Huius anni curriculo fatis placide ceſſerunt duo illuſtres Angliæ Comites ex ordine Periſcelidis; Henr. Stanleius, quem modo dixi, Comes Derbiæ, Edwardi ex Dorothæa filia Thomæ Howardi primi Ducis Norfolciæ filius; qui genuit è Margareta filia Henrici Cliffordi Comitis Cumberlandiæ ex Elenora Brandonia Henrici VIII. è ſorore Maria nepte Ferdinandum & Guilielmum ſuo ordine ſucceſſores. Et Henricus Ratcliffus Suſſexiæ Comes, Portus Magni ſiue Portſmuthæ Præfectus, Roberto vnico filio ex Honora filia Anthonij Poundi relicto. In Præfectura vero Carolus Bluntus qui poſtea Baro Montioius, ſuffectus.

Comitis Suſſexiæ.

Baronis Greij. Baronis Cromwelli.

Hos in alteram vitam comitati tres Barones inſignes: Arthurus Greius de *Wilton* ille bellicoſus ex Ordine Periſcelidis, cui ſucceſſit Thomas filius ex Iana Sibylla Moriſona: Henricus Baro Cromwellus Thomæ illius decantati Comitis Eſſexiæ, qui inter fortunæ ludibria habetur, nepos; cui Edwardus filius ex Maria filia Ioannis Powletti Marchionis Wintoniæ ſucceſſit; & Henricus Baro Wentworth, cui natus ex Anna Hoptoma Thomas filius & hæres.

Baronis Wentworth.

Nec

M. D. XCIII. *Et Chriſtoph. Carliſli.*

Nec reticendus qui cum his in meliorem vitam abijt Chriſtophorus Carlilus, cuius bellica virtus terra marique, in Belgio, Gallia, Hibernia, & in America ad Carthaginem, S. Dominici, &c. vt dixi Anno M. D. LXXXV. ſpectata fuit.

Hibernicorum querelæ.

In Hibernia O-Conorus *Dun*, Mac-Dauy, O-Brien, Dynaſtæ in Conacthia, & alij conqueruntur ſe in jus iniquiſſime vocatos de latifundijs olim *Mortuomariorum* Comitum Marchiæ, quæ tamen illi nullo jure niſi diuturni temporis præſcriptione ſibi vſurpauerant. Vltoniæ etiam Dynaſtæ qui jam pridem veriti ne Anglicæ leges impoſitæ, & territoria in Comitatus diuiſa ipſorum in populum tyrannidem paulatim imminuerent, quod in *Monaghan* factum viderant; rebellionem in animis conceptam parturire cæperunt; primumque Hugo *O-Donellus* Montroſſum caſtrum ex improuiſo occupauit. Iam ſimultates gliſcebant inter Comitem Tir-Oeniæ & Henr. Bagnallum Hibernici exercitus Mareſcallum, cuius ſororem in vxorem Comes rapuerat. Comes conquerebatur coram Prorege, Cancellario, & alijs, quicquid Vltoniæ ille ſuo ſanguine & laboribus in Principis obſequium reduxerat, Mareſcallo non ſibi in fructum cedere, Mareſcallum falſo ipſum in læſæ Maieſtatis crimen, viliſſimis hominibus in teſtes ſubornatis, vocaſſe, Proregem in ipſius perniciem incitaſſe, vitæ inſidiatum fuiſſe & reſponſa mala fide Reginæ retuliſſe. Et Mareſcallus fidem inuenit in Aula donec Comes ſcriptis in Angliam literis ſe iudicio vel in Anglia, vel in Hibernia ſtiturum obtulerit. Pro certo tamen habetur illum & Vltoniæ Dynaſtas occultis conſpirationibus ſub hoc tempus in fœdus coijſſe ad Religionem Romanam tuendam, (Religio enim jam vbique rebellioni prætenditur) Vice-comites & Præſidiarios ex ipſorum territorijs excludendos, ſua jura mutuo propugnanda, & Anglorum iniurias propulſandas. Qui claſſicum ſecundo poſt O-Donellum caneret, Mac-Guyrus Dynaſta in *Fermanagh* protruſus

Rebellionem incipiunt.

Simultates inter Comitem Tir-Oeninum & Bagnallum.

M. D. XCIII.

eſt, vir ingenij turbidi & pugnaciſſimi qui ſe & ſuos à Vicecomite indigne exagitari quiritabatur. Ille prædabundos in vicinos agros irruit, Conacthiam ingreditur concomitante Gaurano ſacrifico qui à Papa *Primas Hiberniæ* deſignatus, juſſit vt Deo fretus fortunam experiretur, certam victoriam pollicitus. Secus tamen accidit, *Mac-Guiro* fortitudine Richardi Binghami fugato, & Primate cum pluribus occiſo. Mox *Mac-Guyrus* in apertam rebellionem prorumpit, quem Tir-Oenius officij ſimulatione perſequutus, vulnus cum magna fortitudinis & fidei laude accipit. Iniskellinum in lacu *Erno* firmiſſimum *Mac-Guyri* munimentum Dowdallus Anglus ſtrenuus militum ductor cæſis præſidiarijs expugnat. Et per id tempus meri Hibernici (qui Anglis plerumque Infideles) in ductores & numeros primum adſciti fuerunt, parum prouide, vt prudentiores tunc iudicarunt & Angli poſtea experti ſunt. Interim Tir-Oeniæ Comes in rem ſuam excubans, Turlogho *Leinigh* qui O-Neali titulum geſſerat, demortuo, eundem ſibi arrogat (præ quo vel Cæſaris titulus in Hibernia ſordet) contra ac iurauerat ac lege læſæ Maieſtatis cautum erat. Excuſat tamen ne alij ex *O-Neali* familia eundem inuaderent, promittit vero ſe renunciaturũ, ne tamen ad hoc jureiurando aſtringeretur ſummopere efflagitat. Shani etiam O-Neali filios è quibus vnus & alter ex carcere neſcio quorum conniuentia euaſerant, ne cæptis obſiſterent intercipit, in libertatem reſtituere à Prorege ſæpius iuſſus abnuit (qua enim apud ſuos valebant gratia eum facile frangere poterant) ſed aliud agens conqueriter grauiſſime de Proregis maleuolentia, Mareſcalli inſidijs & Præſidiariorum iniurijs, quas tamen ita obſcure mox tulit, vt quaſi omnium oblitus fide data Proregem adierit, ſe ſubmiſerit, omnemque profeſſus obedientiam domum redierit.

Mac-Guyrus in Rebellionem prorumpit.

Eius propugnaculum captum.

Tir-Oenius O-Neali titulum vſurpat.

Shani filios intercipit.

CHAP.

M. D. XCIIII.

M.D.XCIV.

OCcultam hanc in Hibernia coniurationem in Hiſpania conflatam facile extingui poſſe Regina ſperauit, ſi prius apertiſſimam illam Hiſpanicam in Scotia factionem labefactaret Itaque à Scotorum Rege conſulta de decreto ab Ordinibus Scotiæ ad Religionem & Regnum conſeruanda facto, Edwardum Baronem Zouchæum in Scotiam miſit, qui proceres Anglicarum partium confirmaret, & maiorem ſeueritatem in illos Hiſpanicarum exigeret, quam decretum illud præ ſe tulit, quandoquidem ex certiſſimis conſtaret indicijs illos *Miſſis* interfuiſſe, Ieſuitas & Sacerdotes fouiſſe, in Hiſpaniam chartas puras Chirographis & Sigillis ſubſignatas miſiſſe; & Hiſpanum jam cogitare per eos Angliam quam nauali bello neutiquam infeſtare poterat, terreſtri oppugnare.

Baronis Zouchai ad Scotiam Legatio.

Reſpondit Rex ſe id in Pontificios illos facturum quod ex lege Regni poterat. Si ſubmoniti non obtemperauerint, perſequuturum donec vel in ordinem redegerit, vel Regno expulerit, dummodo Regina cuius peræque intererat, vires coniungeret. Zouchæum perſequutionem pertinacius vrgentem Rex rogauit, an ipſe ſub alterius cuiuſquam imperio ſubeſſet? an Regina præſcriberet, qua ratione ipſe Rex abſolutus ſuis imperaret? proteſtatus ſe religionem fortiſſime defenſurum, & amicitiam cum Regina ſanctiſſime culturum. Subinde tamen conquerebatur Bothwellium rebellem infeſtiſſimum in Anglia foueri, cum ille O-Rorcum rebellem Hibernicum Reginæ in manus iampridem tradidiſſet. Atque haud multo poſt Bothwellius iſte rebellionis ſigna contra Regem ſuum denuo extulit, quorum artibus, dixerint Scoti. Certe Miniſtri Scotiæ Regem vt Papiſticis æquiorem & ipſis iniquiorem queribundi aſſidue apud Reginam criminabantur. Ille Scotiam ingreſſus cum quadringentis Limitaneis equitibus ad Lætham vſque nullo obſiſtente peruenit, vbi phaleratis ver-

Regis reſponſum.

Bothwellius denuo rebellat.

M.D.XCIV verbis, quod rebelles aſſolent, ad perfidiam obuelandam publice hæc ſcripto propoſuit. *Quandoquidem vera Dei religio Regis ſalus, & honor, Iuſtitia, Reſpublica & ſalutaris inter Regna Scotiæ & Angliæ amicitia in extremum periculum iam deuocentur per pernicioſos quoſdam Conſiliarios qui ad Rempublicam irrepſerunt, Miſſaticos ſacerdotes vicatim vagari permittunt, atque Hiſpanos obſidibus in Belgium miſſis, ad Religionem & Rempublicam opprimendam & amicitiam cum Anglis dirumpendam euocant; ſe cum nobilibus, Baronibus & Burgenſibus conſociatis ad tanta mala præuertenda in ſummi Domini timore & debito erga Regem obſequio ſtatuiſſe Conſiliarios iſtos hoſtilem in modum perſequi, donec iudicio ſe ſiſtant, vel Regno exturbentur, & patriæ proditores publice declarentur; & hoc nulla interpoſita mora, cum Hiſpani iamiam ſint appulſuri. Quare Regem obſecrat, nobiles hortatur, plebeijs impetrat vt actutum in hac tam pia, iuſta, & neceſſaria cauſa ſocialia arma coniungant, magiſtratuſq; vt ſua authoritate adſint, rogat. Qui Conſiliarijs opem ferent, Regi rebelles eſſe denuntiat, & cum ſeueritate plectendos.*

Rebellionis integumentum quærit.

In hanc ſententiam ad Synodum quæ Dunbarræ tunc habebatur, necnon ad Legatos Anglicos ſcribit, qui eius cæptis haud obſcure fauere dicebantur. Eodemque ipſo die, cum Regios Edenburgo, quod vix tria millia paſſuum abeſt, ſub ſignis profectos accepiſſet, & ipſe turmis bipartitis è Letha mouit. Sed numero impar, (pauci enim ſe aggregarunt,) gnarus periculi declinandi, diuerticula quærit, & ſemel Regios inſequentes in decliui colle adortus repellit, pauculis captis, nemine cæſo. Dalkeitham ſeruatis ordinibus recedit, & inde ex rebellionis conſcientia ſemper atroci ad conſueta in Regnorum confinijs latibula ſe recipit. Regina autem Edicto per limites, ne quis hoſpitio exciperet aut auxiliaretur, vetuit. Quod Regi vehementer gratum fuit, qui omnia amoris ſtudia promptiſſime detulit, & Regni Ordines conuocauit, de Pontificijs Comitibus proſcribendis. Proceres qui pauci conuenerant, contra illos ſuffragia ferre renitebantur, eo quod, etſi

Fugatur.

Pontificij in Scotia proſcripti.

etsi de literis puris constabat, nihil tamen de eorum consilio, nisi ex præsumptionibus, constare poterat. M.D.XCIV.

Ministrorum tamen & Burgensium suffragijs, qui longe plures, proscripti sunt; Clypei gentilitij pro more Scotorum lacerati è feneſtris domus Ciuicæ eiecti, atque proscripto à fæciali publice promulgata. Dein contra eos missus est Argathelius: qui cum ad *Genliuet*, iusto prælio cladem accepisset, Rex ipse difficillimi itineris molestijs conflictatus per asperrimos montes in illas partes contendit, atque Huntlæi ædes ad *Strathbolgy*, *Slany*, & *Newton* dirui permisit. Eoque Comites adegit vt Huntleius, primum ad amitam Sutherlandiæ Comitissam, & inde in Galliam se subduxerit, ac reliqui solum verterint.

Mutua hæc inter Reginam & Regem beneuolentia, immota eius in Religione constantia, quæ Pontificiorum nec pretio, nec precibus, nec promissis, nec subdolis artibus expugnari poterat, seueræ leges contra Iesuitas & id genus hominum latæ, supplicium de Grahamo Fentræo inter Hispanicarum partium studiosos promptissimo sumptum, suprema in rebus Ecclesiasticis authoritas Regi ab Ordinibus delata, & *Associatio* contra Pontificios, ita omnem spem Pontificiam religionem in Scotia & Anglia restaurandi excusserunt, vt nonnulli eorum in Anglia qui matris iuri inprimis fauerant, de Pontificio Anglico in Angliæ regno substituendo cogitare cœperint.

Eorum spes de Rege excussa.

Hinc Pontificiorum in eum consultationes.

Cum de idoneo ex ipsorum numero conuenire non possent, in Essexium qui supplicium in Religionis causa nunquam probauit, occulos conjecerunt, jus à Thoma Woodstochio Edwardi tertij filio à quo genus repetijt, commentati.

Verum profugi Infantæ Hispaniæ studuerunt, etsi vererentur ne Regina & Regni Ordines Parlamentaria authoritate jureiurando singulis proposito hoc præuerterent, satisq; habuerunt si Scotorum Regem & Essexium committerent, & hoc quidem consilio liber est

M.D.XCIV *Hinc Perſonius & alij eius oppugnant.*

eſt editus, & Eſſexio dicatus ſub ementito *Dolmani* nomine non ſine inſigni Perſonij Ieſuitæ in Dolmanum ſedato ingenio ſacerdotem malitia (ſi Sacerdotibus credamus) authores enim erant Perſonius Dolmano aduerſarius infenſiſſimus, Alanus Cardinalis, & Fr. Inglefeldus.

Libro edito.

In hoc ſpreto natalium jure, antiquas leges patrias de hæreditaria in Regno Angliæ ſucceſſi one immutandas nouas de electione inducendas, neminem niſi Romano-Catholicum quacunque ſit ſanguinis propinquitate in Regem admittendum diſſerunt.

Pleroſque omnes Reges Angliæ tanquam malæ fidei poſſeſſores, ſingulos in Anglia è regio ſanguine tanquam vel minus legitime natos, vel regni incapaces contumelioſe traducunt, certiſſimum jus Regis Scotorum in Angliæ regnum iniquiſſime conuellunt, juſque *Iſabellæ Infantæ* Hiſpani filiæ quia illa Romano-Catholica contabulatis commentis, pudet pigetque dicere, cum *labia Sacerdotum cuſtodirent ſcientiam, & ſtarent ſuccincti lumbos in veritate*, falſiſſime aſtruunt. Scilicet primum, quia illa (vt iſto libro proditum) genus ducit à Conſtantia filia Guilielmi Conquæſtoris Regis Angliæ, vxore Alani Fergantij Comitis Britanniæ, cum tamen illam ſine liberis defunctam, qui tunc vixit Guilielmus Gemeticenſis, libro vlt. teſtetur, & vna cum eo vna voce ſinguli rerum Britannicarum ſcriptores.

Ius Infantæ aſtruunt.

Ex falſis.

Secundo, quia genus trahit ab Ælenora primogenita Regis Henrici Secundi nupta Alphonſo IX. Regis Caſtellæ,

Matildem

tildem autem vxorem Henrici Leonis Ducis Saxoniæ, matrem Othonis Quarti Imperatoris, primogenitam fuiſſe Innocentius III. P. R. edocet apud Matthæum Pariſienſem pag. 381. quam etiam anno M.C.LXII. natam fuiſſe ſcribit qui eandem è fonte ſuſcepit Robertus *Abbas de Monte Michaelis*. Tertio quia deſcendit à Blanchia primogenita illius Ælenoræ; quod Rodericus Archiepiſcopus Toletanus libro 9. cap. 5. & qui potioris fidei Innocentius P. R. eodem æuo florentes falſitatis arguunt. Quarto quia orta ſit ex Beatrice filia Henrici III. Regis Angliæ; interim obliti illam fratres habuiſſe Edwardum Primum Regem Angliæ, & Edmundum Comitem Lancaſtriæ à quibus præter Regiam familiam magna nobilium natio in Anglia eſt propagata. Quinto eidem Infantæ jus aſſerunt per familiam Luſitanicam, vt etiam Ducibus Parmæ & Braganſæ à Philippa Ioannis Gandauenſis Ducis Lancaſtriæ filia, quam primogenitam eſſe à priore vxore Blanchia affirmant (cum Elizabetham enuptam Ioanni Hollando qui poſtea Dux Exoniæ, primogenitam fuiſſe, Froſardus qui eodem tempore in Aula vixit folio 169. partis ſecundæ demonſtret, à quo numeroſo nobilium propago late in Anglia diffunditur.) Sed hæc & alia Genealogica ſomnia è crudis perfidiæ vaporibus enata, quibus liber ille ſcatet, jam antea refellimus, quæ illi ſuæ profeſſionis immemores, ſpreta authoritate Concilij Tridentini *De ſecularibus negotijs fugiendis*, Concilijque Toletani, & ſuis ipſorum legibus ſuperiore Anno Romæ recenſitis, obtruſerunt, vt ab Hiſpano gratiam inirent, hominibus illuderent, tumultibus viam ſternerent, ſcalas ambitioſis in præcipitia admouerent; & veritati vim inferentes, quæſito Religionis integumento obuelarunt. Imo eouſque proceſſerũt vt Anglos Sacerdotes in Hiſpanicis Seminarijs commentitio huic *Infantæ* juri (ex ipſorum fide loquor) ſubſcribere impulerint. Hæc tamen non ita pridẽ cum Iacobus omnibus omnium votis Rex Angliæ acclamaretur, Perſonius iſte ad amicũ literis excuſauit, quaſi

M.D.XCIV

Perſonius hæc excuſauit.

M,D,XCIV

non profecta ex animo Regi Iacobo nocendi; ſex ex ſummo ſtudio eum ad Rom. Religionem perducendi; excuſatumque ſe iri ſperauit, quod injuriæ illæ Regis juri non fuerint præjudicio, ſcilicet quod hac eius nequitia fuerit infœlix. Sed dum iſti profugi falſam hæredem in Hiſpania comminiſcuntur, Deus, qui commenta eorum irriſit, Iacobo certo regni Angliæ hæredi filium in Scotia ſuſcitauit. Februarij enim XIX. natus eſt Henricus Princeps Scotiæ, Britanniæ amor & delitiæ, quem Elizabetha honorifica Legatione per Robertum Comitem Suſſexiæ è ſacro fonte ſuſcepit.

Henricus Princeps Scotiæ natus.

Vt eruditi iſti Angli profugi Hiſpanicam *Infantam* ad Angliæ ſceptrum ſcripto prouehere ſtuduerunt, ita alij ex eorum numero idem ferro, ſubmiſſis in Elizabethæ vitam ſicarijs, & Hiſpani quidam veneno clam attentarunt. Hi cum Anglorum fidem in re tanta ſuſpectam haberent, vſi ſunt opera Roderici Lopezij ex ſecta Iudaica, domeſtici in Regia Medici, Stephani Ferreiræ Gamæ, & Emanuelis Loiſij Luſitanorum. (Plures enim Luſitani his diebus quaſi è clientela Antonij exulantis, in Angliam ſubrepſerunt) qui ex interceptis literis apprehenſi, ſub finem Februarij in Prætorio Londini accuſantur ex ſuis ipſorum confeſſionibus coniuraſſe ad Reginam veneno tollendam. Lopezius ſpectata diu fide, ne ſuſpectus quidem (niſi quod Medici peregrini corruptelis facile fiant venefici & proditores) confeſſus eſt ſe inductum eſſe ab Andrada Luſitano, vt ſuam operam Hiſpano occulte nauaret, ab eius Conſiliario intimo Chriſtophoro Moro ornamentum gemmatum accepiſſe, Hiſpanum quæ ediſcere poterat ſubinde edocuiſſe, tandem pactione pro Quinquaginta millibus aureorum promiſiſſe venenum Reginæ miſcere, & hoc idem Comiti Fuentano, & Ibaræ, Hiſpano à ſecretis in Belgio innuiſſe.

Inſidiæ in Reginæ vitam.

A Lopezio & alijs ſtructæ.

Eorum confeſſiones.

Stephanus Ferreira faſſus eſt, Comitem Fuentanum & Ibaram ſibi literis & colloquijs ſignificaſſe conſilium tollendi Reginam veneno initium eſſe, ſe literas Lopezio

pezio dictante ſcripſiſſe, in quibus ille hoc promiſit ſi modo LM. aureorum numerarentur, Emanuelem etiam Loiſium à Fuentano & Ibara ad ſe ſubmiſſum eſſe vt Lopezium ad rem quam primum conficiendam excitaret. M.D.XCIV

Emanuel confeſſus eſt Comitem Fuentanum & Ibaram cum fidem dediſſet clauſa eorum conſilia habere, ſibi literas monſtraſſe quas Andrada ſcripſerat Lopezij nomine de Regina tollenda; ſe itidem à Fuentano miſſum, vt cum Ferreira & Lopezio ad mortem Reginæ accelerandum ageret, pecuniam Lopezio, & honores eius liberis promitteret.

Pro tribunali Lopezius paucula fatus, Ferreiram & Emanuelem totos ex fraudibus compoſitos, & mendaces clamitat, ſe nihil mali in Reginam cogitaſſe ſed Tyranni dona exoſum, ornamentum illud gemmatum ab Hiſpano miſſum Reginæ donaſſe. Nec aliud quic quam ſibi in animo fuiſſe, quam Hiſpanum dolo decipere, & pecunia emungere.

Cæteri pro ſe nihil, Lopezium ſubinde coarguentes. Singuli condemnati, & poſt tres menſes, ſupplicio ad Tiburnas furcas affecti, Lopezio profitente, ſe adamare Reginam perinde ac Ieſum Chriſtum, quod à Iudaicæ profeſſionis homine non ſine riſu exceptum. Poſtridie quam hi condemnati, damnatus etiam erat Patricius Cullinus laniſta Hibernicus à profugis in Belgio onuſtus pollicitis & pecunia in viaticum numerata ſubmiſſus vt Reginam Perimeret, qui crimine quodammodo agnito & indicijs probato, jamjam ex languore moriturus ſupplicio afficitur. Apprehenſi etiam erant Edmundus Yorcus & Ricardus *Williams* percuſſores ab Ibara & profugis iſtis in Reginæ exitium ſubornati, vt alij incendiarij ad claſſem pyrobolis incendendam. Ita profugi Angli tam Sacerdotes quam alij conſcelerati ex impia opinione penitus animis inſita Principes excommunicatos eradicandos eſſe, & Hiſpani adminiſtri ex odio, in Reginæ perniciem omnimode & acrius quam vnquam antea incubuerunt. Illa autem im-

Cõdemnatur.

Cullinus & alij ſupplicio affecti.

M.D.XCIV

perterrita, maſcula virtute,& prouida cautione,ſpe Deo defixa, inſidias has contempſit, & ſubinde illud Regis Pſalmographi recoluit. *Deus meus es tu: in manibus tuis ſunt tempora mea.* Erneſtum tamen Auſtriæ Archiducem Belgicarum Prouinciarum pro Hiſpano Gubernatorem has inſidias in ipſius vitam ab Ibara & alijs Hiſpani adminiſtris & profugis Anglis comparatas edocuit, rogauitque Hiſpano ſignificaret quo ille eiuſdem ſceleris notam abſtergeret in adminiſtros animaduertendo, & Anglos tantæ impietatis architectos, Hugonem ſcilicet Owenum, Thomam Thocmortonum, Holcum Ieſuitam, Giffardum, & Worthingtonum Sacrarum literarum profeſſores &c. in manus tradendo, ne eiuſmodi ſcelerator fouendo regiæ exiſtimationi & honori apud omnes bonos fraudem faceret. Ne ille vero Antonium Perezium Hiſpano nuper à ſecretis ob turbas quas in Aragonia dederat, profugum, & in Anglia hærentem repeteret, proteſtata eſt eum in Angliam à Gallo ad eius Legatum miſſum eſſe inſcia, nec penſione vel protectione fouere vel foturam. Illa ſane hominem qui contra fidem ſecreta Regis ſui euulgarat averſata eſt, & Burghleius Theſaurarius vix alloquio dignatus. Eſſexius autem hoſpitio excepit, & ſumptibus large ſuppeditauit, conſultore, imo oraculo vſus, vt in arcanis Aulæ Hiſpanicæ verſatiſſimo, & viro ſolertiſſimo,qui tamen, vt id genus hominum, fortunæ ludibrijs ita agitatus, vt FORTVNÆ MONSTRVM ſe dixerit, & imagini pro Symbolo adſcripſerit.

Elizabetha Hiſpanum hæc edocet.

Antonius Pereſius Hiſpanus.

Liga Gallica diſſoluitur.

Torrentiſſimus ille conjurationis furor qui Galliam vniuerſam octo plus minus annos rapuerat, jam conſidere cœpit, Cum enim Rex qui conjuratos armis fœliciter debilitarat, & artibus ſejunxerat, ſuperiore anno Romanam Religionem amplexus, ineunte hoc anno rite inauguratus eſſet, & inducias conceſſiſſet, è proceribus alij ingentibus promiſſis conciliati certatim in eius obſequium redierunt, alij hac lege, ſi Præfecturas quas occuparant, retinendas permitteret (quemadmodum

modum Hugo Capetus Præfecturas hæreditario poſſidendas ad animos procerum demerendos olim donauerat.) Hinc ex rebellibus vrbibus aliæ deditæ, aliæ ex improuiſo interceptæ. Ipſa etiam Lutetia Regi clandeſtino in vrbem vocato, feſtiuo cum ciuium gaudio deditur, & Hiſpani ſpe Gallici Imperij & nuptiarum *Infantæ* cum Guiſio ex Mainij in nepotem æmulatione omnino excuſſi, inde cum ſarcinis nec ſine probroſis reſipiſcentium Gallorum dicterijs demittuntur. At cum qui à duce Mercurei in Britanniam vocati animos obſtinarent, & ad poſſeſſionem retinendam loca maritima firmiſſimis præſidijs munirent, Norriſius qui è Britannia euocatus erat vt præſens Reginam de Britannico bello perdoceret, in Britanniam remiſſus cum mandatis, vt Hiſpanorum munimentum ad *Crodon* prope Breſtam portum expugnaret, ad Pimpolam cum noua militum manu calendis Septembris appulit. Quo tempore Aumontius Mareſcallus, & Tho. Baskeruillus qui Anglis, abſente Norriſio, præfuit, Morlaium obſederunt, & Norriſio adueniente, deditione ceperunt; at que etſi ex pacto cum Legato Gallico in Anglia conueniſſet vt ſi in ditionem redigeretur, Anglis in receptum traderetur; Aumontius tamen vt hoc præuerteret, adjecit inter deditionis articulos, vt nemo, niſi, qui Romano-Catholicus, in oppidum admitteretur. Inde Quinpercorentino per Mareſcallum & Henricum Norriſium capto, Galli & Angli munimentum illud Hiſpanorum ad *Crodon* Calendis Nouembris accedunt, vbi Martinus Fourbiſherus cum decem Anglicanis nauibus bellicis in ſtatione præſtolabatur. Munimentum hoc duabus ex partibus aquis circumluitur, ad terram duo preminent ampla propugnacula, inter quæ murus XXXVII. pedes latus intercurrit; denſus interius agger, propugnacula à latere rupes defendunt in quibus tormenta diſpoſita. Angli & Galli tormentis muralibus è nauibus ſubdictis, moles aggerunt vallumque ducunt qua munimentum terram ſpectauit. Hiſpani ad impe-

M.D.XCIV

Norriſius in Armoricam redijt.

Morlaium captum.

Anglis elusi.

Quinpercorentinum captum.

Munimentū prope Crodon obſeſſum.

M.D.XCIV

impedienda opera prorumpentes rejecti; Anton. autē Wingfeldus tribunus major Anglorum, veteranæ militiæ gloria clarus, cum teſtamentum pridie condidiſſet, maioris tormenti pila transfoſſus occubuit. Die menſis XXIII. 700 tormentorum effulminationibus exiguus fit hiatus, & ſepimentum antemurale diſiectum, quod Liſterus Anglus cum ſuis occupauit. Sed cum alacris juuentus ardentibus animis vlterius irrueret, hoſte pertinaciſſime reſiſtente, plures ceciderunt, cum Brudero, Iackſono, Barkero, notæ virtutis ductoribus, multi vulnerati, multique pyrio puluere periculoſe afflati. Norriſium aliqui arguebant quaſi ſanguinis humani prodigus milites periculis temere obijceret. Certe Regina pro innata miſericordia literis juſſit vt militum ſaluti magis quam honori conſuleret. Nec ſuos in auxiliari hoc bello certis periculis objectaret; ſanguine humano non prodige vtendum, projectam bellicoſorum pro gloriola audaciam potius coërcendam quam in diſcrimen præcipitandam. Ita homines eius prudentiam minus deſiderarent, immiſericordiæ non condemnarent, & illa charitatem in ſuos magis laudaret. Verum hæ literæ ſerius allatæ Obſidione feruente viſum eſt Aumontio & Norriſio propugnaculum orientale, qua Galli egerunt, cuniculis actis ſubruere, quod ſucceſſit, hiatuſque ſatis magnus apertus. Nunc vndique munimentum inuadunt. Lathamus, Smithus, & alij cum Anglis occidentale propugnaculum adorti, dum Galli orientale & cæteri murum interjectum à meridie ad horam quartam oppugnarent Angli tandem propugnaculo illo occidentali potiti & Thoma de *Parades* Hiſpanorum Præfecto cæſo munimentum ingreſſi vexilla deripuerunt, & reliquis aditum fecerunt, qui præſidiarios plus minus cccc. occidione occiderunt, & munimentum ſolo æquarunt, quo die Ioannes *d'Aquila* opem allaturus erat. Nec incruenta Anglis victoria pluribus viris fortiſſimis deſideratis & Martino Fourbiſhero in coxendice glande ſauciato, qui cum Plimoutham claſſem

Munimentū captum.

Fourbiſherus perijt.

classem reduxisset, diem obijt, vir fortissimus, consultu & nauali gloria inter nostri æui clarissimos numerandus, vt ex his quæ supra dixi, plane constat. M.D.XCIV

Haud ita post comperto Hispanos quosdam ductores in Hiberniam ad rebellionem concitandam venisse, Norrisius è Britannia reuocatur. Naues quæ transueherent, cum ad Morlaium appellerent, portu sunt prohibitæ, adeo vt hiberno cœlo mari se committere, denuo cogerentur, & ad *Rusco* stationem minus tutam appellere. Quod eo ægrius ab Aumontio Regina tulit, quod ille Morlaium in deditionem acceptum Anglorum auxilijs deberet. Nec solum in Gallia sed etiam in disiunctissima America Angli Hispanis hoc tempore bellum intulerunt. Richardus enim Hawkinsus filius celeberrimi Classiarij Ioannis Hawkinsi, authoritate sub magno Angliæ Sigillo ad Hispanos in illis partibus infestandos accepta; cum tribus nauibus & ducentis classiarijs anno superiore soluit. Ad *Insulam S. Annæ* primum terram attigit; vbi dum suis languentibus tres menses hæsit, è nauibus minima fortuito deflagrauit. Inde è regione *Riui Argentei* nauem Lusitanicam cepit: famaque eius aduentus in Peruiam perlata, Prorex classem ad intercipiendum apparauit. Fæda deinde tempestate altera ex nauibus in Angliam redijt, quod præfectus non impune tulit.

Norrisius è Britannia reuocatur.

Richardi Hawkinsi in Americam nauigatio.

Ille solitarius longius à littore abreptus ad latitudinem L. Grad. incidit in terram fertilem, nemorosam & portuosam; quam per sexaginta Leucas ab Occidente in Septentrionem protensam legit, donec vento reflante rejectus *Magellanicum* quod vocant *fretum* sub finem Ianuarij hoc anno ingressus, nihil aliud esse quam mare insulosum deprehendit, in quo ad LVI. Grad. latitudinis deuenit. Postquam sesquimensem inter has insulas & incertos æstus non sine multis & magnis periculis deerrasset, in apertum mare eluctatus, sextus apud Hispanos numeratur cui superati huius freti gloria cessit. Iam in mari Australi Chilinum littus præteruectus ad Villa-

Magellani fretum superat.

M.D.XCIV *Villa-pariſſam* quinque naues mercibus onuſtas occupauit, vnam cum nauclero abduxit, reliquas duobus Ducatorum millibus numeratis dimiſit, cum pluris quam viginti millibus æſtimarentur. *Ad Aricam* poſtea contendit: vbi Bertrandus *à Caſtro* à Prorege cum octo nauibus emiſſis primum ſuo damno, armamentis deficientibus, aggreſſus eſt, iterumque ab omni apparatu inſtructior in ſinu *Attacame*, nec meliori quidem ſucceſſu. Pugnatum enim cominus acriter multis vtrinque cæſis, adeo vt Hiſpani conſultius exiſtimarent jam inde eminus tormentis impetere & perforare. Quod cum totum triduum inceſſanter feciſſent; Bertrandus miſſa chirotheca libertatem Regis nomine Hawkinſo & cæteris ſi ſe dederent obtulit. Quam conditionem cum ipſe & plerique omnes grauiter vulnerati & diutius reſiſtendo impares accepiſſent; Bertrandus illis comiter vſus eſt. Sed quæſtio oriebatur an fides illis ſeruanda, an Bertrandus qui non *Generalis* à Rege ſed à Prorege mediate delegatus, poſſet fidem Regis nomine dare Richardo qui à ſua Regina immediate authoritatem acceptam exhibuerat. Tandem in hanc ſententiam abierunt plures, fidem Regis nomine datam ſeruandam eſſe, quandoquidem ille non pirata, ſed legitimus hoſtis; nec Hiſpanus alias leges militares in Auſtrali Mari habere poterat quam quæ ſunt cæteris alibi conſonæ.

Depredatur.

Capitur.

In Hiſpaniam mittitur.

Nihilominus Hawkinſus in Hiſpaniam miſſus ibi aliquot annos in carcere detentus. Bertrando magna cum probitatis laude ſed nequicquam interpellante vt fides quam dederat, ſeruaretur. Verum viſum Hiſpanis ad deterrendum ne alij in Auſtralem mare penetrarent, hanc ſeueritatem adhibere; donec Comes Mirandæ Conſilij Præſes pronuntiaret, illum dimittendum, eo quod in rebus bellicis promiſſa à Regijs Ducibus deliberate ſub conditione facta, ſint ſeruanda, alias neminem deditionem vnquam facturum.

Liberatur.

At ſecundiore fortuna in altera Americæ parte cum Hiſpa-

Hiſpanis conflixit Iacobus Lancaſterus à Londinenſibus quibuſdam mercatoribus quorum bonis Hiſpani manum iniecerant, cum tribus nauibus & phaſelo oblonga emiſſus. M.D.XCIV

Ille enim triginta nouem Hiſpanorum naues cepit, & adſcitis in ſocietatem Venouro Anglo, quibuſdam Hollandis & Gallis in illo mari deprædantibus, *Fernambucam* in Braſilia vbi magnas opes ex naufraga Indiæ Orientalis Caraqua expoſitas intellexerat, aggredi ſtatuit. *Fernambuc capitur a Lancaſtero.*

Cum vero hoſtes in littore confertos videret, lectiſſimos ex Anglis in ſcaphas impoſuit; eaſque remis inſitatas, tanta violentia, vt dirumperentur, in littus impingi juſſit; Quod quidem fortiter ſuſceptum, fæliciter ſucceſſit. Eorum etenim virtute hoſtibus ad ſuperius oppidum compulſis, oppido inferiore cum portu potitus eſt, totoſque triginta dies contra varias & ſubdolas artes & inſultus, colloquium omne abnuens, defendit, ignita machinamenta contra naues eluſit, & opibus Caraquæ quam dixi, Saccharo præterea quod hic copioſiſſime ex arundinum dulciſſimo humore excoquitur, ligno rubro quod hinc *Braſilium* dictum & ad pannos tingendos expetitum, atque Goſſipio, quindecim plus minus naues onerauit, & ſoſpes domum redijt.

Neſcio an hoc memoratu ſit dignum niſi in juuentutis ambitioſæ documentum. Nicholaus Cliffordus & Antonius Schirleius Angli juuenes Equeſtri dignitate tam animoſe ſub Rege in Gallia meruerant, vt illos præſtito ex formula jureiurando in Torquatum Sancti Michaelis Ordinem adſciuerit. Cuius ornamentis cum in Angliam reuerſi per vrbem & aulam perſpicue volitarent, Regina commotior, quod, ipſa inconſulta, alterius Regis Ordinem, tanquam alterius ſubditi, jureiurando præſtito recepiſſent, in carcerem conjecit. Nec tamen in illos ex lege agi voluit pro ſua clementia, ipſorum juuenili inſcientia, *Honor ne ab exteris collatus admittendus.*

M.D.XCIV

& ſingulari ſua erga Gallum beneuolentia, qui tantum honorem illis detulit. Iuſſit autem vt reſignatione facta inſignia remitterent, & curarent vt ex Ordinis illius commentarijs nomina delerentur. Quod cum Gallus audiret, lepide dixiſſe fertur; *Vt Regina parem mihi gratiam reponat, velim illa aliquot ambitioſulos Gallos quos in Anglia proxime viderit, in Arthurianæ Rotundæ Menſæ ordinem cooptet.* Ordo enim ille fabellis decantatus olim exoleuerat, vt pridem Sancti Michaëlis in Gallia confuſione temporum adeo euiluit, vt Nobilis Gallus dixerit: *Sancti Michaelis torquem quondam fuiſſe tantum Nobiliorum virorum inſigne, nunc eſſe omnium animalium collare.* Sed de honore ab exteris alius erit dicendi locus.

Alani Cardinalis mors.

Romæ ſub hoc tempus fatis conceſſit Guilielmus Alanus, vulgo dictus Cardinalis Angliæ de quo ſubinde meminimus. Natus ille in Comitatu Lancaſtrenſi honeſta familia, & quæ aliquot clariores cognatione complexa, educatus in Collegio Orialenſi Oxoniæ, vbi Maria regnante Procurator fuit Academiæ, & poſtea in Eccleſia Eboracenſi Canonicus. Statim atque Religio in Anglia mutauit, ſolum vertit Duaci in Flandria, vbi Academia anno M. D. LXII. incæpta, Theologiam profeſſus, & Canonicatu in Eccleſia Cameracenſi donatus. Seminarium Duaci Anglis inſtituendum curauit vt alterum poſtea Rhemis, (vbi etiam Canonicatum accepit) tertium Romæ, aliaque duo in Hiſpania ad conſeruandam Romanam in Anglia Religionem, præ cuius zelo & charitatem in patriam & officium in Principem exuit, & impulit Hiſpanum & Pontificem Romanum ad Angliam expugnandam, eoque nomine pernitioſis conſilijs ſe immiſcuit, poſtquam Sixtus Quintus Pontifex Romanus eum titulo Cardinalis *S. Martini in Montibus*, & Hiſpanus Abbatia in regno Neapolitano ornaſſet, atque ad Archiepiſcopatum Machlinenſem nominaſſet. Bullam enim Excomunicationis in Reginam cum claſſis illa

la ingens Angliæ imminet, in Belgium attulit typisque Anglice edi curauit. Simulque Admonitionem ad Anglos scripsit vt Romano Pontifici & Hispano adhærerent. Verum spe falsus Romam redijt, vbi mutua profugorum Anglorum tam studiosorum quam nobilium dissidia & odia pertæsus expirauit anno ætatis LXIII. Sepultus in Ecclesia Anglorum Sanctæ Trinitatis. Scripsit Latine de Eucharistia, Anglice Apologiam pro Seminarijs, alteram pro Catholicis Anglis, tertiam pro Guilielmo Stanleio qui Dauentriam Hispanis prodidit Admonitionem quam dixi, & librum de Purgatorio, nec alia vidi. M.D.XCIV

I. Piers Archiepiscopi Eboracensis.

Animam etiam hoc tempore Deo reddidit Ioannes Piers Archiepiscopus Eboracensis Theologus magnus & modestus qui diu Reginæ fuit ab eleemosynis. Successit Matthæus Huttonus ab Episcopatu Dunelmensi translatus.

Comitis Derbiæ mors.

Ferdinandus Stanleius Comes Derbiæ, de quo superiori anno dixi, sub principium huius anni, diris doloribus crebris ferruginei coloris vomitibus excruciatus non sine suspicione veneni in iuuentutis flore expirauit. Reperta in cubiculo cærea imaguncula ventre crinibus eodem colore quo eius crines transfixo, supposita, vt prudentiores iudicarunt, ad veneni suspicionem amoliendam. Iecta per vomitum argenteos pedes ita infecerunt, vt nulla arte pristinum nitorem receperint, & cadauer quamuis ceratis linteis obuolutum, & plumbo intectum, ita corruptissimis & fœtidissimis humoribus defluxit, vt sepulturæ locum nemo longo tempore accedere potuerit. Suspicio non parua cecidit in Hippocomum qui simul ac Comes decubuerit, equo optimo arrepto aufugit. Successit in Derbiæ Comitatus honore Guilielmus frater, inter quem & tres Ferdinandi filias cum lis orta esset de *Insulæ Manniæ Dominio*: Regina gnara profugos Anglos & Hispanos in illam oculos conijcere; eiusdem Præfecturam Thomæ Gerardo Equiti aurato ob perspectam

De Mannia Insula lites.

M.D.XCIV

fidem & vicinitatis rationem commiſit, donec diſceptarentur. Interea Iuriſperiti Regij qui ſunt ſolertiſſime perſpicaces, ex juris apicibus inculcarunt jus eiuſdem Inſulæ ad Reginam ſpectare, Stanleioſque & Derbiæ Comites cc. jam annos nullo jure poſſediſſe. Eo quod (vt paulo altius repetam) Henricus IV. ſtatim atque regnum occupaſſet Guilielmo Scropo Manniæ Inſulæ Domino proſcripto, Henrico Percio Northumbriæ Comiti eandem donauit. Ille ſexto poſt anno rebellionis ſignum ſuſtulit. Hinc anno inſequente idem Rex Ioanni Stanleio ad vitam *Literis Patentibus* conceſſit, cum Northumbriæ ille Comes nondum authoritate Parlamentaria proſcriptus eſſet, nec bona Regi adjudicata. Poſt menſem inter Regem & Stanleium conuenit, vt priores illæ Literæ Patentes *ad vitam* & aliæ quædam à Rege conceſſæ, redhiberentur, atque *cancellarentur*, & Inſula Stanleo & hæreditibus denuo hiſce verbis concederetur. *Nos pro eo quod dictus I. Stanleus eaſdem Literas patentes nobis in Cancellaria noſtra reſtituit cancellendas, conceſſimus præfato Ioanni Stanleio prædictam Inſulam &c.* Ex his verbis, & temporum notatione, quod priores illæ *Patentes* ad vitam conceſſæ fuerunt, priuſquam Comes Northumbriæ proſcriptus eſſet, Iuriſperiti pronuntiarunt Regem non potuiſſe ex jure ad vitam concedere, quia eidem nondum adiudicata, & conſequenter *Patentes* poſteriores ex priorum redhibitione fundatas minime valere: Regem autem falſa ſuggeſtione deceptum fuiſſe & proinde conceſſionem irritam eſſe. Verum Regina hoc jure ceſſit, & inter patruum & neptes tranſactio facta.

Baronis Dacræi obitus.

Vitam cum morte commutauit etiam Gregorius *Fienes* ſiue *Fenis* Baro *Dacre* huius cognominis poſtremus, & ideo memorandus. Ille homo ingenio imminuto abnepos erat Richardi Fienis è priſca familia Comitum Bononiæ, cui titulum Baronis Dacræi Henricus VI. & Edwardus IV. Reges Angliæ adiudicarunt, eo quod duxiſſet hæredem fæmellam Thomæ Baronis Dacræi.

Filius

M.D.XCIV

Filius erat Thomæ Baronis Dacræi qui perijt regnante Henrico VIII. vix XXIV. annos natus. Cum enim homicidium factum eſſet à familiaribus eius vna cum eo venatum profecturis, cui tamen non interfuit, ille in queſtionem vocatus, & perſuaſus ab aulicis hæreditati eius ſubdole inhiantibus, non poſſe ſuæ & ſuorum vitæ conſulere niſi crimen fateretur, & ſe Regis miſericordiæ ſubmitteret. Quod cum imprudens feciſſet, ille mox damnatus & perendie ſuſpenſus. Aulici tamen illi circumuentores ſpe exciderunt, hæreditas enim ſorori Margaretæ quæ Sampſoni Lennardo enupta ex jure obuenit, & titulus Baroniæ *Dacrei* eidem Margaretæ conceſſus, & Henrico Lennardo filio confirmatus.

Baronis Euers.

Nec omittendi qui mortalitatem hoc anno vertente expleuerunt, Guilielmus Baro *Euers*, Radulpho filio & hærede ex Margeria Dimoca relicto; Egidius Baro *Chandos*, cui ſine maſculis defuncto ſucceſſit in dignitate Guiliel. frater: & Guil. Blountus Baro Montioius corpore ex intemperanti adoleſcentia effæto, cui itidem ſucceſſit Carolus frater Portus Magni Præfectus.

Baronis Chandos.

Baronis Montioijo

Guilielmo Fitz-Williams Hiberniæ Proregi reuocato, Menſe Auguſto ſufficitur Guilielmus Ruſſellus Franciſci Comitis Bedfordiæ filius natu minimus, poſtquam Henricus Dukus, & Edward. Herbertus, qui miſſi cum re annonaria & auxiliaribus ad ſubleuandum præſidiarios in *Inis-Killino* à *Mac-Guiro* obſeſſos, non parua clade à rebellibus profligati. Statim atque ille authoritatis gladium accepiſſet, Tir-Oenius literis publicæ fidei (*Protectionis* vocant) acceptis, præter omnium expectationem adit, & ad genua procumbens ſcripto quam humilime culpam deprecatur, quod juſſus priorem Proregem non acceſſerat. Excuſat, quod adverſarij vitæ inſidias ſtruxerint; deplorat quod eorum delationibus Reginæ gratia exciderit, quam ſibi beneficentiſſimam fuiſſe, & ſicuti ad ſummum honorem extulerat, ita facillime poſſe deturbare

Guilielmus Ruſſellus Hiberniæ Prorex.

Cui Tir-Oenius ſe ſubmittit.

M.D.XCIV

bare & Hibernia eijcere, agnoſcit. Vt cauſæ ſuæ æquitas juſto judicio libretur orat, quæcunque imperata fuerint, ſe lubentiſſime præſtiturum prolixæ pollicetur in *Inis-kellini* obſidione ſoluenda, & Inſulanis Scotis expellendis. Deos hominesque teſtatur, quamuis natura duce ſuæ vitæ contra aduerſarios conſuluiſſet, nunquam tamen contra Regiam maieſtatem arma ſumpturum. Poſtremo omnibus obteſtationibus Proregem atque Hiberniæ Conſiliarios rogat vt ad Priſtinam apud Reginam gratiam recipiendam obnixe intercederent. Aderat Bagnallus Hibernici exercitus Mareſcallus, qui exhibitis articulis accuſauit illum ſubmiſiſſe *Mac-Guirum* cum Gaurano Primate, quem dixi, in Conachiam, clandeſtina conſilia cum *Mac-Guiro*, *O-Donello* & alijs coniuratis rebellibus ſociaſſe, illis per Cormacum *Mac-Baron* fratrem & Conum filium nothum in *Monaghan* deuaſtando & *Inis-kellino* obſidendo opem tuliſſe, Capitaneoſque de *Kilulto* & *Kilwarny* à fide in Principem minis abduxiſſe. Singula obſirmate pernegauit ille, & quaſi rectæ conſcientiæ præſidio tutus, profeſſus, ſe literis Protectionis renuntiaturum ſi hæc probarentur.

Qui à Bagnallo accuſatur.

Hinc inter Conſiliarios ſerio agitatur, an ille ad reſpondendum detineretur. Detinendum Prorex cenſuit, cæteri vel vano timore ne publicæ fidei fraudem facere viderentur, vel prono in eum ſtudio, dimittendum, & rem in aliud tempus prolatandam: Quibus vt pluribus, & maiori rerum Hibernicarum vſu Prorex invitus acquieuit. Dimittitur itaque, accuſatoribus & teſtibus qui aderant non auditis. Quod Reginam inprimis anxiam habuit, cum eius ſcelerata conſilia & facta ſingulis clare paterent, & ipſa Regina præmonuiſſet vt detineretur, donec objecta crimina dilueret. Egregiam tamen ſpem fidelis obſequij Conſiliarijs tam Hiberniæ, quam Angliæ fecit, prompte pollicitus quæcumque fere propoſuerant, Scilicet, fratrem Cormacum & ſuos ne Mac-Guiro & rebellibus auxiliarentur cohibiturum

Dimittitur tamen.

Et magna pollicetur.

rum, Scotos Inſulanos pro viribus ex Hibernia expulſurum, *O-Donello* vt eadem faceret perſuaſurum, limites Prorege abſente cum ſua equitum ala defenſurum, Canonem ſiue compoſitionem pro re annoraria præſtiturum, carcerem ad *Dunganomen* erecturum, Vicecomitem & Iuſtitiarios in Tir-Oenia certis quibuſdam conditionibus admiſſurum & fideiuſſurum quod Turloughus Mac-Henry Scotos Inſulanos in Hiberniam non admitteret. M.D.XCIV

Prorex paulo poſt ad *Inis-kellinum* obſidione liberandum profectus, fugatis rebellibus commeatum intulit præſidiumque firmauit. Deinde Feaghum *Mac-Hugh* in Lagenia rebellantem acriter exagitauit, & quaſi venatum profectus parum abfuit quin ceperit. Ex ædibus enim *Ballencuræ* in præruptas conualles quas *Glines* vocant, expulit, ibidem præſidium locauit, emiſſæque cohortes adeo ſagaciter per auia & inuia indagarunt, vt nulla fere dies abierit quo præciſa rebellium capita pro gentis more non miſerint, Rhiſamque Feaghi vxorem animo ſupra mulierum virili ceperint, quæ in terrorem igni adjudicata, ſed ex Reginæ miſericordia vitæ parcitum. Ex alia parte Bagnallus à Prorege miſſus Caſtrum *Monagham* quod *Mac-Guirus* & *Mac-Mahon* arcte preſſerant, obſidionis periculo liberat, nouamque militum manum imponit. Prorex autem Tir-Oenium dimiſſum nullo modo inducere poterat vt ad ipſum rediret, etſi ſæpius blandiſſime accerſeret, qui primo tergiuerſatus quaſi ſibi à Mareſcallo timeret, mox quaſi obſequij immemor de inducijs & pace tumide loqui cœpit, quæ Principes à ſubditis iniquiſſime audiunt. Adeo vt homines demirarentur quantum ab illo mutatus, qui ſe tanta animi demiſſione modo ſubmiſerat.

Prorex rebelles perſequitur.

Glynes.

Tir-Oenius qui vir ſit oſtendit.

M. D.

M.D.XCV.

M. D. XCV.

Rex Scotorũ contra Hiſpanos parat.

IAM & Regina & cum illa vniuerſa Anglia magnam lætitiam præ ſe appertiſſime tulerunt ob exploratam Scotorum Regis beneuolentiam, & ſingulare pacis tuendæ ſtudium. Ille enim promulgato Edicto juſſit vt delectus vbique per Scotiam haberentur ad obſiſtendum Hiſpanis quos ingentem claſſem in vniuerſæ Britanniæ excidium comparaſſe audiuerat. Vt facilius & fælicius obſiſterent, ſuos hortatur ante omnia vt priuatas illas capitales inimicitias, quas Scoti præ cæteris gentibus atrociter inter ſe exercent, bono Reipublicæ deponerent. Limitaneis (quorum nonnulli Hiſpano auro inescati in Angliam prædabundi irruperant, vt amicitiam inter Anglos & Scotos dirumperent) ſeuere imperat, non ſolum ne quid hoſtile in Angliam molirentur, ſed amicitiam, quam arctiſſima inter Principes cognatio, eiuſdem Religionis profeſſio, & linguæ morumque ſimilitudo conjunxerant, ſtudioſiſſime conſeruarent, niſi patriæ hoſtes declarari maluerint. In eandem fere ſententiam edicit etiam Regina. Cumque damna vtrinque illata fuiſſent, conuenit vt quidam vtrinque delegarentur ad ea cognoſcenda vt juſtitia & pax mutuo coleretur.

Feudes, capitales inter ſe Scotorum inimicitiæ.

Proditores ſupplicio affecti.

Secundo anni menſe Edmundus Yorcus nepos eius qui propugnaculum ad Zutphaniam prodiderat, & Richard. *Williams*, qui ſuperiori anno apprehenſi, vt jam dictum, læſæ Maieſtatis pænas ad Tiburnas luerunt. Yorcus enim faſſus erat, Holtum Ieſuitam, Hugonem Owenum, Iacobum de Franceſco & alios exhibuiſſe aſſignationem XLM. aureorum Ibaræ Hiſpani manu ſubſignatam, ſi ipſe Reginam perimeret, aut Richardo illi *Williams* in perimendo opitularetur. Aſſignationem iſtam apud Holtum in depoſito eſſe; cum ſacra hoſtia oſculata juraſſe pecuniam repræſentandam ſtatim atque cædes peracta; & ad peragendum Yorcum & Williams iurejurando & Euchariſtiæ ſacramento obſtrinxiſſe.

Inſignis

M.D. XCV.

Insignis sane extitit his temporibus (vt supra dixi) in huiusmodi sceleratis molitionibus profugorum nequitia, dum alij siccarios ad parricidium excitarent, alij lucro inhiantes ad scelera patranda se offerrent, & empti pecunia statim manifestarent; alijque inter se infidi alios in exitium quasi aliud agentes præcipitarent, mutuis dolis irretirent, & falsis nonnunquam mendacijs onerarent.

Gallus bellum Hispano indicit.

Gallus iam apud se constituit bellum Hispano indicere, qui Galliæ sceptrum transferre conatus, exitiale bellum in Gallia concitarat, & Cameracenses sub Galli protectione assiduis excursionibus infestarat. Hoc ille per literas Reginæ significat rogatque vt rationem iniret qua bellum contra Hispanum persequerentur, simulque conquestus est, reuocationem Anglorum è Britannia sibi damnosam, hosti fructuosam futuram. Illa consilium belli indicendi laudat, quod felix faustumque sit optat. Respondet se tam aperte bellum aduersus Hispanum terra marique gessisse in Belgio, Hispania, Lusitania, & America, vt vniuerso orbi sit testatissimum: Si vero tantundem Gallus præstitisset offendendo, qui hactenus tantum se defenderat, Hispanum neutri officere potuisse. Anglos necessario è Britannia reuocatos docet quod in Hibernia rebelliones ingruerent, nec ex pacto illis diutius in Britannia manendum fuisse, Hispanis iam è munimento ad Brestam submotis. Illos ibi male habitos, promissa auxilia non adiuncta, & Morlaium in receptum quod pacto conuenerat non concessum, iterum queritur.

Quod Anglam edocet.

Illud exardet

Quamprimum Gallus & Hispanus classicum cecinissent, bellum luctuosum in Luxenburgensi agro & Picardia, exarsit, Castelletum & Dorlantium ab Hispanis capiuntur, atque Cameracum oppugnatur. Chenalerius à Regijs Consiliarijs in Angliam missus efflagitat vt auxiliares cohortes intra XV. a literis datis dies in Picardiam transmitterentur; cum ipse in itinere duodecim contriuisset, & tantum tres dies ad militem con-

M.D.XCV.

ſcribendum & tranſmittendum ſupereſſent. Sine mora tamen delectus militum expeditur qui ad Caletum, Bononiam, Diepam & maritima oppida tranſmittendi ſi opus, idque Regi per Rogerum *Williams* & præfectis oppidorum quæ dixi, feſtinato ſignificatur. Simulque Regij in Britannia Conſiliarij ſubſidium eò mittendum per literas vehementius rogant. Cum autem illi nec numerum, nec in quem vſum, perſcriberent, nec locum receptui aſſignarent, nihil definite reſpondere poterat.

Illa ſuppetias mittit.

Contra Hiſpanos parat.

Rumores iam neutiquam obſcuri, ſed clara & vna omnium voce ex ſingulis Europæ partibus perferebantur Hiſpanos numeroſiore quam antea claſſe ad Angliam expugnandam iamiam oram ſoluturos. Vnde per maritimas Angliæ regiones exquiſiti delectus habiti, qui ad littora excubarent conſtituti, claſſes binæ apparatæ, altera contra illos in Mari Britannico, altera ad Americam ſub Hawkinſo & Draco. Singuli ad bellum ſe accinxerunt, quiritantes tot fortiſſimos viros qui patriæ egregiam operam nauare poterant, & tantam vim pecuniæ in Gallia perijſſe (47243. enim Aureis Solatis naualis ad Breſtum expeditio conſtitit, in copias etiam impenſa ſub Eſſexio ſupra 200640, præter pecuniam mutuo datam,) mærenteſque mulieres, filios & fratres occiſos in hæc tempora non reſeruatos nouo dolore recurſante ingemuerunt. Inter hæc Lomenius è Gallia aduolat, & quamuis Cameracum captum non diſſimularet, vrget tamen vt cohortes auxiliares illico in Picardiam tranſmitterentur, & poſtea delegati aliqui qui de belli ratione tractarent. Quod cum præpoſterum & Reginæ & Conſiliarijs videretur, ille impatientior Cameracum amiſſum Reginæ imputauit, dictitans illam Regis miſeria lætari & inde adacturam ad pacem cum Hiſpano quamprimum conficiendam. Reſpondit illa extemplo præſens præſenti & mox per literas & Thomam Edmundium qui tunc Legati locum gerebat, ſe ægerrime ferre Cameracum amiſſum eſſe,

Maiores ſuppetias Gallus petit.

Illa reſpondet

M.D. XCV.

eſſe, ægrius hoc ſibi à Lomeneio imputari quia ſubſidia ex Anglia non miſſa fuerint. Ea ex temporum anguſtijs mitti non potuiſſe demonſtrauit, nec prudentiæ eſſe triumpanti hoſtium exercitui (Gallis ſemel atque iterum profligatis) obijcere, ne populi ſalutem omnino negligere videretur; Tantum abeſſe vt illa Regis miſeria lætaretur, & inde ad pacem cum communi hoſte adacturam, vt nec ipſe Rex, nec alius quiſpiam hoc vel ſuſpicari poterit, ſi in memoriam reuocarit quæ & qualia amicitiæ officia erga ipſum præſtiterit. Promiſit iam inde omnem opem & operam quantum poſſet, cum vna eademque quaſi naue iactarentur, Nec quenquam ſuam induſtriam aduerſus Hiſpanum poſſe requirere, quæ ex quo is odium in Anglos induerat (nec alia de cauſa quam quod illa tyrannidis iugo vicinos liberare voluerit) nunquam deſtitit terra marique vires infringere & alio deflectere; & iam totam in hoc eſſe vt contra illum & claſſem & exercitum emitteret, ideoque iuſte excuſandam ſi non illico opituletur, niſi Angliam & Hiberniam auxilijs orbatas hoſtibus ingruentibus exponeret. Quod Galli nonnulli inſuſurrarent quaſi illa de Regis conſtantia dubitaret, aut res eius ſecundas iniquis oculis intueretur, proteſtata eſt, huiuſmodi cogitationes, vt Principe indigniſſimas, animum nunquam ſubijſſe, quæ eius in amicitia conſtantiam perſpectiſſimam habuit, & cui omnia ad voluntatem fluentia ſemper ex animo optauit.

A Gallis obiecta diluit.

Præterea iuſſit Edmundium hæc ſerio Regi inculcare. Regum eſſe inprimis & ſuſtinere & abſtinere priuatim in plurimis contra animi ſententiam, vt publice populo ſatisfaciant, & ſecuritatem præſtent, cum populi beneuolentia ſit maximum Regum firmamentum. Quod cum Rex ipſe prudentiſſime faciat, neceſſarium vt ipſa itidem faciat, & nihil omittat ad populum ſibi chariſſimum conſeruandum, pro cuius obſequio, fide, & fortitudine ſe plurimum diuino numini debere agnouit. Quæ & Gallia teſtetur vbi fortiter & fideliter

Gallum amice admonet.

M.D.XCV.

ſanguinem plurimi profuderunt, & ſane plures profunderent, ſi lugubres matrum, liberorum,& proximorum lamentationes non intercederent, vt paululum reſpirarent: præſertim hoſte & Angliæ & Hiberniæ iam minaciter imminente. Quæ ſi Rex æquo animo perpenderet,ſe non dubitare quin hæc reſponſa æqui boni conſulat, & illis aures occludat qui in communis hoſtis bonum amicitiam diſſuere ſatagunt, & diſſuendo vtrique perniciem moliuntur. Hoc ſingulare quorundam eſſe ſtudium vt malis artibus Principes & ſubditis fortiſſimis & reliquorum beneuolentia ſpolient. Vt huiuſmodi tamen artibus ille adigeretur pacem cum Hiſpano inire non habita Angliæ ratione (quod Lomenius iterauerat) quia ex Anglia auxilium non erat ſuppeditatum, ſe neutiquam credere poſſe. Imo certo noſſe, illum tantum Principem, dum exiſtimationi conſulat, vota reminiſcatur, & Anglorum merita non obliuiſcatur, tam periculoſam, & indignam cogitationem, in ſe non admiſſurum, quam in altero infra inferos amandandam cenſeret. Sin à coniuratis Pontificijs eo deduceretur, quod Deus auertat, ſe tamen ſperare ſuperni numinis auxilium Angliæ minime defuturum. Cæterum cum viderit quorſum Hiſpanicus apparatus euadet, auxilia lubenter adiuncturam eſſe quanta commode potuerit, ne aduerſarij iam inde, vt antea, fructum ex illius neceſſitate ſibi percipiant. Hæc Edmundius, & poſtea Henricus Vntonus Legatus Ordinarius in Galliam reuerſus fuſe explicarunt.

Gallus ad pacem cum Hiſpano ſuadetur & diſſuadetur.

Verumenimvero Galliæ malis indies ingraueſcentibus, plurimi Regem ad pacem cum Hiſpano paciſcendam incitarunt, perſuadentes Reginam nihil niſi inani ſonitu aures paſcere. Deterruerunt alij; inprimis Catharina Nauarra Regis ſoror, Dux Bullioneus & Vntonus Legatus, proponentes, imbecillam ſpem pacis cum Hiſpano futuram, qui Nauarram auitum regnum tam diu detinuerat, Galliam diſturbarat, & ſibi deſtinarat, Britanniam Minorem quaſi hæreditatem filiæ vendicarat atque

atque eidem jus commentitium in Angliam contra illud Regis Scotorum exploratiſſimum editis libris arrogarat, adeo vt Europæ monarchiam ſpe vaſte deuoraſſe videretur. M.D.XCV.

Cum Rex his aures clauderet, Regina eius fidei diffidere cœpit, maxime poſtquam ex Cardinalium Collegio certo intellexiſſet, eum a Pontifice Rom. in gremium Roman. Eccleſiæ *cum benedictione* admiſſum fuiſſe non alijs quam his legibus & hiſce verbis; *Abiurabit omnes hæreſes, & fidem Catholicam profitebitur, in forma qua fiet hic per Oratores. Introducet fidem Catholicam in Principatum Bearnæ, & nominabit Magiſtratus Catholicos in eadem Prouincia. Curabit intra annum educere de manu hæreticorum Principem Condæum, quem curabit Catholice inſtitui & educari. Publicabuntur & recipientur decreta Concilij Tridentini in vniuerſo Regno Galliæ. Ad Eccleſias & Monaſteria vocanti nominabuntur perſonæ integræ & Catholicæ, & ab omni ſuſpitione hæreſis immunes. Præſtabit omnem operam vt Eccleſiæ & Clerus redintegrentur ad bona occupate ſine vllo proceſſu iudiciali. In demandandis Magiſtratibus & dignitatibus curabit vt Catholici tantum præficiantur, & quo ad fieri poterit Hæretici arceantur. Obſeruabuntur Concordata ſublatis abuſibus qui aduerſus illa irrepſerunt: Abſolutio in Gallia ab Epiſcopis præſtita damnabitur. Scribet ad vniuerſos Principes Chriſtianæ Reipub. literas quibus ſuas conuerſionem, abiurationem, & fidei Catholicæ profeſſionem ſignificabit.* *Regina illa diffidit.*

Dum hæc aguntur, Hiſpani Duce Dudaco Brochero cum IV. triremibus ex oppoſita Armorica ſoluentes in Cornubiam primo diluculo menſe Iulio appulſi, Sancti Pauli Eccleſiam in agris ſolitariam, Mouſ-holum, i. Muriſſpeluncam, Neulinum & Penſanſum Piſcatorum viculos ex improuiſo incenderunt, & mox ne vno quidem cæſo aut capto receperunt: primique & poſtremi erant Hiſpani qui hoſtilem in Anglia exſcenſionem fecerunt. *Hiſpani Angliam inuadunt.*

At maiora contra Hiſpanos quidam Angli priuatè, & Regina publice aggreſſi ſunt: Walterius enim Raleighus *Raleighus Guianam quarit.*

M.D.XCV. leighus Regij Satellitij Præfectus, honoraria Reginæ virgine vitiata (quam poſtea in vxorem duxit) de gratia deiectus & per plures menſes cuſtodia detentus, nunc liber factus, ſed ab Aula relegatus, genio ſuo obſequutus, qui ad remotas regiones explorandas & abdita naturæ indaganda totus ferebatur, nauigationem ad *Guainam* Auriferam ab Hiſpanis decantatam ſuſcepit, quam & patriæ honori & vſui futuram ſperauit, tum ad opes comparandas, tum ad Hiſpanum in interioribus Americæ regionibus grauius infeſtandum, quod commodius fieri poſſe exiſtimauit quam in ora maritima, vbi oppida nunquam opulenta niſi cum opes ad ea conuehantur vt in Hiſpaniam transferantur.

Eius nauigatio. Plimoutha itaque ſoluens die VI. Februarij *Trinidadam* inſulam VIII. citra Æquatorem Grad. die XXII. Martij appellit, vrbeculam *S. Joſephi* dictam, & Præfectum Antonium Bereum facile capit. Sed ne nummum quidem argenteum reperit. A Bereo qui auri fodinas in *Guaiana* ſedulo quæſierat, multa ſciſcitatus, naue in *Trinidada* relicta, cum lembis & c. militibus vaſtum illud & plurium oſtiorum flumen *Orenoquo* ingreſſus *Guaianam* indagat per CCCC. mill. paſſ. inter anfractuoſa breuia & aquarum diuortia repercuſſis verticalis Solis radijs torrefactus, imbribus permadidus, pluribuſque difficultatibus conflictatus, donec cœlo menſe Aprili hibernante, aquis ſuperinfuſis omnia quodammodo ſtagnarent, vt neceſſario nec ſine periculo reuertendum eſſet. Si plura deſideres, elegantem ipſius hac de re librum conſulas, in quo & regiones accurate quaſi indigena deſcribit, multa de *Guaianæ* opulentia ex ſplendentibus marcaſitis ibi inuentis, ex Hiſpanicis ſcriptis, ex barbarorum fide quos minime intellexit, & ſpe credula, nonnulla etiam quæ fabulo ſa videntur de Amazonibus, & gentem cui ex humerorum prominentia vultus in pectore, enarrat. Sed quod nuſquam gentium Poëtæ & peregre nauigantes reperiunt. In reditu Cumanam quia incolæ numerata pecunia redimere abnuerunt

erunt, ſuccendit, item caſulas ad *S. Mariam & Rio de la Hach.* Nec deſtitit poſtea magnis impenſis ſemel atque iterum cæptum perſequi licet Hiſpanus vt impediret in *Trinidada* Coloniam conſtituerit. M.D.XCV.

Ijſdem diebus Amias Præſtonus & Somerius Inſulam *Portus Sancti* prope Maderam, *Cobe* prope *Margaritam*, Coros oppidulam, vrbeculam S. Iacobi de *Leon* diripiunt, & Cumanæ accepta pecunia parcunt. Ante paucos etiam menſes tres naues Comitis Cumberlandiæ adortæ erant ingentem *Caraquam* à quinque Chriſti vulneribus denominatã, quæ fortuito igne, dum pugnatur, cum omnibus mercibus deflagrauit, incendiumque ita late ſe diffudit, vt Angli vix euaderent, cum Luſitani ſe in vndas præcipitarent. Hæc & alia à priuatis geſta. *Angli Oceanum Occidentalem infeſtant.*

Regina vero edocta magnam vim opum ad *Portum Ricum* in Inſula *Boriquena* ſiue *S. Ioannis* conuectam eſſe in Hiſpani vſum: vt intercipiendo belli neruos hoſti præcideret, ſimulque in alio orbe bello diſtineret, Ioannem Hawkinſum & Franciſcum Dracum pari cum authoritate in re nauali & Thomam Baskeruillum terreſtribus copijs Præfectum eo mittit cum ſex nauibus Regijs & xx. alijs bellicis. Hi è Plimoutha vela dederunt pridie Calendis Septemb. Viceſimo ſeptimo poſt die ad *Canariam Magnam* appulerunt. Hanc expugnare & in gloriam & in vſum ad claſſem copioſius re annonaria inſtruendam cenſuit Dracus, & Baskeruillus: contra Hawkinſus, qui claſſem ſatis inſtructam eſſe aſſeruit, nec temporis iacturam faciendam donec quod ſuſceptum perficeretur. Peſuaſus demum a Baskeruillo qui quatuor diebus expugnare inceperat, & à Claſſiarijs cibariorum inopiam cauſantibus, aſſenſit. Baskeruillus autem terram conſcenſurus perſpecta difficultate oppidanis ad pugnam paratis, & mari ad littora furente, in cæpto deſtitit. Inde toto menſe nauigantes ad Inſulam *Dominicam* deuenerunt Quo tempore quinque Hiſpanicæ naues emiſſæ ad Anglos obſeruandos, & opes à *Porto Rico* auehendas, inciderunt in actua- *In Americam expeditio.* *Canaria fruſtra tentatur.*

M.D.XCV. actuariolam Anglicam à reliquis aberrantem. A cuius nauarcho & nautis eculeo admotis, cum intelligerent Anglos *Portum Ricum* cogitare, eo velis remisq; tendunt, Anglos aduentare docent, aurum argentumque occultant, missisque celocibus per omnes Insulas & Oram maritimam Hispanis idem significant, qui iam prænoniti satis muniti. Angli in Insula Dominica actuariolas ædificantes moram traxerunt seriusque ad *Portum-Ricum* appulerunt. Vbi statim atque anchoras in statione iecissent, è molibus effulminatum est; & inter cœnandum Nicholaus Cliffordus vir equestri dignitate & Brutus Brownus pilo læthaliter vulnerati post vnum & alterum diem obierunt, eodemque die Hawkinsus ex agritudine, simultatibus inter ipsum & Duces exortis, expirans triste sui desiderium classiarijs reliquit. Hispani portus ostium ingenti naue demersa obstruxerant, à qua malos prælongas vtrinque ad castellula quæ aditum communiunt transuersas duxerant. Interius quinque illæ Hispanicæ naues saburratæ sclopetarijs completæ & maioribus tormentis instructæ, oppositæ steterunt; nihilominus Baskeruillus militibus in acatia & lembos impositis aditum vi apperire conatus ex Hispanicis nauibus vnam & alteram incendit, sed glandium procella superfusa multis cæsis reiecto impetum redintegrare haud lubuit. In continentem inde delati *Rio de la Hach* oppidulum cuius incolæ XXXIII.M. Ducatorum in redemptionem obtulerunt, igne iniecto incenderunt, vt viculos aliquot circumsitos; deinde S Martham, in qua ne gruma auri vel argenti reperta. *Nombre de Dios* incolis & opibus vacuum, inde cœperunt & cum omnibus nauigijs igne absumpserunt. Hinc cum DCCL. armatis militib. *Panaman* versus profecti, sed cum vno & altero die per vias angustijs impeditissimas & luto madidas eluctati essent, hinc inde è syluis glandibus creberrimis impetiti, & in ipsis angustijs munimentum obiectum offendissent, cuiusmodi & altera duo viam interius occludere intellexerant: ad naues lassati, inediaque

Et Portus-Ricus.

I. Hawkinsus moritur.

Oppidula capiuntur.

Panamam versus iter.

que confecti numeris acciſis redierunt. Ad *Scudo* Inſulam jam vela verterunt, & inde ad *Portum Bellum*. Interea XXVIII. Iannuarij die Fran. Dracus dyſenteria cruciatus atque ægritudine ex aduerſis ſucceſſibus fatis conceſſit, & nautico funere in mare tormentis diſploſis demiſſus eo fere loci vbi primum fatis monſtratus ſecundis ſucceſſibus inclareſcere cœpit. De quo ſi plura velis, vide quæ in anno M. D. LXXX. ſcripſi Reuertentibus ad auſtrale latus Cubæ juxta Pinorum Inſulam occurrit claſſis Hiſpanica quæ præſtolabatur, ſed prima impreſſione Baskeruillus & Throughtonus, hic in naue Proprætoria, ille in Prætoria ita Hiſpanos proturbarunt, vt paruo damno accepto & maiore (ſi qua ipſis fides) illato euaſerint. Demum poſt octo menſes in Angliam cum præda ſatis tenui redierunt, poſtquam pauca opidula ſed plurima nauigia incendiſſent. Hiſpani enim in America qui diu diſiunctiſſima loci longinquitate tuti, poſtquam ſæpius à Gallis & Anglis eo penetrantibus magna damna perpeſſi erant, ſe firmius operibus & bellico apparatu communierant.

M. D. XCV.

Fr. Dracus moritur.

Claſſis agre reducitur.

Dum hæc in Occiduo orbe Angli attentarunt, controuerſia quædam ſed animo minime inimico inter Reginam & Ordines Confœderatos antea exorta in hunc modum paulatim inualuit, & paulatim euanuit Burghleius Theſaurarius Reginæ demonſtrauerat quanta vis pecuniæ ab anno M. D. LXXXV. in Belgicum bellum fuiſſet effuſa, quanta vis auri & argenti ex Anglia in Belgium tranſmiſſa ibidem quæſtuoſo compendio ab Ordinibus recuſa, & nunquam relata, quanta fortiſſimorum Anglorum multitudo in eorum cauſa abſumpta: quantæ etiam expenſæ ad Hibernicum incendium reſtinguendum, & Hiſpani molitiones amoliendas neceſſario conferendæ: Præterea quomodo Reginæ ope Ordines ſe defenderant, hoſtes maiorem in modum offenderant, Rempublicam antea vacillantem conſtituerant, facultates commercijs & potentiam nonnullis territorijs adauctis plurimum ad-

Pecunia ab Ordinibus repetita.

Author Burgleio.

M.D.XCV. auxerant, proximoſque ſubleuarant. Illa belli diuturnitate & expenſarum magnitudine quodammodo feſſa hæc eadem Ordinibus per Thomam Bodleium Legatum Ordinarium monſtrauit: Inprimis Angliam viris militaribus & opibus eſſe admodum exhauſtam ex diuturno bello contra Hiſpanum, quem non alio quidem nomine hoſtem habet, quàm quod eis in ſummo diſcrimine ſuppetias tulerit. Popoſcit igitur vt expenſarum onere pro copijs auxiliaribus leuarent, partem aliquam expenſarum rependerent, & quoſdam delegarent qui rationes inirent, quomodo vniuerſa pecunia eorum cauſa expenſa, & Horatio Pallauicino debita, (cui grauem vluram jam diu dependerat) tandem refunderetur.

Ordinum reſponſum. Ordines tot & tanta Reginæ beneficia agnoſcendo prædicarunt, eidem poſt Deum omnia ſecunda accepta retulerunt: Verum proteſtati ſunt, ſe, qui tantam pecuniam anno M.D.LXXXVIII. contra claſſem Hiſpanicam, anno ſequente in expeditione Luſitanica, poſtea in Breſtana erogarant, atque ex inſolita inundatione damna longe-grauiſſima nuper pertulerant, non ita ab opibus paratos eſſe vt nomina ſoluere poſſent niſi miſellum populum opprimerent, & ſuam cauſam jugularent: ex territorijs adiunctis, & oppidis hoſti ereptis tantum abeſſe vt expenſæ leuentur, vt eadem communiendo, nouaque præſidia collocando potius multiplicentur. Commercia magnis jacturis expoſita eſſe & fuiſſe ex arreſtationibus in Hiſpania, nec non per Anglorum & Dunkircanorum deprædationes. Fatentur ſe Galliarum Regem ſubleuaſſe non ex opum affluentia aut inſolenti oſtentatione, nec vt Anglia neglecta, ad eius patrocinium confugerent: ſed vt hoſtem diuerterent, & impedirent ne ille pacem cum Hiſpano componeret, quo indigentia, domeſtica diſſidia, & praua conſilia facile impellerent. Nihilominus partem aliquam pecuniæ repræſentare promiſerunt.

Partem offerunt.

Cum illa maiorem poſtularet, illi ex contractu anno

M.D.

M.D. IXXXV. contenderunt pecuniam non repreſentandam priuſquam bellum finiretur, nec à pacto reſiliendum ſi Regina ſuo conſulat honori.

M. D. XCV. *Diſceptatur acriter.*

Contra cenſuit illa ex his Iuris conſultorum & Politicorum oraculis: *Omnes contractus cum Principe intelliguntur admittere interpretationem bonæ fidei, neque Princeps tenetur ex ſuo contractu quando ex juſta cauſa contractus cedit in publicum detrimentum. Pax non rumpitur ſi Princeps recedat à pacto ſuo quando ex noui caſus contingentia id fiat, vel quando res deuenit ad nouum caſum de quo juiſſet aliter prouiſum ſi fuiſſet cogitatum. Fœdera & pactiones Principum cauillari non debent neque violantibus pacta debent obſeruari. Princeps contractui celebrato in cauſa reſpiciente ſtatum ſuum non tenetur ſi in præiudicium & detrimentum ſubditorum vergat. Omnis conuentio quamtumuis iurata, intelligitur rebus in eodem ſtatu permanentibus, non autem illis mutatis. Fortius quis obligetur reipublicæ: quam propriæ promiſſioni.* Atque ex Senecæ authoritate. *Non mutat ſapiens conſilium omnibus his manentibus quæ erant cum ſumeret: Ideo nunquam illum pœnitentia ſubijt quia nihil melius illo tempore fieri potuit, quam quod factum eſt, nihil melius conſtitui quam quod conſtitutum.* His de rebus multæ, variæ, argutæque fuerunt diſceptationes, vti etiam, An Ordines tenerentur aliquid Reginæ ſucceſſoribus ſoluere (ſi quid eidem humanitus acciderit) cum ex contractu nec hi opitulari, nec illi ſoluere obſtringantur. Atque an æs illud alienum Pallauicini nomine exactum, non ſit à Brabantis, Flandris & Arteſijs potius exigendum, quandoquidem contractum fuerit dum illi confœderati, & ante hanc Prouinciarum hodie Vnitarum confœderationem. Bodleius autem Ordines eo tandem perduxit, vt tantæ Principis iracundiam formidantes huiuſmodi conditiones proponerent. Se velle Reginam quamprimum leuare omnibus expenſis quas in auxiliares Anglorum copias facit (ſcilicet 40000. libr. ſingulis annis.) Vicies mille librarum ſterlingarum ad aliquot annos perſoluere, certo na-

L. 4. de beneficijs cap. 134

M.D.XCV. vium numero adiutare, cum nullo pacem aut tractatum habere niſi illa conſentiente. Poſt pacem confectam CM. libr. in quadriennium ſingulis annis numerare. His tamen legibus, vt illis permittantur IVM. militum in Anglia, & quæcunque debeantur ex tabulis omnino diſpungantur. Hæc vt admitterentur ſupplices rogarunt ex rationibus quas dixi. Inſuper res ſuas admodum ancipiti loco eſſe docuerunt, populo attonito ex hoſtium potentia qui tot jam exercitus alit, Prouincijs de canone pecuniæ collatitiæ diſcordantibus primoribus ſimultates inter ſe exerſentibus, multis à Religione recepta deficientibus; Imperatore populum ad pacem per Legatos pellicente; adeo vt ſi hoc debitum decennale jam acerbius exigeretur, verendum ne miſeranda Cataſtrophe in Confederatis Prouincijs ſubſequeretur. Regina excuſationem ex inopia audire noluit, ex commiſeratione admiſit, ne videretur eorum Confederationem velle diſſoluere, in deſperationem adigere, aut hoſtibus trumphandi cauſam præbere: dummodo tamen XXX. naues inſtructas claſſi quam jam in Hiſpanum apparabat adjungerent & pecuniam menſtruam auxiliaribus Anglis aliquantiſper ſuppeditarent. Ita hæc controuerſia ad annum M.D.XCVIII. quaſi conſopita jacuit.

Controuerſia ſopita.

Hanſeaticorum contra Anglos querela.

Interim in Germania Hanſeaticæ Ciuitates apud Imperatorem & imperij Ordines conqueruntur, priuilegia de vectigalibus olim ab Angliæ Regibus indulta antiquata eſſe, bona ſua in Luſitanica expeditione adempta, & Monopolia mercatorum Anglorum in Germania inſtituta. Ad hæc per D. Chriſtophorum Perkinſum Regina reſpondet. *Priuilegia illa propter abuſum & alias rationabiles cauſas regnante Edwardo Sexto authoritate parlamentaria à qua nulla prouocatio, refixa eſſe, vtique temporibus non accommoda: conceſſa ſcilicet cum res mercatoria & nautica apud Anglos jaceret, ideoque eorum vſum regnante Maria omnino fuiſſe inhibitum. Reginam non quæſiſſe omnimodam priuilegiorum abolitionem, quod ex lege Parlamentaria*

Reſponſum.

M.D.XCV.

taria iure poterat, ſed primis regni annis alia nonnulla ijs aliquandiu vt temporum rationes tulerunt, indulſiſſe, donec ipſi Anglos nec quidem præmonitos Hamburgo nulla amicitiæ ratione habita, nulla ex cauſa exturbarunt: poſtea tamen ſtatuiſſe eaſdem negotiandi rationes quibus Angli vtuntur, concedere: illos vero omnino recuſaſſe niſi meliori iure vterentur. Cum nec alicubi conſuetum, nec ferendum vt alienigenæ in earum rerum commercio, quæ cuique regioni peculiares, indigenis præferantur, quod ex illis priuilegijs vendicant. Præterea Remp. conſiſtere non poſſe ſi non alia vectigalia quam quæ ante trecentos annos impoſita, ab Hanſeaticis nunc exſoluantur, Priuilegia in Reipubl. detrimentum conceſſa admittantur, & juſtis de cauſis olim antiquata ad preces cuiuſpiam denuo renocentur. Vt pari tamen fere iure cum Anglis eſſent, in Cæſareæ Maieſtatis gratiam ſubinde obtuliſſe. Scilicet in ſolutione vectigalium pro pannis hinc euectis, & mercibus è Ciuitatibus Hanſeaticis inuehi ſolitis non amplius perſoluturos quam naturales. Quod ſi vellent merces aliunde, nimirum ex Hiſpania & Belgio in Angliam inuehere, licebit eis perſoluentibus vnum denarium pro vectigali in qualibet libra minus quam alij exteri, pannis ſoluummodo exceptis quos non liceret Hanſeaticis tranſportare in alia loca niſi Hanſeatica vltra flumen Amaſim & vrbem Embdanam verſus Orientem & Mare Balticum. Permiſiſſe etiam illis ædes ſuas Londini, & alibi in Anglia, retinere, ac honeſta diſciplina gubernare ſocietatem per Aldermannum ſuum, modo nihil fiat in præiudicium Maieſtatis Reginæ & legum regni: quamuis in nullo priuilegiorum contineatur eos poſſe Aldermannum per ſe conſtituere aut conſtitutiones facere, & iurisdictionem in alieno regno exercere, &c. Bona quæ quæruntur adempta, fuiſſe bellicum apparatum quem in Hiſpaniam contra Angliam tranſuecturi erant, cum tamen hoc ex priuilegijs non liceret; & ne facerent publice, per eorum vrbes denuntiatum eſſe, niſi hoſtium loco haberi vellent. Naues eorum eſſe dimiſſas, & nihil præter apparatum illum detentum fuiſſe, quod iure belli & Regni inſtitutis ſemper licuit. Ad Monopolium quod attinet, ipſi Germani publicis ſcriptis teſtantur, Anglorum negotiandi rationem apud eos longe

à Mono-

M.D.XCV.

à Monopolio abeſſe. Sperare itaque mandatum Auguſtanum de Anglorum commercijs inhibendis quod Hanſeatici impetrauerant ſuſpendendum eſſe, maxime cum Imperij Ordines cognoſcere non poſſint de Priuilegijs aut alijs quibuſcunque ad jura regni Angliæ ſpectantibus quod Regnum abſolutiſſimum ſuperiorem agnoſcit nullum. Inter hæc tamen ex Hanſeaticis ciuitatibus magna vis frumenti in Angliam inuecta (poſtquam à Regina permiſſum vt quilibet ſine vectigali inveheret) rem annonariam plurimum leuauit, quæ continuis æſtate pluuijs & clancularia euectione adeo ingraueſcebat vt nonnulli ex infima plebe Londini tumultuari cæperint.

Annona leuatur.

Comes Arundeliæ obijt.

Fatis hoc tempore conceſſit in Arce Londinenſi Philippus Howardus Comes Arundeliæ qui mitem Reginæ ſeueritatem expertus; ex quo M.D. LXXXIX. condemnatus, totus in meditationibus defixus; qui arctiſſimo religionis inſtituto aſtrictus, auſtero vitæ genere ſe macerauit, Thoma vnico ex anna Dacrea Gilleſlandia filiolo ſuperſtite. In libera etiam cuſtodia deceſſit Guilielmus Baro Vaulxius Romanæ religioni non minus deuotus, cui ex filio & Elizabetha Ropera Edwardus nepos tenellus ſucceſſit. Hos commitatus eſt Thom. Heneageus qui Elizabethæ ab adoleſcentia famulatus, primum ſacri Cubiculi Theſaurarius, deinde Vicecamerarius & Ducatus Lancaſtriæ Cancellarius, vitæ elegantia & teſtiui ſermonis lepore ad aulam natus, vnica filia relicta quæ Finchorum familiam opibus atque numeroſa prole & fœlici adauxit.

Et Baro Vaulx.

Tho. Heneageus.

Guiliel. Whitakerus.

Extremo anni menſe Guiliel. Whitakerus Theologus pietatis & doctrinæ ornamentis cumulatiſſimus, Regius Theologiæ in Academia Cantabrigienſi XV. annos profeſſor & Collegio S. Ioannis ibidem Præfectus, corpore ſtudijs attennuato, cum queſtio *An fides vera & iuſtificans amitti poſſit* Theologos ibi exerceret, humano carcere liberatur, magno ſui deſiderio Academicis relicto, quibus voce, vitæ exemplo, & ſcriptis plurimum profuit.

Eodem

Eodem menſe ex hac vita emigrauit Rogerus *Williams* Cambrobritannus, Eques auratus, qui ex familia de *Penroſe* in Monumethenſi agro, primum mercenaria arma ſub Duce Albano circumtulit, poſtea omnibus militarijs diſciplinæ muneribus fæliciſſime perfunctus, clariſſimis noſtri æui ducibus adæquandus, ſi pugnacis animi ardorem cautiori prudentia temperare noſſet. In hoc certe pluribus præcelluit quod literarum rudis & ſolum vſu edoctus Belgicorum bellorum quibus interfuit hiſtoriam erudito judicio ſcripſit, & Artem Militarem jam receptam contra illam ſuperioris æui, non ſine veteranorum & Toxophilorum inuidia libro ſingulari aſſeruit. Funeri in templo Paulino interfuit Eſſexius atratus & quotquot erant in vrbe viri militares. Altero poſt funus die Th. Morganus qui Rogero cognato morienti adfuit, è viuis etiam exemptus. Ille item Cambrobritannus, Eques auratus, & ætate prouectior, ex inſigni familia Morganorum de *Penearn* in eodem agro natus, qui bellicis ſtudijs ab ineunte ætate innntritus magnam laudem ex militari virtute & animi moderatione apud omnes, ſed maiorem apud Reginam ex intemerata fide conſequutus, poſtquam aſſignationem magnæ pecuniæ annuæ ſub Hiſpani manu ei factam vt in ſuas partes pelliceret, Reginæ in manus tradiderat, modico quod ab illa accepit ſtipendio contentus.

Ruſſellus Hiberniæ Prorex ex his quæ ſub finem anni ſuperioris diximus belli tempeſtatem ingruentem proſpiciens per ſuos in Anglia ſedulo egit vt aliquis rei militaris gnarus tranſmitteretur qui ſibi conſilio & opera præſto adeſſet; & ex omnibus Baskeruillum præoptauit, licet hominem non nominarit. Miſſus autem eſt quem minime expectauit Ioannes Norriſius ad militarem diſciplinam exercitatiſſimus, ad pericula fortis, & rerum geſtarum gloria celebris. Statim atque Tir-Oenius audierat, illum cum veteranis mille trecentis, qui in Britannia Minori Belgioque meruerant, & nouo militum ſupplemento ex Anglia aduentare,

M. D.XCV. *Et Rogerus Williams.*

Thom. etiam Morganus.

Eius fides.

I. Norriſius in Hiberniam mittitur.

M.D.XCV.

Tir-Oenius propugnaculũ ad Blackwater *capit Animo æſtuans.*

tare, Angloſque jam *Balliſhononam* & Belyck caſtra ad exitum Lacus Earni cogitare, ipſe ſibi male conſcius propugnaculum ad *Blacwater* per quod ad Tir-Oeniam prouinciam aditus, ex improuiſo adortus, deditione capit, Edwar. Cornwallo Præfecto negligenter abſente. Eodemque fere momento varius & animo æſtuans, per literas opem ſuam Comiti Kildariæ contra injurias miniſtrorum Proregis offert, Comiti Ormondiæ & Henr. Wallopo exercitus Quæſtori ſe in fide permanſurum promittit, Proregem, Ioannemque Norriſium per literas obſecrat, vt mitius ſecum agatur, nec in fidei præcipitium inuitus protrudatur. Verum has literas Bagnallus Mareſcallus intercepit, & vt Comes poſtea conqueſtus eſt, in eius maximum damnum ſuppreſſit.

Statim enim menſe Iulio hoſtis patriæ & proditor Edicto Anglice & Hibernice declaratur nomine Hugonis *O-Neal* filij Mathæi *Fadareugh*, id eſt, Fabri ferrarij, nothi Coni *O-Neal*. In Edicto primum proponitur eius in Reginam ingratitudo quæ illum inopem penſione annua ſuſtentauerat, ad Comitis honorem euexerat, latifundijs ſupra Hiberniæ Comites locupletauerat, injuriam in vicinos, & barbaram crudelitatem in Shani *O-Neali* filium (quem indicta cauſa ſtrangulauerat) condonauerat. Deinde quam indigne ille alios Shani filios vinculis aſtrictos in carcere teneat, & quam perfide Vltoniæ Dynaſtas in rebellionis ſocietatem pellexerit. Poſtremo venia promittitur illis qui eum deſerent, monenturque vniuerſi & ſinguli ne auxilium rebellibus quouis modo præſtent.

Rebellium vires.

Hac tempeſtate numerabantur apud rebelles in Vltonia plus minus mille Equites, Pedites VI. M.CC.LXXX. & in Conachtia II M. CCC. qui omnes erant etiam ad Tir-Oenij nutum, & ex his quam plurimi rei militaris non ignari, vtpote armis exercitati, ex quo ſingulis Dynaſtis Vltoniæ Perottus Prorex numeros præſcripſerat, qui armis exercerentur ad reſiſtendum Scotis Hebridianis, vel Belgico verſati bello, quos ille conſilio

lio in poſterum improuido eo tranſmitendos curauerat, vel à *Fitz-Williams* Prorege in Anglicam militiam allecti. Nec minor in Anglorum copijs numerus ſub Norriſio qui contra rebelles mouere juſſus ad ſubſidium ex Hiſpania expectatum præuertendum. Illi enim ſumma rei militaris authoritas cum titulo *Generalis exercitus in Proregis abſentia in Vltonia*, & abſoluta quibuſcunque rebellibus condonandi poteſtas à Prorege ex Reginæ mandato (vt minori cum Proregis contumelia fieret) delata fuerat, neſcio quo conſilio ſed pleriſque admirantibus, quandoquidem tota vis imperij in vnius conſiſtat imperio, & bicipiti imperio nihil monſtroſius, nihil exitioſius. Prorex tamen ei ſe adjunxit tantoque rebellium terrore ad Armacham vſque proceſſerunt, vt Tir-Oenius, munimento ad *Blackwater* derelicto, villas circumuicinas oppidumque *Dunganon* igne injecto incenderit, ædes ibi ſuas magna ex parte ſubruerit; & jam de ſe conclamatum ingemiſcens latebras cogitarit; cum illi non vlterius progreſſi, quod à commeatu non ſatis inſtructi, (hinc etenim plures in Hibernia expeditiones ſucceſſu caruerunt) conſtiterunt, Tir-Oenio proditore in ſuo ipſius territorio declarato, atque præſidio in Armachana Eccleſia Metropolitana relicto, reuerſi ſint. Reuertentes ſedulo obſeruauit ille, & è longinquo ſe ſubinde oſtendit. Præſidium tamen ad *Monagham* firmarunt. Cumque jam prope *Dundalkiam* ventum eſſet, prorex bellum Norriſio proſequendum, pro ea quam acceperat authoritate, commiſit, multiſque vtrinque verbis habitis officio pleniſſimis Dupliniam ſe recepit, rebuſque Lageniæ, Conachtiæ & Momoniæ prouide proſpexit.

M.D.XCV.

Norriſius in Tir-Oenium mouet.

Et vna Prorex.

Tir-Oenium terrent.

Et reuertuntur.

Norriſius cum juſto exercitu in Vltonia manſit, nec quicquam expectatione dignum geſſit: ſiue ex æmulatione in Proregem, (quæ ex aula inſigni ſimulatione pernicioſe alebatur) dum hic parem, ille ſuperiorem non ferret: ſiue ex militarium virorum artibus quibus bellum trahi placet; quandoquidem haud vlterius

M.D.XCVI

æſtimantur quam dum ſunt vſui : ſiue ex fauore quo tantum in Tir-Oenium ille propendit quantum Prorex in odium. Dum enim Tir-Oenio & eius fautoribus aurem prorigeret, Proregem ſubaccuſauit vt Tir-Oenio iniquiorem, eo quod nullam cum eo pacem ineundam cenſeret. Et Prorex quidem ſibi perſuaſerat, Tir-Oenium nihil niſi moras nectere, dum ex Hiſpania ſubſidia expectaret, ideoq; colloquia & inducias cum eo vt inſidioſa & pernicioſa ſemper auerſatus ; nec literas nec nuntios à proditore declarato admittendos, ex Regia maieſtate & ſuo honore ratus. Norriſius contra credulus, ſpem optimam eum ad pacis conditiones perducendi conceperat, vſq; adeo vt ad colloquium admiſerit; cunctis demirantibus, tantum bellatorem cum proditore declarato in colloquium prius quam in certamen deſcendiſſe. Cæterum, verſutus ille ſpem iſtam aluit, ſubmiſſionem ſimulatam ſuoq; chirographo obſignatam exhibendo, & in genua prouolutus coram Norriſio & Fentono Secretario veniam orando; Proteſtando etiam, *ſe non ex malitia vel ambitione obſequium in Principem optime meritam neglexiſſe; ſed ſuos, ex iniurijs ſibi immerito illatis & inſidiis in vitam ſtructis, vlciſcendi auidos, in rebellionem proruiſſe. Hoc primum in Maieſtatem fuiſſe peccatum; quod fideli obſequio & ſuo ſanguine eluere promiſit, ſimulq; titulum* O-Neali, *quem arripuerat, ne alii in ſuam fraudem vſurparent, renuntiare: nec ſibi aliquid cum Hiſpano iam inde futurum, (quocum nihil ſibi ante menſem Auguſtum fuiſſe affirmauit,) modo hæc miſericordia & obliuione tranſiliantur, & plenaria venia ſibi & ſuis impertiatur. O-Donellus* itidem ſe ſubmittit. Hinc inducię ad Kalendas Ianuarij duobus obſidibus traditis pactæ. Pauloque poſt Feaghus *Mac-Hugh*, eadem ſimulationis larua, lugubri eiulatu ad Proregis pedes procidens, veniam expoſcit, & in tutelam receptus, aliquandiu quietus egit.

Simultates inter Proregem & Norriſium.

Tir-Oenius Norriſio ſe ſubmittit.

Hinc inducię

Obſeruarunt prudentiores, hoc colloquium, haſque & huiuſmodi inducias, Reginæ admodum damnoſas extitiſſe. Rebelles enim liberum interea tempus nanſciſcuntur,

Quæ in Hibernia damnoſæ.

ciſcuntur, ad occulta conſilia concoquenda, ad partes foris nouis fœderationibus firmandas, & domi nouis viribus augendas. Indies enim praui vndique ſe conſociarunt, dum Anglorum copiæ maximo impendio deſides otio torperent, & fidelium agros depaſcerentur, quum per inducias in hoſtico agere non liceret. M.D.XCVI.

M. D. XCVI.

INeunte Ianuario, cum induciæ jam exijſſent; etſi ſubdolis rebellium artibus Caſtrum Monaghan interim fuiſſet occupatum: Henricus Wallopus, Exercitus in Hibernia Quæſtor, & Rob. Gardinerus, Iuſtitiarius primarius, viri grauiſſimi & perſpecta prudentia, miſſi ſunt, qui cum Tir-Oenio, O-Donello, & cæteris rebellibus, colloquium haberent, & ad pacem perſuaderent. His illa ſua grauamina & petitiones ſeorſim exhibuerunt. *Colloquium cum rebellibus.*

Tir-Oenius querebatur, Henricum Bagnallum Mareſcallum fructum laborum ſuorum interuertiſſe; mendacijs & malis artibus de Reginæ gratia & quodammodo de gradu dejeciſſe; literas ad Proregem Norriſium, & alios, in graue ipſius præiudicium intercepiſſe, & ſuppreſſiſſe; atque dotem vxori ſuæ aſſignatam detinuiſſe: proteſtatus, ſe cum exteris Principibus, priuſquam proditor eſſet declaratus, nunquam egiſſe. Humilime petebat, vt crimina ſibi & ſuis condonarentur; vt in integrum reſtituerentur; vt Religionem ſuam libere exercerent; (Nec tamen in Religionem in Hibernia vix vnquam inquiſitũ fuit, nec de Religione cogitatio coniuratorum animos hactenus ſubierat, quam ad partes confirmandas iam primum obtenderunt;) vt Mareſcallus mille libras monetæ Anglicæ in dotem vxoris iam defunctæ perſolueret; vt nulli præſidiarij, Vicecomes, aut id genus officiarij, in Comitatu Tir-Oeniæ conſtituerentur; vt Ala quinquaginta Equitum, cui Reginæ ſtipendio præfuerat, redderentur, & qui ſuos deprædati fuerint, *Tir-Oenij querimonia.* *Poſtulata.*

M.D.XCVI

fuerint, pœnis ſubijcerentur. Hæc ſi concederentur, promiſit, nullum fidelis ſubditi officium prætermiſſurum; & permiſſurum Armachano Archiepiſcopo & Decano, vt ſuis iuribus & fundis vtantur, fruantur.

O-Donelli querimonia.

O-Donellus, quum patris & maiorum erga Reges Angliæ fidem cõmemoraſſet, conquerebatur, Bomum Anglum, militum ductorem, in Prouinciam, ſpecie populum ad humanitatem imbuendi, à Perotto Prorege cum cohorte miſſum, comiter à patre quibuſdam oppidis aſſignatis exceptum; in patrem tamen nullo non iniuriæ genere ſæuijſſe; ſpurium quondam ad dignitatem *O-Donelli* extuliſſe; Perottum Proregem hunc ipſum inſidioſe intercepiſſe; innocentem in carcerem detruſiſſe, & iniuſte detinuiſſe, donec Deo duce euaſerat, *Fitz-Williams* Proregem, Owenum *O-Tool*, virum ab O-Donello in illo tractu ſecundum, publica fide euocatum, in arcta cuſtodia totos ſeptem annos inſontem aſſeruaſſe, & vicinos in *Fermanaugh* intolerandis iniurijs oneraſſe; ſe non aliam ſuæ ſalutis expediendæ rationem poſſe inire, quam proximis diuexatis opem ferendo. Poſtulabat eadem quæ Comes, & etiam Caſtella quædam & prædia in Comitatu *Slego*, Caſtrumque *Slego*: quæ ſuo iure vendicauit ſibi confirmari, (Caſtrum enim illud Vlicus à *Burgo*, præſidij ſignifer, Georgio Binghamo Præfecto perfide occiſo, rebellibus nuper tradiderat.)

Poſtulata.

Aliorum querimoniæ.

Shanus *Mac-Brian*, *Mac-Phelim O-Neal*, eiulabant, Inſulam *Magy* ab Eſſexiæ Comite & Baroniam de *Maughery-Mourn* auitam hæreditatem, ab Henr. Bagnallo per iniuriam ſibi ablata, ſe in vinculis habitum donec iure ſuo Bagnallo coactus ceſſerit; & iniurijs indignis nunc affici à Præſidiarijs in *Knoc-Fergus*. Hugo *Mac-Guir* militarem præſidiariorum inſolentiam in armentis abigendis exaggerabat, & Vicecomitem in ſuas regiones immiſſum proximi cognati caput amputaſſe & proculcaſſe.

Brianus *Mac-Hug*, *Oge Mac-Mahon*, & Euer *Mac-Couly*, conquerebantur: præter alia; *Fitz-Williams* Proregem, largitionibus abductum, Hugonem *Roe*, in dignitate

tate *Mac-Mahon* confirmaſſe, & mox, quod mulctam impoſitam more patrio explicatis ſignis exigiſſet, ſuſpendiſſe, eiuſque hæreditatem, vt nomen *Mac-Mahon* deleretur, alienis conceſſiſſe. Vt ſemel dicam, poſtulabant ſinguli eadem quæ ſupra memoraui de Religione exercenda. At hi duo inſuper, vt fundis, tam Eccleſiaſticis quam ſuis, in ſuis ipſorum ditionibus pro rata annua pecunia libere fruerentur. Cum Delegati, quædam ex his concedenda, alia temperanda, alia ad Reginam referenda, cenſerent; etiam & hos viciſſim articulos rebellibus propoſuerunt, vt arma deponerent, copias dimitterent, rebellionis crimen ſupplices deprecarentur, Vicecomites in ſuis territorijs admitterent, munimenta, quæ diruerant, reſtaurarent, Preſidiarios non infeſtarent, ablata reſtituerent, quæcunq; cum exteris Principibus tractarunt, iureiurando præſtito propalarent, & nihil jam inde ſibi futurum cum exteris contra Reginam, fidem obſtringerent: Hæc tam iniqua illis jam inſoleſcentibus viſa, vt diſceſſum fuerit, inducijs ad Calendas Aprilis his legibus pactis, vt nihil hoſtile vtrinq; committeretur, vt Angli præſidiarij libere, quocunque velint, cum re annonaria & armis proficiſcerentur, pabularentur, lignarent, materialia ad præſidia communienda intra tria milliaria, vbicunque egerint, comportarent, nullo modo fideles ſubditos ad rebellionem illicerent, & id genus alia. Ad hæc confirmanda obſides ex parte Tir-Oenij traderentur, qui vel permanerent, vel alij ſtatis temporibus ſubſtituerentur. O-Donellus, vt obſides daret, nullo modo induci poterat. Cum abituri eſſent, Tir-Oenius & O-Donellus literis ſignificarunt, ſe nihil poſſe præſtare niſi *Feaghus Mac-Hugh* in Lagenia, *Mac-Williams*, *O-Roro*, *O-Conorus Dun*, cæterique rebelles in Conachtia, *O-Raly*, & illi in Brennia, condonarentur, ac in poſſeſſiones auitas reſtituerentur.

Regina, etſi tunc temporis, & poſtea, vt humano ſanguini parceretur, ad quaſcunque pacis conditiones maie-

M.D.XCVI.

Et poſtulata.

Articuli rebellibus propoſiti.

Reiecti.

Inducia iterum pacta.

Nona conditiones propoſita.

Regina de his ſententia.

M.D.XCVI

maieſtate non indignas haud inuita deſcendiſſet; æquis tamen auribus audire non poterat, vt rebelles pro rebellibus apud ipſam intercederent, quæ ſuam miſericordiam, vt ipſa dixit, reſipiſcentibus & petentibus diſpenſare nouit. De libero Romanæ Religionis cultu, (cuius in ſcripta ſubmiſſione non meminerant,) & Eccleſiæ patrimonio abalienando, reſpondit, ſe licentiam leges violandi, aut Eccleſiæ bona occupandi, nulli ſcienter prudenter vnquam permiſiſſe aut permiſſuram. Quod ad iniurias illatas, reſarcire velle, ſi de illis certo conſtaret. Inſolentem autem adminiſtrorum iniquitatem & præſidiariorum rapinas prorſus damnauit. Et in hanc quidem ſententiam ſcripſit ad Norriſium & Fentonum; quorum facili credulitate Tir-Oenius nimio plus abutebatur. Prudentiam vero in Wallopo & Gardinero, Delegatis ſuis, deſiderauit, & acerbiuſcule increpuit, quod Tir-Oenium, Rebellem publice declaratum & cæteros in omnibus colloquijs & literis honorifice ſalutauerint & compellauerint.

Rebelles cum Hiſpano de auxilijs agunt.

Ille etenim interea ſedulo & ſecreto literis ſupplicibus cum Hiſpano per emiſſarios de ope ſubmittenda egit, vſque adeo vt vnus & alter internuntius cum literis clandeſtino ad rebelles venerint; quibuſcum pactum erat, vt, ſi iuſtum exercitum, qui par eſſet Anglis profligandis, præfinito tempore Hiſpanus ſubmitteret, ſe ſuas copias coniuncturos; interim ſi apparatum bellicum ſuppeditaret, ſe quaſcunque pacis conditiones reiecturos. His pactis *O-Rorc*, *Mac-Williams*, & alij, ſubſcripſerunt; Tir-Oenius, haudquaquam verſute cautus, conſenſiſſe tamen, minime ambigitur. Literas, quas ad eum Hiſpanus ſcripſerat promiſſis plenas, ſubdola officij ſimulatione ad Proregem tranſmiſit; ſimulque Hiſpanici ſubſidij ſpe certa nixus, à ſcripta ſubmiſſione, & fide Norriſio promiſſa, reſilijt. Quod Norriſius, ſua credulitate in fraudem illectus, acriter & iracunde cum eo, quaſi os ſubleuaſſet, expoſtulauit. Ille autem gnarus tempori ſeruiendi, iterum inducijs jam fere exactis

Tir-Oenius Hiſpani literas Proregi impartit.

ctis, cum Norriſio & Fentono Secretario in colloquium deſcendit, & qualiſcunque pax ſeu potius pactio datis obſidibus initur. Illis authoribus veniale reſcriptum pro Tir-Oenio & ſuis in Tir-Oenia conficitur: quod, cum aliquantiſper dilatum, dum de formula inter Iuriſconſultos in Hibernia minime conueniret; & ille deinde totos duos menſes procraſtinauit, anceps an acciperet niſi Rebelles in Conachtia vna comprehenderentur. Accepit tandem, ſingulare gaudium præ ſe ferens, & dictitans, longe gratius eſſe, quam honorarios codicillos quibus Comitis honor ſibi delatus. Veruntamen fidem iureiurando firmare externaque auxilia eiurare detrectauit.

M.D.XCVI. *Norriſio illudit.*

Veniale reſcriptum accipit.

Dum Norriſius cum Tir-Oenio pactionem iſtam faceret, Prorex contra *O-Madenum*, qui nouam rebellionis facem accenderat, perrexit, eiuſque caſtrum *Clohou O-Maden* obſedit. Præſidiarij, deditione imperata, barbara procacitate reſponderunt, ſi ſinguli qui adſunt, Proreges eſſent, ſe minime deditionem facturos. Verum, caſtro poſt pauculos dies expugnato, illi occidione ad vnum occiſi. Norriſius & Fentonus, in Conachtiam profecti, rebelles ægre ad aliquas pacis conditiones perducere poterant, qui ira contra Binghamum pleni, aliquandiu nihil niſi moras traxerunt, & pacem infidam tandem fecerunt, conſultore, vt veri-ſimile eſt, Tir-Oenio. Ille enim iam ambiguas voces ſpargere cæpit, ſe non poſſe non ſuſpicari, dolo malo ſecum agi, quod tam male inter Proregem & Norriſium conueniret, quod negligentius à Prorege habiti ſint qui cum eo de pace ipſius nomine egerint, quod Prorex nihil niſi bellum ſpiraret, turmis equitum ex Anglia adauctis, Hiſpani literis quas dixi detentis, & Mareſcallo, eius aduerſario acerrimo, iam tum ex Anglia cum nouis mandatis reuerſo. Hinc, emiſſis prædonibus, vicinos agros depopulari cæpit; mox, ſcelerum conſcientia exagitatus, & audito, pacem inter Angliam & Hiſpaniam coalituram, pacem ſe ex animo percupere ſimulat. Tædet inte-

Prorex O-Madenum in ordinem redigit.

Et Norriſius rebelles in Conachtia.

Tir-Oenius egregie ſimulat.

M.D.XCVI integumenta diſſimulationis ſigillatim percurrere. Vt ſemel dicam: cum aliquid diſcriminis ab Anglis impenderet, vultu & verbis ita ſubmiſſionis ſimulationem ſuſtinuit, eamque ſcelerum pœnitentiam præ ſe tulit, vt eluderet, donec opportunitas perſequendi eſſet amiſſa, & neceſſario copiæ diſtrahendæ. Vtque illi ſemper crederetur, & venia toties eſſet oblata; lucroſa ductorum in Hibernia ſecordia, Conſiliariorum in Anglia parſimonia, & Reginæ innata lenitas, quæ rebelliũ latrocinia) nec bellũ enim appellandũ cenſuit) ſine ſanguine extingui optauit, facile effecerunt. Quã plena autẽ perfidiæ & mens & manus fuerint, vel hinc conſtat.

Diſſimulatio detecta.

Eodem menſe, quo veniale reſcriptum accepit, ille *O-Donellus, O-Rorcus, Mac-Williams*, & *Tribus Clan Shees*, literas ad nobiles in Momonia elam miſerunt; quibus omnem ſpem & operam ſancte promiſerunt, ſingulis Romano-Catholicam religionem propugnantibus & ſocialia arma conjungentibus vouentes & jurantes, ſe nullam pacem cum Anglis inituros qua ſingulis confœderati non comprehenderentur. Paulo poſt ille Feaghum *Mac-Hugh*, cum veniale item reſcriptum ſupplex peteret, & recepturus eſſet, ad rebellionem in Lagenia ſopitam ſuſcitandam concitauit, qui ſtatim ex improuiſo munimentum juxta *Ballencore* occupat, ſolo æquat, & late per Lageniam deprædando furtim perſultat, licet Prorex proſequeretur. Animum etiam Petro & Iacobo Butleris nepotibus Comitis Ormondiæ rebellantibus addit. Hæc latenter.

Rebelles concitando.

Denuo ipſe rebellat.

Hieme ingruente improbitas, hactenus diſſimulatione tecta, palam erupit. Publice enim contra pactionis leges commeatum ad præſidiarios in Armacha ſubuehi prohibuit; alios ſubuehentes, alios lignantes, ex inſidijs occidit. Ipſe præſidium adeo ferociter adortus eſt, vt triginta ex præſidiarijs ceciderint; Henricum *Oge Man-Shan* generum, ad viculos incendendos, & prædam ad *Boynum* flumen agendam, emiſit; atque Caſtrum Carlingfordiæ inſidioſe tentauit.

Proregi

Proregi & Conſiliarijs de his expoſtulantibus, atque monentibus, ſi obſides ſaluos vellet, nec proditorem iterum denuntiari, ne præſidiarios vlterius infeſtaret, nec commeatum ſubuehi impediret: reſpondit, ſe pactis ſtare; Feaghum autem *Mac-Hugh*, ſi non contra pacta, contra tamen promiſſa à Prorege exagitari, & Oenum *Mac-Collo* à præſidiarijs ad *Kellas* indigne peremptum eſſe. Hinc dubitare quid de ſe & ſuis fiat. Rogauit itaque, vt colloquium cum Norriſio vel Prorege, de integro ad res componendas, haberetur. De quo dum conſultatur, commeatum in Armacham inuehi permiſit, O-Donellus tamen interim per Conachtiam hoſtilem in modum graſſatur, donec colloquium, cuius inani ſpe Norriſium lactabat; procraſtinando & tergiuerſando plane eluderet. M.D.XCVI

Prorex interea Feaghum *Mac-Hugh* indefeſſo labore perſequitur; tandemque, rebellibus in fugam vndique diſiectis, & plurimis cæſis, eum in latibulum anhele fugientem Milburnus tribunus capit, multis vulneribus confoſſum capite obtruncat; quod Dubliniam, multa cum populi exultatione, miſſum, paulo antequam Prorex prouincia ceſſerit. Quibus etiam diebus Iacobi Butleri caput à Tho. Leao ad Proregem miſſum, & Petrus frater eius à patruo Ormondiæ Comite captus, &, quamvis proximus familiæ hæres, ſuſpenſus. *Feagh Mac-Hugh occiditur.* *Et alij rebelles.*

In medijs his Hiberniæ tumultibus, Albertus Archidux Auſtriachus & Cardinalis, quem Hiſpanus Belgio præfecerat, Reginæ animum ex improuiſo à rebus Hibernicis auocauit. Ille enim, ſimul ac gubernacula ſuſcepiſſet contractis Hiſpanorum copijs, quaſi obſidionē ad *Feram* Picardiæ ſoluere cogitaret, præter omnium opinionem ad Caletum diuertit, & obſidione incingit; primoq; die capta Arce Newnhamia, portu potitur. Quam primum Regina trepidis Galli nuntijs acceperat, Caletum obſideri, manum militum ipſo die Dominico, dum homines rebus diuinis vacarent, colligi jubet, vt Gallo auxiliaretur, ſimulq; Angliæ conſuleret. Angliam enim *Caletum à Cardinale Auſtriaco oppugnatur.*

M.D.XCVI

vicino incendio conflagraturam non potérat non ſuſpicari. Exercitum tumultuario conſcriptum Eſſexio committit; ſed priuſquam nauigijs imponeretur, certo auditur, & oppidum & arcem in Hiſpanorum poteſtatem ceſſiſſe. Continuis enim tormentorum effulminationibus (quorum tonitrua vſque Greenwicum audiuimus) cum Albertus mœnia quaſſaſſet, oppidani ſe in arcem ſubduxerunt: quæ paucis etiam diebus magna Gallorum clade facile expugnata. Hinc ille exercitus protinus ſoluitur, & aliquid pecuniæ mutuo Gallo numeratur, Bullionæo & Sancio fidem obſtringentibus.

Capitur.

Pecunia Gallo mutuo datur.

Paucis diebus interiectis longe maior & exquiſitior in Anglia conſcribitur exercitus, in quem multi ex clarioribus familijs vltro nomina dederunt. Conſtans enim rumor indies magis magiſque inualuit, Hiſpanum bellum in Angliam & Hiberniam omni conatu apparare; eoque magis, quod jam Caleto (vnde breuiſſimus in Anglia traiectus) pottius eſſet, Hawkinſi & Draci expeditio male cecidiſſet, & Hebernici rebelles auxilia ex Hiſpania maximopere accelerarent. Regina, vt hanc tempeſtatem conglomerantem amolietur, conſultatiſſimum rata, hoſtem in portubus opprimere, claſſem CL. nauium inſtruit: è quibus XVII. Regiæ, XXII. Belgicæ, quas Ordines Confœderati adjunxerunt; reliquæ actuariæ & annotinæ. In his ſtipendiarij VI. M. CCCLX; volones nobiles M; nautæ VI. M. DCCLXXII; præter Belgas. Rob. Comes Eſſexiæ & Carol. Howardus Angliæ Admirallus, qui de ſuo in expeditionem magnas impenſas fecerunt, pari authoritate *Generalium* titulo præficiuntur, ita tamen, vt huic in mari, illi in terra authoritatis & dignitatis prærogatiua cederet His ad Conſilium belli cum adjunguntur Tho. *Howardus*, Walterus *Raleighus*, Franciſcus *Verus*, Georgius Carew, & Conierus *Cliffordus*. Vniuerſa claſſis in quatuor acies diuiditur, (*Squadrons*. militari verbo vocantur: Primam Admirallus, ſecundam Eſſexius, tertiam Thomas Howardus, quartam Walterus Releighus, duxit. Officiarij exercitus

Claſſis in Hiſpanum apparata.

erant

erant: Franc. *Verus* Tribunus maximus, ſiue Mareſcallus, I. *Wingfeldus* Caſtrorum Præfectus, Georgius, *Carew* Præfectus machinarum, Conierus Cliffordus Sergeantus major. Chiliarchæ, Robertus Comes Suſſexiæ, Chriſtophorus Bluntus, Thomas Gerardus, Richard. Wingfeldus. Volonum ductor Edwardus Wingfeldus; & Antonius Aſtleius bellici conſilij ab epiſtolis, qui conſilia cum ſingulorum rationibus, & res geſtas, in acta referret. M.D.XCVI

Mandata præſcripta.

Præfectis ſiue generalibus Regina præſcripſit, vt ſedulo inquirerent, quis & quantus bellicus ſit apparatus in nauibus aut cellis penuarijs contra Angliam & Hiberniam aut Caletum tranſmittendus, eumque interciperent, aut vna cum nauibus perderent, ita tamen vt nec milites nec naues temere periculis objectarent. (Maluit enim, quod ſubinde dixit, ſuos ad patriam propugnandam reſeruari, quam dubiam Martis aleam ita ſubire, vt nec vtilitatem, nec gloriam reportarent.) Si qua oppida caperent, muliebri ſexui & imbelli ætati parcerent, & nullis niſi repugnantibus vim afferrent. Vt ſpolia reſeruarentur, ad impenſas reſarciendas, & bene merentes remunerandos; vt Conciliari libere ſalutaria ſuggererent, & ne in partes ſecederent, reſque pro plurium ſuffragijs gererent aut relinquerent. Cum hoſtium naues & apparatum, quantum poterunt, deſtruxerint, aliquot naues bellicas ad Indicas Caraquas intercipiendas, ſi aduentare audirent, emitterent. His præſcriptis, illa precationem dictauit qua per ſingulas naues quotidie diuinam opem cœptis implararent.

Contra diſſeritur.

Contra hanc expeditionem nonnulli diſſeruerunt, nec tantos viros nec tot naues & claſſiarios belli aleæ exponendos; ne forte, illis abſentibus, Hiſpani, qui in omnes occaſiones imminent, infælici Draci & Hawkinſi ſucceſſu erectiores, aut interim interuenirent, aut claſſem Anglicam profligarent, & periculum Angliæ faceſſerent.

M.D.XCVI *Classis tamen soluit.*

Soluit tamen classis è Plimoutha ineunte Iunio; primo die vento aduersante reiecta, postridie secundissimo vela iterum pandit; & longius in Occidentem euecta, Lusitaniæ littora præteruehitur, ne conspecta quidem idque consulto. Si enim conspecta fuisset, & in citeriore Hispaniæ ora, aut Lusitania, aliquid tentassent; statim conclamatione ad arma occasio rei bene gerendæ prorsus prærepta fuisset. Gades enim, *Solis Cubilia* à Poëtis decantatas, & ab antiquis Geographis *Vltimam Orbis terrarum metam* habitam, hodie emporium celeberrimum, quæ facile defendi poterat, & ad hostem lædendum opportuna, paucis consciis cogitarunt. Locusque ille receptui designatus erat in chartulis, quæ ductoribus per singulas naues sub Sigillo traditæ, non aperiendæ priusquam *Sacrum Promontorium* siue *S. Vincentij* superassent, nisi à reliqua classe vi tempestatis abriperentur;) & in mare proijciendæ si quid periculi ab hoste immineret. E regione Sacri Promontorij in Hibernicam nauem inciderunt, cuius nauicularius docuit, se à Gadibus soluisse, omnia ibi secura; ne verbum quidem de classe Anglica; nullos milites præter pauculos præsidiarios in Insula esse; in portu stare galeonas, triremes, naues bellicas, & plures mercatorias, ad Indiam nauigationem mercibus onustas.

Gades versus.

Ad Gades appellit.

Die Iunij xx. qui Dominicus erat, primo diluculo, prope S. Sebastiani ædiculam, in occidua Insulæ parte, anchoras fixerunt. Essexius, animi plenus, & iuuenili ardore præfervidus, copias statim exponendas censuit; contra Raleighus, & Admirallus inprimis, qui præcipitia consilia nunquam probauit. Exoratus tamen consensit, vt periculum aliqui facerent, si ibi commode terram conscenderent; sed frustra, mari ad littus decumanis fluctibus furenter æstuante. Enixe inde institit Essexius, vt nulla mora interposita, naues bellicas, galleonas, & mercatorias, in *Sinu* conglobatas, adorirentur; sed nec hoc cæteris placuit, cum illæ sub propugnaculis subsisterent, e quibus, vti & nauibus

nauibus atque XV. triremibus, periculum præcentiſſimum impendebat. M.D.XCVI

Poſtridie bellicæ Hiſpanorum naues, æſtu accedente, ſe ſubduxerunt verſus *Puntall* terræ prominentiam, mercatoriæ interius verſus *Port Real.* Angli ſublatis anchoris in earum locum ſucceſſerunt. Vbi in illos, hinc è propugnaculo S. Philippi, inde è triremibus, atrociter effulminatum.

Iam deliberatum, naues Hiſpanicas aggredi, Eſſexio ita præ gaudio geſtiente, vt pileum proiecerit. Hoc negotij datum Thomæ *Howardo*, Waltero *Raleigho*, Roberto *Southwello*, Franciſco *Vero*, Georgio *Carew*, Roberto *Croſſo*, & alijs minorum nauium ductoribus. Nec enim viſum, æſtu jam recedente naues maiores in alueo anguſto & minus profundo inter breuia diſcrimini exponere. Raleighus itaque, quod deliberatum erat, medio alueo in naue (cui *Waſtſpight* nomen) in bellicas Hiſpanorum naues proram direxit, quæ illico receſſerunt. *Verus* Mareſcallus ex *Iride* in triremes intonuit, quæ ſub oppido tutæ proris obuerſis illum duriter exceperunt, donec Eſſexius ſubuenerit. Tunc enim ſibi fuga conſuluerunt, & littus legentes, per pontem *Suaco*, quo Inſula continenti jungitur, machina ſublatæ, ſe in apertum mare ſubduxerunt; præter vnam & alteram quas I. *Wingfeldus* in naue *Vantgarda* coërcuit. Interim bellicæ Hiſpanorum naues, jactis ad *Puntall* anchoris, latera obuerterunt. Anglorum vero, quæ ob minus juſtam aluei altitudinem hactenus propius accedere non poterant; æſtu jam adlabente, mira alacritare inuectæ. Eſſexius etiam in ſua naue in medium certamen ſe ingeſſit, & ipſe admirallus cum filio. In *Miranora* pugnatum acerrime à diluculo vſque ad meridiem, cum Hiſpani, galleonis perforatis, miſere laceratis, & plurimis in ijſdem cæſis, ſtatuerint, naues ſuccendere, aut in littus illidere. Multi trepidi in aquas deſiluerunt, quorum alij littore potiti, alij capti, alij ſubmerſi, alij natantes miſericordiam implorarunt, & Admirallo

Triremes Hiſpan. ſe ſubducunt.

M.D.XCVI

mirallo miſerante plurimi ſeruati. Prætoria Hiſpanorum nomine *S. Philippi*, M.D. vaſorum capax, ſulphureo puluere à Mauro accenſo, deflagrauit. Vna etiam, & altera, quæ iuxta, igne concepto, ſimul perierunt, illa S. Mathæi, diligentia Admiralli, & S. Andreæ, opera Tho. Gerardi, ſeruatæ & captæ.

Milites exponuntur. Pons Suaco perrumpitur.

Simul ac hoc nauale prælium confectum, Eſſexius milites D.CCC. exponit ad *Puntall* altera ab vrbe Leuca; ſtatimque Conierum Cliffordum, Chriſtophorum Bluntum, & Tho. Gerardum, mittit, vt *Pontem Suaco*, & Machinam qua triremes euaſerant, interrumperent, ne aditus eſſet è continente in Inſulam. Quod illi ſedulo præſtiterunt. Ipſe agmine facto ab vrbem raptim contendit, cum Suſſexiæ Comite, Lodouico Naſſauio W. Herberto Wigorniæ Comitis filio, Bourko Hibernico, Edwardo Wingfeldio, Chriſtophoro à S. Laurentio, Roberto Drurio, Tho. Germino, Chriſtophoro Heidono, Alexandro Ratcliffo, & ſelecto nobilium flore. Primum Equites & pedites Hiſpani ſe ad D. paſſus ab oppido oſtenderunt, & ſimul retroceſſerunt. Cum illico plures prodirent, ille juſſit ſuo pedem gradu militari referre, & in hoſtes vlterius prolectos ſignis mox conuerſis aſſilire. Quod tanto impetu factum vt in fugam conijcerent; & fugientibus ita veſtigia preſſerunt, vt vix portam ingredi & occludere potuerint. Comes inchoatum munimentum portæ proximum aſcendit; vnde introitum videt, ſed adeo æditum & deſcenſu decliui vt ad lanceæ altitudinem deſiliendum. Deſiluerunt tamen *Euans* Suſſexiæ Locumtenens, Arthurus Sauagius qui Comitis cohorti præfuit, Polius qui rubrum Comitis vexillum geſtauit, Samuel Bagnallus, & alij. Interim Franc. *Verus* Mareſcallus, porta effracta, irrupit, & vna ipſe Comes. Iam acris pugna conſeritur per plateas, donec poſt ſemihoram ad forum deuentum vbi diſiectis ſaxis è tectis ſuperne planis Angli admodum infeſtantur. Ioannes Wingfeldus (qui in prima velitatione occiſo Hiſpano ductore fauciatus, atq; cum ſuis

ſuis huc penetrauit) glande caput trajectus occiditur, multique vulnerantur è quibus, Samuel Bagnallus, octo vulneribus acceptis, & Arthurus Sauagius, cruore perfuſus, Equeſtri dignitate donantur. Eodemque fere momento Admirallus cum Thom. Howardo, Guiliel. Pagetto, Raleigho, Rob. Southwello, Rich. Leuiſono Ph. Woodhouſo, Rob. Manſello, & claſſiarijs, Edwardo Hobeio vexillum præferente, feſtinanter ſubſequutus ingreditur. Iam Hiſpani pugnando obſiſtunt, atq; in Caſtellum & Domum Ciuicam ſe recipiunt. Hæc illico dedita: illud poſtridie ea lege, vt ciues incolumes cum veſtibus indutis dimitterentur, reliqua in prædam militibus cederent, D.XXCIO. Ducatorum in redemptionem ſoluerentur, & ad ſoluendum XL. è primarijs ciuibus obſides in Angliam mitterentur. Mox edicto prohibetur ne quis Hiſpanis vim afferret; mulieres, Eccleſiaſtici & ciues ad *Portum S. Mariæ* tranſuehuntur. M.D.XCVI.

Interim Raleighus jubetur cum minoribus nauibus, quæ alueo pares, mercatorias naues ad *Port Real* ſubductas incendere; verum ad illas redimendas bis decies centena millia Ducatorum offerebantur. Hoc Admirallus audire noluit, qui ſe ad naues perdendas, non pacta pecunia dimittendas, miſſum dixit. Dum hoc diſceptatur. Dux Medinæ, Sidoniæ plurimis mercibus jam exoneratis, iuſſit vt ignis inijceretur; quo omnes conflagarunt, magno mercatorum damno. Ingens apparatus bellicus in vrbe repertus, magna vis pecuniæ ſurrepta dum quiſque ſibi rapuit. Indicarunt prudentes, Hiſpanum in nauibus captis, & incenſis, in bombardis maioribus demerſis & ablatis, atque re annonaria abſumpta, ſupra vicies decies centena millia ducatorum jacturam feciſſe. Ex Anglis nemo melioris notæ perijt præter Io. Wingfeldum; qui militari funere magnifice in primaria Eccleſia inhumatus. Viri militares plus minus LX. equeſtri dignitate ob fortitudinem donati: inter quos celeberrimi, Rob. Comes Suſſexiæ, Lodov. Naſſouius, Chriſtoph. Luſitanus filius Regis Antonij, Guil. Herber-

Naues incenduntur.

Equites creantur.

M.D.XCVI

Herbertus, Somerſettus, Bourkus Hibernicus, Guil. Howardus, Admiralli filius, Rob. Dudleius, Geor. Devereux, Henr. Neuillus, Eodwinus Richus, Rich. Leveſonus, Ant. Aſtleius, Hen. Lennardus, Horat. Verus, Arthurus Throgmortonus, Milo Corbertus, Edwardus Conwaius, Oliuarus Lambertus, Antonius Coocus, I. Tounſendus, Chriſtophorus Heidonus, Franciſcus Pophomus, Ph. Woodhouſus, Alexander Cliffordus, Mauritius Barkleius, Carolus Bluntus, Georgius Giffordus, Rob. Croſſus, Iac. Skidmoras, Vrianus Leighus, I. Leæ, Rich. Weſtonus, Rich. Wainman, Iacobus Wottonus, Rich. Rudallus, Rober. Manſell, Guil. Mounſonus, I. Bowles, Edw. Bowes, Humf. Druellus, Amias Preſtonus, Rob. Remingtonus, Alex. Ratcliffus, I. Buckus, I. Morgan, I. Aldridgius, Guil. Aſhinden, Mat. Brouwnus, Th. Actonio, Th. Gates, I. Staffordus, Gillicus Merricus, Tho. Smith, Guliel. Poolius, Th. Palmerus, I. Louellus, I, Gilbertus, Guil. Herueius, I. Graius, Io. vanDuuenuord, Melchior Lebben, Petrus Redgemort, N. Medkerk.

Conſultatio quid agendũ.

De captiuis vtrinque reddendis deinde tranſigitur, & diſceptatur an Gades relinquendæ vel retinendæ. Retinendas cenſuit Eſſexius, quod Hiſpano tanquam vnguis in vlcere exiſterent; Ille cum cccc. militibus retinere in ſe recepit, ſi commeatus in tres menſes ſuppeditaretur. Contra ſenſerunt reliqui. Singuli enim ſatis ditati patriam cogitarunt, adeo vt ne vnam nauem, nec commeatum in vnum & alterum menſem concederent, & ille Gades inuitus neceſſario relinqueret. Prius tamen vniuerſa Inſula deuaſtatur, munimenta diruuntur, plures in vrbe ædes incendio deformantur, & die v. Iulij, manubijs conuaſatis, vniuerſa claſſis inde ſoluit, cum hoc Hiſpanorum Elogio: *Anglos in ſacris ſe hæreticos, in cæteris bellicoſos, prouidos, & vere nobiles præſtitiſſe.* Ad Pharum Algarbiæ primum venitur, vnde incolæ bonis aſportatis aufugerant. Bibliotheca inſtructa relicta Eſſexio in prædam ceſſit. Ibi triremes hoſtium

Pharo.

quæ

quæ ſatis longo interuallo inſecutæ, propius accedunt; M.D.XCVI
ſed, vbi primum Admirallus abſcedere juſſit, jubenti parent; &, remis conuerſis, Anglis abeuntibus quaſi lætanter valedicunt. Ad *Promontorium S. Vincentij* Aquilo impetuoſus claſſem longius in mare abripuit, conſiliumque initur, an Inſulas *Azoras* adirent, & ibidem *Caraquas* Indicas præſtolarentur. Propoſuit Eſſexius, vt terreſtres copiæ, & naues defectu rei annonariæ aut claſſiariorum morbis aut alijs incommodis laborantes, in Angliam demitterentur, & ipſe *Azoras* cum duabus Regijs & decem alijs Nauibus adiret. Nec hoc cæteris Conſiliarijs placuit, morbos & rei frumentariæ defectum cauſantibus, & præter Thomam Howardum & Belgas nemo fere omnium aſſenſum præbuit. Hoc cum ille conſequi non poſſet, rogando induxit, vt quiſque ſuam hac de re ſententiam ſua manu teſtaretur, ne cui crimini daretur. Demum ægre peruicit vt *Corunnam* adirent, ſed ne nauis quidem ibi nec in *Farolia* ſtatione proxima conſpecta. Cum perurgeret, vt expoſitis copijs Corunnam adorirentur, & Galitiæ littora legentes naues in S. Andreæ & S. Sebaſtiani portubus aggrederentur; ne audire quidem voluerunt, ſed ſinguli paſſis velis curſum feſtinanter in Angliam accelerarunt, atque eum cum pauris reliquerunt, qui nihil amplius geſtum fuiſſe conquerebatur, & errores quoſdam nonnullis ex conſilio bellico objecit: quos illi facile diluerunt; ſatiſque vtilitatis & ſolidæ gloriæ reportaſſe videbantur, tantis damnis Hiſpano illatis, tantis manubijs domum relatis, & omnibus nauibus ad vnam incolumibus. Si quid erratum: inde videbatur, quod non vnius imperio res adminiſtrarentur; Admirallus autem Eſſexio deliberate adiunctus erat: vt juuenilem ardorem, inflatum gloriæ ſtudium, & inuicti animi fortitudinem, numquam ſatis laudatam, conſulta moderatione & matura cunctatione (quæ inſignes diſciplinæ militaris partes cenſentur) temperaret. Etſi ex his, quæ hactenus dixi, ſatis conſtet, quantum gloriæ, quantum emolumenti Reginæ & Anglorum

Corunnam adeunt.

Redeunt.

M.D.XCVI

Quam glorioſa hæc victoria Anglis.

glorum genti, quantum etiam detrimenti Hiſpano, ex hac expeditione acceſſerit; hæc tamen ex ipſius Eſſexij commentariolo adiungere lubet. Ad gloriam: Angli Hiſpanum Regum potentiſſimum, exitioſum bellum Angliæ minitantem & apparantem, non expectarunt, ſed ad certamen in ſua quaſi arena prouocarunt: Claſſem quam habuit apparatiſſimam, & in ea naues omnium maximas, profligarunt, duas Galleonas in triumphum domum retulerunt, cum pauculis nauibus triremes XV. fugarunt. Anglos plures ad remum damnatos in libertatem reſtituerunt, & plures Hiſpanos captiuos cum clementiæ laude dimiſerunt. Munitiſſimam vlterioris Hiſpaniæ vrbem, ſimul ac viderunt, vicerunt. In hoſtico tredecim totos dies hæſerunt. Ad emolumentum; præter duas illas Galleonas, ad Angliam claſſem adaugendam, centum plus minus tormenta ænea, maiora, aliaque ſpolia opima, relata: milites & nautæ præda onuſti redierunt, ad alteram expeditionem & opibus & animis auctiores. Quod ad detrimenta Hiſpano illata: ille tredecim naues bellicas ex optimis, XL. Oneratias Indicas, quatuor alias mercatorias, amiſit. Ingentem etiam apparatum bellicum, nauticum, & annonarium, vt non niſi longo tempore claſſem bellicam denuo armare poſſe videretur, omnem opportunitatem merces in Nouam Hiſpaniam hoc anno tranſmittendi, & inde recipiendi, perdidit. Et, quod magni momenti, Angli edidicerunt, quam facile maritima Hiſpaniæ oppida occuparentur.

Quam vtilis.

Quam damnoſa Hiſpanis

Regina reuerſos perbenigne excepit, & ſingulis melioris notæ gratias egit ſingulares, inprimis Eſſexio & Admirallo, quos illuſtribus præconijs extulit. Cogitanti, quem ex horum numero Brielæ portui magni momenti in cautionem pro pecunia ab Ordinibus oppoſitæ præficeret, (Baro enim Sheffeldus jam ſponte Præfectura illa ceſſerat,) Franciſcus *Verus* Anglorum ſub Ordinibus Chiliarcha vt digniſſimus occurit. Et, licet nonnulli è primaria nobilitate ambirent, Eſſexius ſe

Fran. Verus Brielæ præficitur.

ſe opponeret, & alij nobiliorem præponendum cenſerent; illa, quæ hominis nobilitatem nouit (nepos enim erat Ioannis Veri xv. Comitis Oxoniæ) fidemque & fortitudinem exploratam habuit, quod is Hiſpanos ad Berkam Rhenanam fortiter profligarat, caſtra Littenhouen & Buric expugnarat, is & Zutphaniæ propugnaculum recuperarat; poſt attentiſſimam deliberationem, non ſolum cæteris prætulit, verumetiam locum apud Ordines, quem alij affectarunt, ſimul retinere permiſit: quamuis, vt ipſa dixit, minus conuenire videretur, eum qui Ordinum ſtipendio militat, oppido ab Ordinibus oppignorato præficere. Hoc Eſſexius, qui alios commendarat indigne, indignius, imo palam indignanter, ſtomachatus eſt, quod, dum abeſſet, Robertus Cecilius, in Secretarium adſcitus; cui muneri ille iampridem Thomam Bodleium, ob ſpectatam in Belgicis rebus prudentiam, tantis congeſtis laudibus vt maxime idoneum commendauerat, & Cecilio tam odioſis comparationibus detraxerat, vt nec viſum Reginæ (quæ jam cæpit minus probare quos ille maxime commendauit) Bodleium in ſecretarium admittere, nec Theſaurario collegam filio adiungere, quod deſtinarant priuſquam ex immodicis illis ab Eſſexio laudationibus eum in Eſſexij partes pellectum ſuſpicarentur.

N.D.XCVI

Bodleius in Secretarium deſtinatur.

Hiſpanus interim, vt gloriam Gadibus amiſſam recuperaret, & incommoda ſanaret contractis vndiquaque nauibus Vliſſiponi claſſem inſtaurat, exterorum naues in Hiſpaniæ portubus armat, copias conſcribit, ad Faroliam, vnde in Angliam & Hiberniam ſoluerent, cum plurimis profugis Hibernicis mittit; ſed inter nauigandum vt ferebatur, fœdiſſima tempeſtate exorta, plurimæ naues vel ſcopulis illiſæ aut fluctibus abſorptæ perierunt, vt æther Reginæ militaſſe videretur. Hoſtes enim prius perijſſe quam ſoluiſſe audierat. Illa nihilominus in omnes occaſiones intenta, Caſtra maritima Sandsfotiæ, Portlandiæ, Hurſti, Southſeiæ, Calſhotti, S. Andreæ, & S. Mauditi, nouis operibus reſtaurat, &

Hiſpanus Claſſem in Angliam armat.

Quæ magna ex parte perit

Elizabetha maritima munit.

M.D.XCVI
Fœdus cum Gallo init.

apparatu bellico inſtituit. Vtque firmior cum Gallo amicitia coaleſceret, mutua confœderatio, offenſiua & defenſiua, contra Hiſpanum, Duce Bullionco & N. Harlei Sancio curantibus, his verbis initur.

Priores tractatus & fœderationes confirmabuntur, & vigore ſuo perſtabunt, niſi quatenus in præſenti Tractatu aliquid derogetur: ad hoc fœdus inuitabuntur omnes Principes, & ſtatus, quorum intereſt ab Hiſpani machinationibus ſibi cauere. Quanto citius fieri poterit, conſcribetur exercitus ad Hiſpanum inuadendum. Nec Rex nec Regina de aliqua pace aut inducijs tractabit ſine conſenſu alterius. Quoniam Hiſpanus dominia Galliæ proxima Belgis jam oppugnat, Regina mittet quatuor millia peditum, qui Regi militent hoc anno ſex menſes, in locis quæ non diſtabunt quinquaginta millia paſſuum à Bononia maritima. Militabunt etiam itidem tanto ſpatio, annis inſequentibus, ſi ſtatus rerum Anglicarum commode permittat; in quo ſtabitur aſſertioni & conſcientiæ Reginæ. Cum ſeditio Hibernica compoſita fuerit, ſtabitur voluntati Regina an ſubſidium IIII. M. *augebit. Angli recipientur in Regis ſtipendium, a die quo in Gallia appellent, ad diem diſceſſus. Regina numerum illum de tempore in tempus ſupplebit, ſtipendia ſoluentur per miniſtros Reginæ, & eiuſdem pecunia in ſingulos menſes; pro qua Rex tenebitur intra ſex menſes plenarie quatuor oppidis traditis ſatisfacere. Si Rex maiori numero indigebit, Regina maiorem numerum in Anglia conſcribet, quibus Rex ſtipendia perſoluet ex ſua pecunia. Angli, qui Regi militabunt, ſubjecti erunt Officiarijs Regis, per eoſdem punientur, ita tamen vt Capitanei Angli aduocentur à Regis Officiarijs, & ijs in judicijs aſſiſtant. Si Regina inuadatur, & requiret auxilium Regis, ille intra duos menſes conſcribet Quatuor millia peditum, qui ſumptibus Regis in Angliam mittentur, & non trahentur vlterius quam quinquaginta milliaria à littore, & ſtipendia perſoluentur à Regina à die quo in Anglia appulerint. Iidem milites Gallici ſubiicientur Officiarijs Reginæ modo præfato; numerum itidem Rex ſublebit. Alter alteri omnem apparatum bellicum, quoad abſque præiudicio ſtatus poterunt, ſuppeditabit. Mercatores ſubditos vtriuſque Principis reciproce*

defendent

defendent in Regnis alterutrius; Rex non permittet Anglos in Religionis cauſa vexari. Stipendia vero Capitaneis & militibus in ſchedula ſubjciantur. Mox alter habetur Tractatus, quo conuenit, *vt hoc anno duo tantum millia Anglorum tranſmittantur, qui Bononiæ & Monſtrelliæ tantum militabunt, niſi Rex ipſe adſit perſonaliter in Picardia, &c.* In hæc Regina juramentum præſtitit in Sacello Regiæ Greenwici, XXIX. Auguſti, in manus Henrici *de la Tour*, Ducis Bullionæi, Vicecomitis Turaniæ & Mareſcalli Franciæ; Epiſcopo Ciceſtrenſi, Euangeliorum librum exhibente, magna nobilium multitudine circumfuſa. Menſe Septembri Gilbertus Talbottus Comes Salopiæ in Galliam legatur, vt in ipſius manus Rex itidem juramentum faceret; Antonium Mildmaium, in Legatum Ordinarium loco Henrici Vntoni, qui in Gallia obierat, præſentaret; & Regem inſignibus Ordinis S. Georgij inueſtiret, in quem, prima inſtitutione viris militaribus dicatum, Regina illum, vt militari gloria longe florentiſſimum, cooptauerat. Nec multo poſt Tho. Baskeruillius cum II.M. peditibus Anglis ex poſteriore pacto in Picardiam traijcit.

M.D.XCVI

Infœdus vtrinque iuratur.

Gallus Ordine Garterij donatur.

Inter hæc bellica, maleficum hominum genus, authoritate & inſignibus Regiorum Apparitorum aſſumptis, paſſim per Angliam oberrabat, cum ementitis Mandatorijs & Chirographis Conſiliariorum Regiorum atque delegatorum in cauſis Eccleſiaſticis ædes viduarum & Pontificiorum rimantes; vaſcula, monilia, gemmas, quæcumque Chriſti vel Sanctorum imagines præferebant, expilando abſtulerunt tanquam illicita. Viaticum appatiroribus debitum rigide exegerunt, & à pluribus meticuloſis pecuniam emunxerunt, ne coram magiſtratibus comparerent. Horum nonnulli capti ad expilata reſtituenda coacti, collo numellis inſerto, auribus mutilati, & ſtigmate fronte notati, vt falſarij & circumſcriptores. Nihilominus hæc ſeueritas graſſantem huiuſmodi hominum improbitatem comprimere non poterat, donec ediceretur, ne apparitores Regij viaticum

Apparitores ementiti coercentur.

M.D.XCVI

viaticum exigerent priuſquam citati comparerent atque illi vna cum citatis ad magiſtratus accederent; ſi hoc abnuerent, citati non comparerent. Si plures eodem *Mandatorio* ad vnum eundemque diem ſiſterentur, apparitores etiam adeſſent; ſi citatus ſuſpicionem contra Apparitorem conceperit, eum examinandum coram Eirenarcha vicino ſiſteret, vt de homine conſtaret; Citati, ſub pœna incarcerationis, Apparitores data pecunia non corrumperent quo minus comparerent. Item nec Apparitores pecuniam ea conditione acciperent, ni loco moueri, incarcerari, & grauiſſime plecti, maluerint.

Tho. Arundellius Comes Sacri Imperij.

Redijt in Angliam hoc anno Thomas Arundellius de *Wardour*; quem Reginæ literis vt conſanguineum commendatum, & bello Hungarico ad Strigonium cõtra Turcas præclare meritum, Imperator honorarijs literis *Sacri imperij Comitem omneſque & ſingulos eius hæredes & poſteros & deſcendentes, Legitimos vtriuſque ſexus natos, æternaque ſerie naſcituros, Sacri Imperij Comites & Comitiſſas creauit.* Quo titulo qui gaudent, & huiuſmodi priuilegijs gaudere perhibentur, vt in Diætis Imperialibus ſedem & ſufragium habeant, prædia in Imperio comparent, milites volones conſcribant, & judicio niſi in Camera Imperiali non ſiſtantur. Cum ille reuerſus hoc honoris titulo apud vulgus inclareſceret, quæſtio ſuborta eſt, an eiuſmodi titulus à Principe extero, Regina inconſulta, ſubdito collatus, ſit admittendus. Erant qui cenſuerunt, præmia virtutis ergo, à quocumq; Principe fuerint delata, admittenda; virtutem enim flacceſcere niſi bene meriti præmijs excitentur. Henricum III. Regem Angliæ, Reginaldum Mohunum, Somerſetti Comitem, à Pont. Rom. Apoſtolica authoritate creatum, gratanter agnouiſſe; Henricum VIII. Roberto Curſono, quem ob virtutem militarem Maximilianus I. Imperator Baronem Sacri Imperij creauerat, adeo gratulatum fuiſſe, vt inter Angliæ Barones adſcripſerit, & annuam pecuniam ad dignitatem tuendam conceſſerit; Scotos etiam quoſdam bellicoſos, Archibal-

An honos ab extero admittendus.

dum

M.D.XCVI

dum ſcilicet Douglaſſium Wigtonium titulum Ducis Turonum, & Ioannem Stewartum Comitis d'Eureux, à Gallorum Regibus accepiſſe. Regeſque Scotorum hoc in gentis in honorem cedere exiſtimaſſe. Barones autem Angliæ, hoc ſibi & ſuis fraudi in honoris prærogatiua futurum augurantes, ſi ipſi & liberi, huiuſmodi nouitio Comiti, & eius ſoboli quæ in infinitum propagetur, loco cederent, ita contra argumentati ſunt: Eiuſmodi titulos honorarios nec à ſubditis accipiendos nec à Principe admittendos. Solius Principis eſſe (& non alterius cuiuſcunque, ſuis ſubditis dignitates diſtribuere; juxta illud Valeriani Imperat. *Ea ſit tantum dignitas quæ nobis iubentibus ſuſtinetur.* Principis enim majeſtati & ſubditorum obſequio multum detrahi ſi honores ab exteris accipere permitantur; tacitum enim fidei pactum inter honorantem & honoratum intercedere videri. Huiuſmodi titulos illecebras eſſe occultas ad animos ſubditorum a ſuis Principibus abſtrahendos. Actionem furti in eum competere qui alterius oui ſuum ſignum inuſſit, & actionem fraudis in eum qui alterius oues ſparſo pabulo in ſuum gregem allexit. His legibus etſi ſupremi principes non teneantur, legum tamen æquitate, ex jure naturæ teneri, vt in Republica Romana nemo poterat ciuis eſſe Romæ & alterius ciuitatis; vnde Pomponius Atticus in ciuitatem Athenienſium adſciſci recuſauit, ne jus ciuitatis Romanæ amitteret. Ita in Republica Veneta & Genuenſi, quicunque vel Eccleſiaſticas dignitates à Pontifice, vel ciuiles à Principe externo accipiunt, tanquam ſuſpectæ fidei homines ad publica munia non vocantur. Fieri poſſe vt Henricus Tertius ex ſua ſimplicitate & temporum iniquitate Mohunum Comitem à Pontifice Romano obtruſum admiſerit, cum pater regno interdicto excommunicatus & indigniſſimis injurijs exagitatus ſe pontificis Romani beneficiarium agnoſcere adactus fuerit, & ipſe territus Romanenſes Angliæ opes exaurire permiſerit. (Mohunum tamen pro Comite

Non admittendus.

M.D.XCVI

mite agnitum non fuiſſe, ex publicis Actis conſtat.) Henricum Octauum Curſonum pro Barone Angliæ ideo habuiſſe vt vmbratilem Baronis Sacri Imperij titulum mature obrueret, ſuffragium autem in Parlamentis non conceſſiſſe. Scotos honores a Gallis accepiſſe, minime mirum; cum, ſe ſub Gallicorum Liliorum tutela fuiſſe, Liliato in Armis Regijs Limbo præ ſe ferant. Erant, qui Comitem Sacri Imperij non alio loco habendum cenſuerunt, quam Notarios publicos, & id genus alios Sacri Palatij Lateranenſis Comites & Vicecomites à Pontifice Romano creatos, aut Regij Palatij Archiatros, Iuriſconſultos, Grammaticos, & Rhetoras, qui xx. annos profeſſi ridicule vani ſe pro Comitibus Palatinis oſtentant. Cum hiſce temporibus Comitis Palatini titulus ſit ſumme honoratus, vt qui habet apud nos Regiam juriſdictionem in ſuis Tribunalibus, & regiam poteſtatem in feudis, caducis hæreditatibus, &c. Regina de his conſulta dictitauit: *Inter Principes & ſubditos arctiſſima intercedit animorum colligatio: vt mulieres pudicæ non alium quam maritum, ita nec ſubditos in alium quam quem Deus dedit Principem, oculos conjicere decet. Nollem oues meas alieno ſtigmate inuri, nolim alieni paſtoris ſibilum ſequi.*

Comites & Vicecomites Apoſtolicis.

Comites Palatini.

Reginade hac quæſtione iudicium.

Obitus Io. Puckeringi.

Intra hunc annum nonnulli inſignioris notæ & nobilitatis ex huius vitæ ſtatione euocati fuerunt; è quibus inprimis memorandi: Ioannes Puckeringus, magni Angliæ Sigilli Cuſtos, qui ob famulorum ſordes & corruptelas in Eccleſiaſticis beneficijs nundinandis ipſe vir integer apud Eccleſiaſticos haud bene audiuit. Succeſſit Thomas Egertonus, primarius Regis procurator, magna expectatione & integritatis opinione.

Fletcheri Epiſcopi Londinenſis.

Richardus Fletcherus, Epiſcopus Londinenſis, Præſul ſplendidus; qui, dum curas è nuptijs infauſtis & Reginæ improbatis (quæ præſules conjugatos minus probauit) Nicoſia immodice hauſta obruit, vitam efflauit.

Baronis Hunſdonij.

Henricus Carius, Baro Hunſdonius, Aulæ Regiæ Camerarius, Berwici Præfectus, & Ordinis Gregoriani Eques;

Eques; vir animo magno, ſed bilioſo, qui è cognatione cum Regina, cui conſobrinus, hos honores & opes modicas conſequutus, nec magnas vnquam conſectatus. Illi in honore ſucceſſit Georgius filius; & Camerarij munere Baro Cobhamus, qui paucos menſes ſuperfuit. M. D. XCVII.

Franciſcus Knolles, qui Hunſdonij ſororem duxerat, & in Germania ob Euangelicam veritatem exulauerat; Reginæ primum Vicecamerarius, deinde Satellitibus Præfectus, poſtea Regiæ Theſaurarius, & in ordinem Georgianum adſcitus; cui in Theſaurarij munere ſurrogatus Rogerus Baro Northus, atq; Guil. Knolles eius filius conſtitutus Contrarotulator. *Franciſcus Knolles.*

Et ſub anni finem, Henr. Haſtingus, Huntingdoniæ Comes ex hac ſtirpe tertius, Conſilij in Boreali plaga præſes, qui vir miti ingenio & purioris Religionis ſtudio inflammatus, Miniſtros flagrantiores impendioſe fouendo patrimonium plurimum imminuit. Sepultus èſt Aſchbeiæ Zoucheanæ in Comitatu Leiceſtrenſi; eodemq; funere elatus eſt Franc. Dominus Haſtings, nepos è fratre Georgio; qui in honore ſucceſſit. Præfectura deinde conſilij partium Borealium commiſſa eſt Matthæo Huttono, Archiepiſcopo Eboracenſi, cum omnimoda iuriſdictione, ſed ſine præſidis titulo. *Comitis Huntingdoniæ.*

Nec inter tot viros reticenda Margareta Cliffordia, Comitiſſa Derbiæ, Henrici Cliffordi Comitis Cumberlandiæ ex Eleonora Brandonia Henrici Octaui nepte filia vnica; quæ ex muliebri imbecillitate curioſula, credula vanitate & neſcio qua ſpe ambitioſa, Diuinatores conſulendo, Reginæ gratia paulo ante obitum quodammodo exciderat. *Et Comitiſſa Derbiæ.*

M. D. XCVII.

M. D. XCVII. *Prælium ad Turnholtum.*

QVantam fortitudinis laudem hoc anno inchoante Rob. Sidneius & Fr. Verus cum auxiliaribus Anglis in prælio ad Turnholtum in Brabantia ſub auſpicijs Mauritij Naſſouij retulerint, II.M. Neapolitanorum & Germanorum cum Comite Varaxio ductore cæſis; Belgici Hiſtorici prodiderint. Ego ad maiora propero.

Noua in Hiſpanum expeditio.

Regina, primo vere certior facta, Hiſpanum noui belli molem ex ſuperioris naufragij reliquijs & alijs nauibus in Gallicia contra Hiberniam apparaſſe; vt auerteret, aut diſtineret, claſſem ex decem nauibus Regijs totidemque Belgicis denuo inſtruit.

Cum autem hic numerus exiguus videretur, plures additæ, quinque millia militum conſcripta præter mille veteranos quos Verus ex Belgio duxerat: vt in hac claſſe recenſerentur naues CXX; è quibus XVII. Regiæ, XLIII. bellicæ minores, reliquæ annotinæ. Diuiſæ erant in tres *Phalanges*. Primam duxit Eſſexius, cui ſumma expeditionis commiſſa; ſecundam Tho. Howardus; tertiam Walterus Raleighus. Militibus ſub Eſſexio præfuit Carolus Blontus Baro Montiojus, Franciſcus *Verus* Tribunus conſtitutus. Georgius *Carew*, machinarum Præfectus, & Chriſtophorus Bluntus, Chiliarcha primarius.

Squadrons.

In hanc militiam nomina dederunt Comites Rutlandiæ & Southamptoniæ; Barones, Greius, Cromwellus, & Richus, cum pluribus ex equeſtri dignitate alijſque notæ clarioris. Hi plumis ventilantibus & ſplendide veſtiti (peculiari Anglorum vanitate, cum in militiam proficiſcuntur) è Plimoutha die IX. Iul. ſolvunt poſt biduum documenta conſignata ſingulis nauibus traduntur, quo curſus dirigendus. Ad *Feroliam* ſcilicet & *Corunnam*, vt claſſem Hiſpanicam in ſtationibus opprimerent, & Indicam claſſem ad *Azoras* interciperent. Hoc poſt maturam deliberationem conſultiſſimum videbatur. Ita Angliæ ſecuritas præſtaretur; vtriuſque Indiæ claſſes indefenſæ facilius interciperentur; Inſulæ

Quo conſilio, quibus documentis.

Azores

M. D. XCVII.

Azores occuparentur, ad quas opulentæ claſſis ex vtraque India in reditu appellunt ad aquandum; Regina abſoluto Oceani Imperio potiretur; Hiſpanuſque claſſe exutus ad æquas pacis conditiones facilius perduceretur, vel ſuo detrimento bellum repararet. Eſſexio enim deſtinatum erat, vt ipſe præ ſe tulit & palam prædicauit, *aut claſſem illam Hiſpanicam, quæ iam annum totum Angliæ minabatur, profligare, aut ſe patriæ ſacrificare.* Vix XL. plus minus Leucas à Plimoutha prouectis, horrida tempeſtas ab Occaſu Brumali glomerata irruit, vela aduerſa furenter ferit, atra Caligo proſpectum vndiquaque adimit; cœlum horrendo tonitru, & iratiſſimum mare turbinibus vorticoſis fluctibus in naues horrendo boatu illidentibus, totum quatriduum ita inhorruit, vt ipſi nautæ expaueſcerent, milites horreſcerent, diſiectaque hinc inde claſſis non ſine maximis periculis Plimoutham & ſtationes illa in ora ægre recuperaret. Ipſa Prætoria nauis ita conquaſſata, vt vix vſui eſſet; nonnullique ex delicatioribus ita nauſea laborarunt, & ſæuientis Æoli contumelias formidarunt, vt ſe domum clam ſubduxerint.

Tempeſtate reijcitur.

Refecta claſſe, etſi numero & viribus acciſa, iterum vela ſubinde pandunt, ſed ventis ita ſtatim aduerſantibus vt è portubus toto menſe egredi non potuerint, quaſi incepto cælum indignari videretur. Quo tempore res annonaria admodum erat imminuta; (quæ niſi ex Orientali Angliæ parte, nec breui tempore, ſuppleri poterat.) Viſum itaque eſt, milites omnes præter mille veteranos exauthorare, & plura è nauigijs minoribus dimittere, nec Feroliam aut Corunnam adire. In deliberationem deinde cecidit, an ad *Azoras* expeditionem ſuſciperent. Suſcipiendam cenſuerunt omnes: præter *Verum*, qui illam nec in rem nec in honorem Reginæ futuram diſſeruit; cum tam paucis nauibus & tantillis viribus nihil effici poſſet quod hominum expectationi ſatisfaceret; & Anglia interea, lectiſſimis ducibus & parte claſſis Regiæ abſentibus, ab Hiſpanis facilius

Ventis aduerſis diſſimetur.

M. D. XCVII.

inuaderetur. Hinc Eſſexius & Raleighus per diſpoſitos equos ad Reginam aduolant, vt, quid iam agendum conſulerent. Propoſuit Eſſexius magna & multa ex excelſa animi magnitudine, ſi ipſi permitteretur, cum altera claſſis & exercitus parte locum neſcio quem adire. Quod cum Regina abnueret, in ſe recepit, claſſem Hiſpanicam in ſtatione ad *Feroliam* debellare, ſi cum bona Reginæ venia mille veteranos & duas illas ingentes naues ab Hiſpano abreptas à *S. Andrea* & *S. Matthao* denominatas cum quibuſdam alijs diſcrimini obijcere liceret, reliqua claſſe extra ſtationem relicta, dum ipſe cum quibuſdam ſelectis Martis aleam tentaret. Nec hoc permiſſum, niſi certis quibuſdam cautionibus. Tandem res tota eorum relicta arbitrio, ita tamen, vt omnem occaſionem, naues in Feroliæ portu incendendi, vel Indicam claſſem intercipiendi, arriperent, & ad nouos caſus conſiliorum rationes accommodarent.

Claſſis iterum ſoluit & iterum diſijcitur.

Plimoutham reuerſi, die decimo ſeptimo Auguſti vento obliquo è portu eluctati ſoluerunt; priuſquam autem Hiſpaniam conſpicerent, alia denuo efferata tempeſtate diſijciuntur; qua ingens illa Sancti Matthæi nauis, antennis & malo effractis, in rupellam adacta, & illa Sancti Andreæ à reliquis abrepta. Cætera claſſis breui collecta in conſpectu Aſturiæ & Galleciæ vela facit; parum conſulto, vt prudentioribus viſum; cum eiuſmodi vanæ oſtentationes, & Draco in duabus poſterioribus ad Americam expeditionibus, & Norriſio in Luſitanica, damnoſæ fuerint. Hoſtes enim præmoniti ad reſiſtendum præmuniuntur. Prope Nerium Promontorium antenna in naue Raleighi vi tempeſtatis effracta decidit; quam dum reſtaurat, à reliquis derelictus, & falſo edoctus claſſem Hiſpanicam è Ferolja *Azoras* verſus ſoluiſſe, nauiculam fruſtra emiſit vt Eſſexio hoc nuntiaret. Dum Raleighus expectatur, ex vna omnium ſententia deliberatum eſt, à conſilio incendendi naues in portubus, vt impoſſibili, abſiſtere, quandoquidem iam à littore conſpecti eſſent: & recta *Azoras* ad-

Raleighus relictus.

naui-

M. D. XCVII.

nauigare. Statioque ſua vnicuique phalangi eſt aſſignata: Eſſexio ad *Faiall*, Howardo & Vero ad *Gratioſam*, & Raleigho ad *Pico*, qui ad *Azoras* jam curſum direxerat. Ille errabundus claſſem ad Flores inſulam tandem reperit; inſimulatus interim à nonnullis qui infenſum iam antea Eſſexij in illum animum exacerbarant, quaſi deſertor ſe ſponte ſegregaſſet. Eſſexius tamen lætanter excepit, &, quod illum literis in Angliam miſſis vt deſertorem falſo ſubaccuſaſſet, excuſauit. Hic Raleighus cum aquæ penuria laboraret, venia non rogata exſcenſionem facit; vix aquare cœperat cum è veſtigio iubetur vt Eſſexium ad *Faial* ſubſequeretur. Quo cum veniſſet, nec Eſſexium ibi inueniret, portum obſeruat, incolas bona conuaſare, & præſidiarios vallum ducere conſpicit. Conſilio igitur in rem præſentem inito, placuit ductoribus, vt locum adorirentur; & claſſiarij perurgebant, ne tanta præda quaſi oblata faucibus eriperetur. Gillius vero Mericus, ex Eſſexij clientela, ſuaſit enixe ne quid Eſſexio abſente tentaretur: quem cum totum quatriduum fruſtra expectaſſent; Raleighus ex aquandi neceſſitate, temporis oportunitate, & gloriolæ cupiditate, ad IIII. à portu milliare, in terram, loco accliui, mariq; ſæuiente, cum ſelectis volonibus, Guil. Brako, Guil. Harueio, Arthuro, Georgio, I. Scotto, Th. Ridgewaio, Sidneio, Hen. Thinno, Carolo Morgano, Waltero Chuto, Bretto, Berrio, & alijs ordinum ductoribus, exſcendit. Hiſpani eo conuolantes impreſſionem fecerunt, ſed in fugam coniecti. Raleighus terra potitus, poſtquam aquaſſet, cum ſuis periculoſo tranſitu ad oppidum perrexit, & vacuum occupauit.

In Faial exſcenſionem facit.

Oppidum capit.

Poſtridie Eſſexius qui in vaſto illo mari claſſem Hiſpanicam indagauerat, *Faialam* accedit. Gil. Mericus, quid Raleighus geſſerat, edocet; perſuadetq;, non alio conſilio oppidum occupaſſe, quam vt Eſſexio gloriam præriperet: quod ille, qui in gloriam ex innata magnanimis cupiditate effuſus, atq; ambitioſum & maleuolum Raleighi animum probe nouit, facile credidit. Suaſerunt

M. D. XCVII.

runt alij, vt Raleighum iudicio militari ſiſteret & exauctoraret, alij; vt capite plecteret quod ſummo Imperatore inconſulto in terram exſcenſionem fecerit, ſuggerentes occaſionem aduerſarium tollendi iam oblatam arriperet, quam amiſſam forte poſtea doleret. Hinc Sidneius, Brettus, & Berrius, & alij qui Raleigham comitati, exauctorati & in cuſtodiam dati, ipſe accitus, toruo omnium vultu excipitur; Eſſexius grauius increpat quod imperio ſpreto diſciplinam violaſſet, qui contra ac capitis pœna ſancitum erat, cohortes, Imperatoris iniuſſu, in terram expoſuiſſet. Reſpondet ille, ductores militum, nauarchos & cæteros, non tres primarios gubernatores, è quibus ipſe erat, ea lege teneri; ſe diu eius aduentum expectaſſe; neceſſario aquandum fuiſſe; & niſi inſulani aquatu prohibuiſſent, & ad pugnam prouocaſſent, diutius expectare voluiſſe. Ne aſperius cum Raleigho ageretur, interceſſit Thom. Howardus, & perſuaſit vt culpam agnoſceret; quod factum: ſimulque ipſe & ductores exauctorati in gratiam recepti. Eſſexius enim mitiſſimo ad offenſionem accipiendam & deponendam ingenio inimicitias iam inueteraſcentes Reipub. donauit, quæ tamen vtrinque erant potius ſopitæ quam ſublatæ.

Hinc Eſſexius indignatur.

Raleighus ſe defendit.

In gratiam recipitur.

Dum hæc aguntur, propugnaculum iuxta oppidum à præſidiarijs Hiſpanis deſeritur, & in eo reperti duo Angli iugulis præſciſſis. Emiſſi ad indagandum, aliquam Inſulæ partem deprædati, fruſtra redeunt. Poſt aliquot dies oppidum, tormentis abductis, in cineres redigitur.

Hinc ad *Gratioſam inſulam* nauigatur, cuius incolæ, vti illi apud *Flores*, clementiam Eſſexij expoſcunt & impetrant. Ad *Gratioſam* ille in terram deſcendere ſtatuit, & inſulam amæniſſimam luſtrare, ibique claſſem Indica m præſtolari. At Grauio Nauarcho inauſpicato diſſuadente, quaſi illa incommoda nauibus ſtatio, inde cum vniuerſa claſſe vela ad S. Michaëlis inſulam explicat: præcipitque *Vero* & Nicholao Parkero, vt inter S

Gratioſa & Flores Eſſexio ſe dedunt.

Georgij

Georgij & *Gratioſam*; Comiti Southamptonio & Guil. Mounſono, ad Occiduam *Gratioſæ* partem cum ſuis nauibus excubarent; & alijs, alibi. Ecce vix vna & altera hora, poſtquam Angli malo fato & inuiti è *Gratioſa* ſoluiſſent, Americana claſſis (in qua quadraginta erant naues, & ſeptem ex illis theſauro onuſtæ) ibidem appellit; & comperto, Anglos adeſſe, ad *Terceram* recta curſum dirigit. Nocte intempeſta in Mounſonum incidit, ille diſploſis ſæpius tormentis denuntiat. Hæc longè audita, & lætiſſimo nautarum celeuſmate excepta. Quiſque ad prælium ſe accinxit; Mounſonus, Southamptonius, & Verus, qui in vicinia erant, inſequuti ſunt, ſed lentius & longius, dum auxilia expectarent. Interim in portum *Terceræ* claſſis illa ordinibus ſeruatis inuehitur. Tres tantum naues ſatis opulentæ, quæ a cæteris aberrarunt, interceptæ. Southamptonius & Verus tentarunt lembis maioribus portum noctu ingredi, & rudentes proximarum nauium præcidere, vt vento à terra reflante in altum propellerentur; ſed, Hiſpanis diligenter vigilias agentibus, operam luſerunt. Protinus igitur emiſſo celoce hæc Eſſexio ad S. *Michaelis* ſignificarunt, & hoſtem exitu prohibere in ſe receperunt. Ille, poſt vnum & alterum diem collecta claſſe, venit, Ducum ſententiã rogat: Chiliarchæ quidam & militum ductores periculum oppugnandi oppidum & naues expopoſcerunt, facileq; factu iudicarunt, & cum illis Eſſexius: nautæ contra; qui tamen ſuam operam terra mariq; prompte detulerunt. Poſtquam vero Eſſexius ipſe, Montioius, & alij locum propius contemplati, viderent, naues interius ſub propugnaculis ſubductas, portum operibus, ſitu & præſidio eſſe munitiſſimum, tormenta maiora vndique librata, & ventum ita aduerſum vt pyroboli vſui eſſe non poſſent; illi qui antea lingua promptiſſimi, pericula detrectarunt.

M. D. XCVII.

Ad S. *Michaelis* itaque (poſtquam Rutlandium, Southamptonium, Guil. Euers, Guil. Brodonum, & Henricũ Docwraium, equeſtri dignitate ornarunt) reuertit, coramque

M. D. XCVII.

ramque vrbe primaria (*Ciuidadam* vocant) in anchoris conſiſtit; quæ ſpetioſo admodum proſpectu oculis adblandiens milites ad prædam allexit. Ipſeq; imperatorij muneris oblitus, in cymbam deſcendit, vt qua commode exſcenſionem faceret, obſeruaret, ſed fluctibus decumanis voluentibus, & littore militibus completo, copias ibi in terram exponere minime viſum. Raleighus ibidem cum ſuis in ſtatione manere iubetur, vt expectatione exſcenſionis hoſtium animos ſuſpenderet, dum ipſe Eſſexius alibi terram conſcenderet; qui ad VI. milliare iuxta *Villam Francam* appulſus, oppidum elegans, mercimonijs, vino, glaſto, & frumento opulentum, nullo fere reſiſtente cœpit; vbi ſex dies hæſit, & gregarij milites prædam opimam fecerunt, Raleigho interim fruſtra ad. S. Michaëlis reditum expectante. Quibus diebus viſa eſt in alto *Caraqua* ex India Orientali, paſſis velis, haud procul a *S. Michael*: quæ, cum emiſſo tormento è naue Belgica ſentiret hoſtes adeſſe, & plures hinc inde naues imminerent, in littus ſe violenter illiſit ſub oppido; vbi pretioſiſſimis mercibus feſtinanter expoſitis, igne ſimul iniecto, fere biduum deflagrauit. Ita Anglis vbique hoc bello tranſuerſa incurrit fortuna, vt illuſiſſe videatur. Et quamuis fortuita nuſquam crebriora quam in mari, errata tamen ſpontanea fuiſſe videantur, & fruſtrationes ex æmulatione à nonnullis iectæ, vt gloriolam alijs præriperent. Ad diem IX. Octobris, quo menſe mare illud & cœlum tota in tempeſtates abeunt, ſigno dato Eſſexius juſſit ut anchoris ſublatis omnes Angliam verſus concomitarentur.

Villa Franca capitur.

Caraqua incenſa.

Claſſis Anglica redit.

Hiſpanica diſperſa.

Verum perendiè fœda ab Aquilone irruit tempeſtas, totoque mari naues diſpulit, Hiſpanicamq; ſimul claſſem interim à *Ferolia* magno contra Angliam apparatu emiſſam diuerſe abripuit, vſque adeo vt nec Angli Hiſpanicam nec Hiſpani Angelicam ſemel conſpexerint. Ex Anglica ne nauis quidem perijt: ex Hiſpanica plures, vt perhibent; & vna hinc inde vi tempeſtatis rapta in Dartmoutham tandem adacta, militibus & nautis

M. D. XCVII.

nautis fame fere confectis. Hi docuerunt, Hiſpanis deliberatum fuiſſe aliquem Cornwalliæ portum occupare, qui commodiſſimus ex ſitu juxta Britannici maris fauces ad auxilia ex Hiſpania accipienda; Anglos inde bello deſtinendos, & eorum in Occiduam Indiam & Hiſpaniam nauigationes cohibendas. Ita diuinum Numen bellorum arbiter, gentes in mutuam cædem ruentes diremit, & ſpes vtrinque hoc tempore fefellit. Tandem ſub finem Octobris, Eſſexius incolumis, nauibus vero fatiſcentibus & laceris in Angliam redijt, cum præda haud contemnenda.

Simultates inter Eſſexiũ & Raleighũ gliſcunt.

De hac nauigatione multa variaque hominum judicia, hinc ex amore in Eſſexium, inde ex odio in Raleighum. Principis enim gratia, qua vterque floruit, miro ſanè effectu huic odium, quod ſiniſtra impietatis ſuſpitio adauxit, illi amorem, apud populum comparauit, quem comitas, & ſumma virtutis opinio, magis magiſque accendit. Certe in neutro, aut fortitudinem in periculis, aut laborem in negotio, aut prudentiam in conſilijs, deſideres; fœlicitatem autem, quæ à ſolo numine, nemo à ſe ipſo præſtare poterit. Inimicitias tamen magis apertas inter ſe illi jam perſequi cœperunt dum aduerſos ſucceſſus alter in alterum conijceret. Inique etiam tulit Eſſexius, Robertum Cecilium, quem ſuperiore anno Regina in Secretarium ipſo contranitente adſciuerat, jam ipſo abſente, Ducatus Lancaſtriæ Cancellarium factum eſſe, cui ſe, vt prudentiæ æmulo, & Raleighi ſtudioſo, oppoſuerat. Iniquiſſime etiam tulit, Carolum Howardum Admirallum ipſo abſente ad honorem Comitis Nottinghamiæ euectum eſſe, cum hoc elogio in honorarijs Creationis literis: *illum Angliæ Regnum anno* M. D. LXXXVIII. *victoria parta, ab omni inuaſione Hiſpania & periculi ſuſpitione tutum reddidiſſe: atque etiam coniunctim cum chariſſimo conſanguineo noſtro Roberto Comite Eſſexiæ, fortiter et magnificè cepiſſe vi aperta Inſulam et vrbem de* *Cadiz, *fortiter munitam in vlteriore Hiſpania; aliam-*

Et inter Eſſexium & Robertum Cecilium.

Eſſexius Comitis titulum Admirallo delatum agre fert.

M. D. XCVII.

que classem integram Regis Hispani, in dicto portu paratam contra regnum nostrum, totaliter expugnasse & destruxisse. Hæc Essexius, qui eam gloriam sibi totam vendicauit, quasi in suam contumeliam rapuit, & etiam in præjudicium interpretatus est, quod Admirallus, qui, dum Baro, honore posterior fuerat, jam Comes creatus, honoris prærogatiua ipsa antecederet. Sancitum enim erat regnante Henrico VIII. vt Magnus Angliæ Camerarius, Constabularius, Marescallus, Admirallus, Senescallus Regiæ & Camerarius, ante omnes eiusdem gradus locum haberent. Regina autem, quæ honoris Essexij & fautrix & amplificatrix semper fuit, vt offensionem leniret, & honori simul consuleret, atque Admirallo jam comiti præcederet, illum *Comitis Marescalli Angliæ* titulo qui à morte Comitis Salopiæ quodammodo jacuerat, exornauit.

Fit Comes Marescalus Angliæ.

Legatus à Pollone.

Venit in Angliam hoc anno Paulus Dzialinus à Sigismundo Poloniæ Rege Legatus, homo pro gentis ingenio promptæ audaciæ quem cum Regina admisisset, expectans vt gratias ageret quod pacem Polonis ab Amurathe Turcarum Imperatore bellum minante impetrarat: ille (postquam Reginæ, quæ procerum corona circumfuso in solio sedit, literas tradidisset; dum illa perlegit) more in Anglia insolito inferiorem conclauis partem, vultu ad Reginam obuerso, retrocessit. Ibi alta voce, oratione Latina, conqueritur, antiqua Prutenicorum & Polonorum in Anglia negotiantium priuilegia non solum esse imminuta, sed etiam, jure gentium violato, commercia cum Hispanis à Regina prohibita; quæsitoque inde colore, Polonorum bona in fiscum esse abrepta. Hæc Polonum negligere non posse, cum ob damna suis illata, tum etiam ob affinitatem quæ ipsi cum Hispano & Austriaca familia intercedit. Proinde ablata restitui, & liberam jam inde in Hispania nauigationem permitti postulat. Sin minus; denuntiat, Polonum rationes initurum quibus suis suorumque subditorum rebus consulat,

Eius ad Reginam oratio.

M. D. XCVII.

consulat, & eos resipiscere faciat qui iniuriæ authores extiterunt.

Regina extemplo hominis audaciam modesta eloquentia hisce verbis compressit. *Quam decepta fui? Legatum expectaui, Heraldum inueni. Per totam vitam huiusmodi orationem ne audiui quidem. Non possum satis mirari tantam audaciam & temeritatem. Quod si tale aliquid Rex tuus tibi mandauerit, quod valde dubito; ideo factum existimo, quod, iuuenis cum sit, neque ordinaria sanguinis successione, sed electione ad Regnum nuper promotus, non adhuc intelligat rationes huiusmodi negotiorum, nec ea quæ nobis cum eius prædecessoribus intercesserunt. Ad te quod attinet, multos quidem libros legisse nobis videris; ea tamen, quæ ad res Politicas pertinent, parum intelligere. Quod enim ius gentium toties in oratione vsurpas, scire debes exorto inter Reges bello licere vni parti auxilia vel subsidia ad alteram missa intercipere, & prouidere ne damni quidquam inde sibi existat. Hoc nos dicimus naturæ ac gentium iuri esse consentaneum, & non à nobis solum, sed etiam à Poloniæ Succiæque Regibus factitatum in bellis quæ cum Moscouitis gesserunt. Quod nouam Regis tui affinitatem cum Austriaca familia iactas, ac tanti facis, meminisse debes, quosdam ex eadem familia Poloniæ regnum Regi tuo è manibus præripere voluisse. De cæteris, ex Consiliarijs nostris quid nostræ sit voluntatis, scies.* Quibus dictis, se in conclaue recepit. *Illa respondet.*

Dzialinus in colloquijs cum quibusdam Consiliarijs, vt se excusaret, Orationem illam scriptam exhibuit, sibi, vt aiebat, a Thelitizkio Sueciæ Cancellario traditam, & ab alijs compositam, absente & inscio Zamoskio, Regina per Burghleium Thesaurarium, Admirallum, Robertum Cecilium, & Fortescuum, ab intimis consilijs, hæc nuntiari iussit. Priuilegia Prutenicis ciuitatibus, vt reliquis Hanseaticis, regnante Edwardo Sexto, legitime fuisse abjudicata; Reginam tamen permisisse vt æquo cum Anglis jure commercia exercerent. Vt potiore jure essent, permittere non posse, nisi, vt mater improba, prole sua neglecta, alienam *Respondetur à Consiliarys.*

M. D. XCVII.

alienam indulgentius foueret. Subſidia ad hoſtes miſſa intercipere, non eſſe contra jus gentium, cum à natura comparatum ſit vt quiſque ſe defendat, iſtamque legem non ſcriptam ſed natam eſſe; Cautum item eſſe ne Ciuitates illæ Regni Angliæ hoſtes commeatu juuarent; his diſertis in priuilegio verbis: *Licebit prædictis mercatoribus, quo voluerint, tam intra regnum & poteſtatem noſtram, quam extra, mercantias ſuas portare, ac portari facere, præterquam ad terras manifeſtorum & notoriorum hoſtium.* Ad hæc, memoria recenti, Poloniæ & Sueciæ Reges Anglorum naues & merces in fiſcum rapuiſſe, ex ſuſpicione quod Moſcum commeatu adjuuerant. Sciſcitantibus quid ad hæc reſponderit, dixit, non ſibi imperatum vt reſponderet, ſed vt mandata exponeret, & reſponſum referret; poſteaque benigne dimiſſus eſt.

Mercatoribus Aduenturers *negotiatio in Germania interdicitur.*

Hanſeatici autem importunis apud Imperatorem eflagitationibus euicerunt, vt Edicto promulgato Angli mercatores è Societate, quam vocamus *Aduenturers*, omni negotiatione in Germania interdicerentur, eo quod ſuis legibus & non Imperij in Imperio mercaturam exercerent. Cum Regina per Ioannem Wrothum apud Imperatorem, & Stephanum Leſurium apud Imperij Principes, vt Edictum ſuſpendetur, reſque componeretur, fruſtra egiſſet; Publicato Londini programmate, eodem die quo Angli è Germania excedere juſſi, omnibus Hanſeaticis & mercatura & Regno Angliæ interdixit, juſſitque Prætorem Londinenſem Hanſeaticos poſſeſſione ædium, quas in vrbe habuerunt, & *Stilyard* vocant, mouere. Hinc illi Comitia vrbium Hanſeaticorum Lubecæ indixerunt, coniuraturi ad Anglorum in Germania & Polonia commerſia quibuſcunque poterant rationibus, diſturbanda. Quod ne fieret, Georgius Carew Cancellariæ Primicerius in Pruſſiam mittitur, vt edoceret Regem & Ordines Poloniæ atque Ciuitates Prutenicas quæ Dzialino reſponſa: ſimulque Reginam ex gratia permittere vt frumentum & omne genus mercium (præter bellicum apparatum) in Hiſpaniam

Et Hanſeaticis in Anglia.

Georgij Carew ad Polonum Legatio.

M. D. XCVII.

paniam libere tranſmitterent, etſi ex jure gentium, & ciuili, ad hoſtem miſſa intercipere liceret; vtque Hanſeatici antiquis fruerentur priuilegijs in Anglia, modo illa vt priuilegia ex Principum gratia indulta, & non vt pacta ex juris rigore expoſcerent. Priuilegia enim, ex Principum gratia ſubditis, ne dum exteris, conceſſa, pro temporum ratione, reip. bono, alijſque de cauſis legitime poſſe ſuſpendi, reuocari etiam, & reſcindi. Hanſeaticos hoc in Dania & Suecia expertos & in Anglia, Ed. VI. Philippo, Mariaque, regnantibus. Aliam regnorum, aliam Ciuitatum eſſe rationem; Regum intereſſe potius Regiæ dignitati, quam mercatorum auaritiæ patrocinari, ne nimio plus contra Reges inſoleſcant.

Quid ille præſtitit cum Polono.

Ille apud Gedanenſes efficit, vt ſuos Legatos ad Comitia Lubecæ non mitterent, nec cum Germaniæ Hanſeaticis ſe conjungerent. In Sueciam inde traijcit; vbi Polonum in anguſtias apud Steckburgum à Carolo patruo adductum conuenit, ſed nihil efficit, quandoquidem (vt Rex ipſe benigne reſpondit) Polonicis legibus cautum ſit, ne Rex ſolus cum exteris quicquam paciſcatur aut tranſigat. Hoc reſponſum *Literis Patentibus* accepit; Alias literas, quas Vice-Cancellarius in manus tradidit obſignatas, accipere abnuit, eo quod titulus Reginæ in ſuperſcriptione non eſſet omnibus numeris abſolutus, ne Principis ſui honori defuiſſe videretur, qui Legato etiam in minimis ante omnia tuendus. Elbingham inde ſe recepit, quæ ſuam elegantiam & frequentiam Anglorum commercijs magna ex parte debet; vbi lites inter ciues & Anglos negotiatores quodammodo compoſuit. Verum hæc anno inſequente. Hic tamen attexere lubuit ne ſaltuatim ſcribendo lectoris animum diſtraherem.

Et Elbinghenſibus.

A Dano Legatio.

Hoc anno à Chriſtiano IV. Daniæ Rege venit Arnoldus Whit-feldius Regni Cancellarius, cum Chriſtiano Bernico, qui reddita Georgiani Ordinis periſcelide, qua Regis patrem Fredericum Regina honorauerat,

M. D. XC VII.

rat, antiqua inter Angliam & Daniam fœdera renouari, &, ne Danorum bona in mari interciperentur, rogauit; piſcationem Norwagicam & Iſlandicam ab Anglis contra fœdera exerceri prætendit, Regiſque operam ad pacem inter Angliam & Hiſpanum conciliandam detulit. Illa Legatos benigniſſime complexa, fœdera renouanda; bona, ſi qua fuerant intercepta, reſtituenda, nec deinceps intercipienda, certis legibus promiſit; & piſcationem ex antiquis fœderibus legitime exercendam; Pacem autem ab Hiſpano, qui prius violarat, per pararium quærere, nec è Regni nec è Regia ſua dignitate cenſuit, (quæ ſuorum fide & fortitudine, vt dixit, *Vallata* hactenus formidauit neminem,) & minime quidem hoc tempore, cum ille Gallum confœderatum ſæuiſſimo bello infeſtet.

Gallus auxilia ab Elizabetha rogat.

Hiſpani enim, ductore Ferdinando Teglio, nano ſpectatæ fortitudinis & ſolertiæ, Ambianum, maximam & munitiſſimam Picardiæ Vrbem, militari ſtratagemate, plauſtro in portu euerſo, jam ceperant, eoque Gallum adegerant vt Reginam auxilia IIII.M. Anglorum denuo rogaret. Nec negauit quidem illa, modo ille ſtipendia ſolueret, cum jam claſſis ad Inſulas miſſa, & exercitus in Hibernia, pecuniam exhaurirent. Ille proteſtatus, ſe ſoluendo non eſſe, vt facilius conſequeretur, per Reauxiam edocet, pacem ſibi commodiſſimam à Nuntio Pontificis oblatam fuiſſe, cum abſoluta omnium locorum in Gallia præterquam Caleti & Ardarum reſtitutione, ſi a Regina ſe abjungeret: populumque Gallicum pacem omnibus votis efflagitare. Illa reſpondit, ſe non poſſe credere, tantum Principem, neceſſitudine conjunctum, beneficijs multis affectum, quæ ſemper agnouit, & modo jureiurando obſtrictum, velle admittere quocumque fuco objecto, vt à fœdere inito & votis ſubinde ſuſceptis recederet, quod in tantis Angliæ difficultatibus illi in omnibus ſatisfacere non potuerit. Et hæc quidem Antonius Mildmaius, Legatus Ordinarius, vehementius, nec citra offenſam, cum

M. D. XCVII.

cum Rege expoſtulauit. Vir apertus & verè Anglus, qui Galli Conſiliarios tergiuerſationis & deſultoriæ leuitatis in reſponſis, quaſi Anglis illuderent, ſubinde inſimulauit. Cum tamen nonnulli crederent, Hiſpani conſilia eo collineare, vt coniunctione inter Gallum & Reginam dirempta, Angliam è Caleto facilius adoriretur; viſum eſt Reginæ, auxilia ſubmittere, ſtipendiaque perſoluere, dummodo ille bellum vel in Picardia vel Britannia ad hoſtes longius ſubmouendos ſuſciperet, maiores copias adiungeret, Angliſq; locum receptui aſſignaret; alias enim, Anglos in lanienam in rem Gallorum protrudere, pro materno ſuo in ſubditos amore, omnino recuſauit, magnam tamen pecuniam mutuam dedit. Pro qua & cæteris debitis ille Caletum ſpecioſe in pignus obtulit ſi Regina ſuis impenſis & copijs intra ſtatutũ tempus recuperauerit; vtque commodius recuperaret, Bononiam in receptum & armamentarium propoſuit: ratus, Ambianum facilius oppugnatum ire, ſi hoſtiles copiæ diſtraherentur. Verum, dum hæc agitantur, Ambianum poſt difficilem obſidionem deditione fæliciter recepit; pro qua, Baskeruillo (qui obſidionis tempore diem obijt) & Arthuro Sauagio fortiſſimis ductoribus, & Anglorum virtuti, ſe multum debere, ſuis literis Septembri datis libenter agnouit. Ad illius etiam fælicitatem acceſſit, quod ætas & neceſſitas ingraueſcentes Hiſpanum ad pacis ſtudium excitarint. Cum enim ille videret, res ſuas magis fama quam viribus ſtare, opes impares eſſe ad Anglorum aſſultus comprimendos, Belgicum bellum proſequendum, & loca quæ in Gallia occuparat, ſimul defendenda; ſe ſumma ſenectute, & perdita valetudine; filium ætate nondum firmata exiguoque rerum vſu; & Gallum bellica laude florentiſſimum: conſultius exiſtimauit, Pontifice Romano arbitro interpoſito, cum Gallo, pacis etiam tunc temporis percupido, de pace agere, quam filio res turbatas inter tot & tantos hoſtes relinquere: & ſane pax poſtea inter eos coaluit, vtrique optatiſſima; vt ſuo loco dicemus.

Ambianum recipit.

Hiſpanum ad pacem propendet.

Vbi

M. D. XCVII. *Parlamentum habetur.*

Vbi primum huius pacis inchoatæ ſuſpicio apud Reginam increpuit, illa ſibi & Angliæ fraudi futuram ſuſpicata, ſe ſuorum beneuolentia & pecunia contra præmunire ſtatuit. Ordinibus igitur Regni Weſtmonaſterium conuocatis, leges populo gratiſſimas tulit de prædijs per rura depopulatis reſtituendis, depopulatoribus coërcendis, de aruis & cultis in paſcua non redigendis, de bonis in pauperculorum vſum Legatis non interuertendis, (nec quidem ſine fœda huius ſeculi labe,) de Prochodochijs, modo non ſupra c c. libris annuis dotentur, libere erigendis, de Rationalium fraudibus præuertendis, de militibus & nautis ſubleuandis, de ergaſtulis per Comitatus ad vagabundos corrigendos erigendis, de fœneratoribus & virginum raptoribus cohibendis, de Pontificiorum Epiſcoporum primis Reginæ annis abdicatione, vtique eam & legitimam fuiſſe & fore contra abdicatos, & Epiſcopos in eorum loca ſuffectos legitimos fuiſſe & pro legitimis habendos. Ob hæc & Religionem veram reſtauratam, Rempublicam fæliciſſime adminiſtratam, patriam ab hoſtium furore liberatam, Hiberniam defenſam, Gallum & Belgos ſubleuatos, Ordines congratulantur: vt ex præparato opes ad Regni tutelam & ſalutem haberentur, Eccleſiaſtici tria ſpontanea ſubſidia conceſſerunt; & Laici Reginam rogarunt, vt ab illis tria integra Subſidia, ſex Quindenas & Decimas, accipere dignaretur; ſimul obſecrantes, (vti anno M. D. XCIII.) ne tanta extra ordinem contributio in exemplum traheretur, niſi ex eiuſmodi vrgente neceſſitate.

Baro Lawarc in priſtinum locum reſtitutus.

Ad hoc Parlamentum Thom. Baro *La-warus*, Guil. patre defuncto, vocatus, Reginæ petitionem exhibuit, vt in antiquum & auitum Baronum *La-ware* locum reſtitueretur. Pater enim, quia patruo Baroni *La-ware*, cuius hæreditati inhiauit, venenum pararat, iudicio Parlamentario regnante Edwardo Sexto omni hæreditate & honore, quæ à patruo obuenire poterant, excluſus erat. Idem regnante Maria læſæ maieſtatis damnatus, ac poſtea

M. D. XCVII.

ſtea in integrum, perinde ac ſi damnatus non fuiſſet, reſtitutus. Verum cum illi ex priore iudicio auito honore gaudere non liceret; ex ſpeciali R. Elizabethæ gratia, codicillis honorarijs de nouo Baro *La-ware* creatus fuit, locumque pro Creationis tempore, dum vixit, capeſſiuit. Illa rem ad Proceres in Parlamento retulit: qui cum comperiſſent, iudicium illud prius perſonale fuiſſe in Guilielmum, nec liberos eodem teneri: & proſcriptionem Maria regnante, nihil obſtare, cum ille eo tempore dignitatem, quam non habuit, amittere non potuerit, & mox in integrum reſtitutus fuerit; nec antiquam dignitatem noua Creatione fuiſſe extinctam, ſed illo ſuperſtite quaſi conſopitam iacuiſſe, cum Creationis tempore in illo non ineſſet: locum ei auitum adiudicauerunt inter Barones Willoughbeium de *Eresby* & Bercleium, in quo rite locatus.

Tho. Baro Howard. de Walden.

Thomas etiam Howardus Thomæ Ducis Norfolciæ filius ſecundo genitus, qui nuper in Periſcelidis ordinem adſcitus, ad hoc Parlamentum titulo Baronis Howardi de *Walden* Reſcripto euocatus erat; & pro eo, qui ex morbo tunc decubuit, introductus eſt in ſuperiorem conceſſum Baro Scroopus, inter duos Barones; in trabeis Parlamentarijs Reſcriptum geſtans, primario Armorum Rege præeunte. Quod cum Sigilli Cuſtos publice perlegiſſet, loco infra cæteros omnes Barones collocatus erat, etſi filij Ducum natu minores locum alibi habeant Vicecomitibus ſuperiorem, Quandoquidem (vt ex Faſtis Parlamentarijs conſtat) Anno ſexto Henrici Octaui, cum Thomas Howardus Comes Surriæ ad Parlamentum vocatus *vendicaret locum ſedendi & incedendi ante Comites, quia Ducis filius eſſet primogenitus;* iudicatum erat vt in Parlamentis ſederet ordine ſuæ Creationis, prærogatiua honoris & dignitatis, quæ Ducis filio primogenito debetur, extra Parlamentum integra.

Obitus Baronis Cobhami.

Emigrauit ex hac vita hoc anno Guil. Brookus Baro Cobhamus, ex Ordine Sancti Georgij, Reginæ Camerarius,

M. D. XCVII.

rarius, Caſtri Douorenſis Conſtabularius, Quinq; Portuum Præfectus, & Cancellarius; cui hæres erat Henricus filius ex Franciſca Newtonia. Guilielmus etiam Powlettus tertius Wintoniæ Marchio, ex honoris amplitudine & auitis opibus magis quam re alia illuſtris, vnico filio legitimo Guilielmo ex Anna Howarda Effinghamia relicto.

Et Guilielmi Powletti.

In Hibernia cum res iam admodum turbidæ, (vniuerſa enim Vltonia vltra Dundalkiam, præter ſeptem præſidiaria Caſtra, *Newry* ſcilicet, *Knockfergus*, *Carlingford*, *Green-Caſtle*, *Armacha*, *Dondrom*, & *Oldorfleet*, atque tota fere Conachtia, defecerant,) Ruſſellus reuocatur. In eius locum Thomas Baro *Borough*, vir acer, & animi plenus, ſed nullis fere caſtrorum rudimentis, Prorex ſufficitur, præter omnem opinionem & omnino contra expectationem Norriſij, qui ex meritis & ſcientia militari hanc prouinciam ſibi promiſerat. Cum autem, aduerſarijs in Aula præpotentibus atque amicis deſerentibus, æmulum, quem natalium ſplendore quodammodo ſua opinione æquauit, rerum geſtarum gloria longe ſuperauit, ſibi prælatum videret, quodque grauius, ſub eius imperio in Momoniæ Præfectura manere juberetur; atque indoleret, Tir-Oenium toties ſimulando deluſiſſe: ille tot victorijs clarus, animi ægritudine victus, ſuccubuit, & breui diem obijt. Vir ſane magnus, & inter maximos noſtræ gentis hoc æuo duces celebrandus; qui ſecundo-genitus Henrici Baronis Norriſij ex filia & altera hæredum Baronis *Williams de Tama*, prima militiæ tyrocinia in ciuili Gallorum bello ſub Colinio Admirallo poſuit, ordines in Hibernia iuuenis ſub Waltero Comite Eſſexiæ duxit, Chiliarcha Generalis Anglorum ſub Ordinibus in Belgio, Mareſcallus Exercitus Ordinum ſub Comite Hohenlo, Momoniæ Præſes XII. annos, etſi plurimum abfuerit, Generalis auxiliarium Anglorum in Britannica Armorica, & cæteris, quæ dixi, bellicis munijs perfunctus, virtute meruit vt per omnes gradus ad ſummum militaris laudis faſtigium aſcenderet.

Baro Borough Hiberniæ Prorex.

I. Norriſius obit.

Tir-

M. D. XCVII.

Tir-Oenius cum Norriſium ſpe deiectum videret & ipſe animo deiectior, in rem tamen ſuam callide intentus, inducias (*Ceſſationem armorum* Hibernici vocant) à nouo Prorege per literas demiſſe petijt; & Reipub. quidem intereſſe videbatur, ad menſem concedere, etſi Prorex *Ceſſationes* & Protectiones Reipub. exitioſas iudicaret. Menſe expleto Prorex, contractis copijs quod in rem & famam primis Imperij auſpitijs videbatur, in rebelles aciem erexit, dubioque conflictu inter anguſtias exceptus, viam virtute patefacit; & munimentum ad *Blackwater* refirmatum, per quod in Comitatum Tir-Oeniæ aditus, & vnicum erat præter ſyluas & paludes rebellibus firmamentum, fortiſſime expugnauit, docuitque, ſi quis inſiſteret, rebelles facile profligari poſſe. Eodem ipſo die, dum Prorex cum exercitu gratias diuino numini de victoria ageret, ad arma ex improuiſo conclamatum eſt, hoſte ſe à propinquo colle oſtendente; in quem Henricus Comes Kildariæ cum ala Equitum & quibuſdam è nobilioribus volonibus ſtatim proſiluit, & fugauit. Deſiderati tamen ex Anglis: Franciſcus Vaghanus, qui frater Proregis vxori; R. Turnerus Tribunus maior, vir ſpectatæ fortitudinis; duo collectanei fratres Comitis Kildariæ: quorum mortem ille adeo ægre tulit vt paucos poſt dies præ mærore expirauerit. (Omnes enim omnium charitates collactaneorum in Hibernia amor longe ſuperat.) Plures vulnerati: inter quos bellica fortitudine nominatiſſimus erat Thomas Wallerus. Quamprimum, munimento nouis operibus reſtaurato, Prorex exercitum reduxiſſet, rebellibus inter ſpem, metum & pudorem fluctuantibus, conſultiſſimum viſum eſt, illud obſidione premere.

Prorex munimentum ad Blackwater *expugnat.*

Kildariæ Comes moritur.

Opportuniſſimum enim erat ad illos infeſtandum; & actum de fama & fortuna Tir-Oenius exiſtimauit, niſi recuperaret. Valida itaque manu circumdedit. Prorex illico, quanta maxima potuit celeritate, eo rurſus contendit, certus penetrandi vlterius in Vltoniam.

Rebelles munimentum obſident.

M. D. XCVII. *Prorex moritur.*

Sed plenis paſſibus ad victorias progredientem vis morbi intempeſtiua extinxit, magno deſiderio bonis, & ſeditioſis ſecuritate relicta. Vtique ſi vixiſſet; prudentum iudicio, ſpem hoſtium infregiſſet, & in tanta pericula ſumma rerum non deueniſſet. Proregis morte audita, rebelles præferoces magno ſubinde clamore & impetu munimentum adorti, ſed maiore ſemper clade repulſi. Qui ſcalis admotis ſcandebant, præcipitati, & à proruente præſidiario obtriti adeo vt viribus iam diffidentes ad moras conſilium verterint, perſuaſi paucorum dierum ſupereſſe cibaria; & fluxa præſidiariorum ex inopia fides, & proditio ſperabatur. Verum egregia virtute Thomæ *Williams* Præfecti, & præſidiariorum, locus animoſe propugnatus, qui famem, ferrum, & extrema paſſi, abſumptis equis, herbas vallo innatas veſcentes, nihil non miſeriæ pertulerunt. Iam exercitus in Hibernia, regia ex Angliæ authoritate, Comiti Ormondiæ, titulo Locumtenentis Exercitus Generalis; & ſummum in ciuilibus imperium Adamo Lofthoſo Archiep. Dublinenſi, Cancellario, & Roberto Gardenero, titulo Iuſtitiariorum Hiberniæ, demandatum erat, poſtquam Thomas Norriſius Iuſtitiarij locum per menſem exercuiſſet. Tir-Oenius prolixis ad hunc nouum Locumtenentem literis omnia, quæ prius dixi, grauamina exaggerat vetera & recentia, ne minima vel militum vel Vicecomitum inſolentia omiſſa; pacta cum Norriſio violata frigide excuſat: Inprimis conqueritur, Feoghum *Mac-Hugh*, è neceſſarijs ſuis, ad mortem fuiſſe exagitatum; denique literas ſuas ad Reginam in Anglia interceptas, & ſuppreſſas; nec non *Impoſitiones* & *Compoſitiones* proceribus & plebi intolerandas eſſe impoſitas. Addidit, ſe præuidere, omnium procerum Hiberniæ territoria iamjam inter Anglicos Conſiliarios, cauſidicos, milites, & ſcribas, diſtrahenda eſſe; ſimulque opem filijs Feoghi *Mac-Hugh* ſubminiſtrat ad noui belli incendia in Lagenia excitanda. Eodemque tempore ſimulate Locum-tenenti exhibito

Iuſtitiarij Hiberniæ conſtituuntur

Tir-Oenius grauamina Ormondio exhibet.

exhibito ſcripto demiſiſſime ſupplicat vt in gratiam reciperetur, nihil non pollicitus; etſi iam omnibus exploratum, hanc rebellionem non alio conſilio ſuſceptam fuiſſe (quicquid obtendebatur) quam ad Anglos ex Hibernia omnino exturbandos. M. D. XCVIII.

M. D. XCVIII.

INter medias has de Hibernia curas interuenerunt & aliæ è Gallia. Gallus enim, licet Ambianum recepiſſet, bellorum tamen pertæſus, aſſiduis ſubditorum efflagitationibus & Pontificis Rom. interpellationibus laſſatus, ſuperiori anno, iam fere exacto, per Maſium Reginæ ſignificauit ſe colloquia cum Hiſpani adminiſtris de pace habuiſſe, ſtatuiſſe tamen, non vlterius perſequi ſine ipſius atque Ordinum Confæderatorum conſenſu, quandoquidem cum vtriſque arctiſſimum & defenſionis & offenſionis fœdus ea lege contraxiſſet. Rogauit itaque, vt ex Anglia & Hollandia aliqui mitterentur qui hac de re conſultarent, & quæ proponenda, exaudirent. *Gallus pacem cum Hiſpano Reginæ proponit.*

Regina vt Gallo ſatisfaceret, in Galliam mittit Robertum Cecilium Secretarium primarium, Ioannem Herbertum à Supplicum libellis, & Tho. Wilkeſium, qui ibi appulſus mox obijt. Ordines Iuſtinum Naſſauium ac I. Oldenbarneueldium miſerunt; & ſimul alios in Angliam, vt Reginam à pace dehortarentur. Angli in documentis habuerunt, vt ediſcerent, quibus initijs hac de pace mentio inchoata, quouſque proceſſerit, an bona fide propoſita, cum Hiſpani in tractatu Borburgenſi aſtute egerint; qua etiam ſecuritate Ordinibus Confœderatis conſultatur ſi ad tractandum conſenſerint: nec non vt proponerent (quandoquidem Gallus innuerit, hunc tractatum fore ad rationem Tractatus Caſtri Cameracenſis, in ſuis cuique reſtituendis) de Caleto Anglis reſtituendo pro pecunia à Gallo debita, quæ longe maior *Legati de hac miſſi.*

M. D. XCVIII.

maior quam tantillum oppidum æſtimari poſſit. Clauſula etiam adiecta, vt nihil omnino tractarent, niſi Ordines ſuum etiam aſſenſum adhiberent.

Rex iam profectionem in Britanniam inſtituerat ad Prouinciam recuperandam; Duci enim Mercæuro male cum Hiſpanis conuenerat, quod Nannetas illis in manus tradere nollet. Eum longis itineribus Cæcilius ad Andes aſſequutus eſt. Cui Rex, quum maxima Reginæ in ſe beneficia grato animo præ ſe tuliſſet, paucula in hanc ſententiam verba fecit: *Etſi Regina bellum contra Hiſpanum & cum honore incepit, & fæliciter hactenus geſſit; ſi illa tamen non aliam belli rationem inierit, maiori opulentiæ minor tandem neceſſario cedat. Quod ad me: quamuis armis inutritus militari ſtudio præ cæteris omnibus capiar; cũ tamen Rex ſim & populo præſim, populum bellorum furori exponere religio eſt, & grande piaculum, ſi irreligioſa quadã ambitione pacem oblatam, quæ ſine ſanguine redimi non poterit, cum meo, tum Confœderatorum detrimento reſpuerem, populumq; commiſſum ſupine negligerem.* Gallus eos alloquitur.

Cecilius reſpondit, Reginam à pacis ſtudio minime alienam eſſe, quæ hoſtem ſatis vlta, nihil aliud iam cogitat quam vt ſuæ & ſuorũ ſaluti & ſimul honori conſulat. Poſtulauit deinde edoceri, quas pacis conditiones Hiſpanus propoſuit, & quid de Confœderatis Belgij Ordinibus ageretur, ſi modo pacem non amplecterentur. Agnouit ille, Reginam Hiſpano damna intuliſſe, ſe autem ab Hiſpano pertuliſſe. Hiſpanum ex animo pacem expetere, omnia in Gallia ablata velle reſtituere, etiam & Caletum; ſe vero breui effecturum vt Hiſpanus ad æquas pacis conditiones cum Regina & Ordinibus perduceretur. Palamq; proteſtatus eſt, fieri non poſſe, ſi pacem oblatam recuſaret, quin Gallia interno bellorum incendio denuo inuolueretur; ſe enim iam prouidere populum Gallicum ad rebelliones accinctum. Regis replicatio.

Dũ hæc aguntur, ille ſuis rebus conſulens, clam quædam de pace cum Hiſpano pactus erat; eaq; ſecreto apud Albertum Archiducem depoſita, donec authoritas ex Hiſpania delegaretur ad pacem conficiendam. Quod cum

M. D. XCVIII. *Inter Regem & Reginam expoſtulationes. Barneueltij oratio.*

cum Regina certis indicijs comperiſſet, expoſtulare cœpit; ille vero ex mora quam Regina traxit, ex vrgente quadam neceſſitate, & oblata opportunitate, ſe excuſauit, & quaſi aliud agens, rem ad quoſdam è ſuis Conſiliarijs reiecit. Illis Olden Barneuelzius primum expoſuit, res Ordinum, Deo propitiante, & Regina fauente atq; auxiliante, eouſq; prouectas fuiſſe; vt non ſolum ſe tueri ſed etiam Galliæ laboranti adeſſe valuerint. Deinde, quantopere Gallus fœdus defenſionis & offenſionis cum illis expetierit, quod in Reginæ gratiam libenter contraxerant, ex certa ſpe pacem Generalem inde conſolidandi, ne putantes quidem, tantum Regem de eo dirumpendo vel ſemel cogitaturum. Ordines non vſque adeo negligendos, quibuſcum & Galliæ & Angliæ Reges arctiſſima fœdera contraxerant. Poſtea fuſe explicauit, quam longe lateque Hiſpani potentia cum Galliæ & vicinorum periculo diffundatur, ſi Confœderatæ Prouinciæ armis & opibus validæ in poteſtatem redigerentur. Ad Galli conſcientiam coram Deo prouocauit, an Rege ſit dignum, ab ijs ſuam cauſam ſeiungere, quibus ſe tantis cum obteſtationibus coniunxerat, cum nullam ſeiungendi cauſam præbuerint. Concluſit (poſt multas rationes, cur pacem cum Hiſpano amplecti non poſſent,) *Reges aliquot, vt potentiam conſequerentur, fœdera neglexiſſe, ſed euentu plerumque triſti. Res enim Regum niſi fide ſteterint, potentia neutiquam poſſe conſiſtere.* Propoſuit tamen Ordinum nomine, ſi modo Rex paci non amplius auſcultaret, & Caletum obſideret, eos ſuis ſumptibus alium quempiam locum ſimul obſeſſuros, vt hoſtiles copiæ diſtraherentur, & præterea ad Caletum obſidendum ſtipendia VII. M. militum ſoluturos, & XXV. naues bellicas cum omni apparatu inſtructuros; modo ille III. M. equitum, VI. M. peditum, VI. tormenta maiora, ad eandem obſidionem ſuppeditaret. Hæc conſideratione digna eſſe, Galliæ Cancellarius agnouit; Regique ſignificare, & omnia ſtudia Confœderatis tam bene meritis conſtitura, promiſit: cæterum, pacis oblatæ

M. D. XCVIII.

latæ oportunitatem Galliæ bellis contabeſcenti non ſolum accipiendam, ſed ex importuniſſima neceſſitate arripiendam reſpondit.

Altercatio inter Cecilium & Gallos.

Ordinibus pacem iam omnino reſpuentibus, Robertus Cecilius, qui in mandatis habuit, de generali pace agere, vlterius progredi non potuit. Iiſdem tamen Conſiliarijs demonſtrauit, neque Reginam moras traxiſſe, quæ illico eos in Galliam ad pacem conciliandam miſerat, neque auxilia Regi negaſſe, ſi, quod omnibus Confœderatis conduceret, contra communem hoſtem ſuſciperet. Neceſſitatem, quam ſupra fidem exaggerarunt, non tantam videri, vniuerſa Gallia præter vnam & alteram prouinciam in Regis poteſtatem iam redacta. De oportunitate non amittenda ſe nolle diſputare, apud eos qui fidem datam oportunitati poſtponunt, Principumque honorem vtilitate & occaſione metiuntur, & in rebus ſuis conſulendo totum conſiſtere opinantur. Ipſis iudicandum relinquit, an Rex parem gratiam Reginæ retulerit, quæ & ad pacem eum quaſi arbitrum conſtituerat, & auxiliares copias VI. M. in bellum, ſi maluerit, obtulerat. Perorans, laxiorem diem ad deliberandum poſtulauit. Cum illi nec hoc concederent, rogauit vt Regi in mentem reuocarent, quibus votis ſe obſtrinxerit nuper coram comite Salopiæ, poſt fœderis ratihabitionem, & antea literis quamplurimis ſua ipſius manu conſignatis. Nec dubitauit affirmare, Reginam in fœderis leges neutiquam peccaſſe, imo nec plura præſtitiſſe, Regem vero nihil obſeruaſſe; ſimulq; fœderis tabulas propoſuit. Modeſte etiam ſubmonuit, vt ratio aliqua iniretur, quomodo pecunia illa ingens jam antea mutuo data ſolueretur Reginæ, quæ, nunc derelicta, ſero edocta erat, vt rebus ſuis in poſterum intentius proſpiceret, & beneficia non male collocaret. Mollibus tandem reſponſis ille cum cæteris dimiſſus; Galluſq; ăpliſſima Reginę erga ſe beneficia agnouit, pollicitus nihil eſſe quod eius cauſa non ſtudioſiſſime faceret. Hæc illa animo tulit iniquiſſimo, ſubindeq;

per

M. D. XCVIII.

per literas & Tho. Edmundium ab epistolis Gallicis blande & libere monuit vt fidei datæ recordaretur, conscientiæ apud Deum, existimationi apud homines attenderet, ne se prauorum consilijs in laqueos induceret; grauibusque admonitionibus huiusmodi aculeata intertexuit: *Si quid sit in rebus humanis in Spiritum S. peccatum, Ingratitudo est. Si quas æquiores pacis conditiones ab Hispano nanciscaris, auxilijs Anglicis acceptas referas. Non derelinquas amicum veterem; nouus enim non similis ei. Fœderis Religio & pactorum fides non nisi inter prauos sunt retia ad fallendum. Fasciculus colligatus non facile rumpitur. Non alia facilior ratio subuertendi vtrumque, quam alterum ab altero seiungendo.* Quæ cum multum è vero traxerint, ille indignanter audiuit: nec alio, quam vrgentis necessitatis excusatione promissa exuit pacem serio prosequutus quam breui publico Galliæ bono confecit. Vnde tritis in principes ingratos sententiolis apud vulgus per Angliam vapulauit.

Ille tamen impense Reginæ studet.

Verum enim vero ille, vt honori consuleret, nihil omisit ad Pacem etiam inter Angliam & Hispaniam conficiendam; egitque cum Archiduce de inducijs ad aliquot menses paciscendis, conatus persuadere Reginæ: vt antea fuerit oneri; pace jam constituta, firmissimo munimento futurum; nec vllo tempore eam sororem optime meritam deserturum. Et eximiam sane in Reginam beneuolentiam nauauit, cum Veruini in Gallia de pace ageretur. Illius enim ratio à Gallis ante omnia habebatur postquam de honoratiore loco inter delegatos vtrinque controuersum esset. De hac controversia liceat mihi degressiuncula ex ipso Delegatorum ad Archiducem autographo, quod vidi, paucula quæ posteros scire juuet, interserere. Galli ex sententia Pij IV. primum locum sibi pertinaciter vindicarunt, qui pro Hispano sententiam eam vt ab Hispano jam antea rejectam, non admiserunt, factam sibi iniuriam interpretati si potior locus illis non concederetur vel ex hospitij jure; quandoquidem in Gallici imperij oppidum deue-

Tractatus Veruinensis.

Sessionis inter delegatos ordo.

M. D. XCVIII.

nerint, quod neutiquam feciſſent, niſi ex obſeruantia erga Pontificem Max. &, qui ejus vicem gerit, Legatum. Conuenit tandem, Pontificio Legato enitente, vt ipſe ad menſæ caput ſederet, Nuntius Pontificius iuxta eum ad latus dextrum, & optio data eſt Gallis an proxime Nuntium ad dextrum latus an ad ſiniſtrum proxime Legatum ſederint. Illi ſiniſtrum elegerunt, vt Legato propiorem. Qui pro Hiſpano; libenter dextrum occuparunt, quem potiorem, quia à dextra, & Nuntius non ex delegatorum numero erat, judicarunt: ſimulque ſe ſuo Regi honorem integrum conſeruaſſe exiſtimarunt. Si enim Calgaritonus Franciſcanorum *Generalis*, qui in hoc negotio plurimum deſudauit, illis prælatus fuiſſet, vt ante ipſos proxime Legatum ad ſiniſtram ſederet, (qui pro Franciſcani humilitate ſibi locum ad finem mēſæ ex aduerſo Legati elegerat,) ſtatuerant, clara voce pronuncaſſe, ſe probe locum Catholico Regi debitum ſcire, eundemque tueri voluiſſe ſi à Catholico Rege delegati fuiſſent. Verum cum ab Archiduce, qui ſe Chriſtianiſſimo Regi adæquare nollet, miſſi & ſubdelegati eſſent, & in publicæ fidei literis, quas à Chriſtianiſſimo Rege acceperunt, non alio nomine quam Archiducis Delegati diſerte nominentur, libenter ſe Gallis ceſſuros. Prouide enim Hiſpanus vt ſuam dignitatem tueretur, authoritatem Archiduci tribuit, qua ille alios ſubdelegaret, ne ipſe immediate in honoris certamen cum Gallo deſcenderet.

Galli Reginæ rationem habent.

Statim atque res ita compoſita, & Delegationis diplomata vtrinque exhibita, Galli perinique tulerunt quod in illo Archiducis nulla de Angliæ Regina facta mentio, cum de Sabaudo fieret. Reſponſum eſt, illam comprehendendam eſſe in fœderatorum numero. Cum hoc Gallis minime ſatisfaceret; cauſati ſunt, illam nihil niſi hoſtile in Hiſpanum cogitare, & hoc ipſo tempore claſſe infeſtare. Nec acquieuerunt tamen Galli, donec fidem obligarent, Hiſpanum poteſtatem cum illa tractandi facturum, ſi quam ſpem pacem amplectendi oſtenderet. Cæterum,

Cæterum, pace confecta, Gallus bellica gloria hactenus cumulatiſſimus; pacis ſtudijs jam totus defixus, rem Gallicam inteſtini belli tempeſtatibus multos annos præcipitatam ita excitauit, Religionem cum Rom. tum Reformatum ſubleuando, jura reſtituendo, bonas literas fouendo, commercia reuocando, & Regnum ædificijs exornando, vt omnes retro Galliarum Reges longo interuallo ſuperauerit & Hen. Magni agnomen retulerit.

M. D. XCVIII. Hen. IV. Elogium ex Iano.

Regina jam interiori cura ſibi proſpiciens, Franc. *Verum* ad Ordines mittit, qui ediſceret, an ad pacem tractandam ſe coniungerent, ſin minus, quid in bellum conferre vellent: ſerioque cum illis ageret, vt expenſas, quas illorum cauſa fecerat, jam tandem refunderent. Accurate interim diſceptatur in Anglia, an in reipub. & Reginæ rem eſſet, pacem cum Hiſpano paciſci. Qui pacis ſtudioſi; huiuſmodi rationibus innitebantur: Pax, præterquam quod ſit tum jucunda tum ſalutaris, maculam abſtergat, quæ Anglis, tanquam orbis turbatoribus, aſpergitur, quaſi illa alienis miſerijs eſſent beati, & alienis periculis quieti: Regina ſecurior ſit à nefarijs machinationibus: finis bellicis contra Hiſpanum & Archiducem impenſis imponatur: Hibernica rebellio conſopiatur, cum ſpes nulla ex Hiſpania rebellibus affulſerit: commercia in ſubditorum & Reginæ emolumentum liberius exerceantur: Hiſpania, quondam Anglis negotiantibus fructuoſiſſima, aperiatur, vbi frumentum auro & argento permutent: Mandatum Imperatoris contra Anglos mercatores in Germania reuocetur: pericula tumultuum domi ex crebris penſitationibus, tributis, & militum delectibus, amoueantur: Fœdus Burgundicum renouetur: ita à Gallo nihil metuatur, Anglia reſpiret, & opes in futuros euentus congerat. Reginæ etiam exiſtimationi conſulatur, quæ anno M. D. LXXXV. cum Ordines Belgij Dominium obtuliſſent, publice libris editis proteſtata eſt; ſe Belgis ſubueniendo nihil aliud quam Belgis libertatem & pacem Angliæque ſecuritatem ſpectaſſe. Si

At illa ſibi proſpicit.

Diſceptatio de pace cum Hiſpano.

Pro pace.

M. D. XC VIII.

tunc conſilium plenum prudentiæ viſum, vt tempora tulerunt, ſubueniſſe, & juſtitiæ plenum tantarum Prouinciarum Dominium ad impenſas belli ferendas oblatum recuſaſſe; certe imprudentiæ extremæ nunc videatur, perſequi, cum pax ab Hiſpano, & nihil ab ijs qui bellum tantopore volunt, offeratur. Hæc præterea examinanda: An Anglia par ſit bello, in Hibernia, Belgio atq; alibi contra Hiſpanum ſuſtinendo: An ſpes ſit, bellum alendo, illum ad æquiores pacis conditiones, quam quæ nunc propoſitæ, perducendi: Atque conſideratiſſime perpendendum, cum ſine controuerſia Anglis maxime expediat bellum gerere offenſiuum, (væ enim ſe domi defendentibus,) quo in loco illud gerendum. An in ora maritima Hiſpaniæ & Luſitaniæ. Oppida ſane maritima vtrobique facile capi & ſpoliari poſſint, at non retineri ſine maximis expenſis & fructu plane nullo. An in *Azoris Inſulis*. Hæ itidem in poteſtatem redigi poſſint, magno quidem Hiſpani damno, at non teneri ſine maiori impendio. An in America; verum nunc ibi armatæ naues vbique diſpoſitæ, & ora maritima crebrioribus præſidijs, quam jam antea firmata, nec vel gruma auri, argenti, aut margaritæ, ſine diſcrimine ſperanda. An in vicina Belgica. Hoc autem opus fore difficilimum. Regio illa tot vrbibus munitiſſimis eſt conferta quæ ſingulæ obſidionem diuturnam perferre poterunt. Nec Ordines cum Anglorum copijs conjunctis potuiſſe niſi defenſiuum bellum gerere donec Hiſpani in Gallicum bellum diverterentur. Poſtremo Axioma illud Politicum non negligendum: *Qui bello gerendo pares, pacem inueniant; qui impares, nunquam.* Triſtiaque exempla Athenienſium, & aliorum qui oblatam pacem reſpuerunt, ſunt prolata. Addiderunt nonnulli, ſed qui ex odio in homines quam in cauſam iniquiores videbantur; Ordines, quamcumque Religionis & libertatis tuendæ laruam induant, omnem religionis pietatem tollere, quamlibet præter Romanam tolerando: Nihil aliud quam ſuis commo-

commodis velificati, vectigalia grauiſſima pro cibarijs imponendo, nummos adulterando, valorem pro arbitrio intendendo, alijſque id genus technis; & hinc mira ſolertia & bellum alere, & ex bello diteſcere, cum reliquæ gentes bello exhauriantur. Porro Monopolijs vbique inſtitutis omnia commercia alijs præripere; Monarchias, vt Democratici omnes; tacito odio proſequi; nobiles, præter vnum & alterum qui in bellis vſui ſint, exterminaſſe; Et plane nihil aliud ſibi proponere, peſſimo contra Principes exemplo, quam, vt Heluetij olim contra Habſpurgicam familiam, ita contra Auſtriacam, quæ eadem eſt, ſe *cantonizent*, nec ſuo, ſed Anglorum, Gallorum & Scotorum ſanguine, qui vitæ in aliorum cauſa pro gloriola nimio plus prodigi. M. D. XCVIII.

Alij contra pacem huiuſmodi argumentis vſi ſunt: Ex pace Hiſpanus tantam vim opum accumulet, vt, ſi in bellum denuo prorumpat, omnibus vicinis longe ſuperior euadat. Pax ſolida & fida, niſi Pontifice diſpenſante, non poteſt ab illo expectari, qui Bourburgi anno M.D. LXXVIII. illuſit, & nullam hæreticis & excommunicatis fidem ſeruandam credit. Damna accepta non concoquat, ſed in vltionem exardeſcat. Pace facta, Regina Hollandiæ & Zelandiæ Ordines derelinquat, ſimulque pecuniam in bellum collatam amittat, aut oppida in cautionem data hoſti tradat; hoc dedecori, illud damno futurum. Ordines derelicti in Hiſpania ditionem reducantur, inde ille ad Angliam infeſtandam claſſe & viribus ſit longe inſtructior, & regiones illæ ſint ſedes belli contra vicina regna opportuniſſima ad Hiſpanicam Monarchiam conſtituendam. Eſto, quod bellum offenſiuum in Belgio ſit difficilimum, in *Azoris* anceps & incertum, in Hiſpaniæ & Luſitaniæ maritimis infructuoſum, & in ſingulis impendioſiſſimum: At in America fore compendioſiſſimum, quæ Regio vaſtiſſima ab Hiſpanis adeo raro, idque diſiunctiſſime, incolitur, vt inuicem ſubuenire non poſſint. Si itaque iuſtus exercitus x. mill. Anglorum ſub ſolerte Duce ibi expo- *Contra pacē.*

M. D. XCVIII.

exponatur certo incolendi consilio, haud dubitandum quin Carthagena in Castilla Aurea, Ciagrus fluuius qui par subuehendis cimbulis fere vsque ad Panamam, ipsa Panama, & Puerta Bella, expugnentur, & consequenter opes, quæ ex Peruia & Castilla Aurea per hæc in Hispaniam mittuntur, vel intercipiantur, vel in America detineantur. Hinc commercia Hispanorum intercludantur, & vectigalia maximo cum Regis detrimento minuantur. Nec timendum esse ab Americanis ignauis & cæli amænitate effœminatis, aut ab Hispanis eo mittendis, qui longa nauigatione lassati, & nausea laborantes, plusquam difficile inuenient, veteranos ex munimentis firmatis exturbare. Nec formidandum à defectu rei annonariæ aut apparatus bellici, quæ tam facile ex Anglia quam Hispania suppeditentur. Quamprimum enim fama vulgauerit, eos sedes ibi fixisse, plures ex omnibus gentibus ad eos cum necessarijs confluxuros; quandoquidem Europæis nihil maioribus votis expetitum quam liberum in America commercium. Quæ de Religione & Monopolijs obijciuntur, meras esse Reformatæ Religioni aduersantium calumnias; Ordines etenim cum auita libertate veram Religionem ex animo colere, eandemque cum Reformatis Orbis Christiani Ecclesijs in fundamentis, quæ ad animarum salutem spectant, asserere: alijs non omnino ad salutem necessarijs tolerantiam pro temporum ratione adhibere, cuiusmodi & primæua Ecclesia adhibuit, quandoquidem Zizania vbique succrescant. De cæteris, singulorum vitia non vniuersis adscribenda, publicam causam à priuatorum culpis sejungendam; inter Dei Angelos & Christi Apostolos prauitatem fuisse deprehensam. Reip. bene constitutæ, gnaræ industriæ & parsimoniæ liberrimæ gentis, quæ sola ex bellis ditescere callet, non inuidendum, non obtrectandum.

Pro pace replicatio.

Hæc pacis studiosi huiusmodi rationibus eleuare conati sunt: Regina & Confœderati itidem ex pace opes accumulent, & se apparent non minus ad defendendum quam

M. D. XCVIII.

quam Hiſpanus ad offendendum. Pax ſolida & firma ab Hiſpano expectetur, qui maiora incommoda hactenus perpeſſus ſero diſcat, quantum in re Belgica adminiſtranda bellum perſequendo errauerit, & ſerio per pacem corrigat. Pax cum Burgundiæ Ducibus & Caſtellæ Regibus, Hiſpani progenitoribus, ſubinde contracta, ſolida ſemper fuit, & Anglis, ſi qua alia, ſalutaris. Eſto, quod Hiſpanus de pace non ex honore in rem ſuam Bourburgi tractaret, & nobis itidem nunc manu armata tractare non noceat. Pacem cum Excommunicatis & hæreticis à Principibus Pontificijs, Pontifice poſthabito, obſeruatam fuiſſe, ſatis ſuperque probent exempla; tum Caroli V. tum ſucceſſorum in Imperio, qui cum excommunicatis Germaniæ Proteſtantibus, quos hæreticos deputarant, fidem datam coluerunt; Franciſci I, Galliarum Regis, qui Henrico noſtro Octauo à Pontifice excommunicato juſta Lutetiæ ſoluit; & Henrici nunc Regis Galliarum, qui, poſtquam Pontifici reconciliatus, primogenitus & chariſſimus Eccleſiæ filius agnitus, fædus offenſium & defenſiuum cum Regina inijt. Vlciſcendi ardor deferuet, cum vires deficiant. Regina Ordines juſte derelinquat, cum ad auxilia præbenda ſe tantum obſtrinxerit, donec æquas pro libertate conditiones ab Hiſpano referant; quas ſi reſpuerint, auxiliari non tenetur. Vt oppida in cautionem data illis reddantur, non æquum eſt, nec cum ratione requirant. Pecuniam in bellum collatam recuperandi ratio ſit expedita ſi pax ſemel coaluerit. Ordines in Hiſpani ditionem armata manu breui tempore reduci non poſſunt, & temporis tractu multo interueniant. Sin pacificatione reducantur, non poterunt ſibi ſatis cauere, niſi etiam & vtilitati cauerint. Quicquid de illis fiat, Gallia & Anglia firmo nunc fædere colligatæ Hiſpanum in æquilibrio facile contineant. Communis vtilitas firmiſſimum erit fœderis vinculum. Denique argumenta pro pace ex jure Naturæ, quod ſui conſeruationem cæteris omnibus præfert;

M. D. XCVIII.

prefert; ex jure gentiũ, quod jubet populi ſalutem legem eſſe ſupremam; atq. ex ſolidis *Chriſtianæ* pietatis rationibus, peti, vt ſanguini parcatur, & res Chriſtiana contra infideles firmetur; Argumenta autem pro bello (quæcunque auri ſpes ex juſto exercitu in America adblandiatur, infælix Draci ſucceſſus ſatis ſuperque refellat) ex humana ſolummodo prudentia deduci, vt pericula depellantur; quæ ſatius eſt diuinæ relinquere diſpoſitioni dirigendo conſilia ex recta conſcientia ad publicum bonum, quam ad ea quæ non laudanda niſi dum neceſſaria. Hæc & huiuſmodi vtrinque diſputata audiuimus.

Burghleius pro pace.

Burghleius Theſaurarius, ex his, quæ dixi, & pacis beneficijs, quæ certa, preſentia & neceſſaria, in pacem propendit; quandoquidem belli alea ſit incerta, impenſæ infinitæ, ærarium Anglicum exhauſtum, plebis Anglicæ ingenium ad ſeditiones præceps ſi penſitationibus extra ordinem opprimantur, innata vulgi in nobiliores malitia, exiles ſpes auxiliorum ab Ordinibus, vicini vndiquaque ſuſpecti, plures domi infideles, atque Hiſpani opes inexhauſtæ: Atque, vt ille dixit, cum ex hoc bello nihil boni Angliæ acceſſerit niſi *Mali auerſio*, quæ inter bona minima.

Eſſexius contra pacem.

Eſſexius contra, qui bellicæ laudi innutritus pacem haud quaquam probauit, diſputauit; & ex argutiſſimis Hiſpanorum ingenijs, infinita imperij propagandi cupiditate, inueteratis in Angliam & Reginam odijs, religionis diuerſitate, Pontificis Rom. in diſpenſando poteſtate, Axiomate, *Fidem hæreticis non ſeruandam*, ſollicita periculorum ſuſpicione, & id genus alijs, quæ diximus, nullam pacem niſi turpem & inſidioſam cum Hiſpanis confici poſſe, obfirmate contendit. Vſque adeo vt Theſaurarius, cum nihil niſi bellum, cædem & ſanguinem ſpirare dixerit, atque poſt verboſam de hac re diſceptationem, neſcio qua mente præſaga, porrecto Pſalmorum libro, tacitus indicaret verſiculum, *Viri ſanguinum non dimidiabunt dies ſuos.* Erant tamen qui eum tanquam

M. D. XCVIII.

tanquam patriæ honori & ſecuritati ſincere ſtudentem celebrarunt. Erant etiam qui tanquam ſuæ ambitioni & ſuorum commodis deſeruientem ſugillarunt. Contra quos *Apologiam* ſcripſit; in qua ſupra dicta diſertiſſime expoſuit, oſtenditque, Antonium Rolſtonum profugum Anglum non ita pridem ab Hiſpani adminiſtris & Creſwello Ieſuita in Angliam fuiſſe tranſmiſſum, ſpecie pacis conciliandæ, reuera (quod ipſe Rolſtonus faſſus eſt) vt apparatus bellicos exploraret, Pontificios confirmaret, Procerum aliquod fidem, & nominatim Eſſexij, prætio & promiſſis emeret.

Apologiam ſcribit.

De hoc pacis negotio, & de eligendo aliquem idoneum ad res Hibernicas introſpiciendas, acre inter Reginam & Eſſexium interuenit diſſidium, non alijs quam Admirallo, Roberto Cecilio à Secretis, & Windebanco à Sigillulo, preſentibus. Cum enim illa Guilielmum Knolles Eſſexij auunculum præ ceteris omnibus in Hiberniam mittendum cenſeret; ille Georgium Carew, vt ab Aula amandaret, potius mittendum, peruicaciter ſuaderet, nec perſuadere poſſet: ſui immemor & obſequij negligens, inciuilius, quaſi ex deſpicientia, tergum obuertit, & ſubſannauit. Illa impatientior alapam impegit, & in malam rem abire juſſit. Ille gladij capulo manum admouit. Admirallo ſe interponente, deierauit, nec poſſe nec velle tantam indignitatem exſorbere, nec ab Henrico Octauo perferre voluiſſe, fremenſque ex Aula ſe proripuit. Monitus à Cuſtode Sigili literis grauiſſimis vt ſupplex ad Reginæ miſericordiam ſe reciperet, *tempori cedendo bene cederet*: Illud Senecæ recordaretur, *Lex ſi nocentem punit, cedendum eſt iuſtitiæ; ſi innocentem, cedendum eſt fortunæ.* Si juſte Principem offenderet, haudquaquam ſatisfacere poſſe; ſin offenſus fuerit, prudentiam, officium, imo Religionem, exigere vt Reginæ optime meritæ ſe ſubmitteret, cum nulla ſit inter Principem & ſubditum æqualitas, &c. Ille ad hæc prolixis (quæ poſtea à ſuis conſiderate diuulgatæ) ſtomachoſe reſpondit, prouocando à

Diſſidium inter eum & Reginam.

Irreuerentius ſe gerit.

M. D. XCVIII. *Benemonenti ſtomachoſe reſpondit.*

Regina ad Numen diuinum. Hæc & huiuſmodi intertexendo: *Nulla tempeſtas furentior quam impotentis Principis indignatio. Cor Reginæ induratum eſt. Quid vt ſubditus, quid vt Comes & Angliæ Mareſcallus, debeo, ſcio; vt ſeruus & mancipium ſeruire neſcio. Si me ſontem agnoſcerem, veritati & Deo veritatis authori iniurius eſſem. Toto corpore telum accepi. Hoc ſcandalo accepto plane impietas eſt ſeruire. Annon poſſint Principes errare? Annon ſubditos iniuria afficere? An terrena poteſtas infinita? Apud Salomonem fatuus percuſſus ridet. Qui ex Principum erratis fructus ſibi percipiunt, Principum injurias perferant. Infinitam Regiæ Maieſtatis poteſtatem iſti agnoſcant, qui infinitam Diuini Numinis omnipotentiam non credunt. Ego iniurijs laceratus iniuriarum acerbitates intimis animi viſceribus ſatis diu pertuli.* Aliquanto tamen poſt ſubmiſſior veniam inuenit, & in gratiam ab ea receptus, quæ offendiſſe quam odiſſe ſemper honeſtius putauit. Hinc tamen male metuere cæperunt amici, qui obſeruarant, fortunam ſuis alumnis, quos ſemel deſeruit, raro reconciliari; & principes rarius ijs quos offenderint.

Cecilius Burghleius moritur. 4. Auguſti ætatis anno. 77.

Inter hæc Guilielmus Cecilius Baro Burghleius, ſummus Angliæ Theſaurarius, aſſidua animi contentione, arthritide, & ætate confectus, angoribus ſe dedit, & datis ad Reginam literis, vt magiſtratuum onera deponeret, majorem in modum obſecrauit. Illa mox eum ſubinde inuiſit, blandiſſime conſolata; ſed intra paucos dies, cum ſatis naturæ, ſatiſque gloriæ, patriæ autem non ſatis vixiſſet, morte adeo placida Deo animam reddidit vt aduerſariorum maximus ſe nihil illi perinde inuidere dixerit ac eiuſmodi mortem in tanta claritudine, cum maximarum rerum adminiſtris exitus plerumque ſint triſtiores. Vir ſane erat præſtantiſſimus, quem (vt ſpeciem venerandam, & vultum tranquillum taceam) ad honeſtatem, grauitatem, temperantiam, induſtriam, & juſtitiam, hominem excelſum finxit natura, & doctrina excoluit. Acceſſit multiplex & elegans dicendi copia, nec illa affectata,

fectata, ſed plana & facilis; prudentia vſu corroborata, & moderatione ſumma condita; fideſque ſpectatiſſima; ſed ſupra omnia, ſingularis in Deum pietas. Vt ſemel dicam: Tanto Conſiliario Regina erat fæliciſſima, & ſalutaribus eius conſilijs Reſpubl. Anglica in æternum debebit. Natus erat (nam forſan & hæc poſteros ſcire juuet) Burnæ in Comitatu Lincolnienſi Anno M. D. XXI. patre Richardo Cecilio ex familia de *Alterynnis*, à ſyntheſi Henrico VIII. matre Iana hærede claræ familiæ Ekintoniæ & Walcottorum. M. D. XCVIII.

Eius natiuitas & genus.

Iuuenis humanioribus literis in Collegio S. Ioannis Cantabrigiæ operam dedit, vbi vigeſimo ætatis anno vxorem duxit Mariam ſororem Ioannis Checi viri literatiſſimi, quæ poſt vnum & alterum annum obijt. Deinde, cum juri in Graienſi Londini Collegio aliquantiſper incubuiſſet, Mildredam Antonij Coci, qui Edwardi VI. informator, filiam Græce Latineque eruditam duxit. In Ducis Somerſettenſis Angliæ Protectoris familiam adſcitus, illi fuit à ſupplicum libellis, (primus omnium, vt ex ipſo audiui, qui hoc titulo in Anglia vſus.) Mox factus eſt Regi Edwardo VI. Secretarius, & ab eodem dignitate equeſtri ornatus. Cuius ſuppoſititiæ regni tranſcriptioni, qua Maria & Elizabetha omni Regni jure excluſæ erant, cum ſe opponeret (etſi cum cæteris etiam ſubſcripſerit) gratiam aliquam apud Mariam inuenit, & magnam apud Cardinalem Polum, Tunſtallum & Guilielmum Petre, ob prudentiam. Verum cum proteſtantium doctrinam ex animo amplexus (licet tempori non nihil ceſſerit) omnem aditum ad honores ſibi præcluſum videret, ad Elizabetham ſe conuertit. Quæ priuata eius opera in negotijs procurandis vſa erat, & Reginæ in ſanctioribus conſilijs & epiſtolis; atque Thomæ Parrio defuncto in pupillorum præfectura anno Regni tertio ſurrogauit, quam in rem Principis & pupillorum prouide, in ſuam moderate, & ſuorum benefice, ſine offenſione, magna cum integritatis laude, vt cætera omnia,

Educatio.

Mr. of Requeſts.

A Secretis Edwardo Sexto.

Elizabetha famulatur.

M. D. LXXVIII.

adminiſtrauit; adeo vt Regina prudentiam admirata rerum ſummam illi quodammodo commiſerit. Potentiam hanc apud principem & opes comitabatur procerum quorundam inuidia, quam, vt dicere ſolebat, magis patientia quam peruicacia ſuperauit. Prudentia & fide jam XIII. totos annos in maximis rebus ſpectata, Regina eum Baronis Burghlei titulo ornauit, ſummumque Angliæ Theſaurarium deinde conſtituit. Quo in munere malas artes pecuniam corradendi auerſatus, vt rem priuatam, ita & publicam, induſtria & parſimonia auxit. Ægre enim expendi quicquam paſſus eſt niſi ad Regiæ Majeſtatis honorem, Regni defenſionem, aut proximorum ſubleuationem. In Publicanos, qui portoria curarunt, ſeuere, nec tamen rigide, inſpexit. Vt Fiſcus tanquam lien increſceret, & cætera membra intabeſcerent, juxta ac dicere ſolitus, nunquam probauit; & in hoc neruos ſane fæliciter intendit vt Princeps & populus mutuo diteſcerent. Nihil Principi vtile eſt, dictitans, quod non cum honore conjunctum. Vnde fundorum reditus augeri, & veteres colonos conductoreſque ſubmoueri noluit. Quod etiam in re priuata obſeruauit, quam ea integritate curauit, vt ille neminem, nemo illum in jus vocauerit. Sed in laudes ire nolo, vere tamen dicam, inter pauculos fuiſſe quorum vita & mors cum gloria. Tantum virum, quem alij admiratione, ego tacita veneratione, vt in ſacris olim aſſolet, proſequar. Ex priore vxore Maria Checa Thomam nunc Comitem Exoniæ numeroſa prole fælicem procreauit; ex altera Mildreda Coca Robertum Comitem Salisburiæ, in maximis Reipub. munijs rara fælicitate ſucceſſorem, filiaſque duas, quibus erat ſuperſtes, Annam Comitiſſam Oxoniæ, (cui tres filiæ natæ, Elizabetha Guiliel. Comiti Derbiæ, Brigida Baroni Norriſio, & Suſanna Philippo Comiti Montgomeriæ enupta,) & Elizabetham vxorem Guilielmi Wentworthij improlem. Teſtamenti curatores inſtituit: Gabrielem Goodmanum, Weſtmonaſterij Decanum

Eius proles.

num, virum integerrimum; & Tho. Bellotum, Oeconomum; cui grandem pecuniam in pios vſus erogandam reliquit, quod ille fideliſſime præſtitit. M. D. XCVIII.

Acre illud pacis ſtudium in Burghleio etſi pacem non peperit, bellorum tamen ſumptus maxima ex parte leuauit. Dum enim ille jam perdita valetudine & prope depoſitus; Ordines I. Duuenwordium Hollandiæ Admirallum, I. Oldenbarneueltzium Sigillorum Cuſtodem, I. Verkum, Ioann. Hootingum, Andream Heſſellium, miſerunt, & Natalem Carronem eorum Agentem in Anglia adjunxerunt; qui, bellum paci præferentes, cum Tho. Egertono Sigilli Magni Cuſtode, Eſſexio Admirallo, Georgio Hunſdonio, Buckhurſtio, Guiliel. Knolles, Rob. Cecilio, & Ioanne Forteſcuo, à Regina delegatis, in hæc pacta menſe Auguſto conuenerunt: *Ut fœdus anno* M.D. LXXXV. *initum, articulis quibuſdam de ſumma Reipub. adminiſtratione exceptis, ratum haberetur: Ordines prouinciarum Confœderatarũ Reginæ ſoluerent octies centena mill. librarum monetæ Anglicæ. ſcilicet, dum bellum contra communem hoſtem geratur,* XXX M. *ſingulis annis donec quatuor centena mill. perſoluantur. Si pax inter Hiſpanum et Reginã conficeretur, ex ijs quæ ſoluenda ſupereſſent,* XX. *millia ſingulis annis, donec octingenta millia perſoluerentur.* M. CL. *præſidiarijs Anglis in Flushinga, Briela, & munimentis adjunctis, Ordines ſtipendia numerarent. Milites ex Anglia ſub Anglis ductoribus conſcriberent quos ſtipendijs alerent. Si Hiſpanus Angliã, Vectam, Garnſeiam, Iarſeiam, aut Inſulas Sillinas inuaſerit,* V. M. *peditum, equitum* D. *auxilio mitterent. Claſſi autem Anglicæ, ſi qua contra Hiſpanum inſtruatur, claſſem totidem nauium adiungerent; Anglorum autem copijs, ſi quæ in Flandriam aut Brabantiam tranſmittantur, eodem numero & apparatu copias conſociarent, &c. Pro pecunia Pallauacino debita in Brabantiam & Flandriam et cæteras extra fœdus Regina ius integrum haberet.* Ita his pactis Regina gratiſſimis expenſis, quæ ſingulis annis centies XX. mill. librarum Anglicarum plus minus ſuperarunt, exonerata fuit, prudentia Burghlæi, curante Tho. Bodleio, &, qui ei in Ordinum conſilio

Vide in 1595

Nouum cum Ordinibus pactum.

M. D. XCVIII.

consilio succesſit, Georgio Gilpino. Bodleius publicis Reipub. curis jam liber in curam maximis Regibus digniſſimam Reip. literariæ adaugendæ totus incubuit. Cæpit enim reſtaurare publicam in Academia Oxonienſi Bibliothecam ab Humphredo Duce Gloceſtrenſi olim inſtitutam, & temporum iniquitate regnante Edwardo VI. omni libraria ſupellectile ſpoliatam. Quam conquiſitis vndique in ſtudiorum inſtrumenta lectiſſimis ex omni genere libris ſua pecunia & collatitia ſtipe ita inſtruxit, & moriens dotauit, vt illuſtri æternaque laude, dum literæ fuerint, inter maximos & de literis meritiſſimos jure optimo ſit concelebrandus.

Bibliotheca Bodleiana.

Dum hæc inter Anglos & Ordines tractantur, Baro Zouchæus & Chriſtoph. Perkinſus LL. D. in Daniam miſſi ad congratulandum Regis cum Brandenburgici Electoris filia nuptijs, difficulter impetrarunt, vt trigeſies mille Dallerorum rependerentur, pro mercibus Anglorum ad centies mille Dallerorum valorem, quibus Dani manum injecerant; cauſati, Anglos mala fide rationes apud publicanos retuliſſe. Iam enim lites gliſcebant hniuſmodi de rebus: dum Regina, ſuſpicata, Danum Hiſpano æquiorem & Anglis eſſe iniquiorem, conquereretur, vectigalia ſupra modum eſſe adaucta: & ille contra, ſuos à piratis Anglis ſpoliatos; & Conſiliarios Angliæ magis priuatam mercatorum quorundam cupiditatem quam publicam vtriuſq; regni ſalutem curare.

Lites oriuntur inter Danos & Anglos.

Circiter hos dies Philippus II. Rex Hiſpaniarum Iſabellam filiam Alberto Cardinali deſpondit, & cum ea Belgicas Prouincias, Burgundiæque Comitatum, in dotem tranſcripſit. Vnde galero Cardinalitio Romam rite tranſmiſſo, & gladio conſecrato à Pontifice recepto, in Hiſpaniam properat. Interim Hiſpanus ſeptuagenario maior vitâ magna cũ patientiæ laude Menſe Septembri exuit, Princeps, cuius imperium tam longe lateq; ſupra omnes retro imperatores diffuſum, vt vere dicere poſſet, SOL MIHI SEMPER LVCET. Ex paternis præceptis & longo rerum vſu prudens, ſed in rebus bellicis plerunq; infæ-

Philippus Rex Hiſpaniarum moritur ætate 71.

M. D. XCVIII.

infælix, cum ipſe natura imbecillior conſilijs cautioribus & aliorum opera in bellis vteretur. Vnde tres imperij Hiſpanici claues, (quas pater dixit, & ante omnia diligentiſſime cuſtodiendas monuit) ſcilicet, Guletta Africæ, Fluſhinga Belgij, & Gades Hiſpaniæ, neglectæ; altera à Turcis altera à Belgis Confæderatis adempta, & tertia ab Anglis effracta, magno tanti Principis damno & dedecori, vt non ſine cauſa filium res cum Anglis & Belgis componere, monuiſſe perhibeatur. Quo fere tempore Georg. Cliffordus Cumberlandiæ Comes in Angliam redijt, qui ſuis impenſis claſſem XI. nauium inſtituerat, vt *Caraquas* Luſitanas è Tago in Indiam Orientalem ſoluentes interciperet. Sed audito, eum Luſitaniæ littori imminere, illæ in Tago ſub munimento S. Iuliani centum machinis maioribus inſtructo tam diu ſe continuerunt, vt nauigandi oportunitatem hoc anno amitterent. Ille ergo primum ad *Canarias* curſum direxit, *Lanceratáque* cum oppido capta & direpta, inde, ad *Boriquenam*, terram conſendit, & facto agmine *Portum-Ricum* aggreſſus, vnoque & altero munimento expugnato, oppido potitur, vix triginta deſideratis; etſi ibidem CCCC. milites præſidiarij præter incolas. Hic ille, quum ob oportunitatem ſitus *Americæ clauis* ab Hiſpanis haberetur, ſedem belli ſtatuere cogitauit, incolaſque omnes ſubmouit, etſi in loci redemptionem opulentas merces, aurumque & argentum factum, offerrent. Sed dyſenteria cum torminibus inter Anglos mox ita graſſari cæpit, vt XL. diebus (totidem enim ibi egerunt) ſeptingentos abſumpſerit, neceſſarioque domum redierit, plus victoriæ quam prædæ reportans, in qua ſupra LX. tormenta ænea maiora. Graue autem damnum Hiſpano intulit, cum per eum hoc anno nec Caraquæ in Indiam Orientalem ſoluerint, nec claſſis Americana in Hiſpaniam redierit.

Hiſpanici Imperij tres claues.

Cumberlandiæ Comes redit.

Qui Porto-Rico cepit.

Iiſdem diebus in judicium ducitur Edward. Squierus, ex plebeio hominum genere, qui primum ſcriba circumforaneus, poſtea in regio ſtabulo ſeruulus, & in

M. D. XCVIII.

in poſtrema Draci expeditione miles, in actuariola illa quæ ab Hiſpanis intercepta, captus atque in Hiſpaniam abductus, innotuit Walpolo Anglo è Societate Ieſu. Hic eum vt Hæreticæ prauitatis reum in Inquiſitionem rapi curauit, hominemque afflictum facile ad Romanam Religionem pertraxit, poſteaque, vt aliquid Religionis cauſa auderet, ſubinde hortatus eſt; demum multis verborum anfractibus docuit, (vt ipſe Squierus confeſſus eſt,) Meritorium eſſe Eſſexium perimere, at magis neceſſarium Reginam tollere; quod facile fieri poſſe, & ſine periculo, innuit, illinendo venenum ephippij regij capulo cui illa manum inter equitandum apponeret. Huic ſceleri cum Squierus aſſenſum adhibuiſſet, Ieſuita varijs votis ſub pæna damnationis hominem obſtrinxit, vt hoc occultum haberet, & facinus patraret. Ita Squiero ad ſcelus edocto, & promiſſis æternæ ſalutis onerato, benedixit, & venenum tradidit, curauitque vt pro Hiſpanis in Anglia captiuis redimendis ille & alter in Angliam remitterentur, ne qua ſuſpicio in hominem ex Hiſpania reducem oboriretur. Ille, haud multo poſtquam redierat, venenum capulo ephippij Reginæ tecte, quaſi aliud agens, & clara voce bene precatus, illeuit, ſed Deo protegente, venenum vires non exercuit. Interim ille nomen in militiam dederat Eſſexio jam *Azoras Inſulas* cogitanti, & in eadem naue miles ex Anglia deceſſit, vt omnem ſuſpicionem amoliretur; cuius etiam cathedram eodem veneno illeuit, nec meliore ſucceſſu. Poſtea in Angliam reuerſus ſecurus egit, nec exiſtimauit quidem, Walpolum Confeſſorem vnquam retecturum. Verum, vt videtur, Walpolus ægre ferens, hoc ſcelus ſucceſſu carere, & ſuſpicans, Squierum votis neglectis illuſiſſe, ad vlciſcendum incubuit. Submiſſus ſane quidam erat in Angliam qui Squierum ſuſcepti ſceleris generatim deferret. Hinc Squierus, cum res tanti eſſet momenti, examinatus, primum inficiatus eſt; de in exquiſitius de circumſtantijs quibuſdam interrogatus, & ratus,

tus, Confeſſorem mala fide egiſſe, ſponte ſuperiora illa de Walpolo, & ſuo aſſenſu adhibito, & capulo ephippij illito, & cætera, confeſſus erat. Pro tribunali tamen & ad patibulum, proteſtatus eſt, licet à Walpolo & alijs ad hoc ſcelus fuerit ſubornatus, nunquam tamen animum induxiſſe vt admitteret. Walpolus, aut pro eo alius, ſingula quæ Squierus confeſſus erat, edito libello multis cum deteſtationibus præciſe pernegauit. Vtcunque ſe res habuit, nonnulli ex Anglia profugi, in hominum perniciem, & ſuam ipſorum infamiam, nimis ingenioſi extiterunt; Peſtifera enim opinio nonnullorum etiam ſacerdotum (pudet dicere) animos inuaſerat, excommunicatos Reges tollere nihil aliud eſſe quam lolium ex agro Dominico extirpare. M. D. XCVIII.

Sub id tempus quidam è qua neſcio officina male feriati, quibus quieta mouere inſtar mercedis erat, vt inimicitiam inter Reginam & Scotorum Regem occultis & nefarijs artibus diſſuerent, rumores diſſeminarunt, illum in Pontificiorum factionem propendere, atque animo eſſe à Regina alieniſſimo. Ad fidem faciendam Reginæ exhibitum erat exemplar literarum, quæ ad Pontif. Roman. à Regio Secretario fide ſubleſta ſcriptæ & ſubreptitia Regis ſubſcriptione ſignatæ. Verum illa, minime credula, hoc & id genus alia, vt commenta prauorum ad animos proteſtantium ab eo abalienandos & Pontificiorum conciliandos, omnino rejecit. Imo, cum Valentinus quidam Thomas, ſceleribus contaminatiſſimus, iam latrocinij damnandus, poſtularet, vt de re maximi monenti audiretur, & ſeorſim auditus, Regem Scotorum malæ mentis in Reginam inſimularet; tantum abfuit vt illa hoc inſuſurrantibus auſcultaret, vt iſtum, tanquam improbum calumniatorem, vel ab alijs malitioſe ſuppoſtum, vt ipſi & Scotor. Regi moleſtiam faceſſeret, vel hoc comminiſcentem vt vitæ ſuæ conſuleret, deteſtaretur; rem taciturnitate celari iuberet; nec hominem ſupplicio afficiendum cenſeret, ne qua macula Regis exiſtimationi aſpergeretur

Rumores in Scotorum Regem ſparſi.

A Valentino Thoma.

M. D. XCVIII.

geretur. Quandoquidem calumniæ in Principes quamuis falsissimæ pronis auribus excipiantur. Illum, dum hi rumores calerent, submonuit, vt hæc serio perpenderet: *An alter ab ipsa esset qui plus illi aut prodesse aut obesse posset. An alter fuerit in illum beneficentior: An alter minus ab illo expectaret, vtiq; quæ nihil aliud expectauit, quam vt Dei gloriam promoueret, & ipse sibi non deesset.* Nec defuit quidem. Ad huiusmodi enim rumorum commenta diffanda emissi sunt longe lateque per Angliam & Hiberniam qui eius in Religione constantiã, prudentiam, iustitiam, clementiam, & cæteras regias virtutes prædicando, multitudinis animos ad beneuolentiam allectarent. Dispersi etiam libri, tum ad jus successionis in regno Angliæ adserendum, (quod Io. Coluillus Scotus impie ingratus nuper cauillando oppugnarat, qui tamen palinodiam mox cecinit & evulgauit,) tum ad edocendũ, eius admissionem magis vsui vtriq; regno futuram, quam alterius cuiuscunq; intrusionem, ex his rationibus: Quod jure optimo nitatur; Rex sit; regnum Angliæ accessione Scotiæ toties expetita adaugeat; bellum Hibernicum & Hispan. consopiat; commerciorum libertatem aperiat: liberos, imperij firmamenta: vires ad se & suos tuendos, habeat, & Orbis Christiani Principibus sit longe charissimus. Propositi etiam tristes exitus non solum vsurpantium, sed etiàm vsurpantes prouehentium; & inter alios, Richardi Neuelli Comitis Warwicensis, qui Edwardum IV: & Ducis Buckinghamiæ, qui Richardum III, in solio collocarunt. Ad eliciendam successionis declarationem, huiusmodi sententiæ sparsim intertextæ: *Reges non possunt priuare consanguineos spe regni. Regna deferuntur iure sanguinis. Quæ naturæ beneficio competunt liberis, exhæreditatione paterna tolli non possunt, nec etiam à Regni Ordinibus in remotiorem transferri. Cum Dominus non toleraverit Israelitas, imo dederit in direptionem, quod spreta domo Dauid sibi Regem Ieroboam filium Naboth constituissent: Regnorum translationes à propinquioribus non solum legibus humanis, verumetiam diuinis repugnant.*

Reginæ ad eum monita.

Libri pro eo conscripti.

M. D. XCVIII.

gnant. Vt intrantes egredientium moram, quantumvis prolixam patienter ferre debent, ita egredientes aut poſſeſſores ſucceſſoribus certa intrandi argumenta præſtare tenentur, ne hi vana ſpe, illi quotidianis poſtulationibus fatigati, querantur. Sed his longe præcelluit liber ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΔΟΡΟΝ à Rege ad filium conſcriptus, in quo optimus Princeps omnibus numeris abſolutus elegantiſſime depingitur. Incredibile eſt, quot hominum animos & ſtudia inde ſibi conſiliarit, & quantum ſui expectationem cum admiratione apud omnes concitarit. Quid Elizabetha de his ſenſerit, non comperi: hoc ſcio, ſi rem tantillam referre liceat, quod illa, quæ dulcedine otij literarij ſeria lenire ſolita, aſſidue aliquid aut legit, aut ſcripſit, vt iamdudum Saluſtium de Bello Iugurthino, ita his diebus maximam partem Horatij de Arte Poetica, & Plutarchi libellum de Curioſitate, in linguam Anglicam conuertit, & ſua manu deſcripſit: etſi rebellio in Hibernia iam periculoſus exarderet, vt mox dicemus, ſi, qui è noſtratibus memoria digniores hoc anno occubuerunt, prius dixero. Nec illi præter Burghleium modo dictum plures quam tres, & ex eruditiſſimorũ quidẽ numero non minores quam fama feruntur.

Baſilicon Doron.

Regina bonis ſtudijs vacat.

Primus erat Thomas Stapletonus, Sacræ Theologiæ D. è Suſſexia oriundus, in Nouo Collegio Oxoniæ educatus, Theologiæ & Controuerſiarium in Academia Duacenſi profeſſor Ordinarius. In Belgium enim ex ſtudio Romanæ Religionis primis Elizabethæ annis conceſſerat, & publice legendo, pluresque libros ſcribendo, admodum inclaruit. Alter, Richardus Coſinus Cantabrigienſis, L. L. Doctor, Decanus de *Arcubus*, qui Eccleſiaſticam Iuriſdictionem propugnando, grauiſſimæ doctrinæ & prudentiæ eximiæ laudem conſequutus. Tertius, Edm. Spenſerus, patria Londinenſis, Cantabrigienſis etiam Academiæ alumnus, Muſis adeo arridentibus natus vt omnes Anglicos ſuperioris ævi Poëtas, ne Chaucero quidem conciue excepto, ſuperaret. Sed peculiari Poetis fato ſemper cum pau-

Mors Th. Stapletoni.

Rich. Coſini.

Edm. Spenſeri.

M. D. XCVIII.

paupertate conflictatus, etsi Greio Hiberniæ proregi fuerit ab epistolis. Vix enim ibi secessum & scribendi otium nactus, cum à rebellibus è laribus eiectus & bonis spoliatus, in Angliam inops reuersus, statim expirauit, & Westmonasterij prope Chaucerum impensis Comitis Essexiæ inhumatus, Poëtis funus ducentibus, flebilibus carminibus & calamis in tumulum conjectis.

Toto hoc anno rebellio Hibernica admodum exarsit. Tir-Oenius enim, etsi veniam, quam simulate implorauerat ab Ormundio Locum-tenente, sub magno Sigillo Hiberniæ impetrauerat, ex improuiso munimentum ad *Black-water* obsidione incinxit. Ad eam soluendam *Locum-tenens exercitus Generalis* (nullus enim adhuc Prorex substitutus) selectissimas submisit turmas, scilicet XIII. vexillationes sub Henrico Bagnallo Mareschallo, acerbissimo Tir-Oenij aduersario. Die XIIII. Augusti à castris prope Armacham triplici acie mouerunt: primam duxerunt Mareschallus & Percius; mediam Cosbius, & Thomas Maria Wingfeldius; postremam Cuinus & Billingus. Equitum turmis præfuerunt Calisthenes Brookus, Carolus Montacutus, & Flemingus. Vix mille passus confecerant, nimio plus inter se disparati per colles leuiter surgentes, inter vliginosam hinc planitiem, inde syluas, cum in primam aciem Tir-Oenius, acrioribus odij in Mareschallum stimulis excitatus, omnibus viribus inuolaret, statimque eo inter confertissimos hostes occiso, primam illam aciem à cæteris longius subsequentibus & ex obiectu collis ne conspectam, dum ordines laxaret, multitudine facile oppressit: eodemque momento puluis tormentarius fortuito in media acie igne concepto, multos sustulit, & plures mutilauit; Cosbiusque, qui missus, vt primæ aciei reliquias recolligeret, magna clade affectus. Montacutus tamen non sine magno periculo reduxit; Wingfeldius cum postremo acie, puluere tormentario deficiente, Armarcham redijt. Ita Tir-

Munimentum ad Black water obsidetur.

Angli prosliganter.

M. D. XCVIII.

Tir-Oenius periucundum de aduerſario triumphum, & de Anglis victoriam inſignem, reportauit. Nec ſane, ex quo in Hibernia pedem firmarunt, maior clades accepta, XIII. ſtrenuis ordinum ductoribus deſideratis; & mille quingentis è gregarijs, qui fœda fuga diſsipati, totis campis palantes cæſi victique. Superſtites non ſuam ignauiam, ſed ducum imperitiam, quod iam in morem ceſsit, probroſe culparunt. Nec ſine culpa videbantur qui adeo diſparati præter militarem diſciplinam inceſſerunt contra barbaros qui ſemper in vnum conferti impetu magis quam conſilio pugnant.

Munimentum deditur.

Paulo poſt munimenti ad Blackwater ſubſequuta eſt deditio, cum præſidiarij, fide & armis ad extremã famam reteritis, ſpem omnem ſubſidij euanuiſſe viderent.

Hæc victoria rebellibus glorioſa, & imprimis vſui, hinc enim arma & commeatum nacti, & Tir-Oenius per Hiberniam magna fama, tanquam libertatis auctor, vbique celebratus, ferocia & ſuperbia ſupra modum intumuit. Illico vniuerſa fere Momonia deficit; nec tam ex hoc fælici rebellium ſucceſſu; quam ex odio incolarum in Anglos * inquilinos & colonos qui in agros fiſco poſt Deſmonij rebellionem addictos deducti; atque ex ſpe protectionum ſi ſucceſſu carerent. (Inueteraverat enim in Hibernia exitioſa conſuetudo, vt rebelles & malefici, pecunia, quam ex prædationibus fecerant, data, impune euaderent & protegerentur.)

Momonia deficit.

* Vndertakers.

Protectiones Reip. exitioſæ.

Ad hanc defectionem alendam miſit Tir-Oenius in Momoniam *Ouny-Mac-Rory-Og-O-More*; & *Tirellum*, ex Anglica licet origine, Anglico nomine infeſtiſſimum; cum CIↃ. prædonibus: contra quos ad *Kilmalock* vſque Thomas Norriſius Præſes Prouinciæ cum ſatis valida manu feſtinauit. Cum autem Hibernicos, quos ſub ſignis habuit, defectionem cogitare perſpexiſſet, nouique ex Anglia coloni non plures quam ducentos eoſque inermes inſtruere potuiſſent; diſperſis copijs in Corcagium ſe recepit. Quo comperto, rebelles, confluente

M. D. XCVIII. *Momonia vaſtatur.*

fluente magna perditiſſimorum colluuie, agros depopulantur, prædas agunt, vndiquaque Anglorum Arces, ædes & prædia diripiunt & incendunt, eoſque paſſim crudeliſſime trucidant; quod non facile poterant, ſi, qui agros illos conduxerant, colonos iuſto numero & ex contractu inſtructos miſiſſent. Rebelles, hinc erectiores Iac. Fitz-Thomam è Deſmoniæ Comitum familia hominem obſcæniſſimum, Deſmoniæ Comitem declarant; ita tamen vt eſſet beneficiarius O-Neali, i. Comitis Tir-Oeniæ: qui literis ad Hiſpanum victorias pleno ore celebrauit; ſimulque obſecrauit, ne crederet, ſi forte audiret, ſe pacem ab Anglis expetere; quinimo contra omnes pacis conditiones, licet æquiſſimas, aures obfirmaſſe, & fidem Hiſpano datam conſtantiſſime obſeruaturum. Literis nihilominus, nuntijſque, interea de ſubmiſſione cum Locum-tenente ſimulate interceſſit, & iniquiſſima poſtulauit.

Tir-Oenius ſuas victorias prædicat.

Richard. Binghamus in Hiberniam remiſſus.

Ad huius inſolentiam comprimendum inprimis habilis viſus eſt Richardus Binghamus, contra rebelles in Hibernia fortis & fœlix ſi quis alius. Ille igitur, qui iampridem Conacthiæ Præfectura, prouincialibus de ſeueritate quiritantibus, amotus, in Angliam vocatus: & in Cuſtodiam datus; nunc remittitur cum honore & authoritate Mareſcalli Hiberniæ & Lageniæ Generalis. Verum ſtatim atque appulit, Dubliniæ diem obijt. Vir genere claro & antiquo in agro Dorſettenſi, ſed veteranæ militiæ gloria clarior. Ad S. Quintini enim Conqueſtum in Armorica, ad Leitham, in Hebridibus, Scotia, Creta Inſula, ad Chrium contra Turcas, in Gallia & Belgio, militauit, & quæ dixi, in Hibernia geſſit.

Obijt.

M. D. XCIX.

Deploratus Hiberniæ ſtatus.

IAm quodammodo deploratus erat Hiberniæ ſtatus, in rebellionem enim gens fere vniuerſa proruperat; alij ex præſidiariorum iniurijs & militari inſolentia; alij ex metu ad-

M.D.XCIX

aduerſarum factionum, quæ temporum iniquitate viribus inualuerant; alij ex fælici rebellium ſucceſſu; alij quod indefenſi immanium prædonum latrocinijs relinquerentur; alij ſacrificorum perſuaſionibus ſeducti; alijque abducti rumore falſo à rebellionis architecto paſſim diſſipato, Reginam conſtituiſſe gentem Hibernicam debellare & funditus extirpare.

Ad hanc rebellionem extinguendam quis idoneus reperiatur, in Anglia ſerio conſulitur. Regina & plerique Conſiliarij in Carolum Bluntum, Baronem Montioium, oculos conijciunt. Sed Eſſexius tecte innuit, illum nullis fuiſſe caſtrorum experimentis, niſi quod ordines in Belgio & Armorica duxerit; ab opibus non eſſe inſtructum, nullis fere clientelis ſuffultum, & literarum ſtudijs nimio plus immerſum. In Hiberniam aliquem è primaria nobilitate mittendum, qui potentia, honore & opibus validus, viris militaribus gratus, & exercitum iam antea ſummo cum imperio ductauerat; vt videretur ſeipſum digito deſignare. Adeo vt Regina iam ſtatuerit illum Hiberniæ regno & exercitui præficere; quod tamen ille quodammodo ſpecie recuſantis abnuit, alteri cuicunq; tam difficilem Prouinciam rogauit. Verum enimvero, ſi quis alter nominaretur, in promptu habuit quod obijceret. Atque ita ſe geſſit, vt aduerſarijs videretur nihil magis exoptare, quam exercitum ſub imperio habere, & viros militares ſibi aſtringere, idq; tanto ambitu, vt nonnulli metuerent ne quid monſtri aleret, maxime cum in Reginam beneficentiſſimã magis magiſq; contumaciam adhiberet, & aſſeclæ magna creparent, ſcilicet genus illi eſſe è regia Scotorum familia per filam natu maximam *Alani de Gallouidia*, (quæ tamen è regia ſtirpe non erat.) & ex regio Anglorum ſanguine per Ceciliam Bourchieram abauiam, cui genus, tum à Thoma Woodſtochio filio natu minimo Regis Edwardi III, tum à Rich. Comite Cantabrigiæ. Hinc potiori eſſe iure ad Angliæ ſceptrum quam alium quempiam Competitorum, quorum jus (præterquam *Infantæ Hiſpanicæ*) Dokemani liber illi inſcriptus conuellerat. Nec

De Prorege conſultatur.

Eſſexius tecte ambit.

M.D.XCIX

Nec hi contenti generis ſplendorem extollere, ob religionem etiam, fortitudinem & prudentiam, laudibus vbique cumularunt. Hæc ſingula alij in Aula, qui illum abſentem potius quam præſentem maluerunt, inſidioſe exaggerarunt, currentemq; incitarunt, ſpe æternę glorię apud poſteros, amoris & honoris apud multitudinem, propoſita; obteſtati pro ſummo & perpetuo in Remp. ſtudio vt hanc Prouinciam ſuſciperet, omnem operam & beneuolentiam prolixe polliciti. Hi, ſubdolum inimicorum genus, amicitiæ ſimulatione palam ſupra modum laudando, & longe maximam expectationem concitando, occultas inimicitias acrius exercuerunt, non ignari, ferocem iuuentutem ſibi exitio futuram, & non aliam faciliorem eſſe rationem popularem peſſundandi quam in negotium, cui impar videbatur, protrudendo. Quid opus eſt multis? Ille, licet viuidi & perſpicacis ingenij, hæc vel non ſenſit, vel ſentire noluit, dum primum ſuis, deinde ſibi, rebus maximis par, imo ſupra videretur. Hinc quaſi publico omnium gaudio Hiberniæ Prorex conſtituitur, ampliſſima cum poteſtate belli proſequendi aut componendi, & quod importunitate cuicerat, remittendi & condonandi in ipſam Maieſtatem crimina vel ipſi Tir Oenio. Quæ tamen remittendi poteſtas in omnibus hactenus Proregum Diplomatibus his verbis fuerat reſtricta: (*proditionibus, perſonam noſtram hæredes, & ſucceſſores, tangentibus, exceptis.*) Et prouide hanc condonandi huius generis crimina poteſtatem obtinuit, cum *omnimodas rebelliones Principis perſonam tangere.* Iuriſconſulti pronuntient. Exercitus illi decretus, quantum poſtularet nec Hibernia prius viderat, ſcilicet XVI.M pedites, & equites M.CCC: qui poſtea etiam ad XXM. ſuppletus. Nec quicquam in optatis habuit, quod officioſa, ne dicam inſidioſa, aduerſariorum opera non impetrauit. Vtque incautum plagis occultis irretirent, ſpeculatores, qui facta obſeruarent, voces exciperent, & ſingula ſemper in deterius adaugerent, oppoſuerunt. In mandatis datum, (vſitata omitto; & illud: ne Equeſtrem digni-

Prorex conſtituitur.

Exercitus illi decernitur.

Mandata illi data.

M.D.XCIX

dignitatem conferret niſi bene merentibus & dignis.) vt cæteris quibuſcunque rebellibus poſthabitis, in Tir-Oeniũ Archirebellem omnes vires conuerteret, eumq; præſidijs ad *Lacum-Foile & Balaſhanonam* quam primum premeret. Quod faciendum ille ſemper inculcauerat, & neglectum fuiſſe, bellumque crebris cum hoſte colloquijs protelatum ſuperioribus Proregibus & Norriſio criminoſe objectauerat. Programma in Hiberniam præmittitur quo declaratur, Hibernicos rebelles Reginæ clementia & patientia tam diu fuiſſe abuſos vt jam ad eos coercendos potentia neceſſario ſit exerenda. Tantum autem abeſſe ab Hibernia debellanda, vt ne cogitaret quidem; ne ſane eſſe cur cogitaret, cum pars longe maxima procerum, & plebis in fine firmi permaneant. Rebellibus qui ad officium redibunt, miſericordiam; cæteris excidium proponit. Eoque conſilio Eſſexium, vt clementiæ & juſtitiæ miniſtrum, elegiſſe, cuius fortitudo, prudentia, fides, & fælicitas, erant perſpectiſſima.

Programma præmiſſum.

Ille mox ſequitur ſub finem menſis Martij, Londino profectus inſigni nobilitatis flore comitante, plebe fauſtis acclamationibus proſequente, Ioue autem ſereno tonante, & magno imbre mox ruente. Inter nauigandum aduerſa tempeſtate huc illuc jactatus, in Hibernia appulit gladioq; pro more accepto, ſtatim, contra ac in mandatis habuit, Comitem Southamp. equitibus præfecit; & ſuaſu quorundam è Regio ibidem conſilio, qui in ſua nimis intenti, aduerſus minutos quoſdam in Momonia rebelles, archirebelle neglecto, & Regina inconſulta, cum omnibus copijs ſigna extulit. *Cahirum* Edm. Butleri Baronis de *Cahir* caſtrum, *Swiro* flumine circumfuſum, rebellibus receptaculum, cæpit; terrorem, magno pecorum numero abacto, late ſparſit; & rebelles circumquaque in ſyluas & ſaltus diſpulit. Interim tamen clades non minima accepta quorundam ignauia ſub Henric. Haringtono, in quos acriore diſciplina animaduertit. Nec ante menſem Iulium jam diuergentem redijt, militibus laſſatis afflictis, numeriſque ſupra fidem acciſis;

In Hiberniam proficiſcitur.

In Momoniã exercitum ducit.

Caſtrum Cahir capit.

M.D.XCIX

& ipſe grauiſſime ira ſuccenſus, quod Regina interim opimam Pupillorum Præfecturam, quam ſpe credula ſibi promiſerat, Roberto Cecilio contuliſſet. Cum Regina damnoſam hanc expeditionem ægre & acerbe ferret, & illum in Vltoniam contra Tir-Oenium vrgeret, datis literis culpam in Hiberniæ Conſiliarios, quibus, ob multiplicem in rebus Hibernicis vſum, non poterat non acquieſcere, tranſtulit, ſancte pollicitus, ſe quamprimum in Vltoniam infeſta ſigna illaturum. His literis vix traditis, alijs ſignificauit, ſibi neceſſario in Offaliam Dubliniæ vicinam contra *O-Conoros* & *O-Moilos* ibi tumultuantes deflectendum, quos facile & fæliciter contudit.

Reuerſus exercitum ita extenuatum inuenit, vt novum militum ſupplementum per literas chirographis Conſiliariorum Hiberniæ ſubſcriptas, ad expeditionem, quam in Vltoniam iam ſuſcepturus, peteret. Nunc certus in Tir-Oenium bellum conuertendi, Coigniero Cliffordo Conachtiæ Præfecto imperat cum expeditis cohortibus verſus *Belick* proficiſci, vt rebellium copiæ diſtraherentur, dum ipſe alia ex parte aggrederetur. Cliffordus ſtatim cum M. D. profectus, milites longo itinere delaſſatos, & à puluere bombardario minus inſtructos, *Curlew* montes ſuperare iubet; quos cum maximam partem ſuperaſſent, rebelles, duce *O-Rorco*, filio illius quem antea ſuſpenſum diximus, ex improuiſo irruunt. Angli principio facile repellunt, ſuſceptum iter pergunt; iſti ſubſequuntur, atque cum iam bombardarium puluerem deeſſe ſenſerint, denuo adoriuntur, & de via languentes atque reſiſtendo impares in fugam diſijciunt, Cliffordo vna cum Alexandro Ratcliffo de *Ordſall* ex equeſtri ordine & multis veteranis occiſis.

Interim in Anglia ſupplementum, quod Prorex petijt, conſcribitur, & mittitur; verum pauculis interiectis diebus, alijs literis edocuit, ſe nihil aliud hoc anno amplius præſtare poſſe, quam cum M. C C C. peditibus & C C C. equitibus Vltoniæ limites adire. Quo cum per-

peruenisset, Tir-Oenius se cum suis in collibus à longinquo vno & altero die ostendit, demumque per Haganum, colloquium cum Prorege orat. Ille abnuit: sin Tir-Oenius hoc vellet, die crastino ante principia in acie colloqui posse, respondet. Quo die leui facta velitatione, eques è Tir-Oenij turmis alta voce exclamat, Comitem pugnare nolle, sed cum Prorege colloqui velle, at nullo modo inter acies.

M.D.XCIX *Vltonæ limites adit. Tir-Oenius colloquium petit.*

Die insequente Proregi agminatim pergenti Haganus obuius nuntiat, Tir-Oenium misericordiam Reginæ & pacem exposcere, &, vt tantisper exaudiatur, obsecrare; quod si concederet, illum cum omni obseruantia ad vicini fluminis vadum (*Balla Clinch* vocant) expectaturum, haud procul à Loutho primario Comitatus oppido. Eo prorex quosdam præmisit qui locum explorarent; illi Tir-Oenium ad vadum offendunt, qui docet quamuis flumen intumuisset, facile vtrinque exaudiri posse, Hinc Prorex, turma equitum in proximo colle disposita, solus descendit; Tir-Oenius equo ventre tenus in aquas emisso Proregem in ripa magna obseruantia salutat, & multis vltro citroque verbis sine arbitris habitis, fere hora est consumpta. Post vnam & alteram horam Conus filius Tir-Oenij nothus Proregem subsequutus, patris nomine obsecrat vt alterum haberetur colloquium, ad quod primarij aliquot viri vtrinque admitterentur. Assensit Prorex, modo non sint plures quam sex. Die præstituto Tir-Oenius, cum Cormaco fratre, Mac-Gennyso, Mac-Guiro, Euero Mac-Cowley, Henrico Ouingtono, & O-Quino, ad vadum se ostendit. Ad eos Prorex cum Comite Southamptoniæ, Georgio Bourchiero, Warhamo S. Legero, Henrico Danuersio, Edwardo Wingfeldo, & Guilielmo Constablo, Equitibus Auratis, descendit. Quos singulos magna comitate salutat Comes, & verbis non multis collatis, placuit, vt quidam Delegati die insequente de pace agerent. Inter quos conuenit, vt induciæ ab ipso die in singulas sex septima-

Colloquuntur

Tir-Oenius iterũ colloqui petit.

Inducia fiunt.

M.D.XCIX

nas, vſque ad Calend. Maij haberentur, ita tamen, vt vtrinque liberum ſit, poſt præmonitionem quatuordecim ante dies factam, bellum renouare. Quod ſi quis Comiti confæderatus aſſenſum non præbuerit, illum Proregi proſequendum relinqueret.

Regina Proregi indignatur.

Dum hæc aguntur, literæ, quas modo dixi, ab Henr. Cuffo ad Reginam ſunt perlatæ; ex quibus cum intelligeret, Proregem tanto cum exercitu, tanto tempore, tanta pecunia expenſa, nihil effeciſſe, nec eo anno effecturum eſſe; commotior, eius conſilia, vt præcipitia, infœlicia, & comtemptu plena, perſtrinxit; nec dubitauit, neſcio cui ſuſpicioni indulgens, nonnullis dicere, eum aliud quidpiam animo cogitare quam patriæ & Principi operam in Hibernia nauare. Nec reuocare voluit, licet nonnulli ſuaſerint, rata, imprudentiæ eſſe extremæ, quem irritauerat & irritatum armauerat, nunc armatum denuo irritare. Verum ad eum Hiberniæque Conſiliarios reſcripſit: Se non poſſe ſatis demirari, cur Prorex dies prolatando, & alias atque alias moræ cauſas nectendo, pulcherrimas rei bene gerendæ contra rebelles opportunitates corruperat, qui nihil aliud, dum in Anglia eſſet, quam vnum Tir-Oenium perſequendum cenſuit, idemque literis ſubinde prolixe promiſit. Expoſtulauit, cur damnoſas illas in Momoniam & Offaliam contra ſuam ipſius ſanam ſententiam ſuſceperat, de quibus ipſam ne verbo quidem certiorem fecerat, priuſquam eſſent ſuſceptæ, quas alioquin prohibuiſſet. Si jam exercitus afflictus & aciſus, cur hoſtem non fuerit perſequutus, dum integer, valens, & completus? Si vernum tempus non idoneum erat ad bellum in Vltonia gerendum, cur æſtiuum, cur Autumnale neglectum? An nullum anni tempus illi bello opportunum? Se jam præuidere, Regnum Angliæ ſupra modum ſumptibus exhauriendum, & infamiæ quandam notam apud exteros ex aduerſo belli ſucceſſu ſubeundam; imo & qui huius temporis hiſtoriam ſunt ſcripturi, poſteris prodituros, ipſam

Ad eum ſcribit.

ipſam ad Hiberniæ regnum conſeruandum nihil non feciſſe, cum ad idem amittendum nihil omiſiſſe, niſi aliam belli rationem jam tandem iniret. Aſperius itaque & illum, & regni conſiliarios admonuit, vt conſideratius bono reipublicæ conſulant, nec male-ſanis conſilijs jam inde agantur tranſuerſi; ſimul perſcribant in quem ſtatum rem Hibernicam perduxerint, ſolliciteque proſpiciant ne quid detrimenti deinceps capiatur. M.D.XCIX

His literis prorex irritatus, & æger animi ex alijs quibus Regina acriter objurgarat, quod contra ac imperarat, Southamptonium equitum præfectura non abdicaſſet. Illi enim Regina indignabatur, quod, ipſa inconſulta, contra quam nobiliores ſolent, Elizabetham Vernoniam ex Eſſexij amita natam clam duxiſſet.) Sed maxime exulceratus, quod Regina Roberto Cecilio Præfecturam regiorum pupillorum contulerat, vt dixi, in cæcas nubes & procellas ſe conijcere cæpit: ſiniſtra conſilia clandeſtino agitauit, de redeundo in Angliam cum ſelectis cohortibus, & aduerſarios in ſuam poteſtatem armata manu redigendo; perſuaſus, plures ad eius partes ex amore & rerum nouarum ſtudio acceſſuros. Sed Southamptonius, & Chriſtophor. Bluntus, qui matrem eius duxerat, ab hoc incœpto vt nefario, cruento, odioſo, & periculoſo, deterruerunt. *Ille irritatur.* *Siniſtra conſilia agitat.*

An hoc Reginæ occulto aliquo indicio innotuit, haud ſcio. Eodem equidem tempore ex incertis rumoribus & cupide creditis de Hiſpanica claſſe apparata, ſex millia peditum exercitatiſſimorum Londini conſcribuntur; quorum tria milia circa Reginam excubarent, cæteri in omnes occaſiones adeſſent; atque ex circumuicinis regionibus numeroſior exercitus exquiſito delectu accerſitur. Quibus ſummi imperatoris titulo præficitur Carolus Howardus Comes Nottinghamiæ Angliæ Admirallus, cum ſumma authoritate tam contra hoſtes exteros quam rebelles domeſticos. Sed exercitus iſte poſt pauculos dies ſoluitur. *Exercitus in Anglia conſcribitur.*

Intra menſem Eſſexius omnium opinione citius in Angliam

M.D.XCIX *Eſſexius ineſpectatus in Angliã redit.*

Angliam aduolat cum ſelectis quibuſdam amicis: Southamptonio, qui equitum præfectura abdicatus; Barone Dunkellino; Chriſtophoro à S. Laurentio, Baronis Houthij filio; Henrico Danuerſio, qui à graui vulnere nondum conualuerat; Henrico Docwraio; & alijs ordinum ductoribus, atque domeſticis quibuſdam nobilibus, quorum plerique ſtatim atque appulerant, diuerſi abierunt. Ille ſex tantum concomitantibus ad *Noneſuch*, vbi regina egit, pergit, vt rerum Hibernicarum ſtatum edoceret. In via Baro Greius Wiltonius, qui ex emulis acrioribus erat, anteuertit, nec ſaluauit quidem. Cum Comes, ne quid ille in Aula officeret, ſubuereretur; & Thomas Gerardus, aſſequutus, ne officeret, blande, ſed fruſtra, rogaſſet: S. Laurentius operam ad eum in via & Secretarium in Aula occidendum detulit. Sed Comes, omnem impietatem ex animo peroſus, hoc noluit; atque ita maturauit, vt Reginæ bene mane, ne opinanti quidem, in penetrali ſacratiori in genua prouolutus ſe ſiſteret. Illa breui colloquio ſatis benigne (ſed non qua ſolet fronte) excepit, juſſitque in cubiculum abiret, & ibidem ſe contineret. Apud eam enim, quæ jam antea erat offenſior, nouam offenſam ſubijt, quod contra ac illa juſſerat, Hiberniam nulla impetrata venia reliquerat, & ejuſmodi inducias, quæ ſingulis quatuordecim diebus violabiles, pactus erat; cum penes illum eſſet, pro authoritate rem cum rebelle tranſegiſſe, & proditionis gratiam feciſſe. Interrogatus à Conſiliarijs, cur eiuſmodi pactus erat cum rebelle inducias, reſpondit, Tir-Oenium viribus præſidentem omnes omnino pacis conditiones elate recuſaſſe, niſi ſingulis in Hibernia rebellibus ſcelera remitterentur, Hibernici in poſſeſſiones, quas Angli occupant, reſtituerentur, & Romana Religio per vniuerſum regnum libere coleretur. Vtque Regina hæc rata haberet, perſuadere cæpit. Cum autem hæc vt indigniſſima ab omnibus improbarentur, redituſque eius in Angliam inexpectatus, & cum huiuſmodi comitibus, ſuſpicione non careret,

Regina ſeſſitit.

careret, quam aduerſarij in Aula varijs commentis auxerunt; Regina cenſuit, eum in cuſtodiam committendum, non tamen in aliquo carcere, ne omnem ſpem priſtini fauoris præſidere videretur; ſed in ædibus Cuſtodis Magni Sigilli, ne liber prauis turbidorum conſilijs longius ab officio abduceretur. Ille ſuum & ſuorum reditum tam ſuſpectum haberi, indigniſſime tulit. Vidi enim eius autographum in quo pulcherrima methodo digeſſit quæ ſibi obijcienda autumauit. Scilicet: Primũ, quod documentis neglectis expeditionem in Vltoniam procraſtinaſſet, opportunitates amittendo; Reginæ copijs & opibus alibi attritis. Dein, quod inducias rebellibus fructuoſas pactus eſſet. Poſtremo, quod rebus non conſtitutis Hiberniam ſpreta Reginæ prohibitione reliquiſſet, atque cum tot viris militaribus redijſſet. His ſubjunxit hoc reſponſum: *Ego, priuſquam Hiberniam reliqueram, rem militarem per Prouincias ea forma qua nunc adminiſtratur, conſtitui, & iam inde totos nouem menſes nihil damni acceptum. Non eſt, cur concomitantes ſuſpecti habeantur: illi admodum pauculi, & iuſtas redeundi cauſas habuerunt, nec plures quam ſex me ad Aulam comitati ſunt. Ecquid mali ego cum tantulo commitatu afferre poteram? Perinde facile mihi fuiſſet male feciſſe ac cogitaſſe, cum Regnum Hiberniæ & exercitum ſub imperio haberem. Si vlciſcendi cupiditate flagraſſem, aliorum auxilio haud mihi opus fuiſſet. Alterius enim vitæ eſt dominus, quiſquis eſt contemptor ſuæ. Verum ſcio quis dixit:* Mihi vindicta & ego retribuam. *Tantum-ne calumniæ in me licebit, vt hic meus reditus ſuſpectus habeatur, qui corpus pro principe laboribus confeci, fortunas profudi, & ſupplex ad Principis pedes procubui? Aequitas & charitas non niſi iuſtis de cauſis hæc contra illos admittant quos Religionis cultus & generis nobilitas à ſuſpicione vindicent. An in me huiuſmodi cadat ſuſpicio? qui patrem & fratrem, dum patriæ inſeruient, amiſi? qui tredecim annos, ex triginta tribus quos vidi, Regi famulatus ſum, & ſeptem ab interioribus fui conſilijs? qui odium longe maximum apud omnes, quotquot Reginæ ſaluti & veræ Religioni inuident, ſubiui? & pro meo in eã obſequio & in*

M.D.XCIX

Cuſtodiæ committitur.

Suſpiciones de reditu amolitur.

M. D. XCIX

in hoſtes opera, ita vindictæ ſum expoſitus, vt nullus locus niſi hoc regnum, nullum tempus niſi dum illa ſuperſit, ſecuritatem mihi præſtare potuerint? Nec ipſe ſolus hæc quiritabatur, ſed plurimi paſſim, è quibus nonnulli coniurarunt, vi & armis è cuſtodia educere; quod tamen, vt ſplendorem viri boni tueretur, fieri omnino prohibuit.

E cuſtodia eripi non vult.

Tir-Oenius inducias violat.

Verum ad Hibernica pauliſper redeamus. Induciæ illæ vix ſemel atque iterum exierant, cum Tir-Oenius copijs collectis hoſtili animo iterum ſe ad bellum parat. Ad eum mittitur à Regni Conſiliarijs Guilielmus Warrenus, ex Equeſtri Ordine, ſciſcitatum cur inducias violaret. Cui ille tumidior reſpondit, ſe inducias neutiquam violaſſe, cum iam quatuordecim ante dies ſe bellum renouaturum præmonuiſſet. Renouandi belli cauſam eſſe juſtam: nimirum, ſe intellexiſſe, Eſſexium Proregem, in quo ille omnia vitæ & ſaluris præſidia collocarat, in Anglia cuſtodia detineri, nec ſibi iam inde quicquam futurum cum Regni Hiberniæ Conſiliarijs, qui dolo malo ſecum iam prius egerant. Inducias ſi maxime vellet, minime renouare poſſe, O-Donellum enim in Connachtiam, & alios ex fœderatis in alias partes miſiſſe. Interea paſſim apud rebelles rumores non ſine capite (Tir-Oenio forte authore) vagabantur, Angliam breui nouis motibus exagitandam. Praui per Hiberniam & numeris & animis indies augeſcebant; qui, Hibernicæ originis, iam antiquam ſpirabant libertatem & nobilitatem: probi ex Anglica ſtirpe animo erant fractiore, cum tantas Principis expenſas in nihilum recidiſſe viderent; qui etiam inuicem conquerebantur, ſe à Reip. munijs tanquam peregrinos iam pridem excluſos. Tir-Oenius autem, alacer vbique, ſe & religionis & patriæ libertatem aſſerturum, perſtrepit, tumultuantes vbique in fidem recipit, auxilia ſubminiſtrat, diffidentes confirmat, & ad Anglorum in Hibernia imperium labefactandum ſtrenue incumbit, ſpe lætatus, quam Hiſpanus apparatu bellico cum nonnulla pecunia ſemel atque iterum ſubmiſſo oſtentabat, & Pont. Rom. promiſſis

Elate ſe gerit.

missis & Indulgentijs alebat, Phœnicis pluma præmissa, forsitan quia Vrbanus III. Ioanni Regis Henrici II. filio Hiberniæ Domino designato coronulam ex pauonis plumis contextam olim miserat. M.D.XCIX *Phœnicis pluma a Papa donatus.*

Interim in Anglia homines male feriati Essexium vbique per circulos, & ministri quidam etiam è suggestu immodicis laudibus extulerunt, ijdemque vel alij probrosis libellis Consiliarios lacerarunt, & per eorum latera ipsam Maiestatem, quasi Remp. negligerent, Hiberniam posthaberent. Vnde, cum Consiliarij postridie quam iuridicus S. Michaëlis conuentus finiretur, pro more in *Camera Stellata* conuenirent; Custos Sigilli, post quam nobiles monuisset, vt ex vrbe domum se reciperent, hospitalitatem inter vicinos colerent, & qui ex illis Eirenarchæ, non solum in publicæ pacis violatores animaduerterent, sed ne pax turbaretur, sedulo prospicerent; grauiterque calumniatorum proiectam maledicentiam redarguisset: exponit, quam assidua fuerit Reginæ cura ad Hiberniam pacandam, quam præpostere Essexius rebelles fuerit prosequutus, & quam iniquis legibus & Principe indignis cum Tir-Oenio pactus fuerit, qui hinc tumide elatus iactauerat, se propediam in Angliam aduenturum, & possessiones ibidem sibi comparaturum. *Essexij errata declarantur à Sigilli Custode.*

Baro Buckhurstus, qui Thesaurarius in Burghlæi locum suffectus, in infamium libellorum scriptores inuectus; explicat, quantus & quam instructus exercitus, quanta copia rei frumentariæ & bellici apparatus, in Hiberniam fuerint transmissa: pecuniam in trium mensium stipendia in singulos menses fuisse submissam, & Reginam in hoc bellum tercenta millia librarum intra sex menses expendisse. Nec Essexium posse hęc inficiari. *A Thesaurario.*

Comes Nottinghamiæ, Admirallus, docet Reginam homines prudentissimos, in rebus Hibernicis versatissimos, & animorum Prouinciæ gnaros, in consilium de Hibernica rebellione conuocasse; plerosque omnes, Vltoniam inprimis, in ordinem redigendam censuisse. *Ab Admiralio.*

M.D.XCIX

Eſſexium iuxta cum illis ſenſiſſe, qui ſæpius iterauerat, non virgulta rebellionis amputanda, ſed radicem excindendam. Contra tamen feciſſe, ingemiſcit; affirmatque v. naues Regias cum alijs ad vſum belli in Vltonia miſſas fuiſſe, & nullo vſui totos ſex menſes in portu ſubſtitiſſe.

A Secretario

Cecilius Secretarius primum ſingularem Reginæ curam in Regnis Angliæ & Hiberniæ protegendis declarat, ſubmouendo Gallos è Scotia, Euangelicam doctrinam in Gallia & Belgio propugnando, Belgium ab Hiſpanorum, Galliam è Confœderatorum faucibus eripiendo, & Hiberniam à Pontificis & Hiſpani copijs defendendo; adeoq; fæliciter, vt ante annos VII. ne rebellis in Hibernia conſpectus; & maiores prouentus Regina inde acceperit, quam pater Henricus, vel frater Edwardus, aut Maria ſoror. Deinde multis memorat, quam validus exercitus Eſſexio fuerit commiſſus, quantaque clades ab Haringtono & Cliffordo accepta. Tum, vt illis reſponderet, qui obmurmurarant, quamuis ampla authoritas Eſſexio delegata fuerit, illam tamen priuatis ex Anglia literis fuiſſe coërcitam, & alia contra animi ſententiam fuiſſe iniuncta; expeditionemque in Momonia Tir-Oenio neglecto ex conſiliariorum Hiberniæ ſententia fuiſſe ſuſceptam: affirmat, nec authoritatem fuiſſe imminutam, nec alia, quam ipſe primum ſibi deſtinarat, fuiſſe iniuncta; ipſumque Eſſexium teſtem citat, & eiuſdem literas, quibus expeditionem in Momoniam excuſauit, producit. Expeditionem illam an ex ſententia Conſiliariorum Hiberniæ, vel ſua ſuſceperit, Deo omniſcio relinquit; quandoquidem Conſiliarij, ſe nunquam ſuaſiſſe ſed improbaſſe, ſub Chirographis teſtarentur. Quod redditum improuiſum ex Hibernia nonnulli excuſarunt, agnoſcit, Reginam illi licentiam redeundi efflagitanti, cum opus eſſet, conceſſiſſe. Veruntamen poſtea, cum ille, Hiberniæ conditionem deploratiſſimam eſſe, ſuis literis perſcripſiſſet, diſerte imperaſſe pro fide quam Principi debuit, ne rediret, donec plene

M.D.XCIX

plene ſignificaret, quid in Vltonia præſtiterat, & cui imperium relinquendum cenſeret. Illum vero hæc neglexiſſe, & tamen contra, ac imperatum erat, redijſſe. Poſtremo, conditiones recitat, quas Tir-Oenius, rebus ad vota fluentibus, tumide exegerat, & modo dixi. Succeſſus aduerſos deplangit, qui gentis Anglicæ militari laude florenti in dedecus apud exteros cedant, Reginæ gloriæ vbique celeberrime aliquid caliginis offundant, & rebellibus ita animum inflarant, vt poſtridie, quam Eſſexius ad Aulam Anglicam redierat, Tir-Oenius non ſe potuerit continere, quin in huiuſmodi verba prorumperet, Non dubitare, quin maiorem conuerſionem rerum in Anglia propediem videret quam ex omnibus ſeculis iam antea acciderat, ibidem ſe palam oſtenderet, & partem ſibi aliquam ſortiretur. Qua animi diuinatione huiuſmodi ille ſperare, & quid factum de Eſſexio, intra paucas horas ſcire poterat, ſe ne ariolari poſſe, profitetur. Hæc Cecilius. Quæ alij tum dixerunt, cum eadem fere fuerint, non opus eſt vt ſigillatim memorentur. Eſſexium nunc in cuſtodia apud magni Sigilli Cuſtodem relinquamus, qui Deo & diuinis meditationibus totus defixus, omnes mundi vanitates præteruectus videbatur; literas tanta pietate, tanto rerum humanarum contemptu conditas, ad amicos dedit.

Ille totus Deo vocat.

Interea temporis Andreas Auſtriacus, Cardinalis Ferdinandi Archiducis fratris Maximiliani Imperatoris ex Welſera filius, qui Alberto Auſtriaco ad nuptias in Hiſpaniam profecto, Belgio præerat. Sedulo per Carolum Lanfrancum & Hieronymum Cœmanum de pace inter Reginam & Philippum III. Hiſpaniarum Regem componenda agit. Nec illa ſe à pace alienam oſtendit, modo idonea authoritas pacem tractandi ab Hiſpano deferatur, & Ordinibus Confœderatarum Prouinciarum conſulatur. Eos vero deſerere, aut aliquid facere, quod ſibi dedecori, aut illis fraudi, pro piaculo habere reſpondit. Ex pacis tamen mentione variæ ſuſpicionis Ordines & Reginam diffidentia inuadit: quan-

Pax cum Hiſpano proponitur.

M.D.XCIX

doquidem eodem tempore certis rumoribus percrebuerat, classem in Hispania apparari; verum Hollandica classis, quæ nunc Canariam insulam cum Castro cepit, & Sancti Thomæ Insulam vastauit, diuertisse creditur.

Hispanicæ triremes in Flandriam perueniunt.

Nec tamen rumores illi omnino vani: Triremes enim aliquot in Hispania apparabantur ex consilio Fred. Spinulæ Genuensis, qui supra priuatum abunde diues, cum in Belgio militasset, Hispano persuaserat Triremes in Flandriam mittere. Quæ sub eius auspicijs missæ, littus Gallicum legendo, & Etesis fauentibus, qui nostro cœlo ab occasu brumali diebus Canicularibus plerumque spirant, in Scluſam Flandriæ portum peruenerunt, ne conspectæ quidem Anglicis & Hollandicis nauibus quæ eas præstolabantur. Per Britannicum enim fretum altius in Septentriones prouectæ, siue æstu, siue locorum inscitia, siue forte fortuna, certe Anglos & Hollandos præstolantes fefellerunt. Hæ principio admirationem mouebant Hollandis & Anglis, qui Oceanum Britannicum crebris procellis iracundum huiusmodi planorum nauigiorum impatientem esse experti erant anno M.D.XLV, cum à Francisco Primo è mari Mediterraneo contra Angliam frustra deductæ. Verum postea terrorem facere cœperunt. Ea enim ratione a peritis naupegis erant aptatæ qua illæ quæ ad *Azoras* vsque non sine miraculo anno M.D.XCIII. penetrarunt, Oceanique nostri & maiorum nauium minas facile contempserunt, & tranquillo mari in quamcunque partem remis actæ magna damna iutulerunt, dum naues contra magnis expensis dispositæ, quandocunque vento destitutæ, inutiles & ictibus expositæ iacerent.

Carolus Sueciæ se apud Reginam excusat.

Eodem fere tempore Carolus, Regnorum Sueciæ, Gothiæ & Vandaliæ Princeps Dei gratia hæreditarius (hoc enim titulo vsus est) ad Reginam misit Hillum Anglum, qui calumnias, quasi nouis rebus Sueciæ regnum contra nepotem Sigismundum Poloniæ Regem affectando studeret, apud Reginam dilueret; rogauitque,

vt

vt fidem calumniantibus derogaret, & ipſi *ad conſeruandam & propugnandam ſynceram & verbo Dei fundatam Religionem concilio & auxilio adeſſet.* Illa publice audiuit, extemplo reſpondit, & optauit, vt fidem Nepoti datam ſyncere ſeruaret, ne in iuſtitiam, naturam propinquitatis iura peccaret, & officium magis comiter quam fideliter colere videretur. M. DC.

Hoc anno animam cœlo reddidit Richardus Hookerus ex Deuonia nobilium ingeniorum feraci oriundus, Oxoniæ in Corporis Chriſti Collegio educatus, Theologus modeſtia, temperantia, manſuetudine & cæteris virtutibus imitandus, & ſupra multiplice eruditionis laude celebris, quam libri de Eccleſiaſtica Politeia, patria lingua editi, digniſſimi qui Latine loquantur, abunde teſtentur. *Richardus Hookerus obijt.*

M. DC.

ANno auſpicante, Regina regni curis iugiter occupata, vt inter tantas in bellum Hibernicum expenſas rei pecuniariæ proſpiceret, quoſdam delegauit, qui Regia prædia iuris controuerſi poſſeſſoribus, accepta pecunia, confirmarent. (Poſſeſſoribus enim *Concelatores* turbidum genus hominum impendioſas moleſtias faceſſerunt.) Antiquas etiam leges, Edw. IV, Richardi II, Henrici IV, aliaſque de auro & argento facto aut infecto extra regnum non exportanda, obſeruari edixit; & ad Hibernica magis quam cætera intentiorem curam contulit. Tir-Oenius enim poſt Eſſexij reditum ſecundis ſucceſſibus tumidus, quaſi totius Hiberniæ Monarcha, volitat, atque vt flammam, quam abſens in Momonia conflauerat, præſens magis magiſque diffunderet, ſub religioſæ peregrinationis obtentu, in viſendi particulam Crucis Dominicæ, quæ aſſeruari in Tipparienſi S. Crucis Monaſterio creditur, media hyeme eo profectus, plurimos ad

Tituli, Iuris ambigui confirmati.

Edictum ne aurum aut argentum exportetur.

M.DC.

ad rebellionem præcipites cohortationibus & magnificis promiſſis protrudit: Iacobum *Fitz Thomam* agnatum Iacobi Comitis Deſmoniæ, quem rebelles Comitem declararant, ad honorem Comitis Deſmoniæ; & Florentium *Mac-Carty* ad titulum *Mac-Carty More* euehit: obſides à ſuſpectis extorquet; prædoneſque in fidelium ſubditorum agros immittit, duce *Mac-Guiro*, inter rebelles audaciſſimo. Qui forte fortuna incidit in Warhamum à S. Leodigario ſiue *S. Leger*, Equitem auratum, qui illum adacta haſta transfixit, ab illo ſimul transfixus.

Honores confert.

Mac-Cyrus occiditur, & S. Leger.

Cum hæc flamma in potentius incendium iam exarſiſſet, quam vt per Ormundium Generalem exercitus deſignatum, & Georgium Carium Exercitus Quæſtorem, qui Iuſtitiariorum titulo Hiberniæ præfuerunt, reſtingueretur; Regina, cuius delectu ſemper fœlix, Carolum Bluntum, Baronem Montioium, quem ingenio ad imperandum & parendum inprimis habili iudicarat, Proregem in Hiberniam præter omnem opinionem ſumma iam hyeme miſit. In Hibernia appulit ille menſe Februario ſine ſtrepitu cum pauculis. Rem Hibernicam admodum languentem imo deploratiſſimam inuenit. Tir-Oenius etenim ab extrema Vltonia in Momoniam, vt dixi, triumphantis inſtar, Inſulæ longitudinem nemine obſiſtente permenſus erat. Optimus quiſque ex aduerſis ſine ſpe remedij vel alleuamenti intabuit: peſſimi, rebus ad voluntatem continua ſerie affluentibus, altius ſpirarunt, & proculdubio nobiliores quique, ad reſumendam libertatem, quam oppreſſam quiritabantur, occulte conſpirarunt. Animos addit Clemens Octavus Pontifex Romanus Indulgentia ex Eccleſiæ theſauro, vt loquuntur. Qua (vt in pauca contraham) primum Præſules & Proceres Hiberniæ laudat, quod Iacobo Geraldino, Ioanni eius conſobrino, & nouiſſime dilecto filio Hugoni Principi *O-Neal* Comiti Tir-Oenio, Capitaneo, Generali exercitus Catholici in Hibernia, cunctis auxilijs & viribus opem præſtiterint. Deinde hiſce verbis pergit

Montioius in Hiberniam venit.

Pontifex Romanus rebelles Bulla animat.

M.DC.

pergit: *Nos, vt vos, ac Dux, & milites, alacrius in expeditionem hanc contra hæreticos operam in posterum præstare studeatis, spiritualibus gratijs & fauoribus vos prosequi volentes, Prædecessorum nostrorum exemplo adducti, ac de Omnipotentis Dei misericordia ac BB. Petri & Pauli Apostolorum eius authoritate confisi: Vobis omnibus & singulis, qui Hugonem Tir-Oenium Ducem eiusque exercitum Catholicæ fidei assertores & propugnatores sequimini, ac illis vos adiunxeritis, aut consilio, fauore, commeatibus, armis, aliisque bellicis rebus, seu quacunque ratione, eis in hac expeditione operam dederitis, ipsique Hugoni Duci, eiusque exercitus militibus vniuersis & singulis, si vere pœnitentes & confessi, ac etiam, si fieri poterit, sacra communione refecti fueritis, plenarium omnium peccatorum veniam & remissionem; ac eandem, quæ proficiscentibus ad bellum contra Turcas, & ad recuperationem Terræ Sanctæ, per Romanos Pontifices concedi solita est, misericorditer in Domino concedimus. Non obstantibus, &c. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris, Pontificatus nostri anno* IX. M. *Vestrius Barbianus.*

Rebelles, vt Proregem iam recentem exterrerent, in ipsis Dubliniæ suburbijs classicum cecinerunt; verum ille istis neglectis ipsum archirebellem è Momonia redeuntem aggredi exarsit. Conuocata itaque tumultuaria manu, (delectæ enim cohortes aberant in Momonia cum Ormondio,) in *Fereall*, vt viam præcluderet, & prælio exciperet, festinauit, sed iste de hoc Proregis consilio certior factus, (nonnullos enim habuit è Consilio regio semper sibi nimio plus deuotos,) contentissima perauia celeritate præuertit. Prorex Dubliniam reuersus, totus erat in delectu veteranorum habendo, qui ad *Logh-Foil*, & *Bala-Shanonam* prope ostium *Erni* lacus, nauigio mitterentur, vt Tir-Oenius à tergo, à fronte, à lateribus premeretur; nec non de subsidio ad præsidiarios in *Leasia* & *O-phalia* submittendo, quod tot rebellibus circumfusis plenum erat periculi & difficultatis.

Prorex in Tir-Oenium mouet.

Præuertitur.

Mense Maio ineunte, signa Vltoniam versus promouit,

Præsidia in Vltoniam mittit.

M.DC. mouit, eo conſilio vt rebelles in ea parte diuerteret, dum Henricus Docwraius ad *Logh-Foil*, & Matthæus Morganus ad *Bala-Shanonam* præſidia firmarent. Appulerunt illi menſe Maio ad *Culmo* iuxta oſtium *Logh-Foil* cum quater mille peditibus & ducentis equitibus. Vbi poſito munimento, & altera apud *Ellogh*; ad *Derri* vrbeculam in peninſula quadraginta iugerum, hinc magna ex parte flumine circumflua, inde ſolo ſemper vliginoſo imperuia, deuenerunt; in qua ſemiruti erant parietes Monaſterij, Epiſcopalis Palatij, duarum Eccleſiarum, & veteris Caſtelli. Armamentarium & caſulas ex aſſeribus quercinis ibi conſtruxerunt, & locum communierunt, ſtructilibus lapidibus, è vicinia, atque ædium dirutarum reliquijs, conchis in calcem igne redactis: dum Tir-Oenius à Prorege quo idie leuibus prælijs deſtineretur, indies adeo aduerſis, vt iam Martis alea mutata ad ſua luſtra repelleretur. Præſidijs his diſpoſitis, Prorex Iunio medio Dubliniam reuerſus, aliquot vexillationes & commeatum ex Anglia ad præſidium in *Armacha* ex hac parte locandum petijt, vt rebelles in anguſtiora ſpatia redigeret. Interim in *Leaſiam* omnium Lageniæ rebellium perfugium profectus, *Ony-Mac-Rory-Og* primarium è familia *O-More*, iuuenem ſanguinarium & proiectiſſimæ audaciæ, qui tantas turbas nuper in Momonia dederat, cum alijs conſceleratis occidit, agriſque vaſtatis, rebelles in ſyluas & ſaltus ita diſpulit vt in illis partibus vix conſpicerentur. Quam primum ex Anglia noua auxilia aduenirent, licet magna eſſet inopia rei annonariæ pecuniæque, & cælum iam poſt Æquinoctium in illa plaga brumeſceret, in Vltoniam mouit, & ad anguſtias *Mogheriæ* vltra Dondalkiam progreſſus eſt. Tranſitus ille totius Hiberniæ natura impeditiſſimus habetur, quem rebelles ſepimentis palis defixis, cratibus iunctis, ſaxis interiectis, & ceſpitibus, inter montes, ſyluas & paludoſas voragines, vtrinque magna arte, ſed maiori induſtria, tranſuerſe communierant, & fluuij pluuia

Derria communitur.

Tir-Oenium repellit.

O-Moros profugat.

In Vltoniam iterum mouit. The paſſe of Moghery.

pluuia per aliquot dies continua aucti alueis egreſſi. Vbi ſubſiderint aquæ, Angli ſepimenta illa animoſe perruperunt, & hoſtibus depulſis ſuperatiſque difficultatibus Prorex ad octauum ab Armacha lapidem (ad Armacham enim rebelles omnia depaſti erant) munimentum poſuit; quod in memoriam I. Norriſij, ſub quo prima militiæ rudimenta fecerat, *Mont-Norris* appellari iuſſit, virumque ſtrenuum E. Blanium præfecit; qui rebelles poſtea hac in parte grauiter exercuit, & ſimul coërcuit. In reditu, vt aſſiduas velitationes prætermittam, rebelles in anguſtijs prope Carlingfordiam, vbi viam obſeperant, memorabili clade contriuit. Ceciderunt tamen ex Anglis, præter alios, Latwarus Sacræ Theologiæ Doctor, Proregi à ſacris, & Cranmerus ab epiſtolis, viri eruditiſſimi & ipſi eo nomine longe chariſſimi.

M. D C. *Difficultates ſuperat.*

Mont-Norris munimentum.

Prorege reuerſo, & Matthæi Morgani ad Balliſhanonam expeditione in aliud tempus neceſſario prolata, Tir-Oenius & cæteri rebelles cum omnibus copijs ſigna in Henricum Docwraium direxerunt, velitationibus, inſidijs, periurijs, corruptelis & fraudibus pluſquam Punicis aggreſſi pluribus vulneribus ſauciarunt. Ille tamen ſe fortiter & fæliciter periculis explicauit; *O-Cahani* regiunculam duce Arthuro *O-Neal* filio *Turloghi* vaſtauit, *Dunalongum* Tir-Oenio vidente cepit, Ioannem *Bowles* ibidem in præſidio locauit; & paulo poſt, O Donello fremente, Lifferum Caſtrum occupauit, ope *Nealis Garue* è familia O-Donellorum in partes pellecti, ſpe propoſita Dynaſtiæ Tir. Conelliæ quam iure ſanguinis vindicauit. Quo tempore naue Hiſpanica cum armis & pecuniola ad *Calebeg* appulſa, rebelles eo ſpe prædæ partiendæ conuolantes, partes illas præſidiarijs Anglis perſultandas reliquerunt. Prorex ex altera parte, ne quid temporis periret, media hyeme *Glinnes*, id eſt, Conualles, in Lagenia ingreſſus, Donellum *Spaniah*, Phelimum *Mac-Pheogh*, & tumultuoſam O-Toolorum gentem in ordinem obſidibus acceptis redegit. In *Fereall* penetrauit, & Tirellum in-

Docwraium rebelles exagitat.

Rebelles in Lagenia coercet Prorex.

M. DC.

In Vltoniam redit.

Rebelles quidam ſe ſubmittunt.

Georgij Carew res geſtæ in Momonia.

inter rebelles rei militaris peritiſſimum è firmamento ſuo (cuiuſmodi *Faſtneſſi* illi vocant) paludoſo & vepribus condenſo expulit. In Vltoniam iam per ambages vbique victor peruenerat; vbi primum vaſtauit regiunculam *Ferney*, duobus Euari *Mac-Cowley* filijs occiſis, & deinde Richardo Moriſono emiſſo *Fues* prouinciolam. Præſidium in *Breny* curante Oliuero Lambardo collocauit; & ad Droghedam deflexus, Turloghum *Mac-Henry* Dynaſtam in *Fues*, Euarum *Mac-Cowley*, *O-Hanlon*, qui ſe hereditarium regium Vexilliferum in Vltonia gloriabatur, & plures ex *Mac-Mahonis* & O-Ralijs, ſupplices cum obſidibus ad genua prouolutos in fidem recepit.

Hæc primo anno geſſit Montioius Prorex. Nec minus fælices progreſſus in Momonia Auſtrali Hiberniæ parte fecit Georgius Carew, Præſes Prouinciæ nuper conſtitutus, quæ rebellione ſub titulari Deſmoniæ Comite per omnes partes graſſante periculoſe quaſi ægrotauit. Ille enim primum ita rem egit cum mercenariorum (*Bownies* vocant) è Conachtia ductoribus, quos rebelles euocarant, vt Dermitium O-Conarum aſtu, Redmundum à Burgo ſpe facta auiti patrimonij recuperandi, & Tirellum iniecto terrore, ne ex inſidijs opprimeretur, è Prouincia emouerit. Deinde diffidentiam, quam ementitis literis inter eos concitauerat, adeo ſolerter aluit, vt ſibi timentes ſe diſtraxerint. Poſtea cum Twomundiæ Comite, qui indiuiduus adhæſit, & fortiſſime operam nauauit, in eos mouit, titularem Comitem intercepit, quem tamen rebelles poſtea recuperarunt; *Logherum*, *Cromum*, *Glanum*, *Carrigfoilum*, *Corgragum*, *Rathmorum*, *Cahirum*, caſtra, expugnauit, aut deditione cæpit. Carolus Willmottus, quem Kerriæ præfecerat, *Lixnawum*, *caſtrum Mainium* & *Liſtwillum*; Franciſcus Barclaius *Glanemirum* in poteſtatem redegit. Greamus ordinum ductor titularem illum Comitem ita agitauit, vt prouincia expulerit, atque plures rebelles vndique territi ſupplices ad

Reginæ

Reginæ fidem confugerint; & inter eos Florentius *Mac-Carty*, ſimulandi & diſſimulandi artifex egregius; ſed plerique ſimulate. Compertum enim eſt, plurimos ex ijs per Sacerdotes Romam miſſos huius delicti in Eccleſiam Romanam veniam deprecatos eſſe, ſcilicet quod in rebellione non perſtiterint, & diſpenſationem rogaſſe, ne *rebus ſic ſtantibus* in rebellionem apertam proruerent. Vt verbo dicam: Præſes, qui Prouinciam menſe Aprili ingreſſus turbatiſſimam, efficit, vt menſe Decembri eſſet pacatiſſima, & ne vnum quidem propugnaculum contra Reginam defenderetur. M. D C.

Nona de pace cum Hiſpano, propoſitio.

Dum hæc in Hibernia geruntur, conſultatur in Anglia de pace cum Hiſpano ineunda, & ex ijſdem quidem argumentorum momentis quæ Anno M. D. XCVIII. dixi. Hanc non ita pridem Albertus Archidux cum Infanta vxore ex Hiſpania reuerſus & enſe conſecrato à Pont. Rom. donatus propoſuerat. Et quamuis Regina præciſe negaſſet fœdus defenſionis cum Hiſpano ferire, oppida in cautionem data tradere, commercia cum Hollandis & Zelandis interdicere, quæ inprimis efflagitauit, aut honoris prærogatiua Hiſpano cedere: Ille tamen & Gallus, miſſus ſubinde internuntijs, de pace intercedere non deſtiterunt, & Hiſpano quidem authore, qui in pacis ſtudium, tum ex ſedato ingenio, tum ex Conſiliariorum iudicio, totus incubuit. Nouit enim, patrem, pace cum Gallo confecta, nihil magis in votis habuiſſe, quam etiam cum Anglo conficere, vt imperia filio cum pacis conſolidatæ gloria relinqueret. Sibique perſuaſum erat, hanc pacem in rem Religionis Romanæ, ſuum honorem, & etiam vtilitatem, ceſſuram. Spes certe Romæ concepta erat, (vt ex diſſertatiuncula ibi his diebus ſcripta vidimus,) fore, vt hinc mitius cum Romanæ Religionis cultoribus in Anglia deinceps ageretur, qui domum reuerſi, ſuam Religionem minori eum periculo conſeruare & latius diſſeminare poſſent. Hoc non minus ei glorioſum futurum, quam maioribus, Nouum Orbem detexiſſe: Minores etiam Prin-

Quæ ſpe ex Conſultatione Romæ habita.

M. D C.

cipes eum nullo bello diſtentum magis obſeruaturos, ita vt deinceps quaſi honorarius Arbiter Orbem temperaret. Vtilitas hinc etiam redundaret multiplex; Ordines enim Hollandiæ & Zelandiæ ad æquas conditiones facilius perducerentur; pecuniæ, quæ ad copias in Belgio alendas & ad claſſes Indicas quotannis reducendas effunditur, parceretur; illæ ſecuræ cum opibus redeuntes Hiſpaniam immenſum ditarent; Angli rem naualem ſenſim negligerent, cum Hiſpanorum ſpolijs non amplius opes augerent; & tandem dum alta pace fruerentur, à bellicis terra marique ſtudijs deſuefacti, ex improuiſo opprimerentur.

Etſi hæc Reginam non latuere; illa tamen, quæ, re mature deliberata, pacem & Angliæ & exiſtimationi ſuæ maxime conducere cenſuit, Gallo importune vrgenti reliquit vt colloquio tempus locumque diceret, qui Menſem Maium & Boloniam maritimam Galliæ vrbem dixit, quæ olim Bononia & Geſſoriacum Nauale dicta. Cum præuiſum fuerit, quæſtionem de potiore loco in ſedendo & incedendo oborituram, nonnulli ſelecti ſunt qui hac de re inquirerent. Hi obſeruarunt, in libro *Cæremoniarum Curiæ Romanæ*, (quæ, vt habent Canones, *velut Domina, Mater, & Magiſtra*, dat normam alijs,) inter Reges primum locum deberi Regi Galliæ, ſecundum Regi Angliæ, tertium Regi Caſtellæ; Anglos illum locum pacifice tenuiſſe in Generalibus Concilijs, Piſano; Conſtantienſi, Senenſi, & etiam Baſilienſi, (etſi in hoc Caſtellæ Legatus minus modeſte ſe opponeret.) Præterea Caſtellæ regnum, cuius titulum Hiſpanus cæteris præponit titulis præ Angliæ regno eſſe nuperum. Comites enim habuiſſe, nec Reges ante annum ſalutis M. XVII, illoſque non vnctos. Regem Angliæ inter Reges quos dixerunt *Superilluſtres*, tertium habitum fuiſſe, & Hiſpanum quartum. Iulium item III. P. R. pro Henrico VII. Angliæ contra Ferdinandum Caſtellæ pronuntiaſſe. Reginam Angliæ & naſcendi & regnandi tempore Hiaſpano eſſe priorem (hoc enim

Tractatus ad Bononiam

De Præcedentia Angliæ & Hiſp. obſeruationes.

Ex Volaterrano.

enim argumento in Concilio Basilienſi contra Henricum Sextum Angliæ vſi erant Hiſpani.) Denique Iuriſprudentes vno ore pronuntiaſſe, *Præcedentia, cuius origo hominum memoriam exceſſerit, jure conſtituti loco habenda eſt.* M. DC.

Obſeruarunt etiam, cum in prima Concilij Tridentini ſeſſione ſub Paulo III. vnus idemque eſſet Legatus Caroli V. Imperatoris, qui etiam Rex Hiſpaniæ, & ille locum primum ante Galli Legatum ex jure Imperatoris occuparet; Hiſpanos hunc locum non ſolum ex jure Imperatoris ſed etiam Regis Hiſpaniæ jam inde vindicaſſe, quia nemo contradixit. Quo tempore Angli prudentiam in Galli Legato deſiderarunt, quod non contradixerit, ac contra Imperatoris Legatum conteſtationem publicam fecerit, ſi præſe tuliſſet pro Hiſpano etiam locum ante Gallum cæpiſſe. Adnotarunt etiam, Hiſpanos, ex iſpanici imperij longe lateque diffuſi amplitudine, potentia ſupra cæteros vniuerſi Orbis Reges magnis in Eccleſiam Romanam meritis & loco extra ordinem in Concilio Tridentino ſub Pio IV. ante Gallum occupato, ſuperiorem locum ſibi vindicaſſe. Sed hæc omittamus.

Ad diem condictum Boloniæ conuenerunt pro Regina Henricus Neuillus Ordinarius in Gallia Legatus, Ioannes Herbertus modo factus alter è Secretarijs, Robertus Bealus ab Epiſtolis Conſilij Septentrionalis, & Thomas Edmundius Reginæ ab Epiſtolis Gallicis. Pro Hiſpano, Balthaſar Dominus de Zuniga, & Fonſeca à ſanctiori conſilio & in Belgio Legatus, atque Ferdinandus Carillus Licentiatus ex ordine S. Iacobi & Regius in Caſtella conſiliarius. Pro Archiduce, Ioannes Richardotus Dominus de Barly, primarius in Concilio Præſes, & Lodouicus Verreykeimus, Audientiarius primariuſque Secretarius. Angli in documentis habuerunt, vt ante omnia regni Angliæ, Reginæque honorem, ſalutem, & publicam vtilitatem curarent. Quod ad honorem, vt locum honoratiorem Hiſpano nullate- *Delegati de pace.* *Anglorum documenta.*

M. D C.

nullatenus ſederent, quinimo directe, modeſte, tamen ex argumentis, quæ dixi, vendicarent. Si Hiſpani non cederent, ne Angli glorioſa vtilibus præponere viderentur, aliqua media & equabilis ratio proponeretur. Cuiuſmodi hæc ſit: Alterna præcedendi viciſſitudo primordiumque ſortibus permitteretur. Quod ad ſalutem & publicam vtilitatem, prouiderent, vt nihil fraudi Anglorum aut prouinciarum Vnitarum in commercijs fieret. Vt Angli in Indijs libere negotiarentur, quandoquidem in Tractatu M. D. XLI. in omnibus Caroli V. Dominijs hoc conceſſum: ſaltem in ijs locis quibus Hiſpani ſedes non fixerunt, & cum Principibus Indicis, qui Hiſpanorum imperio non ſubſunt. Vt Hiſpani conditiones primum proponerent, quandoquidem ad tractandum inuitarant. De rebellibus & profugis (qui ex fœderibus antiquis cum Burgundis vtrinque expellendi, cum Gallis reſtituendi) ne verbum facerent. Sin illi proponerent, docerent, nullos eſſe ex Belgio in Anglia præter mercatores & artifices; in Belgio autem Anglos penſionibus ad res turbandas ſuſtentari.

Exceptiones in Delegatorum Commiſſionibus vtrinque.

Delegationis Autographis inuicem exhibitis, Hiſpani in illo Reginæ exceperunt contra adiunctum *Illuſtriſſimi* in titulo Archiducis, qui ſacris (vt dixerunt) Imperatoribus ortus, Regumque Hiſpaniæ gener & frater, maritus & caput *Sereniſſimæ* Iſabellæ Infantis Hiſpaniorum primo-genitæ, ab omnibus principibus *Sereniſſimi* titulo honoratur. Anglis docentibus, Archiducem Regi in titulo non adæquandum, nec alium quam *Illuſtriſſimi* titulum in antiquis Tractatibus Archiduci Philippo Caroli V. patri fuiſſe delatum; reſponderunt Hiſpani, Minime mirum, *Illuſtriſſimi* titulum eo ſeculo Archiduci Philippo fuiſſe delatum, cum non alius in eodem Tractatu Regi Henrico VIII. attribueretur. Contra in illos Regis hos defectus adnotarunt Angli: Formulam ſubdelegationis deeſſe: idemque obſeurari intermixtione aliorum Commiſſariorum: priuato Rege Sigillo

Sereniſſimi *titulus.*

niretur:

M. D C.

wuniri, cum illud Reginæ Magno Angliæ Sigillo muniretur: clauſulamque deſiderari, qua Rex ratum haberet quicquid concluſum fuerit. Reſponderunt illi, formalem ſubdelegandi facultatem ineſſe in verbis: *Par trattar y hazar trattar.* Nomina Priuati & Magni Sigilli in Hiſpania eſſe inaudita, Regis Autographum ſua ipſius manu eſſe ſubſcriptum coram Secretario, publico Regis & Regni Sigillo corroboratum, & per hæc verbula, *Eſtar y paſſar, y eſtare y paſſare*, omnia rata haberi.

Poſt pauculos dies, titulo *Sereniſsimi*, quotieſcunque Archiducis nomen occurrit, in Reginæ Autographo rite inſerto, Angli poſtularunt, vt præſentes conuenirent, (hactenus enim per ſcripta & colloquia cum Archiducis Delegatis egerunt,) atque loci prioritas Reginæ deferretur. Hiſpani offenſiores, quod Angli primi primum locum vendicarunt, quaſi in huiuſmodi rebus, vt dictitarunt, *le premier demandeur eſtoit le vaincueur*; reſponderunt, nouum eſſe, Reges Angliæ æqualitate agere cum Rege Catholico; inauditum, de prioritate. Retulerunt Angli, Præcedentiam Regni Angli vniuerſo Orbe terrarum eſſe notiſſimam, & ſolidis rationibus comprobandam; Legatumque Reginæ Reſidentem, cum duplicem habeat poteſtatem, præferendum ei qui nudo titulo Delegati admiſſus. Edmundius etiam aſſeuerauit, ſe ante colloquium Richardoto ſignificaſſe, Reginam prioritate non ceſſuram, vrgentique vt reſponderet, ille quidem non negauit, ſed dixit, ſe reſponſurum cum ſimul conuenirent, & non putaſſe, Tractatum ea de cauſa interruptum iri. Comeſſatum deinde ad ſuas ædes vtrinque inuitarunt, ſpecie vt familiarius ſermones conferrent, re vera vt honorem ſubdole præriperent. Sed & hoc vtrinque deuitatum: etſi Belgæ ſerio ſatagerent, ſcilicet vt Hiſpani mollirentur, qui audire noluerunt vt Rex Cath. ſe æqualem Reginæ Angliæ agnoſceret, quoniam ita Gallum ſuperiorem eſſe neceſſario confiteatur, quandoquidem in confeſſo ſit, Anglorum Reges Gallis ſemper primas detuliſſe. Angli tamen in ſuſcepto conſilio

Angli primum locum vendicant.

Hiſpani nec æqualem concedunt.

M. D C.

filio obfirmate præſtiterunt, auitam poſſeſſionem in honoris prærogatiua defendentes; aſſerentes, nec juſtam eſſe cauſam cur Hiſpani ſuccenſerent, quandoquidem, *Qui ſuo iure vtitur, nihil facit in alterius præiudicium.* Nec eſſe cur Hiſpanus illam æqualem non agnoſceret, quæ perinde abſoluta eſt ac ille Monarcha, & æqualia ſi non ampliora Majeſtatis jura in ſuis Regnis habet. Mittitur poſtea in Angliam Edmundius, & remittitur cum huiuſmodi ad quæſita inſtructionibus: Si aliqua æqualitatis ratio in honoris prærogatiua proponatur quæ Reginæ non ſit fraudi, admitteretur. nec ſtricte primis documentis inſiſtendum. Pax perpetua iniretur intra contrahentes & ſucceſſores, Nulla induciarum haberetur mentio. Commercia ad ſtatum quo fuerant anno M. D. LXVII. reuocarentur. Stipulatio fieret ne naues detinerentur ſine aſſenſu Principis ad cuius ſubditos ſpectant. Nullo modo conſentirent, bellicas Hiſpanorum naues in Reginæ portus admittendas. Si commercia in Indijs ſemel negarentur, rem ſilentio præterirent, perinde ac Galli in Tractatu Cameracenſi & Veruinenſi fecerant. Ita quilibet ſuo periculo fortunam tentarent; reſtrictionem enim admittendo, Anglorum in illas partes nauigationi jam inde præjudicaretur. De rebellibus item & profugis, vti Galli in Tractatu Bleſenſi & Veruinenſi, reticerent. Promitterent, præſidiarios Anglos in oppidis Cautionarijs oppida tantum defenſuros, nec contra Hiſpanos militaturos: & edocerent, Reginam certo ſtatuiſſe, vt ſubditi in Archiducis Prouincijs negotiarentur, Angli tamen Ordinibus militantes non reuocarentur. Denique vt pro loco & tempore ſe rebus aptarent, quæ potiora conſilia dant hominibus, quam homines rebus; diligenter obſeruando quo hic Tractatus tendat: An vt Reginæ animum ſuſpenſum tenerent, dum illi Angliam vel Hiberniam inuaderent, aut, vt Vnitas Prouincias in ſuas partes pellicerent atque ab Anglis diſſociarent.

Noua ad Anglos documenta.

Interea Archidux, magna belli mole in Flandria diſtentiſſi-

tentiſſimus, querebatur, auxiliares & ſubſidia ad Ordines à Regina ſubmitti, & naues in Indias adornari. Delegati hæc ſibi incomperta eſſe reſponderunt. Sin vera: hanc non eſſe innouationem, ſed continuationem eorum quæ ante colloquium cæpta fuerunt, & toleranda donec pax conficiatur: Hiſpanum recriminantes, quod rebellibus in Hibernia bellicum apparatum & pecuniam palam ſuppeditaſſet, ab illis obſides accepiſſet, & auxiliares promiſiſſet: atque hoc conſtare ex ſuis ipſius literis quæ à rebellibus ad gratiam apud Reginam aucupandam tranſmiſſæ & jam producendæ. Præterea illam plane eſſe innouationem, cum pater Hiſpani non niſi tecte ſuppetias tulerit. Dum de hiſce diſceptatur & ſuſpiciones vtrinque increbreſcunt, pacem proponi, aliud inſidioſe cogitari; Hiſpani denuntiarunt, Regem Catholicum neutiquam prioritatem conceſſurum, aut æqualitatem admiſſurum, atque ſuis peremptorie imperaſſe vt Tractatus diſſolueretur. Hoc & Archiducis & Reginæ Delegatos admodum ſollicitos habuit. Et ne Tractatus diſſolueretur, Angli propoſuerunt, vt, prioritatis quæſtione omiſſa, per ſcripta & mutua cum Archiducis Delegatis colloquia, ſicuti hactenus, vel per internuntios vtrinque tranſmittendos, tractarent. Illi propoſuerunt, vt, ſi conuentus in Hollandia haberetur, & Ordines vna in Holandia conuenerint: ſe tractaturos in aliquo Hollandiæ loco qui non ſit in Reginæ poteſtate. Sin conuenire placuerit in aliquo Hiſpanicæ ditionis loco, ea ciuilitatis ratione qua quiſque in ſuo tecto hoſpitem dignatur, Anglos accepturos. Propoſitum etiam fuit vt Tractatus in ſexaginta dies prorogaretur, vt intermiſſus potius quam diſſolutus videretur, & interea ſuam quiſque operam nauaret ad pacem perſuadendam, ſi Principibus vtrinque ita viſum fuerit. Verum hæc fruſtra. Illico enim & Hiſpani & Archiducis Delegati exſpectato feſtinantius domum reuolarunt; & Regina ſuos protinus reuocauit, prius proteſtata, ſe ex ſyncero animo nihil omiſiſſe quod in Chriſtia-

M. D C.

Tractatus diſſoluitur.

M. D C.

na & abſoluta Principe requiri poſſit, ad pacem veram, firmam & perpetuam, vt Chriſtiano ſanguini parceretur, conſolidandam: quandoquidem, vt ſummatim dicam, etſi plures erant malæ fidei ſuſpiciones, ſuppetijs nuper ad rebelles in Hiberniam miſſis, ad hunc tamen Tractatum ſuos eorum rogatu miſerit, cumque nihil videret cur prioritatem Hiſpano concederet, (quod ante Tractatum per Edmundium intimarat,) tantum æqualitatem poſtulauerit; &, ſi hæc non admitteretur, tractare per ſcripta & internuncios non recuſauerit. Ita Tractatus Bolonienſis poſt tres menſes expirauit.

Prælium ad Newport.

Ordines interea, rebus ſupra vota fluentibus, tantum à pacis ſtudio aberant, vt hoc eodem tempore de maritima Flandriæ ora in poteſtatem redigenda cogitarent, ad nauigationis ſecuritatem præſtandam, Spinolæ enim triremes mare infeſtarunt, & Oſtendam liberandam quãvnicam in Flandria habuerunt caſtellis circumpoſitis in anguſtias redactam. Hæc facilia videbantur, hoſtium rebus jam afflictis, veteranorum alijs deficientibus, alijs tumultuantibus. Conſcriptis itaque ſub Mauritij Naſſouij auſpicijs XIIII. M. peditum, & III. M. equitum, quibus primarij ex Ordinibus ſe adjunxerunt, ſtatuerunt exſcenſionem ad Oſtendam facere. Sed vento aduerſante, ad Philippinam in Flandria, per carinas pandas æſtu adlabente in terram adactas, æſtu relabente exercitum expoſuerunt; terroremque adeo late ſparſerunt, vt præſidiarij per viam etiam, qui in munitiſſimo illo Sancti Alberti, prope Oſtendam ſe vbique dediderint: & die octauo æſtuario tranſuadato nullo negotio ad Neoportum peruenerint. Poſtridie caſtra metari cogitantibus ecce præter expectationem, Archiducem cum VII. M. ped. & M. equit. aduolare, nuntiatur. Ille enim itinere nocte dieque continuato inſequens pleraque ex propugnaculis recepit; D. CCC. Scotos ad viam oppoſitos obtriuit, & laſſatum militem fere vſque Neoportum rapuit. Hic viſum Hiſpanis conſiſtere, S. Alberti propugnaculum recuperare & aggere ducto Naſſo-

M. D C.

Naſſoui os commeatu prohibere: Sed Archidux ex fælici ſucceſſu animoſior hoc conſilium vt bellicoſis indignum repudiauit. Ex altera parte Mauritius non ſegnior ad bellum ſe accinxit, ac peditatum, qui in primo agmine, *Franc. Vero* (vt *Verus* in ſuis commentarijs prodidit) commiſit, Lodouicum Naſſouium equeſtribus turmis præfecit; placuitque omnibus, æſtuarium, recedente æſtu, quam primum retranſuadare. *Verus* ſuos veſtes exuere prohibuit, dictitans, aut veſtibus non opus futurum, aut melioribus breui potituros; locum ad pugnam percommodum elegit, vbi anguſtior inter mare & tumulos arenarios iacet planities, & tumuli tam qua mare ſpectant, quam qua terram, celſiores ſurgunt. In tumulorum editiſſimo Anglos, qui non plures quam M.D. & II. M. D. Friſones *Muſquetarios* diſpoſuit. Mauritius jam propoſuit, an in hoſtem mouerent, aut ibi expectarent: vt mouerent, plerique cenſuerunt; ita terrerent, & victoriam reportarent, expectando animum ſuis minuerent, hoſtibus augerent, qui & opportunitatem haberent muniendi ad intercludendum & reditum & rem annonariam. *Verus* contra, hoſtilem exercitum tumultuario conſcriptum non ita a commeatu eſſe inſtructum, vt in regione bello attrita diu hærere poſſet. Difficultatem rei annonariæ minime timendam, in nauibus ſatis eſſe, & mare apertum ad omnia neceſſaria ſubuehenda. Hoſtes ex longo itinere tumulos accliues aſcendendo, & per decliues deſcendendo æſtiui ſolis ardore defatigatos à recentibus exceptos facile poſſe debellari. Hoc conſilium Mauritius amplexus, eo loci conſtitit, quaſdam cohortes ad eruptionem præſidiariorum ex Neoportu prohibendam conſtituit, nauigia longius ſubduci imperauit, vt ſuis nulla niſi ex deſperatione ſpes ſupereſſet, acieſque inſtruxit, ſex tormentis majoribus ante primam diſpoſitis. Archidux jam prope Neoportum, dum vnam & alteram horam deliberat an ibi ſubſiſtendum, ad laſſatos milites refocillandum, & ſubſequentes turmas expectandum, & loci & temporis

M. DC.

opportunitatem amiſit. Signa tamen ſpe plenus alacriter promouit: cumque videret, æſtu adlabente ſpatium anguſtius & minus commodum equitibus relictum, vt ad tumulos arenarios neceſſario deflectendum captivum ad terrorem incutiendum conſulto emiſit qui Scotos ad internecionem contrucidatos & prælium non conſerendum exclamauit, ſed ci os ſta im occluſum. Iam in appropinquantem *Verus* equites emitti monuit; at qui præfuit, forſan *Veri* gloriæ inuidus, hoc noluit. Majoribus igitur ex *Veri* juſſu tormentis diſploſis, illi diſſipati ad tumulos ſe contulerunt, pedites præſtolati, qui per littus pergentes majoribus tormentis in Naſſovios ſubinde intonuerunt. Illi etiam, æſtu magis magiſque increſcente, & è nauibus impetiti, ordinibus ob loci anguſtias denſatis & conturbatis, tumulos anheli conſcenderunt. *Verus* in ſummitate anterioris tumuli locum capeſſit, vt hoſtium motus ex alto obſeruaret; in quem quingenti Hiſpani ſine ſignis & ordine aſcendentes à Friſonibus Muſquetarijs glandium imbre rejecti. Confuſiſſima deinde pugna exoritur, pro inæqualitate loci, hic in tumulos ſurgentis, illic in conualles ſubſidentis, in quibus ita labilis eſt arena, vt nuſquam firmo pede conſiſtatur. Pugna tamen per agmina vtrinque ſubmiſſa fortiſſime ſuſtinetur, dum aſcenditur & deſcenditur, & modo hi modo illi pro loci opportunitate vincunt aut vincuntur. *Verus*, ducis & ſimul militis munere ſtrenue fungens, vulneratur, primum in tibia, & paulo poſt in fœmore; diſſimulauit tamen, ne ſuis animum minueret; & qui cum illo, ita oppreſſi, vt ad tormenta juxta littus deſcenderent. Ipſi inuito ſequenti equus ſuffoſſus cecidit, & incubuit donec Robertus Drurius & Higamus ſubleuarent, & in Drurij equum imponerent; peropportune quidem cum hoſtis inſtaret. Ad tormenta Horatium fratrem inuenit cum ccc. peditibus; imperauit tormenta in hoſtes jam in anguſto littore confertiſſimos explodi, ſuam equitum alam & illam Bae-

li

M. DC.

li impreſſionem facere, & Horatium cum peditibus præſto adeſſe: qui hoſtes ad tumulos conjecerunt; vnde tempeſtate glandium repulſi. Simulque ac Mauritium mediam aciem promouere viderent, primum equites, deinde pedites, effuſe fugerunt, & inter fugiendum magna clade profligati. Ceciderunt IX. M. plus minus. Capti, Admirallus Aragoniæ, Vigilare, Sapena, & quam plures Nobilioris notæ. Vulnerati, ipſe Archidux, qui fortiſſimi Imperatoris nihil omiſit, Dux Aumalius, Alphonſus Dauales Campi Magiſter, Rodericus Laſſo, & alij. Sed hæc dixerint Belgicæ hiſtoriæ Scriptores. Mihi ſufficiat hæc ſummatim è *Veri* Commentario annotaſſe, qui, quanta fuerit Anglorum hoc prælio virtus, hinc æſtimandum relinquit, quod ex mille quingentis Anglis, qui adfuerunt, octingenti cæſi & vulnerati, octo ordinum ductores deſiderati, & reliqui omnes præter duos ſauciati. *Cladem acceptam Hiſpani hoſtium numero, qua altera parte maior, fatigationi ex longo itinere, Soli aduerſo vento arenam in ora voluenti, loci iniquitati, ſuorum equitum ignauiæ, atque Anglorum virtuti retulerunt* E quibus Franciſcus & Honorarius *Veri* fratres, Edwardus Cecilius, Caliſthenes Brokus, Thomas Knollius, Daniel Verus, Iohannes Ogleus, Yaxleius, Fairfaxus, Valuaſorus, Holcroftus, Deniſius, Tirellus, Hamundus, Suttonus, Foſterus, Garnettus, Morganus, Scottus, eximias fortitudines laudes promeruerunt.

Tractatus de Repriſalijs inter Anglos & Gallos.

Inter Anglos & Gallos toto hoc anno, vt etiam ſuperiore, querimoniæ auditæ de Repriſalijs, quæ piratica inſolentia vtrinque nimis increbuerunt. Conuenit autem, curante Thumerio Boiſiſſio Legato Gallico, viro grauiſſimo, Vt *Subditi vtriuſque Principis in mutuam protectionem ſuſciperentur, ad licitam mercaturam exercendam ſecundum Tractatus priores. Vt ſufficiens cautio capiatur pro nauibus mercatorum & aliorum, cum bellico apparatu & repriſalijs, emittendis, in duplice nauis apparatus & victualium valore, & de alijs ſine repriſalijs in ſimplice. Si nullam vel minus idoneam admiralliæ officiarij acceperint cautionem,*

M. D C.

nem, de iniurijs illatis eorum culpa interueniente, ipſi reſpondere teneantur. Vt impenſis mercatorum proſpiciatur; cauſæ intra ſex menſes expediantur, ſi commode fieri poſſit. Sententiæ in actionibus ciuiliter intentatis latæ in ſingulos delinquentes in poſterum in ſolidum fiant; fide-iuſſores pœnam ſtipulatam præſtabunt tantummodo quo ad iniuriam paſſo ſatisfiat. Si iuſtitia poſt tres menſes à requiſitione Principis vel oratoris Reſidentis denegata fuerit, repriſalia hinc inde concedi poſſunt. Vt nulla Armorum aut bellicarum munitionum genera in Hiſpani dominia tranſportentur. Si quid à Regijs miniſtris captum vel detentum fuerit pretio non ſoluto, ab vtraque maieſtate cura adhibeatur vt opportuno tempore debita ſolutio præſtetur. Vt naues immediato Principis mandato emiſſæ, vel à Regiæ claſſis præfectis in vſus publicos adſcitæ, pro Regijs nauibus habeantur; ſi quis ab iiſdem commiſſum fuerit, vt iuſtitia adminiſtretur, ipſi Principes proſpiciant. Repriſaliæ non modo ſuſpendendæ, ſed penitus vtrinque reuocandæ. Edicta publica fiant, ne bonorum captorum diuiſio, tranſportatio, ſeu alienatio, permittantur; neue quis eadem emat, receptet, ſeu celet, niſi iuſtæ & legitimæ prædæ iudicis admirallitatis decreto definiantur. Ne Piratæ in ciuitates, portus, aut villas recipiatur, ſeu ſtationem facere permittantur, ſed detineantur, & iudicio ſiſtantur; idque ſub pœnis iuræ debitis, cum reparatione damnorum & intereſſe. Hæc tamen non aliter accipiantur, ſub hac proteſtatione, vt ſi quid fœderibus antiquis repugnans fuerit, nihil inde derogatum intelligatur; ſed vt pro horum temporum iniuria piraticis deprædationibus melius prouideri poſſit, hoc ipſum per viam prouiſionis ſolummodo accipiatur, donec amplior tractatus pro vtriuſque Principis commoditate de ſingulis haberi poſſit. Lites præterea intendebantur de nouis telonijs Anglorum mercibus contra Bleſenſem tractat. impoſitis, De pannis Anglicis vitioſe & dolo malo confectis, non ſine gentis noſtræ infamia. Pecuniam etiam Gallo mutuo jam antea datam Regina molliter exegit: & pars eius aliqua renumerata, nulla non gratiſſimi animi ampliſſimis verbis facta ſignificatione.

Nec in Gallia ſolum, ſed etiam in Dania de commercijs

M. DC. *Lites etiam cum Danis de commerciis.*

mercijs & Anglorum in littore Norwagico & juxta Islandiam piſcationibus, hoc initio recruduit contentio. Danus ſuperiore anno, his piſcationibus & Anglorum piratica offenſior, armata claſſe Hullenſes Anglos prope Norwegiam piſcantes ex inopinato oppreſſit, naues atque bona ad magnum valorem confiſcauit, & nautas tormentorum cruciatibus ſubjecit, cauſatus hanc pænam ſimul cum interdicto piſcationis in Anglia ante biennium fuiſſe denuntiatam, eo quod licentiam non petijſſent. Hæc ſine præuia cauſæ cognitione. Regina vt hoſtilia, nulla vel perſonæ ſuæ, vel ſubditorum vel antiquorum fœderum habita ratione, indigne tulit. Pro Hullenſibus per literas, per Steph. Leiſierum & Tho. Ferrarium, ſedulo interpellauit. agnouit, Whitfieldium & Bernicum verbis prætendiſſe, piſcationem Iſlandicam & Norwegicam contra fœdera ab Anglis exerceri, at probationem præſtitiſſe nullam. Docuit, multa priuilegia ab antiquis Norwegiæ Regibus ante conjunctionem Daniæ & Norwegiæ Anglis ad piſcandum conceſſa fuiſſe, eademque à Ioanne & Chriſtierno Daniæ Regibus confirmata. Quod ex Tractatu cum Ioanne aſſeritur, *licentiam pro piſcatione de ſeptennio in ſeptennium petendam:* reſpondit, plurimos annos fuiſſe omiſſam; omiſſionis culpam non ab Anglis ſed à Danis fuiſſe. Vſque ad expulſionem enim Chriſtiemi Regis Anno M. D. XXI. ſeptennalem illam licentiam petitam fuiſſe: ab eo tempore nec Fredericum Regis abauum, nec Chriſtianum auum, neque Fredericum patrem exegiſſe: qui anno M. D. LXXXV. ſcriptis literis promiſit, ſi Angli ab injurijs abſtinuerint, gauiſuros libertate qua hactenus gauiſi ſunt; abſque vlla petitione licentiæ. Iniquius igitur cum Anglis nunc agi, quandoquidem nuper non recuſarunt, licentiam de ſeptennio in ſeptennium, vt olim, deinceps petere; & celeberrimi Iuriſconſulti judicarunt, mare ex jure gentium liberum eſſe & commune, nec ab vllo Principe interdici poſſe. Quid multis? Regina poſtulauit, rem vniuerſam vel ad Delegatos vtrinque,

M. D C.

que, vel ad Electorum Brandenburgenſem Regis ſocerum, Ducem Mekelburgenſem, Henricum Iulium Ducem Brunſwicenſem Regis ſororium, tanquam arbitros, referri. Abnuit ille. Cum autem nec Stephanus Leiſierius nec Ferrarius in Daniam, nec Nich. Cragius vir literatiſſimus in Angliam, miſſi, rem componere potiſſent; conuenit tandem vt Delegati vtrinque Embdam mitterentur. Eo Regina Richardum Bancroftum Epiſcopum Londinenſem, Chriſtophorum Perkinſum, & I. Swalum LL. D. mandauit, qui cum Dani Delegatis tractarent. Verum, cum hi ad ſtatum diem ſiue ex vento aduerſante ſiue alio neſcio quo errore non adueniſſent; Dani, prætexentes, tempus delegatæ authoritatis exiſſe, domum properarunt: vel, vt aliqui putarunt, quod res annonaria defecerat. Dani enim certam annonam, non diurnam pecuniam, vt cæteri Principes, Legatis ſuis præſtant. Nec audire voluerunt vt authoritatem à Rege ampliandam expeterent. Hinc Angli quiritabantur quaſi Dani nihil aliud ſibi proponerent quam vt res eodem quo tunc ſtatu permanerent, ſcilicet vt ab Anglis noua vectigalia indies in Freto Oreſundo exigerent, eorum naues & merces ex nouis decretis confiſcarent, piſcatione in aperto Oceano Septentrionali & nauigatione per illud mare in Moſcouiam prohiberent.

India Orientalis Societas inſtituta.

Regina nihilhominus his diebus, ad nauigationis incrementum, Regni honorem, & commercij amplificationem, Collegium ſiue Conſociationem Mercatorum indiæ Orientalis cum amplis priuilegijs inſtituit, qui cum tribus nauibus eo miſerunt Iacobum Lancaſterum, illum quem diximus anno M. D. X C I I I I. Fernambuckam in Braſilia fortiter expugnaſſe. Et auſpicato in rem ſuam ſingulis jam inde annis claſſem eo miſerunt, & in Anglici nominis honorem Emporia in Lurat, Magni Mogoli imperio, in Moſſolupatan, Bantan Patane, Siam, Sagad, Mecaſſar, etiam in Iapana locarunt, & fælicibus victorijs hoſtilem inſolentiam atque Turciam perfidiam contuderunt. An in Reipub. bonum,

num, tanta vi argenti ex Anglia exportata, & tanta multitudine nautarum quotannis absumpta: prudentes dixerint, & posteri viderint. M.DC.

Dum subditorum opulentiæ Regina sic consulere studuit, Clemens VIII. Pontifex Romanus, gnarus, illam jam ætate esse deuexiorem, vt Romanæ religioni in Anglia consuleret, duo *Breuia*, quæ vocant, in Angliam misit, alterum ad Clerum Pontificium, alterum ad populum; quibus monuit, vt *neminem quantumcumque sanguinis propinquitate niteretur, in Regem post Reginæ mortem admitterent, nisi eiusmodi esset qui fidem Catholicam Romanam non modo toleraret, sed omni ope & studio promoueret, & more maiorum iurciurando se id præstiturum susciperet.* Verum hæc *Breuia* vt occulte missa, ita occultata & admodum paucis communicata. Horrendum tamen illud fulminalis proditionis monstrum hinc conceptum. Vt hæc ad Iacobum hæreditario Angliæ regno excludendum Roma emissa, ita & ferrum eodem tempore in Scotia ad eundem è medio tollendum à Rethuenis fratribus apparatum; qui, ob supplicium de patre Gouriæ Comite, Rege nondum adulto, ex legibus sumptum, in vltionem inflammati, Regem optime meritum in ipsorum ædes insidiosè illectum sceleratissimè ad cædem destinarunt; & patrassent, nisi Deus Regum custos, Regis ipsius colluctantis fortitudine, I. Ramsæi, Thomæque Areskini opera, nefarium consilium in authorum capita vertisset. Illi enim inter scelus patrandum contrucidati, sceleris comites, capite luerunt; & Ordinum Regni conuentu bona publicata, domus solo æquata, membra dissecta, per vibes contis defixa; & quotquot cognomine *Rethueni*, gentilitium nomen deponere ad memoriam damnandam jussi. Mihi tamen damnata summatim retulisse non sit fraudi, cum alij plenissimè scriptis prodiderint.

Breuia Rom. P. in Scotorum Regem submissa.

Indicta filiorum Comitis Gouriæ in eum.

Graues per Angliam sub hoc tempus inualuerunt querelæ de rei annonariæ difficultate, quæ sane ingrauescebat ex pluuiosa cæli constitutione sub finem superioris

Querelæ de annonæ difficultate.

M. D C. rioris anni, verno frigore hoc anno, & priuata quorundam auaritia, qui, licentia impetrata, copioſius in exteras regiones quæſtuoſiſſime exportabant. Vulgus, qui non minus opinione quam certa ratione mouetur, Buchurſtum Theſaurarium, quaſi licentiam conceſſerat, conuicijs & famoſis libellis perſtrinxit. Hæc cum is non negligeret, ſed ad Reginam confugeret, quæ innocentiam eius edicto teſtata, culpa in propolas frumentarios tranſlata, conuitiatores apprehendi & puniri juſſit. Illi tamen (ea eſt querula vulgi malignitas) grauius conquerebantur, eumque, quaſi agnoſceret, tacitis conuitijs aſperius verberarunt.

Eſſexius reſipiſcit. Sextum jam menſem in cuſtodia apud Sigilli Cuſtodem Eſſexius detentus, ex innata bonitate, hac graui afflictione, & ſalutari amicorum, inprimis Henr. Howardi conſilio, ſerio reſipiſcere cæpit; praua ſuggerentes, nominatim Gillium Mericum, & Cuffum, quos pro turbulentis habuit, longe amandare ſtatuit. Eamq; pietatem, patientiam, modeſtiam & humilitatem induit, vt amici optime ſperarent, omnes laudibus efferrent, aduerſarij inuiderent; Regina vero, demiſſiſſimis eius literis lenita, in priuatas ipſius ædes abire permitteret, vbi liberiori cuſtodia ſub Richardo Barcleio frueretur. Subinde proteſtata, ſe nihil in illum facturum ad *ſubuerſionem*, ſed tantum ad *emendationem*.

Ad ſuas ædes mittitur.

Veruntamen cum vulgus hominum eius innocentiam vbique per circulos celebraret, viſum eſt Reginæ, ad omnem nimiæ ſeueritatis, injuſtitiæ, & præjudicij ſuſpicionem à ſe & Conſiliarijs depellendam, vt in ædibus Cuſtodis Sigilli (non in *Camera Stellata*, ne grauius mulctaretur) cauſa de plano audiretur, coram Regijs Conſiliarijs, quatuor Comitibus, duobus Baronibus, quatuor Iudicibus, & quaſi cenſoria quædam animaduerſio ſine vlla tamen perfidiæ nota adhiberetur. Hæc capita erant criminationis: Quod contra ac in mãdatis acceperat, Southamptonium equitibus præfecerit; Equeſtrem dignitatẽ pluribus contulerit; copias in Momoniam,

Coram Delegatis ſiſtitur.

moniam, Tir-Oenio Archibelle neglecto, traxerit; cum eodem colloquium nec ex Reginæ maieſtate nec Proregis dignitate habuerit; &, quod ſuſpectius, quia clandeſtiuum. Hæc ſingula Iuriſconſulti Regij altius exaggerarunt, prolatis ex eius literis ante biennium ſcriptis (quarum exemplaria à ſuis nuper diſperſa) huiuſmodi abruptis ſententiolis: *Nulla tempeſtas furentior quam impotentis Principis indignatio. Reginæ cor induratum eſt: An non poſſint Principes errare? An non poſſint ſuos iniurijs afficere? Quid debeo vt ſubditus, quid vt Comes Mareſcallus Angliæ, haud ignoro.* Ex his arguerunt, quaſi ille Reginam pro impotente & rationis experte habuerit, Pharoni indurato comparauerit, illa veritatem & juſtitiam non amplius curauerit, & quaſi ille præter fidelitatem, non obedientiam, non gratitudinem debuerit. Quædem etiam minutiora ex libro de Richardi II. abdicatione illi inſcripto obiecerunt. M. D C.

Ille, altero genu ad menſam aduolutus, gratias egit diuino numini, ob omnia beneficia, & mitiſſimæ Principi quæ cauſam publice in Camera Stellata auditi noluerit, illum autem calicem tranſire (ſic enim loquutus eſt) atque intra priuatos parietes cenſeri juſſerit. Profeſſus itaque, cum illa conteſtari nolle, nec juuenilis ætatis, minus conſideratæ, & ſuæ imbecillitatis, errata vel in toto vel in tanto excuſare. Proteſtatus eſt, ſe fidem integerrime coluiſſe, nec vel cogitaſſe non obtemperare, & ſemper obtemperaturũ. Denique, in omnibus recte ſenſiſſe, etiam ſi ſecus acciderit; & mundo jam valedicturum. Simulq; lachrimas vbertim profudit; adſtantes item præ gaudio ex ſpe optima ſimul collachrimarunt. Non potuit tamen continere quin excuſare inciperet, ſe Southamptonium Equitibus præfeciſſe ex credulo errore, Reginam rationes, quas reddidit, admiſſuram: ijſdem autem reiectis, protinus exauthoraſſe. Equeſtrem dignitatem pluribus detuliſſe, vt volones nobiliores apud ſe retineret. Bellum in Momonia ſuſcepiſſe ex inconſulta Conſiliariorum Hi- *Ille reſpondet.*

M. DC.

berniæ ſententia, eorum præcipuum Ormondium cæcitate, & Warhamum S. Leodegarium cruenta morte jam luiſſe. Progredientem repreſſit Cuſtos Sigilli, monuitque, vt, quo cæperat pede, pergeret, ad Reginæ miſericordiam confugeret, quæ illum non perfidiæ ſed contemptus & inobedientiæ argui voluit, nec verbis obedientiam præ ſe ferret quam factis minime præſtiterat. Delicta enim extenuando Reginæ clementiam extenuare videretur. Abſonum eſſe apertam inobedientiam obediendi voluntate obumbrare. Quid ſinguli dixerint, vanum eſt repetere, cum eadem fere fuerint quæ in Camera Stellata prius dicta vel poſtea dicenda. Pronuntiat tandem Sigilli Cuſtos, illum à Conſiliarij munere abdicandum, à Comitis Mareſcalli, & Præfecti Machinarum functionibus, ſuſpendendum, & in cuſtodia, quo ad Reginæ viſum fuerit, detinendum. Hæc ſuis ſuffragijs cæteri comprobarunt, ſpemque plures conceperunt, illum in gratiam propediem recipiendum, quandoquidem Regina expreſſe juſſerit ne ab Equorum præfectura ſuſpenderetur (quaſi eius opera denuo vti vellet) & cenſura hæc nullo modo in acta referretur.

Interrumpitur.

Spes deliberatione concepta.

Hanc ſpem nonnulli, qui Reginæ, Comitis & aduerſariorum ingenium atque euentorum conſequentiam obſeruarant, huiuſmodi argumentis probabiliter auxerunt: Reginam, ad clementiam & placabilitatem natam, pro prudentia noſſe, miſericordiam throni eſſe ſtabilimentum; Poſſe & velle miſereri & ſimul ſapere. Nolle tantum virum irritando in deſperationem adigere. Nolle, quod Reipub. poſſet vſui eſſe, vllo modo perire. Ad juſtitiæ normam omnes actiones hactenus direxiſſe; ſe Comitis *emendationem* non *ſubuerſionem* cogitare. Hoc Principis verbum oraculi inſtar habendum. (vtque à Deo nihil fit quod contradictionem implicet, ita nec à Principibus.) Adhæc, illam non minus quam Mithridatem malitioſos in virtutem à fortuna deſtitutam ſæuientes auerſari. Quos ſemel

Ex moribus Reginæ.

M. DC.

ſemel gratia dignata eſt, conſtanti fauore ſemper proſequutam fuiſſe. Multos grauius delinquentes eius gratia non omnino excidiſſe; Suſſexium ſcilicet de proditionibus Hibernicis; Norfolcium à Crofto & Sadlero de mandatis in obſidione Lethæ non obſeruatis; Baconum Sigilli Cuſtodem de libro ab Haleſio de Regni ſucceſſione conſcripto; Henricum Arundelium, Henricum Southamptonij patrem, Lumleium, de occultis cum Scotorum Regina conſilijs; Croftum de priuato cum Parmenſi Principe Colloquio; Walſinghamum de interceptione Regis Scotorum per Gowrium clam ipſa, clam cæteris Conſiliarijs: & Leiceſtrium de rebus Belgicis, inſimulatos fuiſſe. Nihilominus hos ſingulos priſtinam gratiam plene recuperaſſe. Northumbrium autem & Weſtmorlandium qui in Patriæ & principis perniciem cum exteris conjurarunt, & rebellionis ſigna extulerunt, extremo ſupplicio juſte fuiſſe affectos. Norfolcium item, qui contra fidem datam iterum in idem peccaſſet, nuptias cum Scotia ambiendo; quæ illa cum exteris agitauit, reticendo; Scotoſque hoſtes Angliæ denunciatos ſublevando. Scotorum etiam Reginam, etſi ex inunctionis prærogatiua tuta videbatur, cum obliquas & violentas ſe liberandi rationes inijſſet, eo vſque vt Regni & Reginæ ſalus ageretur, nec aliud ſalutarius remedium à Regni Ordinibus excogitari poſſet. At nihil huius generis Comiti obiectum, qui tantum per errorem lapſus, ab omni perfidia, tum omnium Conſiliariorum, tum Reginæ ipſius ſententia, abſolutus. Quæ vt eum à deſperatione ad ſpem reuocaret, nullos ex aduerſarijs in hac eius depreſſione extulit, etſi celſiores dignitates importune affectauerint.

Ex Comitis nobilitate & indole.

Comitem ob generis nobilitatem (Regiam enim familiam, etſi ſatis longo interuallo, attigit) & ſpem virtutis, juuenem è multis à Regina delectum, deinde ſumme dilectum fuiſſe; eius indignationem etiam vſque ad alapam pertuliſſe; de patria domi foriſque præclare

M. D C.

clare meruiſſe; non alium ex Anglica gente eſſe Imperatorijs artibus ad bellum adminiſtrandum & hoſtiles impetus propulſandos inſtructiorem, nec populo chariorem, ideoque ad tumultus, ſi qui oriuntur, componendos, & Remp. reſtaurandam, maxime idoneum: planeque digniſſimum qui benigno Principis aſpectu & ſalutari influentia pleniſſime irradiaretur. Seueritatem in vnum bene meritum ſpectare ad omnes. Nihil maiorem animum hoſtibus addere, quam ſi iniquius cum illis agatur, qui præ cæteris eminent, & innocui habentur. Illum non infeſtiores habere inimicos quam (quod de Germanico olim dictum) ſua ornamenta; &, qui aduerſantur, nihil habere quod querantur quam de magnitudine. Quocum tamen redire in gratiam non deſperent, cum perinde ac Pompeius non ſit admodum aſper aduerſantibus, & cedentibus placabilis.

Ex aduerſariorũ ingenio.

Aduerſarios vero non vnum idemque ſentire, ſed in diuerſa ſtudia trahi; cum nuper in Camera Stellata ſiſtendus, rigorem non adhibendum cenſuiſſe. Secretarium inſidioſas machinationes ægre admiſiſſe. Maleuolos minus audere quam appetant. Præterea pro prudentia intelligere, res in Aula non vno eodemque axe diu rotari; periodos eſſe odij, amoris, ſuſpicionis, ſeueritatis, & clementiæ, etſi nobis ignotas. Neminem noſſe an cras amore vel odio dignus habeatur. Abſtruſa eſſe Principum conſilia: illos ad famam ſuam redimendam præcipuos ex adminiſtris multitudini ſolitos ſacrificare; reperitis exemplis Empſoni, Dudlæi, Wolſæi Cardinalis, Cromwelli, &c. Qualem erga alios obſeruant Principem, talem etiam erga ſemetipſos, cum dabitur occaſio, futurum judicent. Hinc aduerſarijs cauendum in hoc negotium ſe altius immergant, nec vlterius perſequantur, ne ſibi ipſis grauius noceant, dum, quod inhumanum eſt, grauato grauamina addunt; nec Principem in tantum virum irritent, & terrorem ſine cauſa inijciant. Sin minus, etſi homines obſtupeſcant, Deum vindicem futurum,

turum, qui proculdubio, quia juſtus, injuſte afflictos proteget. M. D C.

Huiuſmodi, inquam, argumentis multi æqui bonique ſpem de redintegranda inter Reginam & Eſſexium gratia conceperunt. Qui etiam, quomodo vitam interim hoc ancipiti tempore ille inſtitueret, deliberare cæperunt; An conſultius, libera legatione impetrata in exteras regiones ſecedere, donec ſerenitas has nebulas diſpelleret; aut vitæ priuatæ & contemplatiuæ ſe addicere, vt ijſdem gradibus m ns videretur aſcendere quibus fortuna deſcendit; aut mixtam inire vitæ rationem, in vtramque fortunam paratus. Ita virtutis igniculi, quos multi extinctos opinantur, tantum recondi-ti viderentur. *Conſultatio quomodo vitam inſtitueret.*

Ille interim ſingularem animi præ ſe tulit humilitatem, cum verbis tum literis proteſtando, ſe mundi vanitatibus nuntium remiſiſſe, ambitionis ardorem lachrimis è corde emanantibus extinxiſſe, nec quicquam ſibi magis in votis eſſe quam vt illa (ipſius verbis vtar) *in pace ſeruum ſuum dimitteret.* Hæc Regina lætiſſime audiuit, pauloque poſt Barcleium cuſtodem amouit; juſſitque, vt ſui juris eſſet; rus, ſi luberet, ſe conferret. Monuit autem vt ipſe ſe & ſuam prudentiam ſibi cuſtodem jam inde apponeret, Aulam vel ipſam minime accederet. *Eius humilitas.*

Poſt hanc ſententiam, Cuffus (qui Comiti ſemper ſuaſerat, vt nullo modo ſe reum confiteretur, ſed cauſam grauiter defenderet; ne quam honoris jacturam faceret) jam eum vt anguſti animi, & cæteros qui contra ſuaſerant, vt exigui judicij, adeo aſpere perſtrinxit, vt Comes indignatus juſſerit hominem ex famulorum albo expungi Quod tamen Mericus Oeconomus, qui idem cum Cuffo tacite ſenſit, non fecit, veritus ne ille ſtomochoſus ſe aduerſarijs adjungeret. *Cuffus Eſſexium perſtringit.*

Comes jam ſui juris, in rus profecturus, hæc hiſce verbis Reginæ per H Howardum ſignificat: *Se Regiam manum & virgam, quæ correxerat, non euerterat, exoſculari.* *Eſſexij ad Reginam nuntium.*

Nunquam

MDC.

Nunquam autem ſolitum gaudium poſſe percipere priuſquam ſalutares ocellos aſpiceret, qui Cynoſuræ ſibi fuerant, & quorum ductu fæliciſſime nauigarat, dum iuſta latitudine curſum tenuiſſet: iam ſtatuiſſe delicti pœnitere, & dicere cum Nabucodnoſore, vt ſit cum feris & beſtijs habitatio mea, vt fœnum ſicut bos comedam, vt rore cæli perfundar, *donec Reginæ viſum ſit ſenſum meum mihi reddere.* Illa his lætata, *Vtinam*, inquit, *facta verbis conſonent, patientiam meam diu tentauit, & eius humilitas mihi aliquandiu exploranda. Pater meus eiuſmodi peruerſitatem haud toleraſſet. Sed à tergo non reſpiciam ne cum Lothi vxore in ſalis ſtatuam conuertar. Omne quod ſplendet, aurum non eſt, ſi hoc fieri fornaſſæ poſſet, Alchimicæ profeſſioni æquior eſſem.*

Eius reſponſum.

Iam cum aditus Cuffo iterum pateret, eadem quæ prius, Comiti in aures audentius occentat, cum cauſam ſuam prodidiſſe confitendo; inde exiſtimationis damna, quæ maiora, quam æſtimari poſſint, & vel vita redimenda, ſubijſſe. H. Howardum & cæteros fidem in paruis præſtruxiſſe vt in maioribus deciperent, atque aduerſarijs in prædam expoſuiſſe; ſpem omnem priſtinæ libertatis omnino eſſe præcluſam, niſi vel deſperatione quærat. Aliquid igitur ſe dignum cogitet, ad ſuam exiſtimationem & libertatem plene recuperandam, amicos à ſeruitute, & Regnum ab impotenti quorundam dominatu liberando, Ille aures obturauit, certa ſpe redintegrandi apud Reginam gratiam, & quæſtuoſam redemptionem * *Vinorum dulcium*, (ita omnia præter Gallica & Rhenana vocant,) cuius tempus iam pene exactum, renouandi. Illa ſpem gratiæ & verbis & literis fecit, ſed de redemptione conſciſſe per interualla reſpondit: *Quanti ſit, prius videndum; Beneficia non opertis oculis conferenda.* Alios quæſtum interuertere patitur: *Equo ferocienti pabulum ſubtrahendum vt facilius in gyrum reducatur.* Aphoriſmumque illum Medicorum laudauit: *Corpora impura quo magis paſcas, læſeris.*

Eſſexius negligit.

* The farme of Sweet wines.

Regina petitionibus non adnuit.

Ex his reſponſis Eſſexius, intimis animi ſenſibus anxius, totus iracundia exarſit; & judicium affectibus tradens,

Ille hinc exacerbatur.

tradens, auſcultauit Cuffo, & alijs ſeditionis ciniſlonibus, iam tandem conſtare, deliberatum eſſe Reginæ, Conſiliarijs & aduerſarijs, eum ad egentiſſimam inopiam detrudere, vt de cophino viueret, & micas ſub menſa colligeret: Vtque inops, à Regina neglectus, ab omnibus negligeretur, à ſuis deſtitueretur, & ab aduerſarijs triumphatus ludibrio haberetur. Hinc Southamptonius è Belgio reuocatur. Theologi quidam Oxonienſes, neſcio quibus de rebus, conſuluntur. Comes Londinum reuertitur. Chriſtophorus Bluntus, animo diſcruciatus quod ſuo conſilio Comitem in hæc pericula conieciſſet, (Ille enim perſuaſerat, vt dixi, cum paucis in Angliam redire,) cum iam Henricum Howardum, qui in gratiam cum aduerſarijs reponere ſategit, operam luſiſſe audiſſet, eum ſubmonuit, (quod ipſe poſtea confeſſus erat,) vt aditum ſibi ad Reginam aperiret. Subinnuitq;, nobiles adfuturos qui & aditum & reditum ſecurum præſtarent. Verum Comes reſpondit, ſe conſcientiæ ſcrupulo attineri, & Concionatores hac de re conſulendos. Poſtea tamen Blunto per Cuffum ſignificauit, ſe velle rationem aliquam propediem inire, eandemque illi impertire. Fores iam omnibus patent; Mericus Oeconomus viros militares, audaculos, afflicta fide, ſuam ſortem indigne ferentes, & linguam procacius contra omnes vibrantes, menſa excipit; conciones ſingulis diebus à Miniſtris Zelotis habentur, ad quas ciues gregatim confluunt; Richia Comitis ſoror (quę violato mariti thoro in maxima apud Reginam offenſa) quotidie eum inuiſit. Si quis hæc minus probaret, Comitis honori & libertati inuidere cenſebatur.

M. DC.

Prauis conſilijs auſcultat.

Extremo huius anni menſe in cæleſtem patriam placide emigrauit Rogerus Baro Northus Aulę Regię Theſaurarius, Edw. Baronis Northi filius. Vir viuido ingenio, animo conſilioque par, de quo annis M.D.LXVII. & M.D.LXXIV. dixi. Succeſſit in hæreditate Dudleius Northus ex filio & Dorothea filia & hærede Valentini Dali

Mors Baronis Northi.

M. D C. I.

Iuriſconſultiſſimi nepos; & in Theſaurarij munere Guil. Knolles, cui poſtea in Cenſoris Aulæ Regiæ locum ſuffectus Edw. Wottonus, multis magniſque Reipubl. negotijs ſpectatus.

M. DC. I.

Legationes ex Morocco & Ruſſia.

REgina anno inchoante vacat legationibus honore pleniſſimis. Ab auſtro enim Hamettus Rex Mauritaniæ Tingitanæ, à Septentrione Boris Pheodorici Imperator Ruſſiæ, omni ſtudio amicitiam eius ambierunt. Laute etiam accipit Wolfangum Guilielmum filium Philippi Lodouici Comitis Palatini Ducis Bipontini & Neoburgici, Virginium Vrſinum Braciani in Hetruria Ducem, & Rohanos fratres à Scotorum Rege cognato reuerſos, (genus enim à filia Iacobi Primi Regis Scotorum repetunt,) qui honoris ergo eam inuiſerunt. Eſſexius interea domi ſe continet, Deo, amicis, & concionibus totus vacat. Exciderunt tamen ſubinde verba potentiam aduerſariorum apud Reginam ſtomachoſe dedignanti; in quibus plus animi quam conſilij ineſſe, etiam amantiſſimi iudicarunt. Cumque illi ex amore neruoſiſſime literis præmonerent, vt iam antea Sigilli Magni Cuſtos, *ne ſibi, ſuis & patriæ, deeſſet, quos diuerſa ſtudia ſeiunxerant, Reſpublica coniungeret, & conciliaret; priuata vulnera Reipublicæ malis non obtegeret; tempori ſuccumberet; Reginæ beneficentiſſimæ gratiam ſupplex ambiret; nec aduerſarijs triumphandi cauſam præberet:* auerſiſſimus audijt, & reſpondit, vt antea Sigilli Cuſtodi: *Vnde meſſem expectaui, tempeſtas mihi eſt oborta. Si mihi, meis, & patriæ, deſim, ex alijs eſt, non ex me: In priuatam vitam Regina me detruſit; vili obſequio ſeruire neſcio; nec male mihi conſcius ſum; iniuſte in cuſtodiam fui datus. Principibus poteſtas non eſt infinita; errare cum cæteris poſſunt. Ab aduerſarijs totum te-*

Et Principum viſitationes.

Rohanos.

Eſſexius ſanis conſilijs non auſcultat.

Vide 1598.

telum corpore recepi: non maior erit aduersariorum in me opprimendo violentia quam mea in perferendo constantia. Triumphent illi, triumphalem currum non subsequar. Nec Reginæ hæc incomperta animum magis magisque abalienarunt; inflammauit vero iniuria formæ spretæ. Effutierat enim, vt alia taceam, illam iam vetulam non minus animo quam corpore esse distorto. Flammam hanc aluerunt, imo auxerunt, suis querimonijs, mulierculæ nonnullæ Aulicæ quibus in amatorijs illuserat, adeo vt quæstuosam Vinorum redemptionem quodammodo plane negauerit. Vnde nouæ faces ægritudini additæ: quæ quidem plurimum accensæ, tum ex insultu quem stricto ferro Baro Greius Wiltonius in Southamptonium ei intimum in publico equitantem fecerat, (quod tamen ille carcere iussu Reginæ luit;) tum ex obliquis aduersariorum suggestionibus qui ærumnosam eius animam quotidie fodicare non destiterunt.

M. D CI.

Magis magisq; exinnulatur.

Hinc ille consiliarijs vsus siniſtris, arcana consilia in Hibernia suscepta de submouendis ex Aula aduersarijs clandestino recoquere cæpit. Aderant noua molienti studia, nec deerant ministri, nihilque non fecit vt omnes omnium animos sibi magis conciliaret quos in se amore ex virtutis opinione propendere perspexerat. Regis Scotorum gratiam, cui antea iniquior habebatur, literis obseruantiæ plenissimis, & accusationibus contra aduersarios, ambit.

Arcana luit consilia.

Eorum potentiam nominatim depingit: Raleighum scilicet Occidentalibus Angliæ partibus, &c. Iersciæ Insulæ, præesse; Cobhamum Quinque portuum Præfectum Orientalibus; Baronem Burghleium plagæ Boreali; & Georgium Carew Momoniæ Australi Hiberniæ parti. Hæc loca ad Hispanos excipiendos esse oportunissima. Hos viros Hispano studere; & ad Cecilij Secretarij nutum esse singulos, qui cum Buckhursto Thesaurario, penes quem belli neruus, & Admirallo, penes quem classis Regia, ipsi deuotis, rerum quodam-

Ex Cuffi confessione.

M.DCI. modo jam potitur. Cum Scotorum itaque Rege agit, vt Legatos in Angliam mitteret, qui declarationem juris in ſucceſſione vrgerent. His documenta parat, quibus immenſa aduerſantium potentia, in Regem malitia, in *Infantam* beneuolentia, ex varijs argumentis proponuntur. Non dixero, eo conſilio, vt, ſi huiuſmodi declaratio non fieret, inde occaſionem amouendi aduerſarios ſuos quaſi indubitato regni hæredi aduerſantes arriperet. Cumque religio maxima ſit animorum conciliatrix, Nouatores eorumque Miniſtros, Reginæ minus probatos, & ſimul Pontificios, afflictam eorum fortunam miſerando, allicere ſtudet. Homines militares, & promptæ audaciæ, vndique varijs quæſitis coloribus acciri atque in vicinia ædium occulte diſponi curat. Interim in conſilium intimum paucos adhibet, (Cuffo monitore, qui multos aggregandos, paucis conſilium participandum ſubinnuerat:) Comitem ſcilicet Southamptonium, cuius fidem perſpectiſſimam habuit; Carolum Danuerſium Southamptonio deuotiſſimum, vtique cui vitam debuit; Ferdinandium Gorgium, Præfectum Præſidij Plimouthenſis; Ioannem Dauiſium, Machinarum ſub ipſo Superuiſorem, literis Mathematicis apprime eruditum; & Ioannem Littletonum à *Frankelia*, ad arma & conſilia prudentem, ſed à patre, quem honorare dediſcerat, ob indignas filio injurias, maledictum.

Quæ Conſiliarijs propoſuit

His, in ædibus Drurianis ad ſuſpicionem amoliendam latenter conuenientibus, Eſſexius primum proponit catalogum nobilium quos ſibi addictiſſimos eſſe perſuaſit, in quo numerabantur Comites, Barones, ex Equeſtri ordine, & clariſſimis familijs plus minus centum viginti; deinde jubet deliberare & ad ipſum referre, an conſultius eſſet Regiam occupare, aut Arcem Londinenſem, aut vtramque ſemel ſimulque; & quid de Ciuitate Londino ageretur. Regiam occupare conſultiſſimum ſingulis viſum eſt. Idque hac ratione. Chriſtophor. Bluntus cum ſelecto numero portam,

M. DC I.

tam, Dauiſius aulam, Danuerſius Cameram maiorem (vbi Satellites aliud agentes excubant) & Præſentalem occuparet, ſimulque ipſe Eſſexius ex Equili prope Regiam (*Mues* vocamus) cum quibuſdam lectiſſimis, via jam facta, Reginam ſupplex accederet, peteretque vt aduerſarios amoueret, quos ſtatuerat (vt nonnulli poſtea confeſſi erant) judicio ſiſtere, Parlamentoque indicto Reipub. formam immutare.

Suſpiciones in eum auctæ.

Dum Legati Scotici & tempus opportunum ad hæc expectatur, ſuſpiciones auctæ ſunt, & crebriori ſolito multitudinis ad Eſſexianas ædes concurſu, ſub prætextu ſacras conciones audiendi, & verbis nonnullis quæ concionatoribus exiderant, quaſi ſuperiores Regni magiſtratus jus coërcendi Reges habeant. Hinc, vel tenui alicuius indicio, VII. die Februarij Robertus Sackvillus Theſaurarij filius Eſſexium ſpecie officioſæ ſalutationis inuiſit, reuera vt exploraret quinam aderant. Mox Eſſexius, per I. Herbertum alterum è Secretarijs, ad Theſaurarij ædes, vbi Regij Conſiliarij conuenerant, accerſitur, vt moneretur libertate conceſſa temperate vti; eodem tempore ſchedula in manus illi traditur qua admonetur ſaluti conſulere. Ille aliquid diluxiſſe ſuſpicatus, & ne denuo cuſtodiæ traderetur veritus, per valetudinem excuſat quo minus Conſiliarios accederet, certus vel ſanguine libertatem redimere. Iam conſilium totos quatuor menſes concoctum labat, & ad nouum ex formidine feſtinatur. Ille animo æſtuans, intimis conuocatis, cum innuiſſet, nonnullos eorum mox in carcerem abripiendos, propoſuit: An Regia protinus occupanda, an ciuium Londinenſium ſtudia tentanda, & eorum ope Regia inuadenda; an fuga ſaluti conſulendum. Ad Regiam occupandam à manu militari & machinis erant imparati, & excubias ibi multiplicatas nonnulli affirmarunt; Regiamque inuadere, inexcuſabile in Reginam perfidiæ crimen videbatur. Dum de Londinenſium amore & incerto

Noua conſilia arrepta.

M. D CI.

certo vulgi ingenio disputatur, ecce quidam quasi ab ijs submissus ex composito interuenit, auxilia à ciuibus, contra omnes aduersarios prolixissime promittens. Hinc Comes alacrior, differere cæpit quã late sua gratia per ciuitatem pateat; plurimosque suæ famæ & fortunæ esse deuotissimos, ex plebis jam antea acclamationibus & odiosis contra aduersarios obmurmurationibus sibi persuasit. Credidit etiam ex aliorum sermonibus, Thomam Smithum Ciuitatis Vicecomitem, qui mille exercitatis militibus præerat, sibi in omnes occasiones adfuturum. Statuit itaque, cum iam cunctatio non minus pernitiosa quam temeritas, die sequenti, qui Dominicus erat, cum ducentis nobilibus in Vrbem paulo ante finem Concionis Paulinæ ingredi, ibi Senatum populumque causas aduentus docere, & auxilia contra aduersarios rogare. Si ciues difficiliores se præberent, in aliam Regni partem actutum abire; sin faciles, cum eorum auxilijs viam sibi ad Reginam aperire. Tota illa nocte emissi ex Essexianis ædibus discursabant, qui amicis significarunt, Baronem Cobhamum & Raleighum Essexij vitæ insidiari. Hinc ad eum bene mane Die Dominico, qui VIII. Februarij erat, Comites Rutlandiæ & Southamptoniæ, Baro Sandius, Parkerus Baro Montaquilius, & melioris notæ nobiles plus minus CCC. confluunt. Hos comiter amplexus excepit. Innuit alijs, insidias in suam vitam structas esse; statuisse itaque Reginam adire, pericula intenta docere, cum aduersarij præpotentes Reginæ nomine in ipsum abuterentur: alijs significat, Ciuitatem Londinum à se stare; eo itaque se recepturum, ciuiumque ope iniurias ab aduersarijs acceptas vlturum. Ædes toto hoc tempore clausæ tenebantur, nec quisquam admissus nisi notus, nec quisquam exire permissus. Cum autem Ferdinando Gorgio permissum esset, Raleighum adire, qui eum accersiuerat, & in cimbula expectauerat, suasit Bluntus vt Raleighum interciperet. Sunt qui perhibent, Gorgium Raleigho totius negotij indicium tunc feciſſe. Certum

Multitudo conuocata.

est

M.DC.I.

eſt, Raleighum ſubmonuiſſe Gorgium vt ſibi caueret ne abſentiam à Præfectura ſine venia carcere lueret, & illum viciſſim monuiſſe Raleighum vt ſibi proſpiceret, quandoquidem plures nobiles contra eum & alios Reginæ authoritate abutentes coniurarint.

Hoc ipſo tempore Regina juſſit Prætorem Londinenſem curare vt ciues parati eſſent in ſuis quiſque ædibus ad mandata exequenda; Ad Comitem miſit cuſtodem Sigilli Comitem Wigorniæ, Guilielmum Knolles Regiæ Cenſorem Comitis auunculum, & Pophamum ſummum Angliæ Iuſtitiarium, qui cauſam huiuſmodi concurſationis cognoſcerent. Illi per oſtiolum ægre admittuntur, famulis excluſis, niſi qui Sigillum prægeſtauit. In area confuſa erat hominum multitudo, & inter medios Eſſexius cum Rutlandio Southamptonio, & p'uribus alijs, qui ſtatim eos circumfundunt. Cuſtos Sigilli ad Eſſexium conuerſus, ſignificat, ſe & reliquos à Regina miſſos eſſe vt cauſam tantæ concurſationis intelligerent; &, ſi qua iniuria à quocunque illis illata, ius æquabile promittit. Eum clara voce excepit Eſſexius: *In vitam meam ſtructæ ſunt inſidiæ; ſubornati qui me lecto confoderent; perfidioſe nobiſcum agitur; literæ meo charactere & nomine ſunt adulteratæ. Conuenimus vt noſmetipſos tueamur, & vitam conſeruemus, quandoquidem aduerſariorum malitiam nec patientia mea, nec miſeria leniat, niſi etiam & ſanguinem exſorbeant.* Pophamus in eandem, qua Cuſtos Sigilli alloquutus eſt ſententiam; pollicitus, ſi explicate diceret quid contra illum ſuſceptum fuerit, ſe Reginæ vere nuntiaturum & eum iuſte ac legitime audiendum. Southamptonius memorat, Baronem Greium ſtricto ferro in eum impetum feciſſe: At, illum carcere luiſſe, reſpondit Pophamus. Dum Cuſtos Sigilli iterum inſtat, vt offenſiones, ſi non palam, ſaltem priuatim ipſis expromeret: Multitudo interrumpens exclamat: *Eamus; patientia tua abutuntur; te produnt & perdunt; tempus auolat.* Ad quos Cuſtos Sigilli conuerſus, pro fide quam Principi debent, vt arma deponerent, imperat. In-

Conſiliarij Regij ad Eſſexium miſſi.

Eſſexij querela.

Multitudinis acclamatio.

M. D C.I.

Interim in ædes ſe recipit Eſſexius, ſubſequitur Cuſtos Sigilli cum cæteris, eo conſilio vt priuatim ſermones conſererent. Interim audiunt nonnullos in hæc verba frementes: *Occidantur; Sigillum illud Magnum proijciatur; In cuſtodiam concludantur.* Cum in penetralia ædium jam deueniſſent, Eſſexius iuſſit vt peſſulis obductis includerentur; & inquit: *Patientiam tantiſper induite; iamjam mihi in vrbem abeundum, vt cum Prætore & Vice-comitibus rationes ineam; mox redibo.*

Illi concluſi ibi cuſtodiuntur à Ioanne Dauiſio, Franciſco Treſhamo, Oweno Salisburio promptæ audaciæ veterano, & nonnullis Sclopetarijs. Eſſexius equorum & ſuſcepti conſilij ex improuiſo horum aduentu immemor, ex ædibus (quas Gillio Merico defendendas committit) jam ſe proripit cum cohorte c c. plus minus hominum, quibus animus ætaſque ferox; nec illi quidem militariter inſtructi, pleriq; pallio circum brachia contorto, cum enſibus. Comes Bedfordiæ, Baro Cromwellius, & alij nobiles, inter eundem ſe aggregant. Londinum ingreſſus ſubinde exclamat, *Pro Regina, Pro Regina; Vitæ meæ inſidiæ ſtruuntur.* recta per præcipuum Vrbis forum ad Smithi Vice-comitis ædes iuxta *Fenchurch* feſtinate pergit. Ciues inermes ſpectatum concurrentes obſecrat vt ſe armarent, alioqui ipſi non vſu futuros. In vrbe tamen, armis tunc exercitatiſſima, frequentiſſima, illique deuotiſſima, ne vnus vel ex infima plebe arma pro eo ſumpſit. Ciues enim etſi pro plebis ingenio rerum nouarum cupidi, ex opulentia tamen ſimul pauidi erant, atque præ incorrupta in Principem fide inconcuſſi, (& inopia; ſi qua res alia Anglos in rebellionem præcipitat.) Ad Vice-comitis ædes Vrbis longitudinem fere permenſus venit, animo æſtuans, & ſudore adeo diffluens, vt interulam neceſſario mutauerit.

Eſſexius vrbem ingreditur.

Proditor declaratur.

Vice-comes, in quo ille prone credulus ſpem certam ex incerta aliorum fide poſuerat, per poſticum ſe ad Prætorem illico ſubduxit. Th. Baro Burghleius, & Dethicas

thi cas Garterius Armorum Rex, interim Vrbem ingreſſi Eſſexium & participes proditores denuntiant, licet nonnulli ſe obijcerent, & impetum facerent. Itidem Comes Cumberlandiæ, & Thomas Gerardus Eques Mareſcallus, per alias Vrbis partes. Quod vt Eſſexius comperit, è Vice-Comitis ædibus proruit, vultu incerto & ſuſpenſo, inclamans *Angliam Hiſpaniæ Infantæ diuidendam eſſe*; & Ciues ad arma fruſtra prouocans. Cum homo plane nemo arma ſumeret, videretque, ſuos ſe clam ſubducere, & audiret, Admirallum cum copijs aduentare: ſpem abijcere cœpit. Domum itaque redire cogitat, ſpe gratiam apud Reginam conſequendi per Cuſtodem Sigilli & reliquos Conſiliarios, quos domi concluſerat. Verum cum Ioan. Leueſonus, qui cohorti ad *Lhudi portam* præerat, Gorgio tranſeundi licentiam pro Comite roganti negaſſet; Gorgius ſibi prouidus Comiti ſuaſit vt ipſe mitteretur ad Conſiliarios liberandos, & cum illis apud Reginam de venia conſequenda ſupplicando intercederet, dum adhuc ſpes veniæ ſupereſſet, cruore nondum effuſo, Regina de ſucceſſu dubitante, & ciuium animis adhuc ambiguis. Comes annuit, vt ſolus Pophamus Iuſtitiarius liberetur, qui, cum liberari nollet, niſi Cuſtos Sigilli vna liberaretur, Gorgius liberauit ſingulos, & cum illis per flumen ad Regiam ſe contulit.

M. D C. I.

Redire cogitat.

Conſiliarij liberantur.

Interea Eſſexius rediturus, catenam per plateam inductam prope Occidentalem portam Templi Paulini & haſtatos ſclopetarioſq; oppoſitos opera Epiſcopi Londinenſis ſub ductu Ioannis Leuiſoni offendit. Gadium iam primum ſtringit; Blunto imperat, vt in eos impetum faceret; quod ſtrenue ille præſtitit, irruens in Waitum, (qui in ipſum quondam in Hollandiam percuſſor à Leiceſtrio Zelotypo ſubmiſſus,) eum interfecit, & ipſe grauiter ſauciatus capitur. Cecidit ibidem Henr. Tracius adoleſcentulus Eſſexio charus, & è Ciuibus vnus & alter. Ille hinc repulſus, galero glande traiecto, plurimis ſubterfugientibus, cum paucis qui deſerere noluerunt,

Conflictus.

M. D C. I.

luerunt ad *Reginæ* quam vocant *Ripam* Cymbulas nactus, ad ædes ſuas redijt.

Queenhith. *Ædes ſuas communit.*

Conſiliarios eſſe dimiſſos grauiſſime indignatur, chartulas quaſdam in ignem, ne quid, vt dixit, enuntiarent, proijcit, ad defenſionem ſe accingit, & extrema iam ſpe à Londinenſibus opem expectans ædes vndiq; communit. Admirallus mox obſidione incingit, qua terram ſpectant; diſponit Comites Cumberlandiæ & Lincolniæ, Thom. Howardum, Greium, Burghleium, Comptonum, & alios, cum copijs equeſtribus & peditibus. Ipſe, cum Effinghamio filio, Cobhamo, I. Stanhopo, Rob. Sidneio, Fulcone Greuillo, qua flumen Tameſis alluit, hortum occupat. Iam ædes oppugnaturus per Sidneium imperat vt deditionem facerent. Southamptonius rogat cui ſe dederent? an aduerſarijs? hoc enim eſſe, ſe in exitium præcipitare; an Reginæ? hoc eſſe, ſe reos confiteri. Veruntamen ſi Admirallus de noſtra ſecuritate, inquit, datis obſidibus cauerit, coram Regina nos ſiſtemus. Sin minus, ſingulis deliberatiſſimum eſt, pugnando vitam profundere. Admirallus, per Sidneium renuntians, nec à rebellibus conditiones proponendas, nec ijſdem obſides tradendos: Eſſexio ſignificat, vt imbelli ſexui parceretur, ſe permiſſurum, vt Comitiſſa eius vxor, Richa ſoror, & famulæ quæ muliebribus lamentis omnia complebant, emitterentur. Quod inſtar beneficij ille habuit; tantum rogauit, vt hora vna & altera concederetur ad locum communiendum qua illæ exirent; quod etiam conceſſum.

Obſiditur.

Deditio imperatur.

Hora nondum exacta, Eſſexius omnia in deſperatis & perditis habens, erumpere ſtatuit, & Baro *Sandius*, cæteris ætate prouectior, maximopere vrgebat: ingeminans, fortiſſima conſilia eſſe tutiſſima; honorificentius eſſe, viris nobilibus pugnando, quam carnificis manu mortem oppetere. Eſſexius autem, animo varius, de deditione mox cœpit cogitare; & ſignificauit, certis quibuſdam conditionibus ſe dediturum eſſe. Verum cum nullas conditiones Admirallus ad-

Erumpere ſtatuunt.

De deditione conſultatur.

admitteret, dixit, ſe nolle conditiones ferre, ſed potius velle accipere: hæc tria tamen petere: *Primum, vt ciuiliter cum eis ageretur.* Hoc Admirallus promiſit. *Deinde, vt iuſte & legitime eorum cauſa audiretur.* Reſpondit, non eſſe cur hoc dubitarent. *Poſtremo, vt Aſhtonus verbi diuini Miniſter illi in carcere adeſſet in animæ ſolatium.* Reſpondit Admirallus, de his apud Reginam ſe interceſſurum. Protinus nobiliores in genua procumbentes, gladijs Admirallo traditis, ſe ad horam noctis decimam dediderunt. Nec plures perierunt quam Owenus Salisburius, vnuſque & alter Sclopetorum ictibus in ædibus occiſi, & totidem ex oppugnatoribus. M. DC. I. *Se dedunt.*

Ipſe Eſſexius & Southamptonius primum ab Admirallo ad Archiepiſcopi Cantuarienſis ædes Lambethæ, & non recta ad Arcem Londini ducuntur, quia nox erat fœda, & Tamiſis ſub ponte non peruius, ſed inde paulo poſt ex Reginæ mandato ad Arcem Cymba deuehuntur, & in alijs Cymbulis Rutlandius, Sandius, Cromwellius, Montaquilius, Carolus Danuerſius, & Henricus Bromleius. Reliqui in publicos carceres conijciuntur. Ita horis duodecim hic motus compreſſus erat; quem alij timorem, alij errorem, qui durius, pertinacem impatientiam, & vindictæ cupiditatem; qui grauiſſime, inconſideratam temeritatem, dixerunt, & adhuc, niſi pauci, Crimen capitale cenſuerunt. *Incarcerantur.*

Poſtridie Regina, fœcialis voce immotam ciuium Londinenſium fidem laudat, eamq; verbis amore pleniſſimis agnoſcit, ſimulque monendo iubet vt publicæ tranquillitati conſulerent, cum huius ſeditionis contagio late ſerpſiſſe videretur, & ſedulo obſeruarent, ſi qui res nouas moliantur, imperitos animos impellendo, vel Reginæ adminiſtros ſuggillando. *Ciuium fides laudatur.*

Die Februarij duodecimo Tho. Leæus, Henrici Læi Georgiani ordinis Equitis præclari agnatus, notiſſimæ audaciæ, militum in Hibernia ductor, Tir-Oenio intimus & Eſſexio deuotus, qui eadem nocte, qua Eſſexius Conſiliarios adire recuſauerat, operam ſuam ad Eſſexiũ in- *Thomas Leæus capitur.*

M. D C. I.

intercipiendum aut perimendum obtulerat, Roberto Croſſo ductori claſſiario glorioſum eſſe, innuit, ſi ſex viri animoſi Reginam ſimul adirent, eamque vi adigerent, vt Eſſexium, Southamptonium & reliquos, cuſtodia emitteret. Hæc mox Conſiliarijs Croſſus detulit, Leæuſque quæſitus primis tenebris iuxta oſtium ſanctioris cubiculi Regij deprehenſus eſt, cogitabundus, pallens, ſudore diffluens, & ſæpius percunctans, an Regina iam cœnatura, an Conſiliarij adeſſent: inter hæc captus & examinatus, poſtero die in judicium raptus, ex teſtimonio Croſſi & ſua confeſſione damnatus, ad furcas Tiburnas trahitur: vbi confeſſus ſe hominem fuiſſe nocentiſsimum; in hac autem cauſa innocentem; & nihil contra Reginam vel cogitaſſe proteſtatus, ſupplicio afficitur. Et pro temporum ratione ſalutaris hæc viſa eſt ſeueritas.

Supplicio afficitur.

Edictum in vagabundos & rumigeranles.

Die menſis xv. circumcelliones, vagabundi & id genus hominum qui per tabernas delituerunt, & plures, quotidie ad vrbem confluxerunt, rumores auide aucupantes, turbis & prædæ inhiantes, ſub pœna ſupplicij extremi vrbe quamprimum excedere iubentur. Iam inita conſilia in Drurianis ædibus aliquis è coniuratoribus, ſpe vitæ vel lucelli delinitus, ediderat; Quis fuerit, mihi parum compertum. Quod cum cæteri ex circumſtantijs inter examinandum perſentiſcerent, cuncta patefacta opinantes, & ſtolidam eſſe fidem, celare quod alij iam prodierant aut prodituri erant, nihil ex ſilentio ſperantes, ſingula aperuerunt. Hinc Eſſexius & Southamptonius, qui eos omnia occulta habuiſſe crediderunt, die xix. Februarij iudicio in Prætorio Weſtmonaſterienſi ſiſtuntur, coram Barone Buckhurſto Angliæ Theſaurario, qui ad illud iudicium Summus Angliæ Seneſcallus conſtitutus. Iudices ſiue *Pares* dati ſunt: Comites, Oxoniæ, Nottinghamiæ, Salopiæ, Derbiæ, Wigorniæ, Cumberlandiæ, Suſſexiæ, Hertfordiæ, & Lincolniæ; Vicecomes Howardus Bindonius; Barones, Hunſdonius, De-la-ware, Morleius, Cobhamus, Staf-

Coniuratorũ conſilia detecta.

Eſſexius & Southamptonius iudicio ſiſtuntur.

fordus,

M. DC.I.

fordus, Greius, Lumleius, Windesorus, Richus, Darcius à *Chiche*, Chandoius. S. Ioannes à Bletnesho, Burghleius, Comptonus, & Howardus à *Waldena* qui tunc Arcis Londini Constabularius. Assessores erant: Pophamus Summus Angliæ Iustitiarius, Periamus Primarius Scaccarij Baro, Gaudius, Fennerus, Wamsleius, Clercus, & Kingsmillus.

Cum *Pares* nominatim essent citati, Essexi⁹ scisitatus est, an non liceat ipsis, quod priuatis in vsu est, contra aliquos è Paribus excipere. Iudices responderunt, eam esse Parium Regni Angliæ fidem & existimationem, vt nec in iudicijs ad ius iurandum adigantur nec exceptioni subijciantur. Læsæ Maiestatis deinde coniunctim postulantur quod Reginam solio & vita deturbare machinati sint, inito consilio regiam Maiestatem in Regia opprimendi, quodque in rebellionem apertam proruperint, Consiliarios regni incarcerando, Londinenses ad rebellionem commentis concitando, fideles subditos in Vrbe adoriendo, & ædes contra Reginæ copias propugnando. Rogati, an horum criminũ rei, negant; & Dei Pariumq; iudicio se submittunt: asseueratque Essexius, se nihil admisisse nisi ex lege naturæ & vi necessitatis. Eluertonus *ad Legem Seruiens Regius* obiecta enucleate & fuse explicat, &, vel cogitasse contra Maiestatem, inter Maiestatis crimina esse, docet. Essexium cum Catilina comparat, quod, vt ille cuiusque generis homines, ita & hic Atheos, Papistas, & sceleribus inquinatissimos, sibi adsciuerit. Beneficia à Regina collata exprobrat quæ præpropris honorib⁹ iuuenem immerentem accumulauerat; illis abusum esse arguit, auram popularem & militarem aucupando, insatiabili quadam ambitione, quæ nunquam se sistit, sed, vt Crocodilus, dum viuit, augescit. Miratur vero, Comites se reos negare, cum eorum crimina omnibus omnium oculis fuerint testatissima.

Accusationis capita.

Illa explicantur à Iurisconsulto Regio.

Edwardus Cocus, Procurator Regius, ex Fitz-Herberto authore inter Angliæ Iurisconsultos percelebri docet, internam sceleris, contra Principem cogitationem cri-

M. D C.I.

crimen eſſe Maieſtatis; at non ita iudicandum donec in actum verbo aut facto proruperit. Inde demonſtrat, illos Principi perniciem moliri qui in rebellionem proruunt, armatam multitudinem contrahunt, iuſſi diſſoluere recuſant, aut Vrbem, Arcem, Regiam, & Principem, in ſuam poteſtatem redigere cogitant. Non eſſe cur Comes ex lege naturæ ſe excuſet, cum Maieſtas ob priuatam vindictam non ſit violanda. Beneficia Reginæ ſigillatim enumerando percenſet; equis ſcilicet Regijs machiniſque bellicis præfeciſſe, in ſanctius conſilium adſciuiſſe, Angliæ Comitem Mareſcallum Hiberniæque Proregem conſtituiſſe, & XXX.M. librarum monetæ Anglicæ exiguo temporis ſpatio munifice donaſſe. Conſiliariorum incarcerationem, minas in eos iactatas, & formidines oppoſitas, memorat; ſocietatem cum Blunto, Danuerſio, & Dauiſio, Pontificiæ Religioni addictis, obijcit. In vrbem potius quam ad Regiam profectos eſſe adnotat, quod diuinæ Maieſtatis lumen in Regia Majeſtate collucens perfidiæ oculos ita perſtrinxit vt propius accedere non auderent. Indicia, quæ proferenda, laudat, quod ſint ſpontanea, non tormentis extorta, & inter ſe cohærentia; orationemque, intexta hiſtorica totius rei narratione de Regina opprimenda & Parlamento conuocando, concludit cum hoc aculeato Epiphonemate: *Exoptandum hunc Robertum poſtremum fore huius nominis Eſſexiæ Comitem, qui Robertum eius nominis primum Angliæ Regem eſſe affectauerat.*

Eſſexius reſpondet.

Eſſexius ad hæc alacri vocis & vultus ſecuritate erectus & fidens animi reſpondet, Oratoriam facultatem Aduocatorum eſſe propriam, qui exaggerata oratione inſontes opprimere gloriæ ducunt. *Pares* orat, vt veritate, non verborum atrocitate, rem expenderent. Syncerum in vera Religione animum proteſtatur. Dauiſium Pontificium fuiſſe, numquam credidiſſe, qui ſacris aſſiduus aderat. Minas in Conſiliarios intentatas inter tantos tumultuantium ſtrepitus non audiuiſſe; eos vt ſummos

mos amicos & honore & amore prosequi. Vt custodia concluderet, à tumultuante multitudine fuisse impulsum, & ad sui defensionem necessario adactum, postquam non incertis coniecturis sed nuntijs certissimis & fide dignis accepisset, ab inimicis ex improuiso opprimendum esse. In Principem autem optime meritam & patriam fide immota & intemerata perstitisse, & æternum perstiturum. Nihil aliud in animo habuisse quam ad Reginæ pedes prostratum querelas justissimas deponere & pericula patriæ impendentia explicare. M. D C. I.

Summus Angliæ Iustitiarius Pophamus rogatus, & juratus, quam indigne Consiliarij habiti fuerint, enarrat. Essexius respondet, se in honoratissimos illos viros nihil mali cogitasse, at summo cum honore obseruasse; vidisse tamen, regium mandatum injuriam à Southamptonio non prohibuisse, cum Greius illum publice ferro inuaderet, ideoque amicorum & clientum præsidia parasse ad inimicorum violentiam vi repellendam. Fidem tamen in Patriam & Principem non exuisse: nec hoc dicere vt vitæ consuleret, cuius iam pertæduit, sed in suorum participum gratiam, quorum animi incorrupti, & corpora valida patriæ fortiter inseruire poterunt. Vim sibi inferendam esse, vel hinc constare dixit, quod Raleighus innuisset Gorgio, vt ab illius consortio tanquam è nauigio periclitante se quamprimum subduceret. Conqueritur, sacrificos subornatos fuisse qui accusarent, & chirographum eius ementitum fuisse. (Quod certe ab impostore factum ad emungendam pecuniam, vt postea dicemus.)

Iniurias in Consiliarios excusat.

Sibi illatas exponit.

Gorgij deinde testimonium profertur, scilicet Essexiũ statuisse Regiam inuadere, Parlamentum indicere, in Londinensibus spem collocasse, &c. Ille è carcere vicino accersitur, ad hæc coram testificandum. Essexius vt vidit; ratus, eum (quandoquidem eius testimonium primum prolatum) ex spe aut metu rem vniuersam àperuisse, & sponte testem prodire, hominem ex angore aculeate perstrinxit, testimonij fidem ex pallore vultus incerti eleuare conatus. Con-

Gorgij testimonium eleuat.

M. D C. I.

Southamptonius ſuam cauſam defendit.

Conſultatio in ædibus Drurianis, de occupanda Arce, aut Regia, iam erat obiecta. Southamptonius mitiori oratione, & inprimis modeſta, culpam ex amore in Eſſexium contractam ſubmiſſe deprecatus, fidemque in Principem integerrimam proteſtatus, reſpondet, eiuſmodi propoſita fuiſſe, non tamen certo deliberata, ſed ad Eſſexium relata. Nec, quod conſultatum fuit, ſed aliud, in actum erupiſſe, nempe ingreſſum in Vrbem, nec alio quidem conſilio, quam vt ille ſecurum acceſſum ad Reginam haberet, & coram de iniurijs conquereretur. Se toto die gladium non ſtrinxiſſe, Edictum, quo rebelles denuntiati erant, non audiuiſſe; effulminationes ex ædibus Eſſexianis, quo ad poterat, prohibuiſſe. Orat vt ex æquo & bono, non ex Iuris rigore & apicibus, cauſa dijudicetur. Hanc palliatam concluſionem dixit Procurator Regius, ſciſcitatus, an Regiæ portam, Aulam & penetralia, manu armata occupare, vt Regina in poteſtatem redigeretur, non ſint læſæ Maieſtatis crimina? Southamptonius leniter eum interrogat, quid teſte conſcientia exiſtimaret eos in Reginam facturos eſſe? Idem, inquit, quod Henricus Lancaſtrius in Richardum Secundum fecerat. Ille Regem ſupplex adijt, prætextu prauos Conſiliarios ſubmouendi: Regem autem in poteſtatem redactum & regno & vita ſpoliauit.

Iuſtitiarijs Aſſeſſoribus propoſita.

Aſſeſſores à Paribus rogati, an conſultatio in Drurianis ædibus crimen eſſet læſæ Maieſtatis, cum in effectum non fuerit perducta, affirmarunt vna voce; rebellionemque in Vrbe proſecutionem eſſe conſultationis illius; vtique ſi armatam manum in Vrbe contraxiſſent, Regiam mox inuaſuros fuiſſe. Quæſitum deinde, an Eſſexio authore conſultatio habita fuerit? Probatur è plurium teſtimonijs, conſultationis capita ipſius manu fuiſſe perſcripta, & ipſum chartulas nonnullas in ignem conieciſſe, ne quid, vt ipſe loquutus erat, enuntiarent.

Eſſexius aduerſarios accuſat.

Hæc vt audiuit, quæ latuiſſe putauit, Spes, inquit, vitæ & impunitatis hæc teſtimonia à nonnullis elicuit: & vita impune fruantur iſti; Mors mihi quam vita multo op-

optatior. Violentia Cobhami, Cecilij, & Raleighi, ad neceſſariam mei defenſionem me impulit, quomodocunque ingreſſum in Vrbem Iuriſperiti interpretentur: mihi mea conſcientia ab omni perfidiæ labe ſyncera ſummo eſt ſolatio. Cobhamus aſſurgens, nihil ſe malitioſe in Eſſexium feciſſe, aſſeuerat; ambitionem autem ſemper improbaſſe. Cui Eſſexius: Verumenimuero eiuſmodi calumniatorem & delatorem vel dextræ meæ mutilatione à Regina ſubmouiſſem. M.D.C.I.

Franciſcus Baconus, à Regio in rebus Forenſibus conſilio, polite & oratorie colorem rebellioni ex inimicorum inſidijs quæſitum abſtergere conatus, affirmat, Cobhamum, Cecilium, & Raleighum, adeo ſyncere probos eſſe, & ab opibus inſtructos, vt rem & ſpem huiuſmodi ſcelere patrando nunquam proijcerent. Commenta illa de inſidijs ex varietate labaſcere docet; quandoquidem Eſſexius, ſibi varius, primum ſe confoſſum iri in lecto, mox in Cymbula, & poſtremo à Ieſuitis, clamitaret: necnon è vanitate, cum exclamaret, Regnum Angliæ Hiſpano venale fuiſſe propoſitum. Addit, familiare, eſſe Proditoribus, non Principes directe ſed oblique per adminiſtros ferire. Eſſexium profundæ diſſimulationis arguit, quaſi pietatis laruam induerat: & Piſiſtrato Athenienſi aſſimilat, qui corpus ſuum ipſe laniauit, & vulneribus conſciſſum populo quaſi ab aduerſarijs laniatum oſtendit, indeque præſidium militum nactus Rempublicam oppreſſit. Pergentem Eſſexius interrumpit, & memorat, quomodo non ita pridem Baconus literas ipſius nomine ad Reginam contra aduerſarios illos neruoſe conſcripſerat. Quod certe amice fecerat, dum Eſſexium in gratiam apud Reginam reponere ſtuderet. Ad hæc Eſſexius addit, ſe intellexiſſe, Cecilium Secretarium dixiſſe cuidam è Conſiliarijs, ius Infantæ Hiſpaniæ ad Regnum Angliæ perinde æque valere ac cuiuſcunque alterius Competitorum. Vix dixerat, cum Cecilius, qui auditor adſtitit in pergula occultus, in medium prodijt, & in genua procum-

Baconus accuſationes Eſſexij molitur.

Eſſexius interrumpit.

Cecilius in ſcenam prodit

M. D C. I.

bens Seneſchallum obteſtatur vt bona cum venia delationi tam falſæ & fœdæ reſponderet. Quo conceſſo, in huiuſmodi verba Eſſexium affatur: *Ingenio tibi cedo, quo certe abundas; nobilitate cedo: ego enim non ſum inter nobiles maiores, nobilis tamen. Militaris non ſum, & in hoc me anteis. At mea me innocentia protegit, & ego hoc in foro rectus, tu reus conſiſtis. Quare prouoco, ſi auſis, vt conſiliarium illum cui ego illa dixerim propalam nomines.* Abnuit Eſſexius. Pro commentitio figmento igitur habendum infert Cecilius. Negat ille. Et ad Southamptonium conuerſus Cecilius, *Per noſtram*, inquit, *inter nos, à teneris annis neceſſitudinem, per Chriſtianam profeſſionem, per familiæ honorem, adiuro & obteſtor vt hominem nomines.* Southamptonius ad conſeſſum illum ampliſſimum refert, & ad ipſum Cecilium, an ſaluo honore poſſit, & ratione ſit conſentaneum, vt nominaret. Cum nominandum omnes cenſerent, Guilielmum *Knolles*, Aulæ Regiæ Cenſorem, Eſſexij auunculum, nominat. Ille Cecilio obteſtante accerſitus, aduenit, agnouitque, ſe ex Cecilio ante biennium audiuiſſe, Dolmanum quendam jus Infantæ Hiſpaniæ ad Regnum Angliæ edito libro aſſeruiſſe; nec aliud quicquam ſe dixiſſe. Eſſexius inquit, At in alium ſenſum verba illa mihi erant relata. Cecilius excepit: *Malitia tua, qua mihi odium apud omnes conflare ſtudes, non aliunde promanauit, quam ex meo erga pacem ſtudio in patriæ bonum, et inflammato tuo ad bellum ardore in militarium virorum commodum, qui ad nutum adſint. Hinc edita tua contra pacem Apologia, hinc odium in omnes pacis ſtudioſos tanquam Hiſpano deuotos, penitus conceptum. Tantum abeſt vt in Hiſpanicam Infantam propendeam, vt vel cogitare animus exhorreſcat.* Dum *Knolles* expectaretur, Procurator Eſſexium hypocriticæ ſimulationis accuſat, quod publice Euangelicam Religionem profeſſus, Blunto tamen Pontificiæ Religionis tolerationem promiſerat. Inficiatur ille. Bluntum autem Pontificium eſſe, ſe noſſe non diffitetur, (ille enim puer ſub Alano, qui poſtea Cardinalis, in Belgio educatus,) eiuſ-

Eſſexium affatur.

Guil. Knolles producitur.

Cecilius in Eſſexium inuehit.

eiuſque conuerſionem expetijſſe, nec probaſſe quidem vt Chriſtiani in cauſa Religionis cruciarentur.

M. D CI.

Southamptonius hic iterum ſe ex amore in Eſſexium & ex legum ignorantia excuſat, Reginæque fidem & clementiam modeſtiſſime implorat, quam diuinæ clementiæ viuum exemplar ſemper agnouerat, & in quam nihil mali vel cogitando conceperat.

Southamptonius iterum ſe excuſat.

Iuſtitiarij Aſſeſſores ſententiam rogati de iteratis Comitum proteſtationibus, quod nihil mali in Reginam cogitarint, pronuntiarunt: *Si quis attentauerit ita ſe firmare vt Rex reſiſtere non potuerit, rebellione tenetur.* Itidem: *In qualibet rebellione Lex interpretatur ineſſe machinationem in Regis vitam & abdicationem; vtique rebellem non permiſſurum illum Regem ſupereſſe aut regnare, qui in huiuſmodi proditionem & rebellionem deinceps animaduertat & vlciſcatur.* Hæc confirmarunt è Iure Cæſareo, quo, aliquid contra Principis ſecuritatem committere, læſæ Maieſtatis crimen cenſetur, ex vi rationis, quia fieri non poſſit, vt qui ſemel ius Regi dixerit, vnquam permittat vt Rex priſtinam recuperet authoritatem, aut ſuperſit, ne quando recuperet; exemplis è noſtra hiſtoria repetitis de Edw. Secundo, ac Richardo Secundo, qui à ſubditis vi armata in poteſtatem redacti haud ita poſt fuerunt etiam abdicati & è medio ſublati.

Aſſeſſorum de Proteſtationibus ſententia.

Deinde I. Leueſonus ex ordine equeſtri adſtans, tumultuariam pugnam, quam dixi, iuxta Cœmiterium Paulinam, contra Eſſexium verboſe deſcribit. Confeſſiones Comitis Rutlandiæ, Baronum Cromwelli & Sandij poſtea perleguntur.

Eſſexius iam mitius reſpondet, ſe nihil niſi vim vi repellere cogitaſſe, nec in Vrbem tam inconſiderate ingredi voluiſſe, niſi vitæ periculum impendiſſe proſpexiſſet. Procurator deinde coniurationem recentem Læi, & Hibernica quædam, vrget; item regnum affectatum, Atheiſmum & Papiſmum denuo obiectat, quæ ille inficiando negat; Et huiuſmodi, inquit, calumnias non dubito quin Chriſtiane moriendo facile abſtergam. Ba-

M. D C.I.

conus poſtea ſententias Iudicum, quibus Comites læſæ Maieſtatis tenebantur, recenſet, nec illos poſſe hoc crimen excuſare, docet, qui à Magni Sigilli Cuſtode iuſſi, & à fæciali moniti, arma non poſuerant. Eſſexius inquit: Fæcialem præter ſtigmaticum illum vidi nullum quem pro fæciale non habui. Si aliud quicquam apud animum ſtatuiſſem quam meam contra priuatos aduerſarios defenſionem, cum tantula cohorte tamque inermi (niſi Enſibus enim, Pugionibus & Sclopetis minoribus, non erant armati) haud prodieram. Cui Baconus, Vafre hoc à te factum, qui in Ciuium armis ſpem totam defixiſti, vt te tuoſque armarent, & pro te arma caperent; imitatus in hoc Guiſium, qui Lutetiam non ita pridem cum pauculis ingreſſus, Ciues ad arma ita concitauit vt Regem Vrbe exturbaret. Et fæcialis ille, quamuis nequam, fæcialis tamen.

Mox juſſu Seneſchalli Comites amoti. *Pares* conſurgentes & ſecedentes inter ſe contulerunt, & re mature deliberata ante horam ad ſedilia reuerſi, ſinguli ſuis ſuffragijs Eſſexium & Southamptonium reos pronuntiarunt. Actuarius ex formula hoc illis ad repagulum reuocatis ſignificat, & ſeorſim ſciſcitatur, an quid interponerent cur ſententia non pronuntiaretur. Eſſexius *Pares* obteſtatus vt apud Reginam pro Southamptonio qui bene mereri poſſet intercederent: *De vita*, inquit, *ego minime ſum ſollicitus; nihil mihi magis in Votis eſt, quam vt fide integra in Deum et Principem vitam deponam, quæcunque ſit iuris in me interpretatio. Nolim tamen, vt quis Reginæ ſignificet, me clementiam eius aſpernari, quam tamen me eblandiendo imploraturum eſſe haud credo. Vos oro, vt in conſcientiæ veſtræ foro me, qui nihil mali in Principem meam cogitaui, abſoluatis, etſi in foro Iudicij condemnaueritis.*

Southamptonius Reginæ miſericordiam demiſſiſſime efflagitat, *Pareſq.*, vt intercederent, & gratiam imo & conſcientiam, interponerent, maximopere obſecrat; rurſus proteſtatus, ſe nefariam in Reginam cogitationem nunquam concepiſſe, adeo ſuaui oratione & ingenua

nua modeſtia, ut omnium aſtantium animos ad miſericordiam commoueret. M. DC. I.

Seneſchallus iam graui habita oratione, qua monuit Eſſexium, vt Reginæ miſericordiam expoſceret, ſententiam funeſtam conceptis verbis, de ſuſpendendo, corpore membratim diſſecando, &c. pronuntiauit. Securi iam in illos conuerſa quæ antea auerſa, Eſſexius, inquit: *Hoc corpus meliorem operam Reginæ nauare potuiſſet, ſi ita illi viſum: Gaudebo ſi quocunque modo fit vſui.* Rogat vt ante mortem Euchariſtiæ myſterio participaret, & Aſhtonus verbi Miniſter in animæ medicinam ſibi adeſſet. A Wigorniæ Comite, & ſummo Angliæ Iuſtitiario, quod in cuſtodia detinuerit; à Morleio & La-Waro, quod eorum filios totius rei ignaros in periculum præcipitauerit, culam deprecatur. Ita Seneſchalliæ bacillo fracto itum eſt. Hæc, quibus interfui, fide incorrupta compendio memoraui, nec quicquam memoria dignum, niſi me mea fefellit obſeruatio, volens prætermiſi. *Sententia in eos pronuntiatur.*

Poſtridie in iudicium adducuntur Robertus Vernonius, Guilielmus Conſtabulus, Edmundus Bainhamus, ex ordine equeſtri, Ioannes Littletonus, Henricus Cuſſus Eſſexio ab Epiſtolis, Whitlockus Militum ductor, Ioannes & Chriſtophorus Wrighti fratres, atque Orellus veteranus. Simul ac dextram ſinguli ex more ſuſtuliſſent, literæ à Regina interuenerunt, quibus illa, à Fulcone Greuillo edocta, pleroſque in fraudem imprudentes fuiſſe allectos, iuſſit, vt Littletonus, iam perdita valetudine, Bainhamus, qui laſciuia & Magiſtratuum contemptu præceps abierat, & Orellus, iudicio ſubijcerentur; cæteri in carceres remitterentur. Bainhamus & Orellus ignorantiam in excuſationem attulerunt, ſe Comites ex obſeruantia ſequutos. Littletonus, teſtimonio Danuerſi, qui eum in ſocietatem allexerat, oppreſſus, conſultationi interfuiſſe diffiteri non poterat. Cum inter accuſandum, ſcelus & ſeditionem cogitaſſe coargueretur ex numero equorum & armorum quæ in di- *Alij in iudicium vocantur.*

M. D C. I.

diuerſorio tunc temporis habuit, reſpondit, facultates pares eſſe pluribus equis alendis, arma & equos ſibi ſemper cordi fuiſſe. Damnatus cum cæteris, nihil aliud dixit, quam, ſublatis ad Cœlum oculis, *Te Deum laudamus, te Dominum confitemur.* Vitæ tamen omnium parcitum, quam Bainhamus pecunia Raleigho numerata redemur, Littletonus morbi violentia haud ita poſt naturæ reddidit. Orellus pœnas carcere aliquandiu luit.

Eſſexius colloquium expetit.

Eſſexio interea animum, ſiue ſua ipſius conſcientia, ſiue terror à Miniſtro injectus, ita verberauit, vt perſuaſiſſimum fuerit, ſe ad inferos amandandum, ſi quid veri reticeret, & conſcios non proderet. Vnde petijt aliquos è primarijs Conſiliarijs, & nominatim Cecilium, præſentes alloqui. Accedunt vero Sigilli Magni Cuſtos, Theſaurarius, Admirallus, & Cecilius. Poſtquam à Sigilli Cuſtode deprecatus eſſet quod eum in cuſtodiam dederit, & à Cecilio quod eum in cauſa *Infantæ* ſugillauerit; vtrinque facta eſt in charitate Chriſtiana reconciliatio. Deinde innuit, Reginam ſoſpitem eſſe non poſſe ſi ille ſuperſit. Orat vt ſupplicium priuatim intra Arcem luat. Aliquot conjurationis participes grauiter incuſat vt peſtem & pernitiem patriæ anhelantes: affari percupijt, Bluntum inprimis & Cuffum. Vt vidit, in hæc verba erupit: *Cuffe, à diuino numine & Regia Maieſtate veniam expoſcas, & fac mereare. Ego alteram vitam iam totus cogito, cum animo ſtatui ſyncere coram Deo & hominibus agere: nec poſſum non hoc tibi plane proloqui. Tu ad hanc perfidiam me inprimis concitaſti.*

Cuffum coarguit.

Cuffus his verbis exanimatus, Eſſexij inconſtantiam, quod ſibi deuotiſſimos prodiderat, paucis aſperius perſtrinxit, & obmutuit.

Conſilia conſcios aperit.

Henricum etiam Neuillum Equitem clariſſimum, vt coniurationis non ignarum, edidit, qui iam ordinarius in Galliam Legatus reuerſurus de Tractatu Bleſenſi ratihabendo & deprædationibus vtrinque coërcendis; vnde ille ex itinere reuocatus in Admiralli cuſtodiam committitur. Edidit etiam quoſdam in Scotia, Gallia,

Bel-

Belgio, & Montjojum Hiberniæ Proregem, quaſi à ſuo conſilio non alienos, & alios in Anglia; qui cùm plures eſſent, & ille Hiberniam fæliciter adminiſtraret, Regina pro prudentia diſſimulauit. M. DC. I.

Nec ſatis habuit hos verbis edere, ſed etiam Miniſtro illo territante & lancinante conſcientiam ſæua ſibi minantem, etiam ſcripto ſub ſua manu illud edidit, quod ab aduerſarijs Regi Iacobo exhibitum ſuæ ſuorumque exiſtimationi multum detraxit.

Die vigeſimo quinto Februarij, qui ſupplicio ſumendo deſtinatus, ad eum miſſi erant bene mane Thomas Montfordus, & Guilielmus Barlowus Sacroſanctæ Theologiæ Doctores, cum Aſhtono Eccleſiæ Miniſtro, ad animam Chriſtiana conſolatione firmandam. Coram his numini diuino ex intimo cordis gratias agit, quod cœpta ſua Reipublicæ pernicioſa non proceſſerint, quod iam penitus peccatum ſuum inſpexerit, non ſine ægritudine, quoniam cauſam injuſtam tam peruicaciter in judicio defendiſſet. Reginæ gratias habet, quòd permiſerit, vt ſupplicium de eo non publice ſumeretur, ne populi acclamatione animus jam compoſitus de ſtatu dimoueretur, teſtatus ſe jam dediciſſe quam vana ſit aura popularis, & agnouit, quam merito à Republica eſſet *euomendus* (ita loqui placuit) ob crimen ſceleris ſuſcepti, quod aſſimilauit Lepræ longe lateque diffuſæ, quę plures infecerat.

Reginam interea animo fluctuantem, hinc priſtina in hominem beneuolentia ad aliquam clementiæ partem reuocauit, & juſſit per Edwardum Carium ne ſupplicio afficeretur; illinc abrupta contumacia, qui veniam orare dedignatus, &, ſe non poſſe viuere ſine Reginæ pernicie, palam dixerat, ad ſeueritatem ita exacuit vt mox per Darcium rurſum imperaret.

Ad ſupplicium ducitur.

Producitur itaq; ille inter Theologos ad tabulatum in Arcis Londinenſis area; juxta quod ſederunt Comites, Comberlandiæ, & Hertfordiæ; Vicecomes Howardus Bindonius; Barones, Howardus Waldenius, Darcius

M. D C. I.

cius à *Chile*, & Comptonus. Aderant etiam aliquot Senatores Londinenſes & ex ordine Equeſtri, inter quos Raleighus eo conſilio, ſi ipſi credamus, vt reſponderet, ſi quid ſibi à morituro obijceretur, alij tamen præſentiam in deterius interpretati, vt cruciatu oculos paſceret & odium ſanguine exſaturaret. Admonitus autem ne morienti inſtare videretur, quod ignobilium eſt ferarum, ſe longius ſubduxit, & ex armario ſpectauit.

Eſſexius quamprimum in tabulatum aſcenderat, caput detegit, oculiſque in Cœlum ſublatis, magna multaque fuiſſe juuentutis ſuæ peccata, agnouit, pro quibus ab æterna Dei Majeſtate per Chriſtum Mediatorem veniam ardentiſſime precibus efflagitauit, maxime pro hoc poſtremo peccato, quod *Sanguinolentum*, *Clamans*, & *Contagioſum* dixit, quo tot ſeducti, in Deum, Principem, & Patriam peccauerunt. Reginam & Adminiſtros, vt ignoſcerent, obſecrauit, longæuam vitam, & proſpera quæuis cõprecatus; proteſtatus ſimul, ſe nunquam vim in Reginã vel cogitaſſe. Deo gratias egit, quod nunquam fuit Atheus aut Papiſta, ſed ſpem totam in Chriſti meritis defixerat. Deum orauit vt animum contra mortis terrorem firmaret. Adſtantes rogauit vt animos vna ſecum precatiuncula conjungerent, quam anhelus feruentiſſimo internæ deuotionis affectu ejaculatus eſt. Poſtea Carnifici veniam petenti ignouit. Symbolum Apoſtolicum recitauit, collumque trunco admouens proſtratus, primis quinquageſimi primi Pſalmi verſiculis repetitis, dixit: *In humilitate & obedientia ad pœnam promeritam me proſterno; Tu, Deus, ſeruuli proſtrati miſerere. In manus tuas, Domine, Spiritum commendo meum.* Caput tertio ictu erat amputatum; primus autem ſenſum & motum abſtulit.

Supplicio afficitur.

Ita pijſſime & vere Chriſtiane (licet hanc pietatem vt miniſtello quam viro bellicoſo digniorem Bironius Gallus & alij prophani ſubſannarent, quaſi formido inferni non ſit Chriſtiani fortitudo) vitam cum morte commutauit Robertus *D'euereux* Eſſexiæ Comes, anno

erit

ætatis triceſimo quarto: vt pater non omnino vanus fuerit qui moriens triceſimum ſextum ætatis annum filio cauendum præmonuit; vt effatum illud animo diuinitus injectum videatur. Sed hæc jam dicta anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto. Vir erat virtutibus, quæ quidem nobiliſſimo dignæ ſunt, inſtructus ſingulis. Genus illi antiquum & pernobile: cognomen familiæ ab Ebroicis (*Euereux* vulgo vocant Normanniæ vrbe. Opes & Baronis dignitas à coniugio olim cum Cecilia Guilielmi Bourchieri filia, cui auia erat ſoror Edwardi Quarti Regis Angliæ, proauia filia Thomæ Woodſtochij filij Regis Edwardi Tertij nata ex altera Humfredi Bohuni Comitis Hertfordiæ & Eſſexiæ filia: vnde Waltero proauo titulus Vicecomitis Hertfordiæ ab Edwardo Sexto collatus, & patri Comitis Eſſexiæ honor ab Elizabetha.

M. DC. I.

Eius Elogiū.

Genus & ingenium.

Ille iuuenis bonarum literarum & veræ pietatis ſtudijs Cantabrigiæ innutritus à ſocero Leiceſtrio Reginæ commendatus, & in equorum præfectura ſuffectus, ægre gratiam ab ea inijt quæ ab ipſius matre alienior. Verum vbi primum obſequio gratiam conciliauerat, illa ære alieno, quod pater in ærario contraxerat, exonerauit; in Georgianum Ordinem & Sanctius conſilium, viceſimo tertio ætatis anno vix completo, adſciuit: exercitibus ſæpius præfecit, licet eum fortuna ſæpe deſtituerit; (non dixero cum Aſtrologis ex Marte, qui vndecima Cœli ſtatione afflictiſſimus naſcenti affulſerat:) honoribus & beneficijs indies cumulauit plurimique æſtimauit, quod & animum ſtudijs honeſtis & corpus periculis exercere videret. Cum jam non ſpeciem ſed vim in Reginæ gratia haberet, properauit (vt prudentiores Aulici querebantur) & æquales & ſuperiores anteire, omnium laudi, qui ipſi non deuoti, obtrectare, aliorum potentiam vel gratiam apud Reginam iniquiſſime ferre, popularem auram ſemper breuem & iniuſtam, atque militarem nunquam non periculoſam, comitate & liberalitate aucupari.

M.DCI. Cœpit etiam & contumaciam in Reginam, à quadam animi magnitudine potius quam à ſuperbia, adhibere, poſtquam illa ex benignitate nouis beneficijs redintegrata gratia ſubinde locum aperuiſſet. Sed contumacia cum peruicacia in beneficijs quaſi extorquendis faſtidioſus quidam obſequij neglectus, & ſubdolæ æmulorum artes, Reginæ animum ſenſim immutarunt, & demum prorſus abalienarunt.

Nec ille certe ad aulam factus videbatur, qui ad ſcelera ſegnis, ad offenſionem accipiendam mollis, ad deponendam difficilis, & ſui minime obtegens, ſed, vt Cuffus mihi conqueri ſolitus, φιλοφανερὸς & μισυφανερὸς, id eſt, amorem & odium in fronte ſemper geſſit, nec celare nouit. Vt verbo expediam: Nemo gloriam ex virtute magis expetiuit, & cætera omnia minus curauit.

Vxor & liberi. Vxorem duxit Franciſcam Franciſci Walſinghamij filiam, Philippi Sidnei viduam (Regina inconſulta ideoque offenſa, quaſi ea affinitate Eſſexianæ familiæ dignitatem depreſſiſſet,) è qua progenuit Robertum filium, Franciſcam & Dorotheam: at ex Southwellia amaſia Walterum.

Alij in iudicium vocantur. Quinto die Martij, Chriſtophorus Bluntus, Carolus Danuerſius, Ioannes Dauiſius, Gillius Mericus ex ordine Equeſtri, & Cuffus, in judicium vocantur, in Prætorio Weſtmonaſterienſi, coram Summo Angliæ Admirallo, Hunſdonio Camerario, Cecilio Secretario, Ioanne Forteſcuo Fiſci Regij Cancellario, Primario Angliæ Iuſtitiario, & alijs delegatis. Accuſantur de ijſdem, quibus Eſſexius, criminibus: ſcilicet quod perniciem Regiæ Maieſtati machinati erant, conſultando de Regia Maieſtate opprimenda: in vrbe rebellando, &c.

Tres priores ſciſcitati ſunt, an non poſſent alteram accuſationis partem fateri, alteram inficiari. Pernegarunt enim, ſe perniciem Principi machinatos eſſe. Merico jam & Cuffo ſubmotis, Iudices, vt antea, pronuntiarunt: Qui rebellat, vt Regi legem præſcribat,

bat, Regiamque poteſtatem coërceat, perniciem Regi machinatur; & cogitat eundem cum imperio tum vita ſpoliare. M.D.C.I.

Hæc probarunt prolatis exemplis ruſticorum qui læſæ Majeſtatis damnati fuerunt, patrum memoria, eo quod in agro Oxonienſi & Cantio conuenerint, & arma ſumpſerint; hi de augendo diurni operis pretio, illi ad ſepimenta agrorum compaſcuorum deijcienda. In hanc ſententiam plura produxerunt; & docuerunt, fieri non poſſe, quin, qui Principem in poteſtatem redegerint, ijdem etiam vim illaturi ſint; quia victores ſemper ſunt inſolentes, & multitudinis furor cohiberi non poteſt; quæ, vt ſuæ ſecuritati caueat, nullum vnquam facinus detrectauit.

Confeſſionibus ſuis Bluntus vrgetur, & confeſſione ipſius Eſſexij, qui eum vt ſceleris inſtigatorem accuſauerat, quam vt lectam audiuit, & Eſſexij manu ſubſignatam vidit, præ admiratione quaſi obſtupuit, & maiorem in modum petijt vt alio in loco cum Admirallo & Cecilio ea de re colloqueretur: palam autem ſuſpirans, oculis ſublatis, dixit, *Tu ſumme Deus noſti à cuiuſmodi cœptis ego Eſſexium diſſuaſerim.* Legitur deinde Thomæ Leæi, quem dixi, confeſſio, qui agnouit, ſe Blunti licentia (qui Mareſcallus erat in bello Hibernico) miſiſſe ad Tir-Oenium, ab eoque per internuntium intellexiſſe, Tir-Oenium dixiſſe; Si Eſſexius ipſi auſcultaret, ſe effecturum vt ille totius Angliæ longe potentiſſimus euaderet. Item affirmatur, Leæum dixiſſe, ſibi compertum eſſe, Eſſexium, Tir-Oenium, & Bluntum, idem ſpirare. Nec negauit Bluntus, ſe Eſſexij juſſu Leæo licentiam mittendi & itandi ad Tir-Oenium feciſſe. Leguntur & alia ex Hibernia tranſmiſſa ad comprobandam conſociationem inter Eſſexium & Tir-Oenium. *Cbr. Bluntii*

Flemmingus Regius Sollicitator ad Danuerſium jam conuerſus differit ex juris apicibus: Si quis conſilium ſumendi arma contra Principem neſciat, conſilij tamen participibus ſe in actione coniungat, læſæ *Danuerſius.*

M. D C. I. Maieſtatis teneri. Danuerſium autem multo magis teneri, quem inter conſultationis & coniurationis participes fuiſſe, ex ipſius & cæterorum confeſſionibus euincitur.

Ille nihil contra, niſi quod periculum fortunarum & capitis in hac cauſa præ amore erga Southamptonium neglexerit: (ille enim Danuerſium ob homicidium fugientem receperat, occultauerat, & in Galliam tranſmiſerat, vbi caſtra cum fortitudinis laude ſequutus, donec Regina ægre exorata vitæ gratiam feciſſet.)

Dauiſius. Dauiſius ſua ipſius conſcientia & confeſſione conuictus quodammodo obmutuit, & ſugillatus obiter quod Pontificius eſſet, haudquaquam negauit, ſe ab inſtitutore in Academia Oxonienſi in Pontificia Religione fuiſſe informatum, & in eadem à Blunto, dum in Hibernia militaret, confirmatum. Quo verbo cum Bluntum commotum videret, mox placauit, aſſerens ſe non Blunti perſuaſione ſed exemplo Chriſtianæ eius & integræ vitæ in ea Religione confirmatum fuiſſe.

H. Cuffus. Cuffus deinde cum Gillio Merico pro tribunali ſiſtitur. Premitur indicijs Danuerſij, Eſſexij, & Henrici Neuilli. Danuerſius ediderat, Cuffum omnium conſultationum gnarum fuiſſe, & Regiam inuadendam ſemper ſuaſiſſe. Eſſexius coram Conſiliarijs, cum fuiſſe inſtigatorem totius proditionis, aſſeuerarat, ſuaque manu teſtatus erat. Et Henricus Neuillus ingenue confeſſus erat, (ſi mea me non fallit memoria, tum enim præſens confeſſionem recitatam audiui,) Cuffum ſibi è Gallia reduci ſuggeſſiſſe, illi imputatum iri quod Tractatus ad Bononiam ſucceſſu caruiſſet; poſtea ſæpius adijſſe, & perſuaſiſſe vt Eſſexium inuiſeret, quod ſemel fecit. Poſtea, cum jamjam in Galliam reuerſurus eſſet, exoraſſe vt Drurianas ædes adiret, & quid conſultaretur audiret, proteſtando, nihil ibi proponendum quod non ſit Reipub. & Eſſexio vſui, quodque ſalua in Reginam fide exaudire poſſet: demum oraſſe vt Comiti adeſſet cum Reginam inuaderet, conſiliumque ſuſceptum

ex-

M. D C.I.

explicaſſe. Quod cum Neuillus vt periculoſum, difficile & ſceleratum improbaſſet, & irridens, ex ijs eſſe diceret, *quæ non laudantur niſi peracta* : Cuffum periculum, & difficultatem extenuaſſe; innuiſſe, Vrbem Londinum & Senatorum plures Eſſexio deuotos eſſe & ad nutum adfuturos, illudque Lucani vſurpaſſe : *Arma tenenti omnia dat qui iuſta negat*. Nec Cuffus hæc inficiatus eſt. Procurator Regius hinc Syllogiſtice argumentatur; ille tam acute & Dialectice reſpondet, vt Cecilius Sophiſtam ſubtilem eſſe dixerit, & Anderſonus in Communium Placitorum Tribunali Iuſtitiarius ſupremus ſubiratus vtrumque ſtolidos Syllogiſmos contexere inclamauerit, legem Majeſtatis Edwardo III. regnante latam acriter perurgens. Vt ſemel dicam : Cuffus ad hęc duo tanquam defenſionis capita ſe recipit. Quod, inquit, Maieſtatis læſæ accerſor, quia in Eſſexianis fui ædibus die rebellionis, eadem ratione & Leo in cauea accerſatur Majeſtatis. Toto eo die afflictiſſimam Comitis fortunam deplanxi, nec quicquam aliud omnino egi. Sui ſi quantum poteram vt Reginæ miſercordiam ſupplex imploraret. Conſultatio vero in ædibus Drurianis non magis crimen læſæ Majeſtatis cenſenda, cum in effectum non prodierit, quam Embryon, fœtus perfectus. Iuriſperiti contra docuerunt, nullam manendi in illis ædibus neceſſitatem illi impoſitam fuiſſe; ſuas partes ſingulis in illa actione deſcriptas, alijs ad ædes propugnandas, è quorum ille numero, alijs ad Vrbem occupandam, qui mutuas operas traderent; & in læſæ Majeſtatis crimine omnes participes ex æquo teneri. Conſultationem in ædibus Drurianis per ſe crimen eſſe læſæ Majeſtatis, quoniam in Majeſtatis perniciem conſultatum, & in actum proruperat. Denique è juris prudentia reſponderunt : Si plures in Principem coniurent, & deſtinata diuerſa ratione exequantur; vnum tamen idemque omnium crimen iudicatur ex communi omnium conjurantium malitia. Hæc prudentum reſponſa, atque Eſſexij, Neuilli, & Danuerſij, confeſſiones, Cuffi cauſam jugularunt. Me-

M. D C. I.

Gillius Mericus.

Mericus accuſatur, quod miſſis literis fratrem ſuum Salisburium, Groinum, & alios expertæ audaciæ viros, ad partes pellexiſſet, ædes Eſſexianas defendendas ſuſcepiſſet; eaſdem contra Reginæ copias communiſſet, & propugnaſſet; exoletam Tragœdiam de tragica abdicatione Regis Richardi Secundi in publico theatro coram conjuratis data pecunia agi curaſſet. Quod ab eo factum interpretati ſunt Iuriſconſulti, quaſi illud pridie in ſcena agi ſpectarent, quod poſtridie in Elizabetha abdicanda agendum. Liberque paulo ante eodem argumento ab Haywardo erudito viro editus, & Eſſexio dicatus, eandem judicij aleam ſubijt, quaſi in documentum & incitamentum Reginam ſolio deturbandam ſcriptus, infælici authoris fato, qui diuturno carcere luit, intempeſtiuam editionem, & hæc verbula in Præfatione ad Eſſexium, *Tu magnus ſpe, maior futuri temporis expectatione.* Mericus obfirmato ſilentio hæc audiuit, nec aliud dixit, quam, *Eſſexius me extulit, idemque euertit.*

Damnatorii petitiones.

A Duodecim-viris ſinguli læſæ Majeſtatis rei ſunt peracti. Sententia funeſta prolata, Bluntus & Danuerſius orarunt, vt nobiliorum ſupplicio afficerentur, id eſt, capite truncarentur. Et ſane nobile vtrique genus erat: huic mater filia & vna hæredum Neuilli Baronis Latimeri ex Henrici Comitis Wigorniæ filia, auia Baronis Mordanti filia, proauia è ſtirpe Courteniaca: ille è Bluntis de *Kiderminſter* natus, qui ex eadem familia qua Barones Montjoij. Dauiſius orauit, licet non perinde genere nobilis eſſet idem ſupplicium ſubiret; ſin minus, ne membratim diſſecaretur, ſed Chriſtiano ritu exanime corpus inhumaretur.

Cuffi ſupplicium.

Martij XIII. ad Tiburniam trahuntur Mericus & Cuffus. Hic ad patibulum in hanc ſententiam, vt ſummatim perſtringam, loquutus eſt: *Huc adductus, vt naturæ debitum ſoluam, & delicta in Deum, Principem, & Patriam luam. Firmiſſime credo, vt delictorum meorum multitudinem intuendo infinitam numinis iuſtitiam perſpicio; ita ex in-*

M. DCI.

inflicta ſupplicij magnitudine me infinitam numinis miſericordiam experturum. Humanis ſortis exempla hic ſpectamur. Mors, quæ nobis ſubeunda, terribilis eſt, (vita enim dulcis illecebra etiam optimos mulcet;) & ſane ignominioſa eſt. Atqui illa tamen etiam optimis, imo & Dei Sanctis, communis eſt, quibuſcum in Chriſto reſurgendi ſpes mihi certa. Nec quis hinc opinetur, me meis meritis præſidere; faceſſant illa: In pretioſo Seruatoris ſanguine ſpem totam defigo. Perſuaſiſſimum mihi eſt, quicunque in hac vita plectitur, eodemque momento cœleſte ſolatium interne perſentiſcit, Deum vt patrem non vt Iudicem in hunc animaduertere. Ad ſupplicij cauſam vt accedam: Nemo non nouit quam turbulentus fuerit tumultus ſub magno illo Comite parum conſiderato die VIII. *Februarij. Deum, Angelos & conſcientiam teſtor, me eiuſdem conſcium non fuiſſe, ſed toto die intra parietes concluſum ploraſſe & planxiſſe. Quod ad machinationem ſpectat, illa duplex.* Hic interruptus, & monitus, ne diſtinguendo veritati illuderet, & ficulnea folia ad crimen tegendum adſueret: *Fateor,* inquit, *ſummum eſſe ſcelus, imo Maieſtatis crimen, ſi ſubditus de gradu deiectus viam ad Regiam Maieſtatem vi & armis aperiret; Ego neminem ad arma contra Reginam incitaui. Quod nobili illi viro Henrico Neuillo periculum conflaui, dolenter ingemiſco, vtque ignoſcat, vehementer obſecro. Quod dixi ex viginti quatuor Senatoribus Londini viginti & vnum Eſſexio deuotos fuiſſe, hoc de ipſorum in Eſſexium propenſiſſimo animo, non quod arma pro eo ſumerent, intellexi.* Iterum interruptus, ad preces ſe conuertit, vehementiſſimas, fidemque in Deum deuotiſſime profeſſus, & veniam à Deo & à Principe eflagitans, vitam laqueo finiuit. Vir exquiſitiſſima doctrina, ingenioque acerrimo, ſed turbido & tortuoſo.

Et Gilij Mericij.

Hunc eodem mortis genere ſequutus eſt Gillius Mericus, animo omnino imperterrito; & qui quaſi vitæ pertæſus Cuffum ſemel atque iterum interpellauit monunitque vt moriturus intempeſtiuam ſapientiam omitteret. Montjojum vt rei ignarum excuſauit, nobileſque ad-

M. D C.I.

adſtantes orauit vt apud Reginam intercederent ne in plures ex jure ageretur qui imprudentes ad criminis ſocietatem acceſſerant.

Supplicium de Danuerſio ſumptum.

Perendie in colle ad Arcem Londinenſem Carolus Danuerſius & Chriſtophorus Bluntus capite obtruncantur. Danuerſius, etſi x. Millia librarum ad vitam vel in perpetuo carcere redimendam obtuliſſet, ſedatiſſimo animo & vultu mortem oppetijt vere Chriſtiane, cum veniam à Deo, à Principe (cui omnia fœliciſſima precabatur) & à Greio præſente petijſſet, cui ſe inimiciſſimum fuiſſe profeſſus, non ex aliqua Greij in ipſum iniuria, ſed ex intimo erga Southamptonium amore, quocum Greius indictas inimicitias exercuerat.

Et de Blunto.

Bluntus, cum pegma aſcendiſſet, circumfuſam multitudinem in hanc ſententiam alloquitur: *Etſi tempus potius poſtulet, vt, cæteris rebus omnibus poſthabitis, diuinam miſericordiam pro peccatis implorem, nihilominus, cum Eſſexium ad ſcelus inſtigaſſe inſimuler, veritatem, & animam, ſaluam velim, dicam. Ante triennium Eſſexij animum infenſiorem & ambitione incenſum primum perſpexi. In Hibernia, dum ad Rhebanum caſtrum vulneratus decumberem, & poſtea Dubliniæ, mihi ſignificauit, ſibi deliberatum eſſe lectiſſimas cohortes ex Hibernia ad Milfordum in Auſtrali Wallia portum tranſmittere, eundem occupare, maiorem militum manum contrahere, & Londinum progredi. Egore penitus conſiderata diſſuaſi, vt periculi plenum & multo ſanguine conſtiturum. Suaſi ſane vt cum ſelectiſſimorum numero Regiam occuparet, & æquas ſibi conditiones extorqueret. Quamuis verum ſit, quod nunquam inter conſultandum animum induximus Reginæ vim inferre; neſcio tamen, ſi fortuna cæptis noſtris non defuiſſet, an res ſine Reginæ cæde & ſanguine tranſigi potuerit. Poſtquam ille ſui iuris factus eſſet, in Eſſexianis ædibus de iiſdem conſilijs denuo mecum agitare cæpit: at nihil certo ſtatuit: Poſtea me rure accerſiuit, haud multos dies ante hanc rebellionem. Cætera explicate confeſſus ſum coram honoratiſſimo Admirallo, & digniſſimo Secretario; quibus vt meo nomine ſalutem impertias, te Raleighe rogo, & à te veniam expoſco.* Iam oculis

oculis ad Cœlum ſublatis, inquit, *Regiam Maieſtatem Deus tueatur & conſeruet, cogitationibus meis ſceleratiſſimis, vitæ intemperanter actæ, tu Deus pro infinita miſericordia ignoſcat. Me Catholicum mori, conteſtemini velim, ita tamen vt Chriſti morte & meritis ſpem totam vnice collocem, ſimulque pro me comprecemini.* Deinde Greio & Comptono adſtantibus valedicit, ſubmiſſaque voce precatus, carnifici collum animoſe ſubijcit. M. DCI.

Ita Eſſexij Cuffi, Merici, Danuerſij & Blunti ſupplicio, rebellio conſopita, tranquillitas Reipub. reſtituta, & reliquorum mentes ſanatæ, mulcta ditioribus inflicta; quam pauculi ſoluerunt, cæteris vita donata, & crimina clementiſſime remiſſa. Southamptonius & Smithus Vice-Comes Londinenſis in Carcere detenti. Huic tamen falſo ex paucorum delationibus & Eſſexij credulitate inſimulato & grauiter exagitato vel Principis clementia vel innocentia tandem fuit præſidio, & cautione interpoſita liberatus.

Die VIII. Iulij Henricus Neuillus coram nonnullis Conſiliarijs Regijs & Iudicibus in ædibus Eboracenſibus ſiſtitur, & arguitur, conſultationibus in ædibus Druianis interfuiſſe, conſilia ibi propoſita non aperuiſſe, & arcana Legationis ſuæ Gallicæ Eſſexio impertijſſe. Fatetur, ſe Diaria legationis Gallicæ Eſſexio roganti impertijſſe, vni ſolummodo conſultationi interfuiſſe, conſilia propoſita quaſi ægri inſomnia contempſiſſe, nec Eſſexium tantoſque viros deferre auſum eſſe, dum delatoris nomen fugeret, atque ſperaret, eos conſilia tam inconſiderata nec dum fixa mutaturos, aut ſe poſſe ſatis mature & ſine ſuſpicione aperire cum in Galliam redijſſet. Ille tamen omnium ſuffragijs grauiter reprehenſus, quaſi grauiore pœna dignus, carceri adiudicatur. Ad hanc cauſam etiam ſpectat ſententia his diebus in Camera Stellata pronuntiata, ideoque minime reticenda. Eſſexium de literis adulteratis conqueſtum fuiſſe, ſupra dixi. Hac de re diligenter inquiſitum, & deprehenſa inſignis impoſtura. Comitiſſa eius vxor, marito

Hen. Neuillus carceri adiudicatur.

I. Daniel Impoſtor punitur.

M. D C. I.

rito & ſibi in hac turbida tempeſtate timens, literulas amatorias, quas ab illo acceperat, in capſulam coniectas fidei Rihouiæ mulierculæ Belgicæ commiſit. Illa domi ſuæ occultauit. I. Daniel Rihouiæ maritus ſorte fortuna in eas incidit, perlegit; &, cum in ijs aliquid ineſſe obſeruaſſet quod periculum Comiti crearet & Reginam irritaret, ab artifice in chirographis ementiendis aſſimilari curauit. Deinde pauidæ mulieri iam puerperæ denuntiauit, ſe in inimicorum mariti manus mox traditurum niſi tria millia librarum in præſentia numeraret. Illa, vt periculum vitaret, mille centum ſeptuaginta ſtatim numerauit, nec tamen autographa ſed ectypa pro tanta pecunia ab impoſtore accepit, qui magna etiam pecunia pro autographis Eſſexij aduerſarios emungere cogitarat. Hac de impoſtura ille in perpetuum carcerem damnatus, tribus librarum millibus, quarum duo Eſſexiæ cederent, mulctatus, & auribus in colliſtrigio affixis ſpectaculo expoſitus cum hoc programmate: *Falſarius & impoſtor improbus.*

Scoticis Legatis reſpondetur.

Paulo ante Scotici Legati, Comes Marrius & Kinloſſus, quos ſerius aduenisſe diximus, Reginam acceſſerunt; de rebellione iſta mature anticipata gratulati, expoſtularunt de Valentino Tho. impunito, Guil. Euero, & Aſhfeldo, Anglis doloſe è Scotia ſubductis; & portionem quarundam terrarum in Anglia Regi aſsignari rogarunt. His reſponſum eſt: Gratulationem illam longe eſſe gratiſsimam. Reginamque ex animo optare vt nulla eiuſmodi rebellio in Scotia accidat; ſin acciderit, eadem perinde fælicitate intra vnius diei ſpatium extingueretur. Valentino ideo parcitum eſſe, ne cicatrix obducta refricetur, cum calumnia, quamuis iniuſtiſsima, ſimul ac audita, apud prauos fidem inueniat. Euerum ex contumaci negatione & contra veritatem proteſtatione mali animi ſuſpitionem ſibi attraxiſſe. Aſhfeldum turbidi ingenij hominem, qui ſubdole licentiam proficiſcendi in Scotiam Præfecto Limitis illudens impetrauerat, ab eodem, vt errorem corrigeret è Scotia ſubdo-

le

le fuiſſe retractum. Turbidos alterius Principis ſubdito fouere nihil aliud eſſe quam ſuos ad res turbandas edocere. De terrarum aſſignatione ſatis ſuperque antea reſponſum fuiſſe. Pecuniam vero annuam bis mille librarum acceſſione ad augendam, dum Rex mutuam amicitiam ſyncere colat, nec ad illorum arbitrium ſe fingat qui malo publico priuatum quæſtum aucupantur. M. DC. I.

Sub hoc tempus, cum triremes Hiſpanicæ, quæ Sclusæ egerunt, oræ maritimæ Cantij, ſed imprimis Hollandię & Zelandię, terrori eſſent, Regina triremes etiam inſtruxit, multos è carcere liberatos remigio mancipauit, & Londinenſes pecuniam in eam rem alacriter contulerunt. Sed nulli vſui. Verum ne triremes iſtæ terrori eſſent, Ordines Prouinciarum confœderatarum in rem ſuam attenti, exercitum in Flandriam tranſportare iterum ſtatuerunt, ad occupanda propugnacula circa Oſtendam, vt liberius regionem circumuicinam prędando perſultarent, pecuniam inde corraderent, & maritimam Flandriam in ſuam poteſtatem redigerent, ne quod eſſet triremibus receptaculum. Eodem tempore, vt conſilium occultarent, & hoſtem diuerterent, viſum illis eſt, Mauritium in Geldriam ad Berkam Rhenanam obſidendam mittere. Hæc per Fr. *Verum* Reginam docuerunt, poſtularuntque, vt permitteret I V.M. militum in Anglia ipſorum impenſis conſcribi & tranſmitti. Illa aſſenſit. Priuſquam autem *Verus* ex Anglia rediret, Mauritius Berkam verſus ſigna mouerat, & Albertus Archidux Oſtendam obſidione incinxerat; vt jam Ordines nouam deliberationem de Oſtenda potius defendenda quam propugnaculis occupandis inſtituerent & protinus *Verum* titulo *Generalis copiarum intra & extra Oſtendam*, cum ampla authoritate, conſtituerunt XX. Anglorum vexillationes à Berka accerſerunt; ex quibus tamen Mauritius, obſidione iam incæpta, & hoſtem expectans, niſi V I I I. ſub Horatij *Veri* ductu miſit, & inuitus quidem. Cum his Fr. *Verus* (fide accepta, quod

Triremes inſtructa.

Ordines Flandriam ſubijcere cogitant.

Archidux Albertus præmittit.

Verus Oſtendæ præficitur.

M. D C. I.

cæteræ ſubſequerentur, & commeatus abunde ſuppeditaretur) ad Oſtendam è regione veteris oppidi loco hoſtium tormentis expoſito (portum enim hoſtes occluſerant) menſe Iulio noctu appulit. Et mox Edwardus Cecilius magno auſu & majore cum fortitudinis laude in primo fere militiæ tyrocinio cohortes & commeatum intulit.

Oſtenda deſcripta.

Oſtenda hæc, quæ patrum memoria nihil aliud erat quam paucula piſcatorum in littore aperto tuguriola, tumultibus Belgicis exorientibus, ab Ordinibus, primum palis,& poſtea mari ſe in portum percommodum inſinuante, vallo & operibus firmata fuit; Anglique præſidiarij impoſiti, qui primum ſub Ioanne *Conwayio*, dein ſub Edw. Norriſio, Flandriam ita incurſarunt, vt ad eos cohibendos Parmenſis obſidere fruſtra cæperit, Mottæus inſidijs tentauerit, ſed cum clade repulſus, & Albertus ſeptendecim propugnaculis incinxerit. Quorum præſidiarij cum non minus graues eſſent Flandris quam hoſtes, & portus triremibus Hiſpanicis excipiendis atque Zelandorum & Anglorum nauigationibus impediendis opportunus videretur; jam deliberatum erat Hiſpanis, quoquo modo expugnare: Ordinibus contra, omni ope & opera propugnare. Nec alia, majori clade, oppugnatio & propugnatio diutius noſtro ſeculo continuata. Sed obſidionis Diaria quæ extant, retexerere nolo. Satis mihi paucula hæc adnotare. *Verus* quinto obſidionis menſe, cum videret, numeros crebris eruptionibus, hoſtium eiaculationibus, & peſtilentia acciſos, partem veteris oppidi vadis abſorptam, annonam quodammodo exhauſtam, & ventis aduerſantibus ſpem nullam ſuppetiarum, quas ſubinde fruſtra implorauerat; hoſtemque iamiam vndique aggreſſurum intelligeret: colloquium de deditione cum Archiduce poſtulauit, qui obſidibus vtrinque datis, Delegatos hoc nomine miſit. *Verus* autem, moras nectendo, eos ſpe deditionis ſubdole lactauit, donec auxiliares cohortes ſubmitterentur, ſtatimque re infecta remiſit, excuſatione

Colloquium de deditione.

ex

ex militari Axiomate petita : *Hoſtes dolis deludere, non ſolum iuſtum, ſed ſuaue & fructuoſum.* Atque facete mordax ſubſannando rogauit, vt ignoſcerent, ſi vrgente neceſſitate hoc denuo peccaret; quandoquidem integro honore aliter facere non poterat, cum iam auxiliares, & quæ bello vſui, accepiſſet. Archidux hinc irritatus, exprobrauit, quaſi *Verus* doloſe magis quam fortiter vincere ſciret. Et decimo quarto poſt die, octodecim maioribus machinis in propugnacula antemuralia toto die intonuit. Veſperi mari refuſo ad vetus oppidum inuadendum bis mille veteranos inuitos equitibus à tergo prementibus impulit. Sed *Verus*, qui cum Horatio fratre & lectiſſima ſuorum manu vbique aderat, ter fortiter repulit. Qui Orientalem partem adorturi, cum ſerius cæpiſſent, æſtu adlabente, tempeſtiue, nec tamen ſine damno, ſe receperunt. Qui ad *Helmontem* & Erinaceum propugnacula & Anglorum vallum deſtinati, ea, militibus ad alia loca defendenda euocatis, occuparunt & ſtatim deſeruerunt. Bis mille ad Occiduum æſtuarium (Gulletam vocant) miſſi *Semilunulam* derelictam cæperunt; qua mox expulſi, & complures, dum confuſe fugerent, ne vndis intercluderentur, perierunt. Nouem maiora tormenta, iuxta occiduam portam librata, non ſingulos globos ſed concatenatos, glandiumque plumbearum & ferramentorum tempeſtatem, continenter effulminantia, ita obruerunt oppugnantes Occiduum propugnaculum & Arenarium tumulum, vt miſeranda clade confertiſſime caderent, & in medio inſultu mari accedente & emiſſarijs apertis ita perterriti, vt armis, ſcalis, & pontibus penſilibus abiectis, ſe vel præſidiarijs erumpentibus mactandos, vel vndis hauriendos præberent. Archidux hac ſuorum ſtrage nihil deterritus, obſidioni pertinaciter incubuit, licet ſpe pertenui potiundi; cum nec prohibere poſſet, quo minus commeatus, & noua militum ſupplementa, indies inueherentur; nec ſuffoſſionibus erat locus, tot propugnaculis vndique circumpoſitis. *Verus* autem, cum quaſſata nouis operibus

M. D C. I.

Illud irritum.

Oppidum grauiter oppugnatum.

Strenue defenſum.

M. D C.I.

bus refirmaſſet, euocatus ab Ordinibus, qui ſingulis quinque menſibus nouos Præfectos & recentes milites ſubmittendos cenſuerunt; locum Frederico Dorpio reliquit, qui, vti & ſucceſſores, non tam contra furentes hoſtium quam vndarum inſultus, fortiſſime & operoſiſſime tres totos annos & centum plus minus dies propugnarunt. Fœliciſſime cum militari hominum natione actum fuiſſet, ſi Oceanus immiſſus funditus hauſiſſet. Bellicoſiſſimis enim ex Belgio, Hiſpania, Anglia, Gallia, Scotia, & Italia viris, dum de ſterili arena pugnaciſſime decertarunt, quaſi commune erat ſepulchrum, æternumque virtutis monumentum. Sed hæc ad Belgicam ſpectant hiſtoriam. Anglicæ tamen hiſtoriæ intereſt, vt Angli, qui ibi fortiter occubuerunt, & ſtrenue militarunt, propriam apud poſteros habeant memoriam. Ex his nominatiſſimi: Veri fratres, Edw. Cecilius, Ioannes Oglæus. Ex illis: Carolus Fairfaxus ex ordine Equeſtri, Laurentius Duttonus, Dracus, Coronelli; Carpenterus Tribunus major, Holcroftus, Galfredus Duttonus, Greuillus, Wilfordus, Humfredus, Dracus, Broughtonus, Herbertus, Froſtus, Madeſonus, Gerardus, Butlerus, Rogerſius, Deniſius Conigrauius, ordinum ductores. Nec tacendus Ioannes *Larew* ab Antonio Cornubienſis adoleſcentulus, qui inter erumpendum brachium majoris tormenti impetu avulſum & longius proiectum, ſocijs condolentibus, infracto animo ſine omni doloris ſenſu in opidum altera manu retulit, & Chirurgo monſtrans, Ecce, inquit, brachium, quo hodie vniuerſo corpori inter prandendum inſeruiuit. Hæc obſidio Galliarum Regem ad Caletum, vnde breuiſſimus in Angliam traiectus, attraxit, vt limitibus Regni ſui è vicinia proſpiceret. Quod vt Regina audiuerat, miſit Th. Emundium, qui inuiſeret, & ſaluti gratularetur. Ille, vt humanitatem agnoſceret, Bironium Franciæ Mareſcallum, cum Aruernio, Aumontio, & pluribus nobilibus, in Angliam tranſmiſit: quos illa ad Baſingum ruſticans ea humanitate excepit, proſequuta

Angli ibi occiſi.

Bironius Mareſcallus in Angliam venit.

eſt

est, & demisit, vt comitatem prudentia & eloquentia conditam prædicarent. Quod quidam Gallici scriptores prodiderunt, eam cranium Essexij inter plura damnatorum, in intimo Lario, vel (vt alij scribunt) palo affixum, Bironio & Gallis ostentasse, ridicule vanum est. Illud enim vna cum corpore conspultum. Hoc certum est, illum inter colloquia Essexium, de ingratitudine, temerarijs consilijs, & contumaci in culpis deprecandis dedignatione, asperius criminatum esse, & optasse, vt Rex Christianissimus mitem seueritatem potius quam dissolutam clementiam adhiberet, & capita perfidis noua molientibus & publicam tranquillitatem turbantibus tempestiue amputaret. Quæ Bironium nequiora contra Regem suum jam machinantem deterrere poterant, si mens non læua: sed fati ingruentis vis ita occæcauit, vt post aliquot menses idem, quod Essexius, supplicium subierit. M, D C I.

Regina, rure reuersa, Ordinum Regni Conuentum Westmonasterij habet; in quo salutares leges, de egenis, infirmis, mutilatis militibus & nautis subleuandis, de fraudulentis testamentorum curatoribus, pannariorum fraudibus, prædationibus in limitibus versus Scotiam, inter alia sancitæ sunt. Sed cum grauissimæ querimoniæ in inferiori consessu de Monopolijs institutæ essent, (certarum enim mercium venundarum ius potestatemque Regijs Diplomatibus quidam sibi impetrauerant specioso boni publici prætextu, sed magno certe Reipub. malo,) Regina, vt præuerteret, promulgato Edicto Diplomata illa partim irrita declarauit, partim legibus examinanda reliquit. Quod adeo gratum fuit inferiori consessui, vt LXXX. ex eo selecti eam accederent, gratiasque omnium nomine per Oratorem humillime agerent. Quos lætanter exceptos illa in hanc sententiam affatur: *Præcipuam quandam laudem gratiamque vobis debeo, ob propensissimam vestram in me beneuolentiam, non opinione tacita sed perspicua declaratione expressam, qua me ex ignoratione, non voluntate, errantem reuocastis. Hæc mihi, cui nihil ci-*

Parlamentum habetur.

Monopolia coercita.

Reginæ de ijsdem oratio.

M. D C I.

ciuium ſalute & amore antiquius eſt, in infamiam immerito vertiſſent, niſi per vos eiuſmodi Harpyiæ & Hirundines innotuiſſent. Mente autem & manu mutilari malim, quam huiuſmodi Monopoliorum priuilegijs, quæ ciuibus ſint fraudi, vel mentem vel manum apponere. Regiæ Maieſtatis fulgor non ita mihi oculos perſtrinxit vt licentia plus quam iuſtitia apud me valeat. Regij nominis gloria Principes regnandi imperitos fallere poſſit perinde ac pillulæ inauratæ ægrotantes; Ego autem ex eorum Principum numero non ſum. Noui enim, Rempub. in rem eorum qui commiſſi ſunt, non eorum quibus commiſſa eſt, gerendam eſſe, & pro altero Tribunali rationem tandem reddendam. Beatiſſimam me exiſtimo, quod diuino numine aſſiſtente hactenus vniuerſam Rempub. ita tutata ſim, quodque huiuſmodi habeam ſubditos, quibus vt magis conſulam, vel regnum, imo vitam, lubens relinquerem. Obteſtor vt, quæ alij falſa ſuggerendo deliquerunt, in me non transferantur; rectæ conſcientiæ teſtimonium abſoluta ſit mihi excuſatio. Vos minime latet, Principum adminiſtros ſuis ipſorum rebus plus nimio ſubinde attendere, apud Principes vera reticeri, nec poſſe per ſe omnia peruidere quibus maximorum negotiorum maius agmen quaſi nexibus indies extenditur.

Obitus Henrici Comitis Penbrochiæ.

Sub huius anni principium obijt Henricus Herbertus Penbrochiæ Comes, Guilielmi filius, in Periſcelidis Ordinem anno M. D. LXXIV. adſcitus, & Conſilij in Walliæ Limitibus Præſes, poſt Henrici Sidnei ſoceri mortem. Ex cuius filia Maria, muſis amica & amænioribus ſtudijs deuotiſſima, progenuit Guil. in paterno honore ſucceſſorem, * Philip. & Annam flore ætatis morte præreptam. Animam etiam Deo reddidit Henric. Baro Norriſius de *Ricot*, ab Henrico VIII. poſt ſupplicium de patre ſumptum in integrum reſtitutus, ſtrictioribus quibuſdam legibus de hæreditate auiæ, quæ altera ex hæredibus Vice-Comitis Louelli; ſed plenius ab Elizabetha Regina, quæ poſt Legationem Gallicam, magna cum prudentiæ laude perfunctam, ad Baronis honorem euocauit. Ex Margarita vxore, altera hæredum Ioannis Baronis *Williams de Tama*, (qui Henrico

* Qui nunc Comes Mõtgomerici. *Baronis Norris.*

M. DC I.

rico VIII. regnante Curiæ Augmentationum Theſaurarius, & Mariæ Reginæ Conſiliarius percharus,) bellicoſam prolem ſuſcepit: Guilielmum primogenitum, Berwici Mareſcallum, in Hibernia defunctum; cui natus * Fr. auiti honoris ſucceſſor: Ioannem iam ſæpius memoratum: Tho. Momoniæ Præſidem, & aliquantiſper Hiberniæ Iuſtitiarium, ex leui vulnere neglecto ſublatum: Henricum eodem fato eodem fere tempore ibidem extinctum: Maximil. bello Britannico occiſum: & Edwardum, Oſtendæ Præfectum, qui ſolus parentibus ſuperſtes. Pauciſque poſtea diebus emigrauit Peregrinus Bertius Baro Willoughbeius de *Eresby*, Berwici Præfectus, qui in Belgio & Gallia omnia ducis munia cum laude obierat. Succeſſit Robertus filius ex Maria Edwardi Comitis Oxoniæ ſorore natus. Ad Hibernica iam deflectendum. His diebus edicto prohibitum erat (quod Henricus VII. lege cauerat) ne quis Anglicam pecuniam in Hiberniam transferret; quandoquidem magnam partem rebelles ſibi attraherent ad bellicum apparatum comparandum, vel Mercatores inde in exteras regiones diſtraherent magno Angliæ detrimento. Serio itaq; nunc agitur de mutatione monetæ Hibernicæ, aliquantum æris admiſcendo: quandoquidem Hibernicum bellum in ſingulos annos ſupra CLX. M. librarum ſterlingarum exhauriret. Hinc alij cenſuerunt, belli expenſas poſſe imminui; omnem probam monetam ex Hibernia in Angliam excambio deriuari: ita rebelles, proba moneta deficiente, omni commercio cum exteris excludi, & neceſſario debilitari. Alij contra diſſeruerunt, hanc mutationem ad Principis infamiam & ſubditorum damnum fore; probam Hiberniæ pecunia non poſſe ſine Principis impendio inde deriuari; compendia ex hac, ſi in Anglia noua pecunia cudatur, tranſuectionis impendijs (rationibus ſubductis) non reſpondere: nedum ſi in Hiberbernia cudatur, vbi officina monetaria magnis impenſis inſtituenda, & monetarij maioribus ſtipendijs conducendi; nec commercia re-

* Qui nunc Comes Berchenæ & Vicecomes Taiæ.

Et Baronis Willoughbei.

Edictum de pecunia in Hibernia non exportanda.

De moneta Hibernica agitur.

M. D C. I.

bellium cum exteris poſſe impediri, dum nouæ pecuniæ inſit argentum quod Mercatores facile ſeparare norunt, quorum nihil intereſt, ſiue vnum nummum ſiue tres eiuſdem valoris accipiant; periculum etiam, ne milites tumultuarentur, nam hinc ſtipendium minueretur. Verum vt pecunia ad temp⁹ mutaretur, poſtea ad ſummum valorem reuocanda, Buckhurſtus Theſaurarius, in re pecuniaria ſolertiſſimus, ex neceſſitate, (ea enim temporis lex eſt,) quam vrgebat, à Regina ægre extorſit, quæ hoc graue ſuæ famæ, graue exercitui fore, ſubinde dixit. Sine motu tamen & tumultu exercitus egit, rara Principis fœlicitate, quæ authoritatem cum amore coniunctam apud ſuos retinuit. Exercitui certe ceſſit in damnum; neſcio an Principi in bonum: Rationalibus proculdubio in lucrum; quorum auaritia, latentium lucrorum ſedula indagatrix, excogitaſſe videatur.

Mutatur ſine ſtrepitu.

Prorex in rebelles mouet.

Prorex, ſimul ac hoc deliberatum accepit, ne qua ſeditio per otium inter milites exoriretur, vere appetente copias conuocat; & priuſquam omnes conuenerant, ad *Moghery* tendit; vbi dura militia milites exercet; viam impeditiſſimam, ſuccidendo ſyluas, per uiam facit; & munimentum erigit. E Lecalia *Mac-Geniſos*, qui vſurparunt, expellit, & omnia rebellium Caſtra ad Armacham vſque in poteſtatem redigit, quam etiam præſidio firmat: & eo vſque hac æſtate procedit, vt Tir-Oenium ab *Aqua Nigra* ſiue *Black-water*, vbi multa arte Caſtra metatus erat, ſubmouerit.

Et Hen. Docwraius altera parte.

In Tir-Conellia interim mortuo Ioanne *O-Dogherty* Prorex filium eius hæredem declarauit, eo quod pater Anglico iure terras teneret, atque Hugo *Boy* & Phelimo Reaugh (quorum erat alumnus) curantibus hæreditatem tradidit. Hoc O-Nealus *Garue* indigniſſime tulit, & protinus inuolauit in iuuenis hæreditatem, ex imaginario iure, quaſi, quicquid terrarum & gētium ſit in Tir-Conellia, ad ſe ſpectaret: atque iniquiſſime audiuit, Proregem contra ſentire, etſi ille vtramque partem ex æquo audire ſtatueret. Henricus tamen Doc-

M. DC. I.

Docwraius O-Nealum *Garue* promiſſis demulcet, in Anglorum partes pellicit, atque, ne otia agitaret, *Mac-Supine Fanagh* famoſum rebellem aggreſſus opimam prædam abegit, ſupplici & obſequium juranti reſtituit, obſideſque accepit, quos ille à fide iterum reſilientio ſuſpendit, agriſque vaſtatis eo adegit vt obſidibus denuo datis jam inde fidem coluerit. Deinde *Sleugh-Art* regiunculam Tir-Oeniæ nemoroſam & ſubuuidam xv. milliaribus extentam Nealo *Garue* ducente peruaſtauit, Caſtrum Derium cepit, Newtonam etiam & *Ainogh* præſidijs firmauit. Iam Prorex ad *Aquam Nigram* iterum progreſſus, eum accerſijt; cumque à neceſſarijs deſtitutus, &, rebellibus omnes vias vndique obſtruentibus, accedere non poſſet, increpando monuit, vt hanc negligentiam præclaro aliquo auſu reſarciret; quod tempore captato commodum præſtitit. Edoctus enim à Nealo *Garue*, viros militares è Tir-Conellia contra Proregem eſſe euocatos, & Monaſterium Donegalliæ proxime Ballaſhanonam à pauculis religioſis habitari, eo illum cum ccccc. Anglis miſit, qui loco facile ſunt potiti. O-Donellus, Prorege redeunte, omnibus cum copijs ad Donegalliam contendit, furialibus in Anglorum exitium facibus armatus, totos xxx. dies, vlulatibus ſublatis, quaſi parta victoria, obſidet acerrime; cum Monaſterium fortuito igne noctu deflagraret, Angli tamen fortiſſime obſidionem pertulerunt.

Qui Donegalliam capit.

Dum hæc fæliciter his in partibus geruntur, ecce ad Proregem multi ſcripſerunt, & fama certa pertulit, quod antea rumore increbreſcente audierat, Hiſpanos in Momoniam vela facere; vt jam neceſſario ab incœpto deſiſtendum, & Hibernia non tam ab interna rebellione quam ab externo hoſte defendenda. Ne tamen parta amitterent, præſidijs in Vltonia firmatis, in Momoniam cum vna & altera Equitum ala, Peditum ductoribus ſubſequi juſſis, continuis itineribus aduolat. Eo etiam furtiuis Tir-Oenius, & poſtea O-donellus, obſidione Donegalliæ ſoluta, feſtinanter properant.

Proregem promouentem rumores reuocant.

M. D C. I.

rant. Nec mora: Docwraius terreſtri itinere præſidiarijs ibidem ſubuenit; duo ſigna in *Aſherow* collocat ſub Edwardo Digges, à quo breui Ballaſhanona tantopere expetita occupatur. Et ipſe perfidiam Hibernicorum, qui Newtonam & Caſtrum Derrium prodiderant, vlciſcitur.

Ballaſhanon occupatur.

Hiſpani Hiberniam cogitant.

Bello iam in Momoniam tranſlato, eo etiam me reuocat & rerum & temporis ſeries. Tir-Oenius rebelleſque Momonienſes, per emiſſarios ſuos, Matthæum Ouiedum Hiſpanum, Archiepiſcopum Dublinenſem à Papa deſignatum Epiſcopum Clonfortenſem, Epiſcopum Killaloenſem, & Archerum è Ieſuitarum Societate, orando, obſecrando, obteſtando, ab Hiſpano tandem impetrarant, vt ſubſidium rebellibus in Momoniam mitteretur ſub Ioan. *D'Aquila*, ſpe certa, vniuerſam Momoniam mox defecturam, & titularem Deſmoniæ Comitem Florentiumq; *Mac-Carty* auxilium magnum adjuncturos: Interea Georgius Carew Præſes, vt hoc præueerteret, titularem iſtum Comitem in auijs latitantem, & à ſuis deſertum, jampridem in Cauea deprehenſum protinus judicio ſtitit, quandoquidem, ſi indemnatus obiret, bona (niſi authoritate Parlamentaria) fiſco de jure cedere non poterant. Ille læſæ Maieſtatis damnatus, proteſtatus eſt, ſe ex ſtudio Romanæ Religionis reſtaurandæ, & auiti patrimonij recuperandi arma ſumpſiſſe, irritatum injurijs aduenarum ex Anglia, nouis in ſingulis terræ *Carrucatus* exactionibus, atque Anglicis Duodecem-virorum judicijs; & ſuſtentatum ſpe auxiliarium ex Hiſpania, quos jam aduentare certo nouerat, ex relatione Archiepiſcopi qui in Hiſpaniam menſe Februario miſſus, & ex fide Florentij *Mac-Carty*. Deprehendit etiam Præſes, conſultatum fuiſſe inter Tir-Oenium, Archiepiſcopum illum, & alios, in qua parte Hiberniæ Hiſpani commodiſſime appellerent; & Momoniam longe commodiſſimam eſſe, omnes conſenſiſſe: quo tamen in portu, variaſſe. Erant, qui judicarunt, Limiricum primum occupandum, vtique Connacthiæ & Lageniæ finitimum, nec valde ab Vltonia remotum, ideo-

Præſes Momonia Deſmoniam titularem intercipit.

Conſultationem, vbi Hiſpani appellerent, deprehendit.

ideoque ad vires conjungendas ſitu percommodo, & ab Anglia adeo remoto, vt nullus timor ab Anglica claſſe videretur. *Donatum* tamen *Mac-Cormac* aſſertiſſe, Florentium *Mac-Carty* ex matura deliberatione Corcagium prætuliſſe, quod portus ſit oportunior vrbs infirmior, ideoque expugnatu facilior; & ex eo Hiſpani imminerent *Barrio*, *Rochio*, *Cormaco Mac-Dermot*, & *Mac-Carty Reogh*, qui in fide permanſerunt; eoſque vel in partes adigerent, vel fortunas diriperent. Hinc Præſes nihil conſultius exiſtimauit, quam quouis modo Florentium intercipere; etſi protectionis literas & veniale reſcriptum pro vita jam prius conceſſerat: eumque poſt multas tergiuerſationes interceptum, quod contra Protectionis formulam creditori vim intulerat, in Angliam vna cum titulari illo Comite tranſmiſit. Iam certior factus, Hiſpanos aduenturos, quod nec Proregi nec Conſiliarijs in Anglia perſuadere poterat, commeatum vndique in Corcagium ſubuehendum curat; conuentum Prouinciæ ibi agit: & nonnullos turbatores, quos ſuſpectos habuit, ne nocerent, apprehendit; alijs obſides imperat; ac tam prouide rebus proſpicit, vt commeatu & cæteris ad obſidionem in plures menſes ſuſtinendam abundaret. Nouum enim bis mille militum ſupplemetum opportune ex Anglia aduenit.

M. D C. I.

Contra eos parat.

Præſes medio Septembri, certiſſime edoctus, Hiſpanos vela dediſſe, hoc Proregi quam primum ſignificat, qui ſtatim ac ad Kilkemia peruenit, Præſidem accerſit. Ecce dum ille in itinere feſtinat, is nuntijs, Hiſpanicam Claſſem in conſpectu eſſe, reuocatus, Carolum Wilmottum Corcagio præfecit, & protinus ad Proregem pergit. In Conſilium mox itur. An Prorex, qui pauculos in Comitatu habuit, & ne ſatellites quidem, rediret: an Kilkemiæ ſubſiſteret donec copiæ contraherentur. Alij redeundum cenſuerunt, nec eſſe pro dignitate Proregis, cum tantillo Comitatu progredi. Contra præſes contendit, non poſſe redire aut ſubſiſtere ſine ignauiæ ſuſpicione & periculo defectionis per vniuerſam

Proregem accerſit.

Conſultatio an Prorex ſine copijs Momoniam intraret.

M. D C. I.

ſam prouinciam: vbi de Regni ſalute agitur, inania tranſmittenda: progrediendum itaque, & Proregis authoritatem defecturis opponendam, qui in officio permanſuri, ſi Proregem fœlicitate clarum præſentem viderint; defecturi ſi redierit. Erant qui Clomelliam vſque in Prouinciæ limite & non vlterius Proregi progrediendum iudicarunt priuſquam copiæ aduenirent. Verum cum Præſes ducentos Equites ad ſtipendum obtuliſſet, & docuiſſet, Corcagium ab omnibus ad bellum neceſſarijs abunde eſſe inſtructum, eo vna alacris perrexit.

Hiſpani in Hiberniam appellunt.

Interim Claſſis Hiſpanica quæ vento laxante Corcagij portum tenere non poterat, oſtium portus Kinſaliæ ſubintrat die XXIII. Septembris, militeſque exponit. Statim Richardus Percius, qui oppido cum centum quinquaginta militibus præerat, impar reſiſtendo, cum ſuis ſe Corcagium ex juſſu recipit; Hiſpani, triginta quinque Vexillis explicatis, portis apertis, ab incolis gratanter excipiuntur, ſummo Magiſtratu cum bacillo præeunte, & tanquam metatore hoſpitia deſignante. Præſes omnia pecora & jumenta citra fluuium *Auerley* abigi jubet; Flowerum cum CCCC. expeditis peditibus ad vaſtitatem agris vicinis inferendam emittit; quodque ex re viſum, Ciues & Opidanos plurimos in militum numeros conſcribit, quod non vſui eſſe poterant, ſed vt tanquam obſides haberet, ne domi deſides, præ ſtudio Romanæ Religionis & innato in Hiſpanos amore, ex eiuſdem originis opinione, de defectione & oppidorum deditione cogitarent.

Cauſam aduentus publicant.

Ioannes *D'Aquilla*, qui Hiſpanis præerat, titulo *Magiſtri Generalis, & Ducis Regis Catholici in Dei bello pro fide tenenda in Hibernia*, ſcriptis editis populo perſuadere conatur, *Elizabetham Reginam Pontificum Romanorum ſententijs regno eſſe abdicatam, ſubditos à fidelitatis iuramento abſolutos, Hiſpanos adueniſſe vt Hiberniam à faucibus Diaboli* (hæc ipſius verba) *liberarent*. Et quamplurimos prauos ſpecioſo hoc obtentu in ſuas partes allicit. Prorex,

M. D C. I.

rex, contractis vndique, quas poterat, copijs ad obſidionem ſe accingit. Caſtris metatis, nihil prius habuit, quam *Rincurran* Caſtellum ad portum haud procul ab oppido, in quo C L. Hiſpani relicti, in poteſtatem redigere; tum quod ad Anglicam Claſſem tutandam, tum ad hoſtilem, ſi rediret, infeſtandam, opportunum videretur. Quod Præſes, qui *Locum-tenens Generalis exercitus* deſignatus, grauibus machinis admotis, Hiſpanis terra marique auxiliaturis repulſis, ad abſolutam deditionem breui adigit.

Obſidentur. Caſtro Rincurran expelluntur.

Iam Richardus Leueſonus Subthalaſſiarcha ex Anglia cum vna & altera naue Regia ad aditum prohibendum miſſus, portum intercludit, & Angli terra mariq; in oppidum effulminare & arctius obſidione incingere cæperunt. Quæ tamen ſtatim remiſſior, quod hinc Leueſonus cum Claſſiarijs contra duo millia Hiſpanorum, qui ad *Berehauen*, *Baltimore* & *Caſtlehauen* expoſiti, ſoluiſſet, quorum v. naues depreſſit. Eodem tempore Præſes è Caſtris miſſus erat cum aliquot turmis ad prætuertendum *Odonellum*, ne cum nouo iſto Hiſpanorum ſupplemento ſe coniungeret. Verum ſolo vbique gelu conſtricto, ille per auia noctu ad Hiſpanos euaſit. Pauciſque diebus interpoſitis, ipſe *Tir Oenius*, cum *O-Rorco*, Reimundo *Burko*, *Mac-Mahono*, Randallo *Mac-Surleyo*, Tirello Barone de *Kerry*, & rebellibus lectiſſimis, propius acceſſit, quibus cùm recentes Hiſpanos Alphonſus *O-Campo* adiunxiſſet, VI. M. pedit. & D. Equites numerabant; certiſſima ſpe victoriæ inflati, quod numero erant ſuperiores, recentes ab omni apparatu inſtructiores; contra Angli hiberna obſidione laſſati, commeatu excluſi, & equi labore inediaque confecti.

Eorum naues deprimuntur.

Tir-Oenius in Momoniam venit.

In his difficultatibus Prorex obſidionem quantis poterat viribus vrget, ſimulq, nouis operibus Caſtra communit. Die XXI. Decembris in colle mille plus minus paſſus à Caſtris *Tir-Oenius* cum copijs ſe oſtendit, & ibi Caſtra metatus, poſtero die iterum ſe oſtendit. Nocte ſubſequente, & Hiſpani oppido erumpunt, & Hibernici in

Obſidionem vrgent.

M. D C I.

in oppidum ſe immitere conantur; verum & hi & illi repelluntur. Die XXIII. literæ *D'Aquilæ* ad *Tir-Oenium* intercipiuntur, quibus obſecrat, vt Hiſpani nuper aduecti in oppidum immitterentur, & vtrimque Anglorum Caſtra aggrederentur. Nocte luna exoritura, Prorex Henr. Poerio mandat, vt octo ſigna veteranorum educeret, & ad Occiduam Caſtrorum partem aciem inſtrueret. Henricus Greamus, qui ea nocte equitibus excubatoribus præfuit, ſummo mane ſignificat Proregi, rebelles certo moturos, quod eorum igniarios fomites accenſos magno numero collucere videbat. Hinc ad arma conclamatum per Caſtra, & quacunque aditus in oppidum patuit, cohortes diſpoſitæ. Prorex cum Præſide & Rich. Wingfeldo Mareſcallo verſus excubatores tendit, ſimulque conſilio Oliuari Lambardi locum deligit, vbi rebelles prælio exciperet; quo perductæ fuerunt Vexillationes Henrici Folliotti, & Oliuari *S. Iohn*, cum ſexcentis Claſſiarijs, ſub ductu Richardi Leueſoni. Tir-Oenius, cui animo deſtinatum erat, Hiſpanos recentes & D. C C C. Hibernicos (vt poſtea innotuit) per tenebras in Kinſaliam inducere; cum jam, die illuceſcente, & Mareſcallum, & Henricum Danuerſium cum copijs Equeſtribus, Poeriumque cum veteranorum Vexillationibus ad collis radicem conſpiceret; ſpe excuſſus ſubſiſtit, & mox receptui per vtricularios canit.

Rebelles anxilia in oppidum immittere cogitant.

Angli impedire.

Rebelles recipiunt.

Angli inſequuntur.

Quamprimum de hoc receptu ſatis confuſo Prorex certior factus, jubet inſequi: & ipſe ante principia ſe confert, vt eorum receſſum obſeruaret, ſed tam ſpiſſa caligo cum violento nymbo terris incubuit vt cõſpectum aliquantiſper eriperet. Serenato mox Cœlo cum obſeruaret, eos tribus agminibus magnis & Equitibus à tergo poſitis trepide recidere, ſtatuit aggredi, Præſide cum III. equit. alis in Caſtra remiſſo, ad Hiſpanorum ex oppido irruptionem, ſi quam facerent, prohibendam. Prorex vero tanta feſtinatione recedentes ſubſequitur vt gradum ſiſtere cogeret, in margine vliginoſi & voraginoſi loci, & ad quem niſi vado nullus acceſſus: ſed equitibus,

M. DCI.

tibus, qui vadum ſeruabant, virtute Mareſcalli & Comitis *Clan-Richardi*, profligatis, Angli in equeſtres hoſtium turmas impetum animoſe fecerunt; cumque Guil-Godolphinus, qui Proregis alam duxit, Henricus Danuerſus, Minſhanus, Taffus, Flemingus, & Ioannes Barckleius Caſtrorum Præfectus, ſe conjunxiſſent, tanta alacritate iterarunt, vt Equites rebellium fugam capeſſerent. Nec fugientes perſequi viſum eſt, ſed collectis viribus in mediam hoſtium aciem jam trepidantem inuolant atque perrumpunt. Tirellus cum ſuis & Hiſpani interim firmo pede ſuo loco perſtiterunt, contra quos poſtremam ſuam aciem Prorex promouet, vtque non ſolum Ducis numera imperando, ſed etiam militis dimicando expleret, cum tribus Oliuarij *St. Iohn* Vexillationibus, quas Roeus duxit, in illos irruit, ordineſque ita perfringit vt confuſius ſe ad Hibernicos receperint, à quibus ſtatim ſunt cædi relicti, & ab Equeſtri Proregis turma, Guilielmo Godulphino ductore, magna cum clade obtriti. Protinus Tir-Oenius, *O-Donellus*, & reliqui vndique in fugam effuſi, projectis armis ſibi conſulunt; Alphonſus *O-Campo* captus, cum tribus Hiſpanorum ductoribus, & ſex * ſigniferis; cæſi mille & ducenti, ſigna nouem capta, quorum ſex Hiſpanica. Ex Anglis pauculi deſiderati, multi vulnerati, & inter eos Henricus Danuerſius, Guilielmus Godolphinus, & Croſtus. Tantulo impendio tanta ſtetit victoria.

Pugnatur 24. Decembris, quo die terra tremuit Londini.

Rebelles fugiunt.

* Alferoz.

Prorex, cum receptui cecinisſet, gratijs diuino numini inter conferta cadauera relatis, Comitem *Clan-Ricardi* Equeſtri dignitate ob operam fortiſſime nauatam donat, victorque fauſtis acclamationibus in Caſtra redit, quæ ab omni periculo ſarta tecta inuenit. Hiſpani enim in oppido cum omnia vndique præſidijs munita conſpicerent, irruptiones omnes ſibi damnoſas antea experti, anxia expectatione ſolliciti ſe domi continuerant; & adfuit, vt ſæpe alias, fortuna Anglis. Ventus enim ab ea Cœli ſtatione ſpirabat, vt bombardarum diſploſiones, dum pugnaretur, non audirentur in oppido.

M. D C. I.

Commoda ex hac victoria.

Victoria hæc magna & multiplex: qua Hibernia nutans, & iamiam defectura retenta: Hiſpani ex Hibernia ſubmoti, Archirebellis Tir-Oenius in Vltoniæ latibula reiectus; *O-Donellus* in Hiſpaniam fugatus; cæteri ſeditioſi in varias partes diſſipati; Regia Authoritas reſtituta; perditorum inſolentia compreſſa; proborum animi, qui modo fracti & afflicti confirmati; poſteaque alta pax vbique per Inſulam ſolide fundata.

Hiſpani colloquium petunt.

Poſtridie Prorex imperat Ioſiæ Bodleio vallorum Præfecto, qui in operibus & etiam in prœlio ſtrenue ſe geſſerat, vt moles inchoata perficeretur & aggeres propius admouerentur. In quibus cum ſex dies inſumpti, *D'Aquila*, literis per tympaniſtam ad Proregem miſſis, petijt, vt nobilis aliquis fide dignus in oppidum mitteretur quocum colloquium inſtitueret. Ad hoc eligitur Guilielmus Godulphinus, vir dignitate equeſtri; cui *D'Aquila* ſignificat, ſe Proregem, etſi acerrimum hoſtem, tamen honorandum comperiſſe; Hibernicos eſſe inualidos, incultos, & quod male metuit, perfidos: ſe ſubmiſſum fuiſſe à Rege Catholico in duorum Comitum ſubſidium. Iam vero dubitare an eiuſmodi Comites in rerum natura exiſtant, cum vna belli tempeſtas alterum in Hiſpaniam alterum in Septentriones ita diſſlauerit, vt plane diſparuerint. Velle itaque de pace agere quæ Anglis ſit vſui, & Hiſpanis non fraudi, licet ad obſidionem perferendam nihil ſibi deeſſet, & auxilia ad negotium faceſſendum indies expectaret. Vt rem paucis complectar, poſt ſermones vltro citroque habitos conuenit inter Hiſpanos & Anglos vtrinque obſidionis pertæſos, vt Hiſpani Kinſaliam, caſtra & munimenta ad *Baltimore*, *Berehauen*, & *Caſtlehauen*, Proregi dederent, cum vita, bonis, & ſignis explicatis, abſcederent, Angli naues, quibus vno & altero commeatu in Hiſpaniam nauigarent, juſto pretio præberent. *D'Aquila* poſtremus diſcederet, arma in Reginam Angliæ non ferrent priuſquam in Hiſpania fuerint expoſiti. Si ad quem Angliæ portum

Articuli dedutionis.

in

in reditu appulerint, comiter exciperentur. Si in quas naues Anglicas inciderint, non infeſtarentur. Dum in Hibernia ventos exſpectarent, neceſſaria ad victum numerata pecunia ſuppeditarentur, injuria nulla inferretur; & de nauibus, quibus reducentur, tribus pro arbitrio Proregis obſidibus ſecuritas præſtaretur. M. DC. II.

M. DC. II.

His conditionibus ſecundo Ianuarij in ſcripta relatis, & jureiurando vtrinque confirmatis, Hiſpani idoneam nacti tempeſtatem, numeris plurimum acciſis, ex Hibernia ſoluerunt; Hibernicis indignanter frementibus quod omnia caſtra & propugnacula in fidem accepta Anglis ex pacto in manus tradiderint. Cum vero *Dumboium* traditurí: *O-Suilliuant Bear*, qui illud eis in fidem commiſerat, ex improuiſo inuaſit, operibus firmauit, Hiſpanoſque ſupplicibus literis reuocauit. Verum Præſes, ne ex tam cõmodo portu & receptaculo bellum reſuſcitaretur, eo nauigijs acceleraſſet (terreſtre enim iter erat difficillimum) Tirellum, qui, cum mercenarijs exſcenſionem impediturus, eluſit, caſtrumque cruenta obſidione expugnatum, ſolo æquauit, ſimulque Hiſpanis, qui iam redituri expectabantur, ſpem in Hiberniam redeundi opportune præcluſit.

Hiſpani redituri Caſtella Anglis tradunt.

Præter Dumboium.

Quod à Præſide expugnatum.

Nihilominus Eugenius *O-Hegan*, Epiſcopus Roſſenſis à Pontifice Romano deſignatus, allata pecunia & noua ſpe auxiliorum ex Hiſpania propoſita, animos ſuſpenſos his partibus ita confirmauit, vt in rebellione perſiſterent. Wilmottus autem in *Kirria*, cui præfuit, & Rogerus Gawinuſque Harueij fratres in *Carberia*, caſtris captis, prædis abactis, multiſque cæſis, plurimos in ordinem coegerunt. Ipſe præſes Cormacum *Mac-Dermot*, Muskeriæ Dynaſtam clientelis præpotentem, rerum nouarum inſimulatum ex improuiſo intercepit cuſtodiaque

Rebelles in ordinem redacti.

M. D C. I I.

ſtodiaque tradidit, è qua tamen breui euaſit. Sed cum territorium ſuum deuaſtatum, Caſtra ab Anglis occupata, (Wilmottus enim, quo tempore euaſit, *Muckron* præcipuam eius ſedem, dum fortuito igne deflagraret, expugnarat,) filium in Anglia, vxorem in Corcagio, incarceratos, & ſe in arcto ſalutis exitijque confinio, videret, ſupplex veniam implorauit, & fide juſſoribus datis impetrauit. Tirellum, qui in Muskeriam cum mercenarijs prædonibus venerat, Samuel Bagnallus profligauit, Caſtris exuit, & in Deſmoniæ montes fugauit. Wilmottus etiam Equitem Kirriæ, & alios famoſos rebelles ita afflixit, vt ad eius fidem cum ejulatibus confugerint. Tirellus, Barone Barrio & Wilmotto perſequentibus, occultis per auia itineribus in Lageniam ſe ſubduxit. Mox Guilielmus à Burgo & *O-Sullivant Bear* multis difficultatibus perterriti *Bearam* & Bantreian vacuam Anglis perſultandam reliquerunt. Ex altera parte Taffus militum ductor à Præſide emiſſus Eugenium *Mac-Carty* & Donatum *Keagh* in *Carberia* exagitauit, Eugenio *O-Hegano* Epiſcopo, qui inter medios rebelles cum Breuiario altera manu & gladio altera pugnauit, interfecto.

Aut Momonia expulſi.

O-hagan Epiſcopus occiſus.

Quamuis ex Hibernia Hiſpani iam eſſent emoti, Regina nihilominus, in ſuorum ſalutem excubans, Claſſem octo nauium regiarum cum aliquot minoribus, ſub imperio Richardi Leuiſoni & Guilielmi Monſoni, ad Hiſpaniæ oram protinus mittit, vt Hiſpanos deſtineret, quo minus Hiberniam denuo cogitarent. Oram ſoluit Leueſonus die XIX. Martij, ſequutuſque eum Monſonus, quum aliquot dies Belgarum naues, quæ ſe coniungerent, fruſtra expectaſſet: Interim Leueſonus in Claſſem XXXVIII. Hiſpanicarum nauium, quæ Argentum ex America deuexit, incidit; & cum pauculis quas ſecum habuit, irrito ſucceſſu adortus eſt.

Expeditio in Hiſpaniæ oram.

Poſtquam Monſonus cum reliqua Claſſe acceſſiſſet, commercia toto Luſitaniæ littore plures dies intercluſerunt. Tandem certo acceperunt, ingentem Onerariam (*Caraquam* vocant) M.D.C. vaſorum capacem, opulentis mer-

M. DC. II.

mercibus onuſtam, ex Orientali India ad Seſimbriam juxta Barbarum Promontorium in Luſitania appuliſſe: ibi XI. triremes in ſtatione eſſe, è quibus VIII. erant Hiſpanicæ Frederico Spinulæ in bellum Belgicum aſſignatæ, & tres Luſitanicæ. Seſimbria Vrbecula in interiori ſtationis ſinu, tota è ſaxo conſtructa, & Caſtello XII. machinis majoribus inſtructo munitur. Sub Caſtello ſubſtitit *Caraqua*; Triremes ad Occiduam partem ſtationis ſub rupis prominentia; proris, in quibus ſingulis quinq; tormenta maiora librata, obuerſis; adeo vt extrema diſcrimina à Caſtello, *Caraque* quæ inſtar Caſtelli, & Triremibus, impendere adorientibus viderentur. Adoriri tamen ſtatuit Leuiſonus ex communi omnium Claſſiariorum ſententia, & *Caraquam* ſuccendere, ſi capere non poſſent.

Seſimbria in portu Triremes & Caraqua oppugnantur.

Poſtridie itaque vt conuenerat, leni aura afflante, ille in naue Prætoria ſignum extulit ad medium malum, & Monſonus in Proprætoria pro more Claſſico ad malum anteriorem & ſtationem. Mox cum quinque Regijs nauibus ingreſſi jactis anchoris Triremibus ſe obiecerunt, & tanta violentia tormentis maioribus in eas effulminarunt, vt poſt horas ſeptem Marchio *S. Crucis* cum Triremibus Luſitanicis, quibus præerat, ſe ſubduxerit.

Triremes fugata.

Cum autem Spinula non ſubſequeretur, redijt; ſed vim non ferentes, ſingulæ mox ſibi fuga conſuluerunt. Duæ captæ & incenſæ; in quibus magna vis erat pulueris tormentarij in Belgium deuehenda: reliquæ dilaceratæ, remigibus maximam partem occiſis, ægre ad Tagi oſtium appulerunt. Iam Monſonus *Caraquam* illam ingentem adorturus erat vt ſuccenderet; inhibuit Leueſonus, Præfectoque *Caraquæ* per Sewallum Claſſiarum veteranum ſignificauit, Triremes, in quibus ſpem poſuerat, profligatas eſſe, duas ex ijſdem captas; ſe jam ſtatione potiri: Caſtellum non poſſe viribus Anglorum obſiſtere, nedum *Caraquam*. Itaque, ſi miſericordiam oblatam recuſarent, ſeueritatem omnes ad vnum experiren-

Vna & altera capta.

Ad Colloquiũ perueniunt.

M. D C. II. rentur *Caraquæ* Præfectus poſtulauit vt nobilis aliquis mitteretur quo cum plenius ageret. Miſſus eſt Monſonus, cui hæ conditiones propoſitæ, vt ſinguli in *Caraqua* (in eam c c c. nobiles ad propugnandam conuenerant) cum armis incolumes ſtatim dimitterentur, vt Vexillum non deponeretur, vt nauis ipſa & machinæ Regi, merces vero omnes Anglis cederent. Aſſenſit Monſonus vt intra triduum omnes dimitterentur; vt Vexillum Hiſpanicum in conſpectu Anglorum explicaretur, niſi ad puppim, aut nauis & machinæ Hiſpano cederent, audire noluit.

Deditio facta Poſt multa conuenit, vt Luſitani intra biduum ignaris extinctis dimitterentur, Vexillum deponeretur, nauis integra cum machinis & mercibus ſine dolo malo dederetur, interim à Caſtello in Anglos non effulminaretur. Dimiſſi ex *Caraqua* ſunt omnes eadem nocte, præter Præfectum & pauculos alios qui bene mane in terram expoſiti. Eodem die, *Caraqua* è ſtatione deducta, Angli ventis fauentibus vſi, opimam prædam (ad decies centena millia aureorum æſtimatione Luſitanorum) domum retulerunt, nec plures quam v. Claſſiarij deſiderati.

Triremes Flandriam petunt. Monſonus ad Hiſpaniæ littora cum aliquot nauibus remiſſus ad mediam hiemem egit ne quid in Hiberniã tentaretur. Dum ille in altum prouectus Hiſpaniam verſus vela facit, Fredericus Spinula cum ſex Triremibus, quæ ad Seſimbriam incolumes euaſerunt, Gallica littora legendo ad Fretum Britannicum peruenit, die XXIII. Septembris, vt cum ijſdem aliquem Flandriæ portum ingrederetur. Eum præſtolabatur Robertus Manſellus, cum vna & altera naue Regia, & quatuor nauibus Hollandicis hinc inde diſperſis. Triremes duas ex Hollandicis primum conſpectas adoriri ſtatuerunt; verum altera è Regijs haud procul conſpecta remos verterunt, vt diem fallerent, & noctis beneficio portu optato potirentur. Ab hora octaua matutina ad Solis occaſum Manſellus cum ſuis & binis Hollandicis inſequutus eſt.

M. DC. II.

eſt. Nocte aduentante, Triremes curſum ad Angliæ littus flectentes (adeo prope acceſſerunt, vt è captiuis remigibus quidam, compedibus excuſſis, exilientes ad littus enatarent) imprudenteſque perrexerunt ad locum vbi altera nauis Regia & aliæ Hollandicæ ſuperius ad anchoras ſteterunt. Hinc Manſellus certus quod Triremes in eas inciderent, vt ſecurius curſum tenerent, vela vertit, eo conſilio vt ſe inter Triremes & Flandriæ littora interponeret. Inciderunt illæ in nauem Regiam cui nomen *Reſponſum*; Præfectus Broadgatus, qui è tormentorum fragore, jam-anteà procul exaudito, ſe ad pugnam accinxerat, in eas triginta & octo pilas emiſit, itidemque Hollandicæ poſtea in eas effulminarunt.

In Regias naues incidunt.

Illæ, ne tormento quidem emiſſo, remorum celeritate euaſerunt, & nocte jam intempeſta palantes, vna ex ijs incidit in Manſellum, in quam ille omnia tormenta diſploſit, malum diſiecit, miſerando clamore audito, propius acceſſit, & miſericordiam per interpretem obtulit. Verum alijs quinque Triremibus ſuccurrentibus ille nauis latere obuerſo inter eas tormenta exonerauit. Quam ſtragem ediderit, etſi nox eſſet ſubluſtris, dici non poterat, nec poſtea tormenti fragor auditus, donec Hollandica nauis in Triremem *Luceram* ſiue *Phoſphorum* dictam impegit, gubernaculoque deterſo ita ſauciauit vt paulo poſt cum omnibus fere epibatis aquis hauriretur. Altera Hollandica in Padillam Triremem fortuito adacta eam obtriuit & ipſa fere dirupta; altera è Triremibus ex nautarum negligentia, dum ad Caletum acceleraret, perijt: duæ in Neoportum ſe receperunt. Ipſe Spinula in Prætoria cum magna vi opum in Dunkircam euaſit, qui has tres Triremes reſtauratas in Scluſam deduxit, & anno inſequente nauali contra Hollandos prælio maioris tormenti pila vulneratus cum fortitudinis laude occubuit.

Pugnatur.

Triremes profligata.

Profectionem Epiſcopi Londinenſis, Chriſtophori Perkinſi, & I. Swalli LL. Doctorum, quos Embdam anno M.D.C. Regina legauerat, vt cum Daniæ delegatis tracta-

M. D C I I.

Tractatus cum Danis de mercatorijs.

tractarent, fruſtra ceſſiſſe diximus. Nunc denuo ijſdem de rebus Bremam miſſi ſunt à Regina, Radulphus Baro Euerus, Ioannes Herbertus Secretarius Secundarius, Daniel Dunus Legum Doctor à ſupplicum libellis, & Stephanus Leiſieurus Aſſiſtens adjunctus: A Dano, Mauderopius Persbergius, Arnoldus Whitfeldius Regni Cancellarius, & Ionas Chariſius Legum Doctor. Angli conqueſti ſunt: liberam in Moſcouiam per Septentrionalem Oceanum nauigationem atque piſcationem ad littora & inſulas eiuſdem negari, atque vectigalia multiplicia in Freto *Oreſundo*, idque tantum pro tranſitu, exigi. Poſtularunt, vt fœdera inter Henricum Septimum Angliæ & Ioannem Regem Daniæ anno M. C C C C. X C. & inter Henricum Octauum & Chriſtiernum anno M. D. X X I I I. recognoſcerentur, & his temporibus accommodarentur, multiplex illa ac incerta nouorum vectigalium exactio tolleretur, aut minueretur; & certa in tabulis cum certa confiſcationis ratione præſcriberetur, naues in Freto non juſto diutius detinerentur, querelæ priuatorum componerentur, & bellicus apparatus in Hiſpaniam non ſubueheretur. Hinc inter eos diſceptatum eſt: An Principibus contra antiqua fœdera vectigalia pro arbitrio augere liceat. An hoc non ſit contra æquitatem, etiamſi vſitatum, cum conſuetudo veritati & æquitati famulari debeat. An, quæ grauiſſimo conſilio conſtituta & aliquandiu vtrinque tolerata, ſine juris Regij iniuria abrogari poſſent. An vectigalia Danis atque exteris Maria regnante ab Anglis pro mercibus euectis & inuectis impoſita non ſint æquiora quam quæ à Dano ſolummodo pro tranſitu, qui pro impenſis in nauigantium ſecuritatem Nobile Roſatum ex naue, vnicum nummum ex centeſimo, & *Laſticum* exigit. An vectigalia pro tranſitu exigenda, quæ alibi niſi pro mercium expoſitione & venditione non ſolvuntur. An liberum non ſit Anglis, in Oceano Septentrionali & in eius Inſulis & littoribus piſcari, & per eundem in Moſcouiam circumnauigare, cum mare ſit liberum

Anglorum querelæ.

Eorum poſtulata.

De his diſceptatio.

rum omnibus, Principes non habeant eiuſmodi in mare *Dominium* vt nauigantibus eiuſdem vſum non minus quam aeris prohibeant, iuxta illud Antonini Imperatoris: *Ego quidem totius terræ Dominus; Lex autem maris, ſecundum itaq; legem Rhodiam iudicate.* An non ſit igitur contra jus gentium, eiuſmodi Dominium in mari vſurpare, cum Principes non habeant juriſdictionem niſi in mari territorijs ſuis propius adjacente, idque vt nauigationes ſint tutæ à piratis & hoſtibus, & Reges Angliæ nauigationem & piſcationem in Mari Hibernico inter Angliam & Hiberniam nunquam prohibuerint, etſi littorum vtrinque Domini exiſtant, non minus quam Danus Norwegiæ & Iſlandiæ qui non alio nomine hoc ius ſibi vendicat. Sin pro tranſitu ab Angli vectigalia exigenda, Reginam itidem poſſe à Danis ad Dominia, Regna, & inſulas ſuas adnauigantibus non minora exigere. Hinc propoſuerunt Dani: quandoquidem Regis pater circumnauigationem illam, etſi admodum damnoſam, in Reginæ gratiam permiſerit, vt Mercatores Angli eandem ducentis in ſingulos annos Roſatis ad Reginæ vitam redimerent, vt bona vtrimque intercepta ex æquo & bono reſtituerentur: grauiter de Piratis Anglis quiritantes & obteſtantes, quamuis piratica inſolentia bello flagrante comprimi non poſſet, ſupplicij tamen aſperitate coërceretur, alioquin ad iniurias & damna reſarcienda *Arreſtationes* permittendas: quia Regum inprimis interſit ne ſubditi quid detrimenti capiant. De ſubuectione bellici apparatus in Hiſpaniam non querendum, cum tam exigua copia à Danis ſubuehatur, vt Hiſpanus facile careat, nec inde vires adaugere poſſit.

M. DC II.

Poſtquam duos jam menſes ſcriptis vtrinq; exhibitis de hiſce diſceptarãt, Dani Anglis præter expectationem denuntiarunt, ſe nullam habere poteſtatem recognoſcendi, vel reformandi fædera, nec tollendi, nec minuendi vectigalia; nec concedendi piſcationem in Mari Iſlandico & Norwagico, ſine ſpeciali Regis licentia certiſque aliquot conditionibus. Simulque, quod magnam

Fit receſſus.

M. D C. II.

mouit admirationem, inhibuerant, ſub pœna qua cæteræ piſcationes iam antea prohibitæ, ne Angli ad Inſulas *Feroe* piſcarentur. Angli contra de nullitate ac inualiditate huius inhibitionis & alterius cuiuſcunque declarationis contra fœdera factæ diſertis verbis proteſtati ſunt. Cumque aliter conuenire non poſſent quam vt acta & tranſacta ad Principes vtrinque referrentur;& Dani promiſiſſent ſe diligenter apud Regem pro tabularũ vectigalium publicatione interceſſuros, ex quibus menſurarum, numerationis & ponderum certitudo conſtaret;nec mutationis vllum arbitriũ præter præſcriptum in tabulis penes vectigalium præfectos manſurum ; vtque in caſu confiſcationis eæ tantum merces in commiſſum caderent & fiſco adiudicarentur quæ celatæ & non deſignatæ fuerint:Anglis Danorum promiſſis acquieſcentibus, res tota in aliud tempus,ſaluis ſemper Reginæ Anglię eiuſq; ſubditorum Regniq; juribus,ſuſpenſa atq; prorogata eſt.

Certamen inter Ieſuitas & Sacerdotes Seculares

Dum de hiſce rebus inter Principes diſceptatur, acrem concertationem Pontificij Eccleſiaſtici in Anglia inter ſe inſtituerunt. Hinc enim Ieſuitæ,inde Sacerdotes Seculares, ſtrictis calamis , virulentis linguis, & contumelioſis libellis, concurrerunt. Hi iniquiſſime ferentes, Blackwellum Collegij Trinitatis Oxoniæ quondam alumnum, qui totus erat ad Garneti Ieſuitarum per Angliam Generalis nutum, ipſis Archipresbyterum eſſe impoſitum, illius authoritatem detrectarunt. Ille eos igitur *Facultatibus*, quas vocãt,primum ſpoliauit, mox ad Rom. Pontificem prouocantes libello Schiſmaticos & Hæreticos declari curauit.Hanc maculã abſterſerũt,idq; cenſura AcademiæPariſienſis ſuffragante.Alijs etiam ſuper alios libris divulgatis Reginam magnis laudibus celebrarunt, quod à Regni auſpicijs leniter & miſeranter cum Pontificijs egiſſet. Primum enim demonſtrarunt, primis vndecim Regni annis ne vnum de conſcientia ſiue Religione in quęſtionem vitæ fuiſſe vocatũ,nec quidem toto decennio poſt Bullam Pij Quinti in illam promulgatã & Põtificiorum rebellionem plures quam XII.

Sa-

Sacerdotes morte affectos, & ex ijs aliquot perduellionis manifestos, vsque ad annum M. D. LXXX. quo Iesuitæ in Angliam surrepserunt. Deinde pluribus docuerunt, istorum sceleratas in Rēpublicam molitiones omnia conturbasse, Catholicam Religionem admodum labefactasse, & seueras leges in Catholicos elicuisse. Decennio tamen subsequente suppliciū nisi de L. Sacerdotibus fuisse sumptum, &, quæ fuit eius misericordia, LV. in quos ex jure agi poterat, fuisse relegatos. Ab eo tempore Seminaria in Hispania, curante Personio Iesuita Anglo, Anglis fuisse posita; ex ijs Sacerdotes barbatulos & turbulentos singulis annis in Angliam fuisse submissos: istum concitasse Hispanum ad Angliam & Hiberniam denuo inuadendam; eius filiæ Regnum Angliæ libro evulgato asseruisse; ad idem asserendum iuramentum à studiosis in Semenarijs exegisse; Holtum ex eadem Societate subornasse Heskettum ad rebellionem conflandam, atque Cullinum, Yorcum & Williams, ad Reginam ferro tollendam; & Walpolum Iesuitam Squiero ad idem nefarium facinus veneno patrandum suasisse. Adeo vt illa, quæ vim conscientiæ afferendam nunquam censuit, non potuerit non seueritatem in id genus hominum necessario adhibere, nisi suam Regnique salutem & securitatem prodere vellet. Personium, quem *Cowbuckum* vocarunt, vt spurium è face populi, hominem seditiosissimo ingenio, Sycophantam, Æquiuocatorem, & Regnorum licitatorem, sugillarunt. Famosos itaq; Iesuitarum contra Reginam libellos falsitatis & authores diuinæ humaneq; Majestatis lesæ damnarunt; solide argumentati, fidem & Religionem veram non armis cruentis sed spiritu lenitatis & mansuetudinis propagandam. Postremo, Pontificios Anglos obtestati sunt, ne liberos in Iesuitarum Seminarijs educandos transmitterent, qui proditionis virus teneris animis cum primis rudimentis infundere assolent.

M. D C II.

Vide Quodlibetica Watsoni, &c.

Inter media hæc certamina, siue serio siue dolo malo susceptа, quæ Londinensis Episcopus subdole aluit,

M. D C. II.

Conſiliarij deprehenderunt, & Ieſuitas & Sacerdotes illos pleroſque omnes in hoc occulte conſpirare, vt ſubditos ab obſequio erga Reginam ſubtraherent, & populum ad Religionem Romanam etiam armis promouendam excitarent. Regina itaque Edicto imperauit Ieſuitas & Sacerdotes Seculares iis adherentes è Regno excedere; reliquos, qui mediatores videbantur, intra duos menſes (niſi interim obſequium in Principem profiterentur) nec hos aut alios eiuſdem profeſſionis redire, niſi ſupplicia legibus propoſita ſubire maluerint. Et proculdubio Deo duce hoc prodijt Edictum ad meditatum ſcelus auertendum. Etenim inter hæc Thomas Winterus, vt ipſe poſtea confeſſus eſt, & Teſmundus Ieſuita, in Hiſpaniam ab illorum nonnullis emiſſi, pernicioſa conſilia, ad Elizabetham excindendam, atque ad Iacobum Scotorum Regem à juſtiſſimo jure ſuccedendi in Regno Angliæ excludendum, clandeſtino agitarunt. Nec hi ſoli in Anglia, ſed etiam in Belgio ſeditioſi milites contra Archiducem, & in Gallia nonnulli contra Regem, res turbide mouerunt, quaſi tempeſtas quodam ſydere in Principes commota videretur. In Gallia autem Bironius qui nefaria conſilia in patriam ſuſceperat, & Majeſtatem aculeatis verbis violaſſet, capite obtruncatur. Bironij vero neſcio quæ confeſſio multos inuoluit, & inter alios Ducem Bullionæum adeo perculit, vt coram Rege ſe ſiſtere juſſus non paruerit, ſed Regis indignationem & aduerſariorum in Aula potentiam pertimeſcens in Germaniam ſeceſſerit. Hinc grauem contra eum accuſationem apud Elizabetham Rex inſtituit, quaſi ſuum cum vxore Maria Florentina matrimonium illicitum, Pontificis diſpenſationem inualidam, & inde filiolum illegitimum habuerit; Condæum ad ſucceſſionem in Regno deſtinarit, in primarios Catholicæ Religionis exitium ſpirarit, Vnitas Prouincias auctionantibus Hiſpanis prodere coniurarit; Senatus Pariſienſis judicium detrectarit, prouocando ad Caſtrenſem Cameram, quæ nullam ha-

Qui relegantur.

Pernicioſa in Principes conſilia.

Bironius obtruncatur.

Gallus Bullionæum accuſat.

habuit in ejusmodi causis jurisdictionem atque contra accusatores exceperit, quod in læsæ Majestatis crimine minime licet. Hæc nihil aliud esse, quam tergiuersari, omne judicium detrectare, & Regiam authoritatem sibi arrogare. M.DC.II.

Quid igitur hac in re faciendum, Elizabetham consulit. Illa per suum in Gallia Legatum renuntiat, se tristissimam hæc audire, quod tamen rem tantam sibi impertijt, instar maximi habere honoris. Moderationem eius collaudat, qui in tantorum periculorum suggestionibus amicorum consilijs potius quam animi affectibus auscultat. Ad consilium, quod exquirit, respondet: Si probationes perinde essent liquidæ ac objecta sint odiosa, ex iure in illum agendum, verum donec de his liquido constiterit, consilium dare, periculosum fore, ne vel in Deum peccaretur si innocentia opprimeretur, vel Rex offenderetur si suam salutem negligi suspicaretur. Consultissimum itaque sibi videri, in re tam ancipite silere. Regem tamen summopere obtestatur, vt suum ipsius iudicium & conscientiam in consilium adhiberet, & accurate examinaret accusationes & confessiones, an à viris fide dignis, incorruptis, & minime suspectis; cum nullius innocentia à calumniantium malitia sit tuta. Nudas assertiones exiles esse probationes ad iusti Iudicis conscientiam informandam contra hominem spectatæ virtutis. Crimina abiecta, donec plenius probarentur, videri in tanto homine tam incredibilia, quam sint in sua natura execranda. Quis enim credat, illum, Dei timore à teneris imbutum, fide in patriam & Principem tot annos maximis in periculis intemerata, eiusmodi scelera in Principem optime meritum vel cogitasse, aut consilia consociasse cum hominibus re & spe perditis, quibuscum nulla morum, Religionis aut factionis vnquam intercessit conformitas, & à quibus nihil nisi perfidiam expectare poterat? Verendum, ne hæ suggestiones in Hispanica procudantur officina, ad Gallos funesto bello

Elizabetham de eo consulit.

Illa respondet

M.DCII.

Ille replicat.

lo denuo inter ſe committendos. Hæc Rex iniquis auribus audiuit, & protinus in hæc verba prorupit: *Regina præclarius de Bullionæo, quam meritus eſt, exiſtimat. Ille inter architectos erat Eſſexianæ in eam & Conſiliarios coniurationis. Nec diſſimulauit quidem, cum obijcerem; ſed ſubridens ſine reſponſo eluſit.* Crimina objecta veriſſima eſſe, aſſeuerantius affirmauit. Beneficia in eum congeſta ſigillatim percenſuit, in familiam ſcilicet adſciuiſſe, opulentas nuptias cum hærede familiæ Bullioniæ procuraſſe, in poſſeſſionem Sedani miſiſſe, inter nobiles interioris admiſſionis cooptaſſe, ad Mareſcalli & & Ducis honores euexiſſe. Statuiſſe modo, miſericordiæ portam aperire ſi culpam deprecatus eſſet, dedignanti autem deprecari & ex malæ mentis conſcientia aufugienti non eſſe cur denuo aperiat. Addidit, ſe ſimili in cauſa pro Eſſexio apud Reginam per literas interceſſiſſe; Verum, deprehenſa criminum grauitate, deſtitiſſe. Retulit Legatus, Reginam hoc potiſſimum nomine præclare de Duce exiſtimaſſe, quod fidem & fortitudinem Patriæ & Principi in omnem partem hactenus probauerit; inprimis dolituram, ſi objecta (vt in Eſſexiana cauſa) vera deprehenderentur; imo ex animo eum deteſtaturam. Admonitionem hanc non aliunde proficiſci quam ex animo de Regis non minus ac ſuæ ipſius ſalute & ſecuritate ſollicito.

Aliorum hac de re opiniones.

Cæterum, ſi qua fides Gallicis ſcriptoribus & ſagacioribus Anglis, Bironius, Bullionæus, & alij, qui ſibi perſuaſerant, ſe Regem ad Regium culmen ſua fide & fortitudine cum maximis periculis prouexiſſe, cum viderent, eum conjuratos nuper in eius exitium indulgentius habere, & iſtis, quaſi viris optime meritis, ingenioque conſtanti, & offenſam officijs compenſaturis, fidem præ cæteris habere, honores decernere, &, quas rebus turbatis occuparant, Præfecturas integras relinquere; indigniſſime tulerunt, quaſi fidem ipſorum ſuſpectam haberet, ac inde alijſque cauſis ſe ſuggerentibus, tanquam præclarius meriti, conjurare cæperunt ſuas

M. DC. II.

ſuas Præfecturas ſibi & poſteris hæreditarias facere; &, quando, quæ vellent extorquere, non poterant, ipſis hoſtibus eſſe atrociores. Ex horum enim numero erant quos non puduit Regem virulentius apud Elizabetham literis ſugillare, non ſolum vt ingratum, ſed etiam animo imbelliorem, quaſi hoſtes non militari virtute debellaſſet, ſed promiſſis & pretio ſibi conciliaſſet. Illa tamen Gallicæ ſalutis & laudis amantiſſima, crebras & præcipites Gallorum ſeceſſiones miſerata, cum vt vnicum Gallicæ Monarchiæ pereuntis conſeruatorem & inſtauratorem celebrare nunquam deſtitit. Hæc obiter intertexui, vt deliberata Reginæ in Regem admonendo prudentia, conſtans in veterem amicum eiuſdem Religionis cultorem beneuolentia, & conſilium fidelitatis in vtrumque pleniſſimum, poſteris innoteſcant. Quo quidem tempore etiam illa Geneuam, reformatæ Religionis plantarium, vi aperta & artibus à Sabaudo tentatam, ſubleuauit magna pecunia à præſulibus & populo per vniuerſam Angliam contributa.

Geneua ſubleuata.

Obdormiuit in Domino hoc anno, Menſe Februario, ætate admodum deuexa, Alexander Nowellus, Sacræ Theologiæ Doctor, & Eccleſiæ S. Pauli Londini Decanus; qui ſub Maria in Germania ob veritatem Euangelicam exulauit, quam redux concionibus & eruditis ſcriptis diligentiſſime aſſeruit: Collegium Ænei Naſi Oxoniæ, vbi educatus, annuis ducentarum librarum reditibus ad tredecim ſtudioſos alendos adauxit; & toto vitæ decurſu inſigni ſanctimonia exemplo præluxit. Succeſſit Ioannes Ouerallus, Sacræ Theologiæ in Academia Cantabrigienſi Profeſſor vndiquaque Doctiſſimus, Fulcone Greuillo ſummo doctorum Mæcenate apud Reginam commendante.

Alexand. Nowells mors.

Nunc Hibernia me reuocat, vt, quæ ibidem hoc anno geſta, commemorentur. Poſtquam ex Hibernia Hiſpani expulſi, Tir-Oenius fuga meticuloſa in Vltoniæ latebras quantis poterat itineribus per auia ſe proripuerat, plurimis deſideratis, quos fluuij hibernis aquis in-

Tir-Oenius ſibi & ſuis diffidit.

M.DCII.

incitati hauſerant. Nec iam inde non modo ſine cura quieſcere, ſed ne ſperare quidem ſine metu poterat, dum ex mala & oppreſſa conſcientia digne timeret, ſingulis diffideret, adeo vt indies nouas latebras eligeret, ſtatimque relinqueret. Prorex, vt laſſatum militem reficeret, in hibernis locat, compoſitis in Momonia rebus, Dubliniam reuertitur, grauioreque anni tempore circumacto, lento itinere, quo terrorem latius ſpargeret, infeſto exercitu in Vltonia regreditur, vt, quod prius ſtatuerat, rebelles munimentis & præſidijs circumpoſitis quaſi indagine vndique incingeret. Exercitum vltra *Aquam Nigram* per trabes connexas (*Floates* vocant) traducit, & vado prius ignoto infra vetus munimentum reperto, ibi propugnaculũ ponit, quod è ſuo prænomine *Charlemont* dixit. Tir-Oenius hinc territus ædibus ſuis ad Dunganon ignem ſubjecit. Prorex vltra mouet, & quamprimum Henricus Docwraius à *Logh-Foil* cum ſuis acceſſiſſet, in omnes partes milites dimittuntur, ſegetes excinduntur, vici & domicilia vndique incenduntur, prædæ paſſim aguntur; Munimenta in *Logh-Carew*, *Logh-Reah*, & *Moherlecow*, vbi Ioannes Barkleius ex Equeſtri ordine vir fortiſſimus glande traijcitur, Proregi deduntur; qui Præſidium ad *Logh-Eaugh* ſiue *Logh-Sidney* ſtatuit, quod ab honorario ipſius titulo Montjoy nominauit; Arthurumque Chicheſterum virum ordinis Equeſtris (qui virtute meruit vt Proregi ſuccederet) præficit. Henricum Docwraium ad Diriam remittit; qui *O-Cahanum* in gratiam recepit, poſtquam magnam territorij ſui partem Reginæ ceſſiſſet; vt reliquam per Literas Patentes teneret. *Omyam* deinde Proregis juſſu miſerabili ſtrage diſcurrit, Cormaci *Mac-Baronis* armenta non ſine periculis abigit. Deinde Prorex eum re accerſit; Caſtelloque *Agar* capto, poſt aliquot dies domum remittit, & cum eo Henricum Folliotum; quem primum poteſtate ſub eo vicaria, & ſtatim præter omnium expectationem abſoluta, Ballaſhanonæ præficit, Anglis demirantibus, eum eſſe poſthabitum qui ſua opera Ballaſhanonam recuperaret.

Prorex eum perſequitur.

Extruit Charlemont

Et Fort Montioy.

Docwraius rebelles exagitat.

Neglectus tamen.

M. D C. II.

raret. Eodemque tempore, Hibernis quaſi obſtupeſcentibus, Rodericum *O-Donellum* famoſiſſimum Rebellem in tutelam recipit, Nealo *Garue* hactenus Anglis fideli neglecto. Qui adeo indigne tulit, vt in ſuum exitium præceps *O-Donelli* titulum ſibi aſſumpſerit, in popellum tyrannidem exercuerit, atque in ſuum, non Reginæ obſequium, jurare adegerit.

Anno iam exeunte Arthurus Chicheſterus & Henricus Docwraius ſtatuerunt, Tir-Oenium in nemoroſis conuallibus deliteſcentem hinc inde aggredi; ſed omnes acceſſus erant vligine adeo impediti, iter tam opacum præ arborum denſitate, Cœlum tam atrox, & ſpeculatores tam perfidi, vt cæpto neceſſario deſtiterint. Cæterum, vt ſemel dicam, præſidiarij à Prorege vndique diſpoſiti magna rei militaris ſcientia; & majoribus animis rebelles crebris inſultibus & tranuerſis hinc inde expeditionibus ita exagitarunt, vt, cum ſe vndique circumſideri, omnia indies arctiora, & ipſis inter ſaltuum & ſyluarum anguſtias ritu ferarum deliteſcendum, viderint; quam plures fidem cum fortuna mutarint, ſeque ſecreto Proregi certatim ſubmittere cæperint, muſſitantes, Tir-Oenium priuatis malis excidium gentis expoſuiſſe; bellum hoc fuiſſe illi vni neceſſarium, ipſis funeſtiſſimum. Et hos deditiios Prorex indulgentius habuit, illis, qui fideliter Reginæ adhæſerant, contra promiſſa neglectis. Sed fortean ille judicauit, expedire Reipub. ſauciæ requieſcere, ne vulnera curatione recrudeſcerent. Nec latuit Tir-Oenium, ſuorum fidem & ſimul ſuas vires ex aduerſis rebus concidiſſe. Malorumque pertæſus, ſtatuit præuenire, ex ſpe vitæ validiſſimos animos labefactante. Demiſſiſſimis itaque literis ad Reginam & Proregem ſubinde datis ſupplicem ſe abjecit, culpam precibus & lachrimis deprecatus, eaque pænitentiæ ſigna ex grauiſſima in Deum & Principem offenſa præ ſe tulit, vt illa Proregi authoritatem conceſſerit eum in miſericordiam & gratiam recipiendi, ſi modo, qua profitebatur ſubmiſſi animi humilitate, ſupplex coram ipſo imploraret.

Plures rebelles ſe ſubmittunt.

Tir-Oenius culpam deprecatur.

M. DC. III.

M. DC. III.

STatim ac ille hæc intellexiſſet, implorauit ſedulo & aſsidue per Arthurum *Mac-Baron* fratrem ſuum & alios: ſæpiuſque reiectus, tandem pollicitus, ſe abſolute vitam & fortunas Principis arbitrio ſubmiſſurum. Prorex, qui de dubia Reginæ jam grandæuæ valetudine ab intimis clam audierat, permiſit vt Mellifontem accederet, quo illico cum vno & altero ille aduolauit. Admiſſus in Conclaue, (vbi Prorex magna militarium virorum multitudine circumfuſus in Solio ſedit,) in ipſo limine ſqualore ſordidus, & dejecto vultu, in genua procubuit. Cum aliquantiſper procubuiſſet, innuit Prorex vt propius accederet. Surrexit, & pauculis progreſſus paſsibus, iterum in genua prouolutus ſe ſupplicem proſternit, & inquit, *Peccatum in Deum, culpam in benigniſsimam Principem, Dominam meam, agnoſcendo deprecor; ad regiam clementiam tanquam ſacram Anchoram confugio, vt de vita & fortunis meis pro arbitrio ſtatuat. Cuius quondam beneficentiam, & modo potentiam, ſenſi, nunc vt lenitatem experiar, & æternum ſim Regiæ clementiæ exemplar, quam demiſsiſsime obſecro. Nec mihi vel ætas adeo eſt affecta, vel corpus effætum, vel animus infractus, quin forti & fideli operæ rebellionem hanc expiare potuero.* In orationis progreſſu, cum, iniquius ſecum actum eſſe ex inuidia quorundam conqueri cæperit: Prorex interrumpit, excuſationem nullam tanto crimini prætexendam, & paucula alia, ſed multa cum authoritate, fatus, quæ viro militari pro facundia; ſecedere imperauit, poſtridieque ſecum Dubliniam adduxit, inde in Angliam ad Reginam adducturus, vt pro arbitrio de illo ſtatueret.

Se abſolutæ ſubmittit.

Rebellio Hibernica confecta.

Ita Tir-Oenij rebellio, ex priuatis ſimultatibus ambitione intermixtis cœpta, contemptu & parſimonia ex Anglia fota; prætextu Romanæ Religionis reſtaurandæ, ſpe effrenatæ licentiæ & impunitatis, per vniuerſam Hiberniam diffuſa; leui nonnullorum credulitate, &

& aliorum, qui authoritate valebant, occulto fauore vno & altero euentu prospero, Hispanico stipendio, Hispano milite, & Papalibus indulgentijs, confirmata; prauis Anglorum æmulationibus, bipartito imperio, veteranorum auaritia, subdolis Tir-Oënij artibus, simultatis inducijs atque submissionibus, Protectionibus maleficorum pecunia emptis, impeditissima locorum difficultate, desperato hominum genere, magis pernicitate quam armis tuto, protracto: octauo, postquam eruperat, anno, Reginæ auspicijs, ductu Proregis Baronis Montjoij (quem postea Rex Iacobus Comitis Diuoniæ titulo honorauit) fælicissime confecta est. M.DC.III.

Regina, quæ hactenus valetudine integra, ex vini abstinentia, & temperatissima victus ratione, quam nobilissimam esse medicinæ partem dictitauit, annum agens Climactericum, scilicet septuagesimum, & valetudinis & senectutis nõnulla imbecillitate tentari cæperat; quam inclementia Cœli auxerat cum extremo Ianuario, die ventis & pluuia fædissimo, Westmonasterio Richmondiam secederet, vt otio bellissimo senectutis subsidio frueretur, & Deo vacaret. Quo die, quasi aliud agens, (nescio an mortem meditans & præsaga futuri,) Admirallo, quem semper charissimum habuit, dixit, *Thronus meus fuit Thronus Regum, nec alius quam hæres mihi proximus succedere debet.* Nec sane antea magis precibus & sacris assiduam fuisse obseruarunt Aulici; qui etiam referunt, tunc jussisse annulum illum, quo Regno inauguratione quasi connubio coniuncta fuerat, & jam inde nunquam exuerat, è digito excindi, cum ita carni increuisset vt detrahi non posset. Quod in triste omen arreptum, quasi connubium illud cum Regno per annulum contractum dissoluendum portenderit. Principio morbi faucium amygdalæ intumuerunt, & cito detumuerunt, inde Orexis sensim elanguit, simul tristitiæ se totam tradidit, & præcipuo quodam doloris sensu angi videbatur: siue ex vi morbi, siue ex Essexij desiderio, (quod Essexij admiratores crediderunt,) siue quod post *Regina male se habet;*

M. D CIII.

tot belli impendia Tir-Oenio rebelli ignoſcere perſuaſa fuerit, ſiue quod à ſuſurronib⁹ & à Gallo inaudierat, plures è nobilitate occultis literis & nuntijs gratiam apud Scotorum Regem colligere, hunc vt orientem Solem adorare, illam quaſi jamjam occaſuram negligere; quod (vt muliebris ſexus & ſenectus ſuſpicax eſt) facile credidit; nec falſo quidem. Nonnulli enim è proceribus aulicis, (vt mulierculas taceam,) qui minime debuerunt, ingrate deſciſcendo quodammodo deſeruerunt; dum illa non ſe, ſed illi opinionem mutarent; vel quod extrema jam ætate viderint, vel diuturni imperij tæderet, (diuturna enim, quantumuis bona, ſunt tædio,) vel credula nouitatis auiditate meliora ſperarent, præſentia deſpicerent, præteritaque beneficia, quorum memoria ingratis eſt oneri, obliuiſcerentur, temporibus obtrectantes, forſan myſterio aulico, vt gratiam apud ſucceſſorem inirent, dum falſo crederent, deceſſoris vituperium ſucceſſoribus acroama eſſe jucundiſsimum: adeoque propalam, vt alij alijs inuicem hoc nomine obtrectauerint; & alij de ſucceſſore accercendo, dum ambiguæ adhuc eſſet valetudinis, propoſuerint, vt animo transfugæ viderentur licet domi manſerint. Hinc pro miſera derelicta ſe habuit, & ægritudo indignans huiuſmodi voces extorſit: *Collum mihi obligarunt, Non habeo cui confidam, Rerum mearum facta eſt conuerſio.* Et iſti ad hanc ægritudinem augendam ſuggeſſerunt, quaſi eius authoritas ſenſim apud plebem labaret, cum plebs, cui ſemper ineſt querula in imperantes malignitas, nihil magis quiritaretur, quam, quorundam potentiam, ſi non ſupra, juxta Principem nimio plus inualuiſſe, atque aliorum manus eſſe feſtinantes & auaras (vt aſſolet) ſub ſene Principe.

Cum autem rumor increbuiſſet, morbum ingraueſcere, illamq; omnem opem medicam, vt antea ſemper vegeta ætate, nunc maxime aſpernari; incredibile eſt, quanta & quam expedita celeritate, Zeloti, Pontificij, & ex quouis hominum genere ambitioſuli, adulatores, & alij,

M. D CIII.

alij, ſinguli in ſuam ſpem præcipites, in Scotiam nocte dieq; terra mariq;, conuolarint, Regem orientem adoraturi, eiuſq; gratiam aucupaturi Cuius juri in ſucceſſione illa, licet pro prudentia minus aperte, ſemper tamen ex æquitate vere & ex animo fauit; vti etiam omnes omnium ordinum homines, qui in illum hęredem indubitatum ſumma cum tranquillitate & ſecuritate animos oculoſq; conjecerant: etſi de nuptijs Arbellæ ex eius patruo natæ rumores falſi diſperſi; & Legatus Gallicus res mouere ſtuderet, ne duo diuiſa Britanniæ Regna, Anglię & Scotiæ, in vnũ coaleſcerent. Menſe Martio ineunte torpor quidam cum moroſitate ſenectuti familiari eam inuadere cæpit, adeo vt tacita ſederet, cibo abſtineret, & meditationibus tota defixa, alioquij impatiens, niſi cum Archiepiſcopo Cantuarienſi, quocum vna frequenter & deuotiſſime orauit donec ſermo ſenſim deficeret; & poſtea orantem lubentiſſime audiuit. Quo tempore, Admirallo Conſiliarijs cæteris memorante quod illa Weſtmonaſterio diſcedens ſibi obiter de ſucceſſore dixerat; viſum eſt, vt ipſe cum Sigilli Cuſtode & Secretario adiret, eadem in animum reuocaret, atque aduenisſe reliquorum Conſiliariorum nomine ſignificaret, vt de Succeſſore ſententiam intelligerent. Illa anhelans reſpondit: *Dixi, Thronum meum fuiſſe Thronum Regum, nolim vt vilis mihi ſuccedat.* Secretario, quid velit per illa verba, rogante: *Rex*, inquit, *mihi ſuccedat, volo; & quis, niſi qui cognatus proximus, Rex Scotorum?* Monita deinde ab Archiepiſcopo vt Deum cogitaret: *Hoc*, inquit, *ago, nec ab eo mens diuagatur.* Cumque lingua orare non poſſet, oculis manibuſque piam cordis ad Deum eleuationem direxit, & in hoc orauit, quod indoluerit, ſe orare non potuiſſe; quod ex ſignis aperte colligere erat. Die vero Martij XXIIII., Vigilia Annuntiationis Beatæ Virginis, illa (quæ Natiuitatis ejuſdem Vigilia in lucem edita) è corporis cuſtodijs in æternam patriam euocata, placidiſſime euthanaſia illa quam Auguſtus; optauit, emigrauit; anno Regni XLIIII. ætatis ſeptuageſimo

M. DC. III.

geſimo; ad quem nullus Rex Angliæ antea pertigerat. Triſtiſsimum deſiderium, quod Anglis reliquit, leniuit ſpes optima de Regis Iacobi ſucceſſoris virtutibus concepta; qui poſt pauculas horas fauſtiſsimis omnium acclamationibus Rex declaratus. Gloriam nulla vnquam obruet obliuio. Viuit enim viuetque in animis hominum apud omnium ſeculorum poſteritatem memoria fæliciſsima. Quippe quæ (vt non alijs quam ſucceſſoris verbis vtar) *prudentia & fælicitate imperandi omnes inde vſq; ab Auguſto Principes* (abſit verbo inuidia) *ſuperauit.*

In Præmio Dori Baſilici

FINIS.

INDEX RERVM ET PERSONARVM SVPER TOMO SECVNDO.

A

Academia Dublinensis, 44
Gordonus ab Achindon, 47
Admirallus, 165.226.239 242
Agar castellum captum, 280
Ainogh firmatum præsidio, 259
Alanus Cardinalis, 3.4.5.72.82.234
Alanus de Gallovidia, 175
Albertus Cardinalis, 195.202. fit maritus, 166. fortitudo eius, 295. Ostendam incingit, 251
Alberti munimentum, 292
Alenconius, 13.16
Ashtonus, 239
Altemiræ Comes, 9
In Americam expeditio, 79.95. opidorum subiect. 96
Andersonus, 245
Andinus dux sine liberis, 13
Andrada, 76. Comes, 9
Andreas Austriacus, 187
Angliæ præcedentiæ dignitas, 196
Angli cædi exponuntur à Gallo, 33. fortunati, 265. Oceanum infestant. 95 profligantur, 172.178. recedunt ab Vlissipone, 10. Dracum calumniantur, 10. Vigonem incendunt. 11. cur in Hispania morbosi, 12. vincuntur à rebellibus, 178
Angli Hullenses à Dano oppressi. 207
Anglorum virtus, 294.254.259. gloria, 11.56. Infamia, 206. In Gallia militia, 16. Industria & reditus ibid. Priuilegia, 207. strages, 172. victoriæ, 78 122
Anglis commercia cum Turcis, 60
Les Anglios prouerbium, 25
Angusiæ Comes, 47.57
Anhaldinus princeps, 20
Annona leuatur, 102
Antonius Penicham, capit, 9
Io. D'. Aquila, 24.78.26c.262.266
Archerus Iesuita, 260
Arollæ Comes, 47.57
Ad Arquas prælium, 16
Arthingtonus, 35.36. &c.
Arundelliæ Comes, 2.102
Aumalius Dux, 205
Aumontius, 61.77.79.254

B

Babingtonus, 4.5
Bagnallus, 67.86
Ballencura, 87
Baltimore deditur, 266
Bancrofius, 208
Bantreia deseritur, 268
Barclaij, 194.210.265.280
Barlowus, 239
Barneueldius, 151
Barous sectarius, 56
Barrius Baro, 261.268
Basingum locus Reginæ rusticantis, 254
Baskervillus, 16

INDEX.

Beara deſeritur, 268
Bedfordiæ Comes, 85.224
Benettus ſacerdos, 4
Berchenæ Comes, 256
Berehauen deditur, 266
Berka Rhenana, 251
Bertius, vide *Willoughbeius*.
Bernardus à Caſtro, 80
Bibliotheca Bodlæiana, 166
Binghamus, 29.68
Bironius, 32.240.254. *Nequam*, 255. *Obtruncatur*, 276
Blacwater, 258. *Captum*, 104. *Munimentum expugnatur*, 147. *Obſidetur*, ibid. 172. *Deditur*, 173
Blackwellus, 274
Bleſenſis conuentus, 13
Bletneſho, 3.229
Blunti, 66.85.175.181.217.222.242 225 230.234.243 246.248
Bodlei, 13.123.165.266
Ad *Boloniam tractatus*, 198. *Diſſolutus*, 201
De *Bolton baro*, 55
Bononia, 196. *Comites*, 84
Bononienſis tractatus cur irritus, 244
Borbonius, 14.15. *Rex*, 24
Borealis baro, 3
Boroughus, 13.17.52.58. *Prorex*, 146. *Moritur*, 148
Bothwellius, 1.45.46.57. *Proditor declaratur*, 2. *Sagas conſulit*, 18. *Veniam impetrat*, 59. *Relegatur*, 60. *Denuo rebellat*, 69
Bourchieri, 175.241
Io. *Bowles*, 193
Breuia Pontificia, 209
Bromleius capitur, 227
Brookus, 172.205
Broſius Stamparum Dux, 24
Broughtonus, 254
Browni Montis-acuti Vicecomites, 54
Buckhurſtius Baro, 3.47.228. *Reginam conuiuio excipit*, 53. *A vulgo perſtringitur*, 220
Buckinghamiæ Dux, 170
Bullionæus, 276
Burgeſius, *ſacerdos*, 3.4
A *Burgh Baro*, 58.268
Burghleius, 2.43.47.48.76.97.165.229 *Illius diligentia*, 21. *Pro pace*, 168. *Obijt*, 162
Butlerus, 177.254
Buzenvalius, 15

C

Cæcilij, 47.151.181.233.234.238 254. *Sub pergula occultus*, 233
Cærimoniarum curiæ Romanæ liber, 196
Cahir caſtrum captum, 177
Cahirum, 194
Caietanus, 17
Caletum oppugnatur, 113
Canaria fruſtra tentatur, 95
Cancellarius Scotiæ amotus, 59
Cantabrigiæ Comes, 175
Cantij Comes, 3
Caraquæ Hiſp. 51. 52.269.270. *Incenſa*, 136
Carberia in ordinem redacta, 267
Carboilum expugnatur. 23
Carew, 140.194.254.260
Georgius *Carius*, 190. Edward, 239
Carlilus, 67
Ad *Carlingfordiam clades*, 193
Carolus X. *Borbonius*, 15
Carolus Suecus, 188
Carſeius ductor, 10
Caſcais captũ, 11. *cum caſtro ſubruto*, ibid.
Caſtellæ regnum, 196
Caſtillio capitur, 31
Caſtlehauen deditur, 266
Caudobeccum captum, 50
Cauendiſhi, 27.42
Certamen Eccleſiaſticum, 274
Chandos Baro, 85
Charlemont propugnaculum, 280
Clan-Hatteni, 46
Clan-Richard, *Comes*, 26.265. *Egues*, ibid
Claſſis Anglica in Americam, 50. *In Hiſpaniam*, 268

INDEX.

Classis Hispanica ex America, 133
Iacobus *Clemens parricida Monachus*, 14
Cliffordus, 66.81
Cobhamus Baro, 3.226.232. *Obijt*, 145
Ioannes Prior *Coldinghami*, 1
Collegium Emanuelis, 19. *Sidneo. Sussexium*, 18. *Ænei Nasi auctum*, 279
Colloquium cum rebellibus, 107
Comptoni, 19.226
Concelatores, 189.
Condæus, 13.276
Coniurati in Gallum & Religionem, 13
Profligati, 15
Consiliarij Regij ab Essexio concluſi, 224
Liberati. 225
Conſilia in Principes perniciosa, 276
Conſtablus, 179.237
Edmundus *Copingerus*, 35.36. *Inedia se conficit*, 38
Corcagium portus, 261
Corgragum, 194
Corunna Galæciæ, 8.121
Cowbuckus, id eſt *Perſonius*, 275
Cowrteniaca ſtirps, 246
Crarofordius Comes, 1
Iac. *Croftus*, 27. *Vulneratus*, 265
Cromwellus, 67.224. *Capitur*, 227
Creictonius Ieſuita, 57
Ad *Crodon munimentum*, 77. *Victoria*, 78
Croſſus, 52.228
Crucis dominica particula, 189
Cuffius, 180.210.215.220.237.238. *Injudicium vocatur*, 242. *Supplicium*, 246
Cullinus, 75.275
Cumberlandiæ Comes, 66.225 226.228
Cuſtumæ redemptio aucta, 21

D

Dacertus Baro, 84
Dalus, 217
Danus, 141. *Legatis ſuis annonam pro viatico præſtat*, 208
Cum *Danis tractatus de mercatorijs*, 272
Inter *Danos & Anglos lites*, 166.207
In *Daniam Legatio* 166
Danuerſij, 170. 182. 221. 242. 243. 246 264
Darcius baro, 3.239. *à Chich.* 228
Dauiſius, 221.226. *Pontificius*, 230. *In judicium vocatur*, 242
Deniſius, 254
Derbiæ Comites, 2.66.83.228
Derbiæ Comitiſſa, 129
Derium caſtrum captum, 259
Derria communitur, 192
Deſmoniæ Comes, 174.190. *Comes titularis*, 194. *In Angliam tranſmiſſus*, 261
Diuturna tædio ſunt, 283
Docwraius, 182.192.260 280. *Rebeles exagitat*, 193. *Negligitur tamen*, 280
Dohna baro, 13
Dolmani liber, 72.175.234
Donegalliæ monſterium captum, *deflagrat*, 259
Donellus Spaniah, 193
Dorpius, 254
Dracus, 7,9.10.97
Drurius, 16.17.204
Dudleius, 25
Dukus, 85
Dumbarum princeps, 24
Dumboium expugnatum dirutumq;, 267
Dunalongum captum, 193
Duncanon portus munitur, 20
Dzialinus Polonus, 138

E

A B *Ebroicis Essexiorum familia*, 241
Edicta, 31,42.53 189.228
Edmundius, 197.199.254
Effinghamius, 226
Egertonus, 6
Elbingenſes, 141
Elizabetha Academias inuiſit, 53. *Gallum juvat, &c.* 13.15.20.23.25.30.32 34.50.63.65. *Portus munit*, 20. *Classe curat*, ibid. 51.251.268. *Magnos ſumptus vbiq; impendit*, 20.55. *Frugalitas*,

tas,20. Acerbitates in vectigalibus vetat,21. Groningam recipere abnuit, 22. Zelandis indignatur, pacem impetrat altis, 22.60.67. quoque Rom. Catholicos fideles charos habuit,54. Parlamentum conuocat,55. Hiſpanum de inſidijs ſibi ſtructis edocet,76. Ab Ordinibus pecuniam repetit, 97. ſtudijs vacat,64 171. Eſſexio indignatur,161 180. Titulos juris ambigui confirmat, 189. Aurum & Argentum exportari vetat, ibid. de pace conſultat,187.195 Recordatione priſtinæ in Eſſexium benevolentiæ ad clementiã reuocatur,239 Geneuam ſubleuat,279. Male ſe habet, 283. negligi incipit à ſuis proceribus 284
Elizabethæ forma ſpernitur ab Eſſexio, 219. Mores,212. Pro Scotia ſolicitudo, Vitæ inſidiæ ſtruuuntur,74. confidẽtia, 76. Mors, ætas, regnum, ſucceſſor, encomium, 285.286
Eluertonus, 229
Embda, 208
Emporia Anglorũ in India Orientali, ib.
Enſis benedictus, 166.195
Equites creati, 119
Ernestus Auſtriæ dux, 76
Eſſexy, 9. cum copias in Galliam miſſus,32 redyt in Angliam, 49. Contra pacem, 160. coſtodiæ committitur, 183. reſipiſcit, 210. ſumme dilectus abs Regina, 213. reſtituitur, 215. Inſtigatur, 215 216.219. Se defendit, 230. Reus, 237. patris effatum filio fatale, 241. de cranio quid ſentiendum, 255. Errata, 186.210 ſupplicium, 240 elogium, 241 genus & ingenium, 176.241. Conjugium, 242
Eſpinatus, 61
D'Euereux, Eſſexius.
Euers Baro, 85 250.278
Exceptio contra accuſatores in crimine læſæ Majeſtatis non licita, 277
Excuſandi periuria qualis conſuetudo improborum, 52

F

Faiall capitur, 133
Faifaxius, 205.254
Feagh-Mac-Hugh occiditur, 113.87
Fenis Baro, 84
Ferdinandus Archidux Cardinalis, 187
Fernambuca capta, 81
Fernèy regiuncula vaſtata, 194
Ferreira Gama, 73
Fides quomodo propaganda, 275
Fienes, ſiue Fenis, Dacreus Baro, 84
Fitz-Williams, prorex, 28.105
Fitz-Thomas, 190
Fitz-Herbertus, 229
Flãdria tentatur ab Ordinibus Hollã. 251
Flemingus, 172.265.243
Flitcheri obitus, 128
Flores Inſula, 134
Fluſhinga, Hiſpanici Imperij clauis, 167
Folliotus, 264.280
Fonſeca, 197
Fort Montioy, 280
Io. Forteſcuus, 18.47.165
Fortunæ monſtrum, quis, 76
Fourbiſherus, 51. Obyt, 70
Friſenes, 203.204
Fuentanus comes, 74
Fues prouinciola vaſtata, 194

G

Gades Hiſpanici Imperij clauis, 167
Galerus cardinalitius, 166
De Galliarũ rege ſubſtituendo variatio, 14
Galliæ regis præcedentiæ dignitas, 196
Galliæ turbæ, 13
Gallus promiſſa non præſtat, &c. 33.34 50.62 64.88.89 114.142.149.153.276
Galli Legatus taxatur, 196
Galli Legati conatus contra Angliæ & Scotiæ regna, 285
Garnetus Ieſuitarum generalis, 274
Gaueloc, 28. Strangulatus, ibid.
Geneua ſublenata abs Elizabetha, 279
Gerardus, 6.83.182
Ob Gertrudis-Bergam traditam ordines offenſi, 7

Geſ-

Melvillus, 59
Mendoza, 15.17
Mercaureus dux, 77.24
Mercatores Angli in Germania interdicuntur, 140
Mercatorum auaritia hoſtem inſtruit contra patriam, 53
Mericus Eſſexij Oeconomus, 215.217
Milfordicus portus munitur, 20
Mildmaius, 18
Miniſtri in Pontificios, 60
Miniſtri reformationis, 47
Minſhauus, 265
Mirandæ comes, 80
Moghery, 192
Moherlecow munimentum, 280
Momonia, 173,194
Monaghan caſtrum, 87
Monetæ aureæ maxima ſumma, 16
Monetæ mutatæ cauſa ſubdola, 258
Monopolia, 255
Monſenus, 268.269
Montaquilius Baro, 221. *Capitur*, 227
Monfordus, 239
Montgomerici comes 256
Montjojus Baro, 66.85. *Prorex*, 190.192 193. *Induſtria illius*, 281. *rebelles indulgentius habet, fidelibus neglectis*, ib.
Montjoy præſidium, 280
Montis-acuti Marchio, 54
Mont-martinus Dux, 30
Mont Norris munimentum, 193
Montpeſerius Dux, 24
Montroſſum caſtrum occupatum, 67
Moranius, 46
Mordantus Baro, 286
Morganus, 4.50.103
Morſona, 66
Morſonus, 194
Morlarum deditione acceptum, 77
Morlantius, 63
Morleius Baro, 3.248.237
Mornæus Pleſſæus, 34
Moroccum, 218
Morocci Rex, 10
Io. *Morriſius*, 39
Mortuomarij Comites, 67
Morus, 74
Mottæus, 252
Motus Eccleſiaſticus, 274
Motus in Scotia, 1
Motus in Anglia, 276
Motus in Belgio, ibid.
Motus in Galliæ, ibid.
Muckron Dynaſtia, 268
Muliebris ſexus ſuſpicax eſt, 284
Mulierculæ in amatorijs illuſæ vindictam non negligunt, 219

N

Nauarrus, 13. *Ab Elizabetha adiutus*, 12. *Ab eadem auxilium petit*, 15
Naues Mahumetanorum ac Luſitanorum interceptæ, 41
Neali Garue, 193
Neglectus indigne fert, 281
Neuillus, 54.197.239.244.246.249
New-hauen, 31
Ad *Newport prælium*, 202
Newportus, 43
Newtona præſidio firmatur, 259. *Proditur*, 260
Noneſuch, 182
Norfolcia, 66
Norfolciæ Dux, 55. *Titulum quis ſibi ſumat*, 6
Norriſius Claſſem apparat, 7. *Corunnam oppugnat*, 8. *Res geſtæ in Armorica*, 61 *In Hiberniam miſſus*, 103. *In Tir-Oenium mouet*, 105. *Rebelles in ordinem redigit*, 111. *Obijt*, 146
Norriſij, 3.9.31.50.77.173.252.256 257
Northumbriæ Dux, 25
Northus Baro, 3.217
Nothus prior à Cratho, 7
Nottinghamiæ Comes, 228
Novum caſtrum captum, 49
Nowelli mors, 279

O

O-Brien, 67
O-Cahani regiuncula vaſtatur, 193
Is in gratiam receptus, 280
Oceanus infeſtatur ab Anglis, 95
Oceani Britanici natura, 188
O-Conori, 67.178
O-Dogherty, 258
O-Donellus, 44.67.86.193.259.263.265
titulus a quo aſſumptus, 281. Rodericus famoſiſsimus rebellis in gratiam recipitur, ibid.
O-Driſcoli 130
Ogle Baro, 27
O-Hanlon, 194
O-Hegan, 267. Interficitur, 268
O Mademus rebellis, 111
O-Moilos, 178
O-More familia, 192
Omya vaſtata, 280
O-Nealus, 193.258.259
Hugo Princeps O-Neal. vide Tir-Oenius.
O-Neali titulus, 68
Oneraria nauis, 269
O-Quinus, 179
O-Raliy ſe ſubmittunt, 194
Ordo ſeſsionum inter delegatos, 153
Ordines Holl. 165.202.251
Ormundius 148.172.190
O-Roghan, 48
O-Rorcus, 29.178.263
Oſtenda, 252
O-Toolorum gens tumultuoſa, 193
Ouerallus, 279
Ouiedus, 260
Ouingtonus, 179
Ouny-Mac-Rory-Og-O-More, 173.192
Owenus Salisburius, 224. periit, 227
Oxoniæ Comes, 2.228.257

P

Padilla triremis, 271
Paget Baro, 19
Panamam verſus expeditio, 96
Parlamentum, 144.255
Parmenſiis dux, 23.50.51.252
De Parra Willoughbeius.
Patricius Gordonus ab Achindon, 47
Pax, 155.195
Penbrochiæ Comes, 3
Penicha capitur, 9
Pereſius, 76
Periamus, 229
Perkinſus, 166
Perottus, Prorex, 47.48
Perſonius Ieſuita, 3.72.275
Peſtilentia, 65
Petræpons caſtellum fruſtra ab Eſſexio obſeſſum, 33
Pharo, 120
Boris Pheodorici, Ruſsiæ Imperator, 218
S. Philippus, nauis, 40
Philippus Ludouic. Dux Bipont. 218
Phoſphorus triremis, 271
Pictauia, 13
Piers 83
Pluma Phœnicis, & Pauonis, 186
Pontifex Rom. rebelles bulla animat, 190
Pontificis bullam Parlamentum Pariſienſe dānat, 31. ſuper pace conſultatio, 195. pro Angliæ præCaſtellæ loco pronunciatū, 196
Pontificij in Scotia conſpirant, 57. Proſcripti, 70. ſpes eorum excuſſa, 71. Conſultationes ibid.
Popham us, 4.55.223.229.231
Portoria aucta, 21
Portus Gratiæ tentatur, 31
Portus Ricus fruſtra tentatus, 96. Captus, 167. Americæ clauis, ibid.
Poundus, 66. Powlettus, ibid. 146
Præda, 11.52. Prætoria nauis, 269.271
40. Abſorpta, 41. Hiſpanica, Vide S. Philippus.
Sub Principe ſene aliorum manus feſtinantes ſunt & auaræ, 284
Proprætoria, nauis, 40.269
Prorex, 105.258.280
Protectionis literæ, 85
Prouidentia nauis, 52
Puckeringus, 4. Obitus, 128. Purleius, 61

Geſſoriacum navale, 196
Giffareus, 76
Gillius Mericus, 210.224.242.246. *ſupplicium.* 247
Gilpinus, 166
Glamiſus, 3
Glanemirum, 194
Glanum, 194
Gloceſtrenſis dux, 166
Godolphinus, 265. *vulneratur*, 833. *ibid* 266
Gorgius, 220.223.231.
Gouriæ Comes, 209
Gratioſa inſula, 134
Gratleius ſacerdos, 4
Greamus, 194.264
Greins, 3,66.223.226 228. *de Wilton*, 66.182
Greuillus, 254. *doctorum Mæcenas*, 266 237
Groninga, 22
Guaiana quæritur, 94
Guerchium ad deditionem adigitur 61
Guiſius, 13
Guletto Africæ, Hiſpanici imperij clauis, 167

H

Hackettus blaſphemus, 34
Hamettus rex Mauritaniæ 218
Hanſeatici, 11.100.140
Hattonus, 47. *pro florentiſſimagratia quomodo tractatus à regina*, 43
Hawkinſus, 79.80 *moritur*, 96
Hay Ieſuita, 1
Haywardi liber, 246
Heneagus obit, 102
Henebenum portus occupatur, 24
Henricus III Galliærex occiditur, 14
Henr. IV cloginum, 155
Henricus Scotiæ Princeps, 74
Herbertus, 85.197.221.254.272
Hertfordiæ Comes, 3.228. *& Eſſexiæ*, 241
Heskettus, 66,275
Hetruria, 218
Hibernia, 148.174,259
Hibernicæ res, 257.264.265
Hibernici in ordinem redacti, 267
Hiſpaniarum rex Philippus II obit, 166
In *Hiſpaniam expeditio*, 7.11.12
Hiſpanicæ naues, 39.41.81.123.188.193
Hiſpanicam factionem in Scotia extinguere ſtudet regina, 69
Hiſpanici imperij claues, 167
Hiſpanus paciſtudet, 195. *in ſuperilluſtrium ordine eſt quartus*, 196
Hiſpani claſſis in Anglia, 123
Hiſpani victoria ad Tverium, 23
In *Hiſpanũ claſſis*, 114. *Gades appellit*, 116
Cum *Hiſpano de pace conſultatio*, 195
Hiſpani reiecti, 9 *in Britanniam, quo prætextu*, 24. *ſpe ſua excuſſi è Gallia dicteriis dimittuntur*, 77. *Angliam inuadunt*, 93. *æqualem non concedunt*, 198. *profligati*, 204. *in Hiberniam*, 262. *obſidentur*, 263. *cæduntur*, 265. *colloquium petunt*, 266. *comiter tractantur*, ibid. 267 *dimittuntur*, 266
Hiſpanorum argumentum pro Elizabetha 196. *clades quibus rebus accepta feratur* 205. *in Scotia contra Angliam machinatio*, 1. *Naues ereptæ*, 56. *deprimuntur*, 263
Holcroftus, 205
Holtus Ieſuita, 76.275.
Honflevum, 16
Honor ab exteris, 81.126
Honor poteſtatus, 28
Houthius Baro, 182
Howardi, 39.55.66.145 210.216.229.229
Hullenſes Angli à Dano oppreſſi. 207
Humij, 45.59
Hunſdonius Baro, 3.47.128.165.228.242
Huntingdoniæ Comes, 19. *obit.* 129
Huntleius Comes, 1.2.9.46.47.57. *ædes diruuntur.* 71. *Huttonus*, 83

I

Ackſonus, 78
Iacobus V, Scotorum Rex, 1
Iacobus VI, Scotiæ Rex. 1 *cædi deſtinatus*, 209. *nuptiæ.* 18

INDEX.

Ibara, 72
Ieſuitæ, 47
Ieſuitarum & ſacerdotum certamen. 274
Illuſtriſſimi titulus, 198
Imperij Rom. Comes, 126
Indicæ negotiationes, 208.
Induciæ, 109,179.184.
Infanta, 72.195
Inglefeldius, ibid.
Iniskellinum, munimentũ, 68. *obſeſſum*, 85
St. Iohn, 264
Iſabela deſponſata Alberto, 166
Iuriſdictio eccleſiaſtica, 38
Iwingfeldus, 7

K

Kerrus, 47.263
Kiderminſter, 246
Kildariæ Comes moritur, 147
Killegreus, 32
De *Kilulio capitaneus*, 86
De *Kilwarny*, ibid.
Kinſalia deditur, 266
Kirria in ordinem redacta, 267
Kirriæ eques, 268
Knolles, 129.165.205.218.223.234

L

Laignium expugnatur, 23
Lamballa tentatur. 31
Lambardus, 194.264
Lancaſterus, 41.42.81
Lancerata capta, 167
Lanfrancus, 187 *Laſſo*, 205
Latimerus Baro, 246
Lawarus Baro, 3.144.228.237
Latwarus, 193
Leæus, 227.243
Leaſia rebellium perfugium, 192
E *Lecalia Mac-Geniſi expulſi*, 258
Logherum, 194
Leiceſtriũ in Belgio ſucceſſor, 16
A *Leiceſterio primum commendatus Reginæ Eſſexius*, 241. *Leiſterus*, 272
Leneſonus, 225.235.263
Libelli contra Elizabetham, 60
Lifferum caſtrum occupatum, 193
Liga Gallica, 13
Limirum portus, 259
Lincolniæ Comes, 3
Liſtwillum, 194. Io. *Littletonus*, 220.238
Lixnawum, 194
Logh-Carew munimentum, 280
Ad *Logh-Eaugh præſidium*, ibid.
Logh-Reagh munimentum, ibid.
Ad *Logh-Sidney præſidium*, ibid.
Londinenſium fides laudatur à regina, 227
Lopezius, 73.77
Lovelli vice-comes, 256
Lucera triremis, 271
Ludouicus Naſſouius, 203
Lumleius, 229
Luſitaniæ commercia intercluſa, 268
Lutetiã Nauarrus adoritur, 15. *dedita*, 77
Luxonium, 16

M

Mac-Baron, 282
Mac-Carty-More, 194.260.261.268
Mac-Conelli, 44
Mac-Cormac, 261
Mac-Cowley, 179
Mac-Dauy, 67
Mac-Genniſus, 179
Mac-Guirus, 68.85.86.87.179.190
Mac-Mahon, 29.87
Mac-Mahoni ſe ſubmittunt, 194.263
Mac-Swine Fanagh, 259
Madeſonus, 254
Magellanicum fretum, 42. *ſextus eius nauigator*, 79
Mainius dux, 14.15
Mainium, 194
Maitlandus, 1
Manniæ inſula dominium, 83
Mareſcallus, 265
Marrius, 250
Martiguus, 24
Mater Dei Caraqua, 52
Mauritaniæ rex, 218
Mauritius Naſſouius, 202.251
Medkerkus Belga, 9
Meilerius Creab, 44

Melvillus

Q.

Qvinpercorentinum captum, 77
Quodlibetica Watsoni, 275

R

Ratcliffus, 66
Rathmorum, 194
Raleighus, 93.132.133.137.222.233
Rauenderij vexillatio profligatur, 61
Rebellio, 67.68.69
Rebellium vrbes detectæ, 77. Vires, 104
Rebelles, 147.110.113.191.193.258.264 265.267
Recognitiones Magistrat. 39
Redditus aucti, 21
Reip. protectiones exitiosæ maleficorum, 137
Religio Gallo commendata, 65. Quomodo propaganda, 275
De Repriſalijs tractatus, 205
Reſponſum nauis Regia, 271
Rethueni, 209
Rhiſa mulier animoſa, 87
Richardotus, 22,197
Richardi II. lex, 6
Richia Eſſexij ſoror, 217
Richmondiam Regina ſecedit, 283
Richus, 3.229
De Ricot Baro, 256
Rihouia muliercula Belg. 250
Rincurran caſtrum expugnatur, 263
Roeus, 65.265
Rogerſius, 254
Rohani Scotorum Regis cognati, 218
Rothomagum tentatur, 31. Obſidetur, 33
Ruſſellus, Prorex, 85
Ruſsia, 218
Rutlandiæ Comes, 26

S

Sacerdotum artibus Pontificij in Scotia conſpirant, 57
Sacerdotum & Ieſuitarum certamen, 274
Salopiæ Comes, 27
Sandius Baro, 3.221
Sapena, 205
Scotus contra Hiſpanos parat, 88. matrimonium, 18. in eum rumores, 169. libri pro eo ſcripti, 170.
Scrope de Bolton Baro, 55.
Senectus ſuſpicax eſt, 284
Sereniſsimi titulus, 198
Seſimbriæ portus communitur & oppugnatur, 269
Shelleius. 6
Shirleius, 31
Siccitas per Angliam. 53
Sidneius, 9.18
Sigilli magni cuſtos, 238
Sleugh-Art Tir-Oeniæ regiuncula vaſtatur, 259
Smithus, 21,78,221
Southamptoniæ Comes, 177 181.222.236. in carcere detentus 249
Southwellia Eſſexij amaſia, 242
Spinula, 188
Stampæ, 16
Stewartus, 23
Suſſexiæ comes, 66
Sutherlandiæ Comitiſſa, 71
Synodus Dunbarræ, 70

T

Taſſus, 265.268
De Tama Baro. 256
Tamiſis flumen deficit aquis 53
De Telonis lites, 206
Tempeſtas Rege Scoto ad nuptias proficiſcente, 18
Terræ-motus, 265
Teſmundus Ieſuita, 276
Theſaurarius, 238
Thocmortonus, 76
Throgmortonus, 4
Tirellus, 173,193,194,205.264 eluditur, 267
Tir-Oeniæ Comes, 28,67,68,85, 106, 111,148,172,174,179,184,189, 190,243,258,260. culpam deprecatur, 281

Tragæ-

INDEX.

Tragœdia Richard, II. *Acta*, 246
Turloghus, 28.68.194
Ad *Turnholtum prælium*, 130
Twomundiæ Comes, 194

V

Vaulx Baro obijt, 102
Venetorum naues restituuntur, 22
Vernonia, 181
Vernonius, 237
Veruinensis tractatus, 153
Veri, 122.203.259
Villarsius ab Essexio ad singulare certamen prouocatus, 49
Vindocinum, 16
Vinorum dulcium redemptio, 216
Vlissipo tentatur, 10
Vltio nauis, 40
Vnio Gallica, 13

W

Walsinghamus, 25.242
Walpolus, 168.275
Warhamus S. Leger, 179.190.212
Warwici Comes, 25.170
Wentworthus Baro, 3.28
Westmorlandiæ Comes, 29
Whitfieldius, 207
Wigorniæ Comes, 19
Wigginglonus, 34.55
Wogorniæ Comes, 223
Wilfordus, 16.254
Wilkesius, 62.64
Williams, 31,48.49.75.103.256.275
Willoughbeius, 3.16.257
De *Wilton Baro*, 66
Wilmottus, 267.261
Wingfeldus, 8.78.172
Wintoniæ Marchio, 2.66
Wolf. Guil. Comes Pal. 218
Woodstochius, 175.241

Y

Yaluaforus, 205
Yalxeius, ibid.
Yorcus, 30.275
Yuerium, 23

Z

Zelandi, 22
Zouchæus Baro, 69.166
Dominus *de Zuniga*, 197

FINIS.